

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÇOCUK EDEBİYATI KAPSAMINDA MEHMET GÜLER'İN
ESERLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Emine GÜLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Şerife AKPINAR

KONYA – 2014

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası.....	ii
Tez Kabul Formu.....	iii
Ön Söz.....	iv
Özet.....	vi
Summary.....	viii
Kısaltmalar Dizini.....	x
Giriş.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÇOCUK EDEBİYATI.....	4
1.1. Çocuk Edebiyatı Nedir?.....	4
1.2. Çocuk Eğitiminde Çocuk Edebiyatı.....	8
1.3. Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Bulunması Gereken Nitelikler.....	14
1.3.1. Çocuk Edebiyatında Çocuğa Görelik.....	14
1.3.2. İçerik Özellikleri.....	16
1.3.2.1. Konu.....	17
1.3.2.2. Karakter.....	20
1.3.2.3. Plan (Kurgu).....	22
1.3.2.4. Dil ve Anlatım.....	24
1.3.2.5. İletiler.....	27
1.3.2.5.1. Ana fikir.....	29
1.3.2.5.2. Yardımcı fikirler.....	30
1.3.2.5.3. Değerler.....	31
1.3.3. Biçim Özellikleri.....	35

İKİNCİ BÖLÜM

2. MEHMET GÜLER'İN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ.....	38
2.1. Hayatı.....	38
2.2. Edebî Kişiliği.....	39
2.3. Mehmet Güler'in Eserleri.....	48
2.3.1. Roman.....	48
2.3.2. Öykü.....	49
2.3.3. Masal.....	50
2.3.4. Efsane.....	50
2.3.5. Şiir.....	51
2.3.6. Deneme ve Makale.....	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MEHMET GÜLER'İN ESERLERİNDE ÇOCUK VE ÇOCUK EĞİTİMİ.	52
3.1. Mehmet Güler'in Eserlerinde Çocuk.....	52
3.1.1. Çocuğa Bakışı.....	52
3.1.2. Çocukların Ortak Özellikleri.....	53
3.1.3. Çocuk Edebiyatına Bakışı.....	55
3.2. Mehmet Güler'in Eserlerinde Çocuk Eğitimi.....	57
3.2.1. Evrensel Değerler.....	59
3.2.1.1. Sevgi.....	59
3.2.1.1.1. Aile Sevgisi.....	61

3.2.1.1.1.1. Anne- Çocuk Sevgisi.....	65
3.2.1.1.1.2. Baba- Çocuk Sevgisi.....	69
3.2.1.1.1.3. Kardeş Sevgisi.....	72
3.2.1.1.2. Yaşama sevinci.....	74
3.2.1.1.3. Doğa Sevgisi.....	79
3.2.1.1.4. Hayvan Sevgisi.....	89
3.2.1.1.5. Okul Sevgisi.....	97
3.2.1.1.6. Vatan Sevgisi.....	104
3.2.1.2. Arkadaşlık.....	106
3.2.1.3. Barış	113
3.2.1.4. Eşitlik ve Adalet	120
3.2.1.5. Özlem	123
3.2.1.6. Sorumluluk	130
3.2.1.7. Dürüstlük	133
3.2.1.8. Empati (Duygudaşlık).....	136
3.2.1.9. Merhamet	142
3.2.1.10. Yardımseverlik	145
3.2.1.11. Dayanışma	147
3.2.1.12. Konukseverlik	154
3.2.1.13. Azim ve Kararlılık	157
3.2.1.14. Bilimsel Merak	160
3.2.1.15. Özgüven	163
3.2.1.16. Sabır	165
3.2.1.17. Cesaret	167

3.2.1.18. Takdir Etme	170
3.2.1.19. Sağlık ve Temizlik	174
3.2.2. Millî Değerler	178
3.2.3. Diğer Temalar.....	183
3.2.3.1. Kitap Okumanın Önemi.....	183
3.2.3.2. Hayatla Mücadele.....	189
3.2.3.3. Hayal Gücü.....	196
3.2.3.4. Alışkanlıklar.....	198
3.2.3.5. Oyun.....	202
3.2.3.6. Dil Bilinci.....	205
3.2.3.7. Teknoloji.....	207
3.2.3.8. Genel Kültür.....	213
3.2.3.8.1. Yer Tanıtımı.....	214
3.2.3.8.2. Şahsiyet Tanıtımı.....	217
3.2.3.8.3. Edebî Eser Tanıtımı.....	223
3.2.3.8.4. Efsaneler (Söylenceler).....	228
3.2.3.8.5. Canlılarla İlgili Bilgiler.....	232
3.2.3.9. Güzel Sanatlar.....	233
3.2.3.9.1. Resim.....	234
3.2.3.9.2. Müzik.....	236
3.2.3.9.3. Edebiyat.....	239
3.2.3.10. Yalnızlık.....	243
3.2.3.11. Ölüm.....	246
3.2.3.12. İnanç.....	249

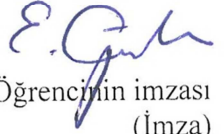
3.2.3.13. Mizah (Gülmece).....	253
Sonuç	257
Kaynakça	262
Ekler	268
Özgeçmiş	299

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Emine GÜLER
	Numarası	108303011003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi / Türkçe Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
Tezin Adı	Çocuk Edebiyatı Kapsamında Mehmet GÜLER'in Eserleri Üzerine Bir İnceleme	

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Emre GÜLER
	Numarası	108303011003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi / Türkçe Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Serife AKPINAR
Tezin Adı	Çocuk Edebiyatı Kapsamında Mehmet GÜLER'in İzerleri Üzerine Bir İnceleme	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Çocuk Edebiyatı Kapsamında Mehmet Güler'in İzerleri Üzerine Bir İnceleme başlıklı bu çalışma 20.../.../2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda Bir İnceleme oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Danışman ve Üyeler

İmza

Yrd. Doç. Dr. Serife AKPINAR

Yrd. Doç. Dr. Gülhiz Piltan

Doç. Dr. Zehra GÖKS

Stij
Yf
Zehra

ÖN SÖZ

Çocuklar, sağlıklı nesillerin yetişmesinde, kültür aktarımının sağlanmasında gelecekle bağ kurulan köprüdür. Bu nedenle onlara uygulanan eğitim programları nasıl bir toplum istediğimizle yakından ilişkilidir. Bireye verilecek bu eğitimin, içinde bulunulan toplumun ihtiyaçlarından ve şartlarından kopuk olması elbette beklenemez. Yaşadığı toplumun gereksinimlerine duyarsız kalmayan edebiyatçılar da çocuk eğitimine dönük eserler vermişlerdir.

Çocukların edebiyatla ilişkisi erken yaşlarda başlar. Çocuk, annesinden dinlediği ninnilerle büyür, sonra masallardan hayatı öğrenmeye çalışır. Nihayet okul ortamıyla birlikte edebiyatla daha sık karşılaşma imkânı bulur. Durum böyle olunca çocukları yönlendirmek, onlara millî ve manevi değerleri kazandırmak, onları “kendini gerçekleştiren” bireyler olarak yetiştirebilmek için okutulacak eserlerde titiz bir seçim yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda çocuk edebiyatının ve çocuk edebiyatı yazarlarının önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

Tanzimat Dönemi’yle başlayan “çocuklar için edebiyat” kapsamında süregelen araştırmalar doğrultusunda pek çok akademik çalışma yapılmış ve eserlerin çocuklara uygunluğu denetlenmiştir.

Türk çocuk edebiyatına yaptığı katkıya rağmen bugüne kadar Mehmet Güler’in eserleri, sanatı ve çocuk edebiyatındaki yeri hakkında akademik bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışma söz konusu eksikliği gidermek amacıyla hazırlanmış olup Mehmet Güler ve eserleri hakkında yapılan ilk çalışma olması açısından önemlidir.

Çalışma; giriş, üç bölüm, sonuç ve kaynakçadan oluşmaktadır.

Giriş bölümünde; araştırmanın konusu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve yöntemi üzerinde durulmuştur.

Birinci bölümde; çocuk edebiyatının önemi ve işlevi üzerinde durulmuş ve çocuk edebiyatı eserlerinin taşıması gereken niteliklere değinilmiştir.

İkinci bölümde; Mehmet Güler'in hayatı, edebî kişiliği ve eserleri incelenmiş ve Türk edebiyatına katkısı belirlenmeye çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde; Mehmet Güler'in çocuklar için yazdığı eserleri incelenerek çocuk eğitime yönelik çıkarımlarda bulunulmuş ve eserlerin çocuk edebiyatına katkısı irdelenmiştir.

Sonuç bölümünde ise, yazarla ilgili edinilen bulgulara dayanılarak genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Kaynakçada; çalışmada yararlanılan kaynaklar ve Güler'in incelenen eserleri sıralanmıştır.

Çalışma, birinci elden kaynaklara dayanmaktadır. Tezin hazırlanmasında Yazar Mehmet Güler'in katkısı takdire şayandır. Çalışmanın her aşamasında çocuksu bir coşku ve ustaca bir yönlendirme anlayışıyla destek veren Mehmet GÜLER'e teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırma sürecinde benimle birlikte her aşamaya vâkıf olan, maddi ve manevi her şekilde varlıklarını yanımda hissettiren değerli anne ve babama minnettarım.

Tez danışmanlığımı büyük bir sabırla yürüten kıymetli hocam, yol göstericim, bilimsel çalışma basamaklarını tırmanmamda büyük emeği olan Yrd. Doç. Dr. Şerife AKPINAR'a teşekkür ederim.

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Emine GÜLER
	Numarası	108303011003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi/Türkçe Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Şerife AKPINAR
	Tezin Adı	Çocuk Edebiyatı Kapsamında Mehmet GÜLER'in Eserleri Üzerine Bir İnceleme

ÖZET

Çocuk edebiyatı ülkemizde, Tanzimat Dönemi'nden itibaren çeviri eserler yoluyla başlayıp Cumhuriyet Dönemi'nde hızlı gelişme göstermiş bir alandır. Avrupa ülkelerine nazaran gecikmeli olarak gelişen çocuk edebiyatı, ülkemizde özellikle 90'lı yıllardan itibaren büyük önem kazanmıştır.

Çocuk psikolojisi ve çocukların gelişim dönemi özellikleri gibi etkenleri göz önünde bulunduran yazarlar da bu alana yönelik eserler vermeye başlamışlardır. Bu yazarlardan biri olan Mehmet Güler yetişkinler için yazdığı eserlerle tanınsa da çocuk edebiyatına kayıtsız kalamamıştır. Öğretmenlik mesleğinin verdiği duyarlılıkla çocuk edebiyatını çocuk eğitimine araç kılmış, çocuklara kazandıracığı davranış ve değerleri kurguları aracılığıyla sistemleştirmiştir.

1944 yılında Sivas'ta dünyaya gelen Mehmet Güler, eğitime önem veren bir ailenin çocuğudur. 1962'de Pamukpınar İlköğretmen Okulunu, 1964'te de Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsünü bitirerek öğretmen olur. 1973'te yazdığı ilk öyküsüyle edebiyat dünyasına adım atar.

Mehmet Güler'in 54 eserinden 37'si çocuklara yöneliktir. Bu durum da yazarın çocuk edebiyatı alanına ağırlık verdiğini göstermektedir.

Çalışmada çocuk edebiyatına ilişkin kuramsal çerçeve oluşturulduktan sonra Mehmet Güler'in hayatı ve sanat anlayışı hakkında birincil kaynaktan bilgi toplamak üzere yazarla görüşme yapılmıştır.

Araştırmanın kapsamlı kısmı olan Mehmet Güler'in Eserlerinde Çocuk Eğitimi bölümünde yazarın çocuk kitapları betimsel analiz yöntemiyle incelenmiş, çocuk eğitimiyle ilgili unsurlar tespit edilmiştir.

Bu çalışma; Mehmet Güler'in ve eserlerinin tanınması; ayrıca yazarın çocuk edebiyatındaki yerinin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Çocuk Eğitimi, Mehmet Güler.

T. C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Emine Güler	
	Numarası	108303011003	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi/ Türkçe Eğitimi	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Şerife AKPINAR	
	Tezin İngilizce Adı	A Study on Mehmet GULER's Works in our Literature of Children	

SUMMARY

Children's Literature is a literary field which began from the Tanzimat Period via translated and adapted works and enhanced rapidly in the literary period of Turkish Republic. Children's Literature in Turkey, which showed a bit slower and later development when compared with European countries, gained great importance in our country especially during 1990s and from that time on.

Writers who considered the factors and the effects such as children's psychology and the development characteristics of children began to bring out the works intended for this field, as well. Mehmet Güler, regarded as one of these writers, couldn't help dealing with Children's Literature even though he is reputed with his works for adults. With the sensitivity teaching profession gave to him, He thought Children's Literature to be a means of childhood education and systematically managed to implement the desired values and the desired behaviours via his fictions.

Mehmet Güler was born in Sivas in 1944 as the son of the family who cared about education. He graduated from Pamukpınar Primary Teacher Training School in

1962 and from Balıkesir Necatibey Institute of Teacher Training in 1964. Therefore, he became a teacher. Then, he took a significant step into the literature world with his first story in 1973.

37 of 54 works which he has written up till now are intended for children. This situation reveals that he is more engaged in Children's Literature.

The interview has been conducted with the writer, so that the first hand information about the life and the artistical understanding of Mehmet Güler can be obtained from the primary sources, after a theoretical framework about Children's Literature has been built in this study.

His books intended for children have been studied with the method of descriptive analysis in the section of Children Education In The Works Of Mehmet Güler which is a comprehensive part of the study and the elements regarding the children education have been detected.

This study attaches great importance to the field of Literature in the sense that Mehmet Güler together with his works can be recognized and his status in the field of Children's Literature can be determined.

Key Words: Children's Literature, Children Education, Mehmet Güler

Kısaltmalar Dizini

AÇO	: Adım Çocukların Olsun
AÖ	: Aydede'nin Öpücüğü
BGO	: Balonlar Gökyüzünün Olsun
Bknz	: Bakınız
İDG	: İçim Dışım Gökkuşığı
SUM	: Satılık Uzay Mekiği
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: ve benzerleri
YR	: Yelesi Rüzgâr
YRDC	: Yedi Renkli Dünya Çocukları

GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın konusu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve yöntemi ile ilgili bilgiler yer alacaktır.

Araştırmanın Konusu

Araştırmanın konusu; Yazar Mehmet Güler'in çocuklar için yazdığı eserlerin çocuk eğitimi ve çocuk edebiyatına katkısı yönünden incelenmesidir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın öncelikli amacı; Mehmet Güler'in eserlerinde çocuk eğitimi ile ilgili unsurların belirlenmesidir. Ayrıca yazarın hayatı, eserleri ve edebî kişiliği incelenerek çocuk edebiyatı içindeki yeri tespit edilmeye çalışılacaktır.

Araştırmanın Önemi

Bireyleri yaşama hazırlayan, onların topluma uyumlarını ve özsaygı edinmelerini sağlayan eğitim, birçok bilim dalından yararlanarak gelişimini sürdüren bilimsel bir alandır. Eğitim ve edebiyat arasında da büyük bir bağ vardır. Geçmişten günümüze kadar birçok edebiyat eserinde eğitim konusu ele alınmıştır. Edebiyatçıların çoğunun çalışmalarında eğitim konusu önemli bir yer tutmaktadır.

Çocuk kitapları arasında, belli bir bakış açısıyla kendi doğrularını öğretmeye çalışan, yazınsal estetikten uzak eserlere rastlanmaktadır. Nitelikli olmayan kitaplar çocuğun dünyasını olumsuz etkilemenin yanı sıra çocuğu okumaktan da uzaklaştırabilir.

Çocukların yetişkinlerden farklı ve özel olan düşünce dünyasını tanıyan ve anlayan yazarların, çocuğun eğitimine sağladığı katkı yadsınamaz. Bu nedenle anne

babaların ve eğitimcilerin kitap seçiminde bilinçli davranmaları gerekmektedir. Çocuk kitapları yazarlarından biri olan Mehmet Güler'in kitaplarının incelenmesi yazarın ve eserlerinin daha geniş bir kitle tarafından tanınmasına yardımcı olacaktır.

Bugüne kadar Mehmet Güler'in eserleri, sanatı ve çocuk edebiyatındaki yeri hakkında akademik bir çalışma yapılmamıştır. Söz konusu eksikliği gidermek üzere hazırlanan bu çalışma Mehmet Güler üzerine yapılan ilk çalışma olması açısından önemlidir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma Mehmet Güler'in çocuklara yönelik yazdığı 32 eserle sınırlıdır. Bu eserler; roman, öykü ve masal türündedir. Yetişkinler için yazılan eserleri ve şiir kitapları bu çalışmanın dışında tutulmuştur.

Güler'in incelenen eserleri; 13 çocuk romanı, 18 öykü kitabı (190 öykü) ve bir masal kitabından oluşmaktadır.

Yazarın çocuk kitaplarının çocuk eğitimine katkısı irdelenirken; çocuklara kazandırmak istediği değerler, alışkanlıklar, çocukların gerçek hayatta karşılaşılabilecekleri karakterler ve yaşayabilecekleri olaylar göz önünde bulundurularak çalışmanın kapsamı belirlenmiştir.

Araştırmada Kullanılan Yöntem

Araştırmanın kapsamı belirlenirken literatür tarama modeli kullanılmış ve Güler'in çocuk kitaplarındaki çocuk ve eğitim temalarını saptamaya yönelik kaynak taraması yapılmıştır.

Güler'in tüm kitapları(54) çalışmanın evreni olarak kabul edilmiştir. Çalışmanın örneklemini ise çocuklar için yazdığı eserleri(32) oluşturmaktadır.

Kaynaklar sistematik bir şekilde düzenlendikten sonra Mehmet Güler'in çocuk kitaplarını çocuk eğitimine katkısı yönünden incelemek üzere nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz tekniği; yazarın hayatı, sanat anlayışı ve çocuk edebiyatı hakkındaki düşüncelerini almak amacıyla da görüşme yöntemi kullanılmıştır.

Veriler toplanırken fişleme tekniği ile bilgiler kaydedildikten sonra tasnif edilmiştir. Bu işlem tamamlandıktan sonra edinilen bulgulara göre eserlerde yer alan değer ve kavramların her biri ayrı başlıklar şeklinde verilip yorumlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÇOCUK EDEBİYATI

1.1. Çocuk Edebiyatı Nedir?

Çocuk edebiyatı; ilk olarak batı dünyasında ortaya çıkmış bir terimdir. Ülkemizde çocuk edebiyatı kavramının ve içeriğinin oluşması daha çok yenidir. Bu nedenle üzerinde sıkça tartışmalar yapılmıştır. Bu tartışmalar, çocuk edebiyatının; özellikleri, mahiyeti ve öncelikleri bakımından sağlam bir yapıya doğru gitmesini hızlandırmıştır.

“Şu bir gerçektir ki ‘çocuk edebiyatı’ kavramı bizde batıya göre çok daha geç gelişmiş bir alandır. Bu alandaki esas problem daha ‘çocuk edebiyatı’ kavramının genel edebiyattan ayrı bir alan olarak kabul edilip edilmeme noktasında başlamaktadır. Kimi yazar ve edebiyatçılar ‘çocuk edebiyatı’nın varlığını ayrı bir alan olarak kabul ederken; kimileri de böyle bir ayrımın yersizliği ve yanlışlığı üzerinde birleşmektedir. Çocuklara has bir edebiyatın olamayacağını savunanlar, çok eskiden beri çocuklar için ayrı bir edebiyatın olmadığını, sözlü dönemlerde büyükler için anlatılanların aslında çocuklara da anlatıldığını belirtirler. Bu görüşe katılanlar edebiyatın yazılı dönemlerinden söz ederken de büyükler için yazılmış bazı eserlerin çocuklar tarafından da çok beğenildiğini ve ‘çocuk klasikleri’ içerisinde yer aldığını savunurlar” (Argunşah, 1991: 290).

Çocuk edebiyatı çalışmalarında önemli isimlerden biri olan Mustafa Ruhi Şirin, çocuk edebiyatı hakkındaki görüşleri üç grupta değerlendirir:

a. Bazı yetişkinler, çocuk kitabının, yetişkinlere hitap eden bir temanın basite indirgenmiş bir edisyonu olması gerektiğini düşünürler. Bu görüş, çocuğun kendine özgü bir dünyası olduğunu kabul etmek yerine, onu ‘minik yetişkin’ olarak görür.

b. Bir diğer görüşte, çocukluk döneminin insan yaşamında kısa bir yer tuttuğu; bu nedenle çocukluk deneyimlerinin önemsiz, hızla geçilmesi gereken bir dönem olarak düşünülmesi anlayışı yer etmektedir.

c. Üçüncü görüş ise, çocuk edebiyatının yetişkin edebiyatından farklı olduğu, edebî tarafından çok, ahlaki ve pedagojik yönlerinin önemli olduğu biçimindedir” (Şirin, 2002: 42).

Bu değerlendirmeler göz önüne alındığında ‘çocuk edebiyatı’ kavramını ayrı bir alan olarak görmeyenler aslında yetişkinler için üretilen edebiyatın gerek dil, gerek ele aldığı konular ve gerekse görsel öğeler bakımından çocuk gerçekliğini yakalayamayacağını göz ardı etmektedirler.

Çocuk edebiyatının gerekliliği ve ayrı bir edebiyat alanı olarak kabul edilip edilemeyeceği konusunda farklı görüşler olmasına rağmen çocuk edebiyatı terimi de içeriği de aslında çocuk eğitiminde duyulan bir ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır:

“Yetişkinler edebiyatında eskiden beri ‘çocuk’ bir konu olarak ele alınmıştır. Ne var ki klasik anlayışla kaleme alınan eserlerin çoğu çocuklar için değil, çocuklar üzerinedir. Tümüyle veya daha çok yetişkinlerin dünya görüşüne, beğeni ve duygularına göre yazılmış olan, türlü hayat durumları karşısında olgun ve tecrübeli kimselerin tutumlarını anlatan edebiyat ürünlerine, yalnız anlatım sadeliği yönünden bir değerlendirme yaparak, söz gelişi ‘çocuk romanı’, ‘çocuk şiiri’ vb. demek yanlış olur” (Oğuzkan, 2010: 4).

“Çocuk edebiyatı” kavramını açıklayabilmek için “çocuk” ve “edebiyat” kavramları üzerinde durmak gerekir.

“Çocuk” bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişim özellikleriyle çocuk edebiyatının niteliğini, kapsamını ve içeriğini belirlemektedir. Bu durumda “Çocuk kimdir?” sorusuna yanıt aramak gerekir.

Çocuk, Türkçe Sözlük’te “küçük yaştaki oğlan veya kız” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2009: 444).

Oğuzkan’a göre çocuk; “İki yaşından ergenlik çağına kadar süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu veya henüz erinlik dönemine erişmemiş kız veya erkek; yahut bebeklik çağı ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan insan” dır (Oğuzkan, 2010: 2).

Tamlamanın diğerkelimesi olan “edebiyat” ise günümüze kadar değişik şekillerde tanımlanmıştır. Bu tanımlamalardan bazıları şunlardır:

Edebiyat; “olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı”dır (TDK, 2009: 600).

“Edebiyat, insanın duygu, düşünce ve toplum yaşamını, doğayla ilişkilerini söz ve yazıyla, etkili bir dil ve güzel bir biçimle anlatmayı amaç edinen bir sanat dalıdır” (Bezirci ve Göker, 1993: 13).

(Edebiyat); Hayatın yer yer çelişir görünen gerçeklerini idrak ettikten ve onların içinden birtakım ayıklamalar, seçmeler, değiştirmeler ve eklemeler yaptıktan sonra lisanın imkânlarından faydalanarak, yeni bir bütünlük, özel bir yapı haline getirmek, seviyesi yüksek bir haberleşme vasıtası kılmak üzere yapılan çalışmaların sonunda ortaya konan kompozisyonudur (Tural, 1993: 57).

“Edebiyat, çağlar boyunca insanoğlunun duyduğu, düşündüğü ve yaptığı her şeyi en zengin ve en etkili biçimde ortaya koyan bir sanattır. Eğitim bakımından değeri insana çok çeşitli duyma, düşünme ve hareket etme örnekleri vermesidir. İnsan ancak böyle geniş bir ortam içinde kendisine uygun olan yolu seçme özgürlüğü kazanır” (Kavcar, 1999: 4).

Yukarıdaki tanımlara bakarak “çocuk” ve “edebiyat” kavramlarını bir araya getirirsek:

Çocuk edebiyatı, edebiyatın bütün alanlarında ve söz sanatlarında bulunan niteliklerin tamamını içinde barındıran; ancak kendisine seçtiği hedef kitlenin özelliklerini yetişkinler için yazılan edebî türlere göre daha fazla göz önünde bulunduran bir alandır. Hayata, ahlaka ve yüksek değerlerle çocuğun gelişimine ait değerlere daha çok önem vererek, bunların ön plana çıkmasına dayanan bir alandır.

Mustafa Ruhi Şirin’e göre; “Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlılıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyattır” (Şirin, 2000: 9).

Ruşen Alaylıoğlu'na göre; "Çocuk edebiyatı deyimi, çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsar. Masallar, hikâyeler, romanlar, anılar, biyografik eserler, gezi yazıları, şiirler, fen ve doğa olaylarını anlatan yazılar vb. bu çerçeve içine girebilir" (Aktaran: Oğuzkan, 2010: 3).

Gökşen'e (1980: 87) göre çocuk edebiyatı "Çocuğun fikir ve sanat eğitimine katkıda bulunarak çocukta sanat duygusu ve üstünlüğü uyandıran, tekniği, ilkeleri olan, güzel ve etkili ürünlerden oluşan edebiyattır."

Bir başka tanıma göre "Henüz yetişkin olmayan ve eğitilmesi gereken toplumun en genç üyelerinin düşünce dünyasına seslenebilecek sözlü ve yazılı ürünlerin tümüne 'çocuk edebiyatı' adı verilir" (Ciravoglu, 1999: 9).

Bu tanımlardan anlaşılacağı üzere çocuk edebiyatı amaç ve kapsam olarak çocukların bütün çocukluk dönemlerini içine alan, onların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce, yetenek, zevk ve duyarlılıklarına katkıda bulunan bir yazma sürecidir. Aralarındaki temel fark hedef kitlenin yaş aralığıdır.

Çocukluk daha önce de belirtildiği gibi yakın zamana gelinceye kadar ayrı, kendine özgü bir dönem olarak kabul edilmemekte, hayatı algılama, öğrenme, anlamlandırma süreci içerisinde çocuğa 'küçük boy insan' gözüyle bakılmaktaydı. Bu süreçte çevresinde olup bitenlere anlam veremeyen çocuk, kendisinden beklenen davranışları sergilemek ve büyükleri memnun etmek zorunda kalmıştı. İnsanlığın dönem olarak bile varlığını kabul etmekte zorlandığı bir süreçte köklü bir çocuk edebiyatı tarihinden bahsetmek elbette mümkün olmayacaktır.

Çocukluğun yetişkinlikten farklı bir dönem olduğunun kabulüyle birlikte çocuğa özgü davranış ve edebiyattan söz edebilmek mümkün olmuştur. Önceleri yetişkinler için oluşturulmuş yayınların belirli şekillerde sansürlenmesi sonucu ortaya çıkan çocuk eserleri, sonrasında onların ilgilerine göre yeniden düzenlenmiştir. Çocuk için oluşturulacak ayrı bir edebiyatın varlığı ünlü edebiyatçılarca sorgulansa da gereksinimler böyle bir dünyayı kendiliğinden oluşturmuştur.

1.2. Çocuk Eğitiminde Çocuk Edebiyatı

Edebiyatın varlığı, insanlık tarihi kadar eskidir. İnsan var olduğu günden bugüne kadar uzun ve çeşitli yaşam gelişmelerinin içinde yer almıştır. Savaşmış, düşünmüş, duygulanmış, hayaller kurmuştur. Yaşadığı bütün bu karmaşıklıkları ifade etme ve saklama yolu olarak da edebiyatı seçmiştir.

Edebiyat sözcüğü Arapça “edeb” kökünden gelir. “İyi ahlak, terbiye, nezaket, görgü, kural, usul vb. anlamlar taşır. İslamiyet’ten sonra edep; asil ve yüce şeylere bağlılık fikrini belirtmiştir. Bunun için, kişiyi yüksek kültüre ve felsefeye ulaştıran şeylerin tümüne “edep”; güzel söz söyleyen, incelikli, görgülü kişiler ile edebiyatla uğraşan sanatçılara da “edip” denmiştir.

Nesiller arası iletişim ve birlikteliği sağlama noktasında edebiyatın katkısı oldukça önemlidir. Özellikle Türk kültürünün temel öğeleri, geçmişten günümüze edebiyat vasıtasıyla taşınmıştır. Her millet, çocuklarına kendi kültür değerlerini şekillendirerek verir. Böylece geçmişten günümüze kopmayacak bir köprü oluşturur.

Toplumların edebiyata verdiği önemin “çocuk” bağlamında da ele alınması çocuk edebiyatının çocuk eğitiminde kullanılmasına zemin hazırlamıştır.

Edebî eserlerin çocuk eğitimi için kullanılır olması bir gereklilikten dolayı ortaya çıkmaktadır. Çünkü gerek devletin gerekse toplumun bireylerde bulunmasını istediği değerler ve davranışlar vardır. Bu davranışların kazandırılmasında çocukluk döneminin kritik dönem olduğu göz önünde bulundurulmaktadır.

“Özellikle genç kuşaklar, milletlerin patlamaya hazır el bombaları gibidir. Kimin eline geçerse ona hizmet eden büyük ve tehlikeli bir güçtür. İnsanlığın hayrına olmayan, dünyayı kaos ve karanlığa sürüklemeyi amaçlayanların da, insanlığı aydınlatan, hayatı anlamlandırmaya ve yaşanılır kılmaya çalışanların da en büyük silahları işte bu gençliktir. Gençlik, işlenmeye hazır ham bir cevherdir. Yerin altından yeni çıkarılmış, el değmemiş, hiçbir şekle sokulmamış bu maden kötü ellerde yok edici, iyi ellerde ise var edicidir. Bunu fark eden dünya, bu potansiyel gücü kullanmaktan hiç çekinmemiştir. Genç akılların yanlış yönlendirmelere kurban gitmemesi için imdadına yine eğitim yetişmiştir. Zararlı etkilere karşı koymanın en

önemli yolu hiç kuşkusuz millî birlik ve beraberlikten geçmektedir. Millî birliğini sağlamış, millî kültürüne sarılarak koruyup, genç nesillere aktarabilen milletler, gerek dışarıdan gerekse içeriden gelebilecek her türlü tehlikeye karşı koyabilirler” (Demir, 2006: 31).

Devlet, yasalarla çocuklara verilecek eğitimin niteliğini belirlemiştir:

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini,

“1. (Değişik: 16/6/1983- 2842/1 md.) Atatürk inkılap ve ilkelerine ve anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgî, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak”¹ şeklinde açıklanmıştır.

Tüm bu amaçlara ulaşabilmek için örgün eğitim kurumlarında derslerin öğretim programları bu niteliklere uygun şekilde hazırlanmakta, öğretmen eğitimleri bu doğrultuda yapılmakta, çocuklar için hazırlanmış her türlü edebî eser de bu amaçları içerir biçimde yazılmaktadır.

¹ <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html>

Gerek ders kitaplarına alınacak metinlerin seçiminde gerekse çocukların gündelik hayatlarını sürdürürken okuyacakları edebî eserlerde bu ölçütlere dikkat edilmelidir.

Çocuğu “gelecek” olarak gören Mehmet Tekin, ‘çocuk edebiyatı’ nın önemini şu şekilde belirtir:

“Çocuk edebiyatı, amacı ve işlevi itibarıyla çocuğa dönük bir edebiyattır ve salt bu yönüyle bildik edebiyata kıyasla geç doğmuş olsa da özgün, önemsenmesi gereken bir daldır. Çünkü ister biyolojik, ister kültürel, ister medeniyet açısından düşünelim; çocuk gerçektir. Bu, hem yerel hem de evrensel bağlamda böyledir. Yani çocuk, millî bağla kendi milletinin beşerî bağla insanlığın geleceğidir. Bu bağ, çocuğun önem ve değerini son tahlilde tartışılmaz kılmaktadır” (Tekin, 2005: 469).

Selahattin Dilidüzgün, çocuk edebiyatının, yetişkin edebiyatından farklı olduğuna dikkat çeker:

“Çocuk yazını da, yetişkinler için üretilen yazın türleri gibi her şeyden önce bir yazındır; ancak hedef kitleleri çok daha özel ve farklıdır. Bu yüzden çocuk yazınının üzerinde titizlikle durulması gerekir” (Dilidüzgün vd. , 2002: 9).

Mustafa Ruhi Şirin çocuk edebiyatının niteliğini şu sözlerle ifade eder:

“Çocuk edebiyatını çocuk duyarlılığının kalbi kabul ediyorum. Çocuğu tanımayla başlayan, çocuğu yakalayan değil de çocuğa yakalanan bir edebiyat. En belirgin yanı çocuksu oluşu ve çocuksu şölenu yansıtmaları... Okul öncesinden başlayan bir edebiyat serüveni... Edebiyatın ne anlama geldiğini bilmeyen çocuğa, düzeyine uygun edebiyatın, çizgi ve resmin sunulması” (Şirin, 2006a: 94).

Çocuk, edebiyatın ne anlama geldiğini bilmez. Önce konuşmayı öğrenir. Bu dönem aile içinde başlar, gelişir ve devam eder. Çocuk, edebiyatla okul öncesi çağında sözlü olarak karşılaşır. Kendisine masal anlatılır veya kitap okunur. Oyun çağında edebiyatı oyun mantığı içinde algılar. Okumaya başladığı sırada edebiyatı sezmeye başlar. Edebiyatın ne olduğunu tanımlayamaz; ama güzel edebiyattan hoşlandığını çevresine belli eder.

“Türü ne olursa olsun çocuk edebiyatı ürünleri ele aldıkları konular, anlatım teknikleri ve kişi kadrosu bakımından çocukların renkli ve masum dünyasını olumlu yönde geliştirmeye, onlara birtakım değerleri ve doğru davranış kalıplarını kazandırmaya yöneliktir” (Arseven, 2005: 51).

Çocuk edebiyatı kavramının bir başka yönünü; çocuğu eğitecek eserlerin yanı sıra onun hoşça vakit geçirmesini sağlayacak nitelikte eserlerin de verilmesi esası oluşturur. Çünkü henüz oyun çağında bulunan çocuk salt bilgi ve eğitim amaçlı kitaplar yerine içine eğlence katılmış kitapları tercih eder, onları okumaktan zevk alır. Bu edebiyat, hedef kitlesi olan çocuğu eğitmenin yanı sıra, onun zevk alacağı eğlenceli bir edebiyat olma özelliğini de göstermelidir. Varlığını her zaman yararlı ve eğlenceli olmak arasında bir yerlerde sürdürmelidir.

“Çocuğun istenilen doğrultuda yetiştirilmesi için okuyacağı eserlerin tamamen öğretici ve özellikle ahlaki değerler taşıması düşüncesi de ileri sürülmektedir. Hâlbuki çocuk edebiyatı diğer türlerden ayrı değildir. Edebiyatın bütün değer yargıları çocuk edebiyatı için de geçerlidir. İyi bir çocuk edebiyatının yalnızca eğitici ve öğretici olması, ahlaki değer yargılarını içermesi yetmez. Aynı zamanda onun edebî değer taşımasına, estetik zevk ve düşünce içerisinde kaleme alınmasına da ihtiyaç vardır” (Yalçın ve Aytaş, 2011: 16).

Çocuk, eline aldığı kitabı ancak severek ve zevk alarak okuduğunda ondan fayda sağlayabilir. Bu nedenle “çocuk edebiyatı” eserleri eğlenceli olduğu kadar öğretici ve öğretici de olmalıdır. Çocuk edebiyatı ürünlerinin bu boyutu bir milleti yarınlar, geleceğe taşıyacak çocuk için ayrıca önem taşımaktadır.

“Çocuk edebiyatı, bireyin önemini ortaya koymak, dahası yaratıcılığını geliştirmek için ortak bir kültürel çerçeve oluşturur. Gelişmiş bireylerden oluşan toplum, büyük uygarlıklar kurabilir ve daha mutlu bir dünya oluşturabilir. Bu anlamda her toplumun bireyi korumaya, yaratıcılığını ve girişimciliğini geliştirmeye özen göstermesi gerektiği söylenebilir” (Güleryüz, 2006: 37).

Çocuk yazınının temel işlevi çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasını sağlamaktır. Çocuk yazını çocuğun yazın ve sanat alanında estetik bir değer

kazanmasına yardımcı olur. Çocuk yazını çocuğun kitaba ilgisini uyandırarak ve çocuğa okuma eğitimi vererek onun yetişkin yazımına geçişinde bir basamak niteliği taşır. Dolayısıyla çocuk yazını çocuğa okuma alışkanlığı kazandıran, okuduğunu anlamlandırmayı öğreten bir işleve sahiptir (Dilidüzgün, 2004: 22- 23).

İlköğretim çağındaki çocuğun okuma alışkanlığı ediniminde, anadilini sevmesinde ve etkin kullanmasında okul, aile ve çevrenin yanında nitelikli çocuk kitapları ile karşılaşmasının önemli bir etkisi vardır. Dolayısıyla çocuğun yaratıcı düşünmesine, sorgulama yapmasına, yeni sözcükler öğrenmesine, dilinin inceliklerini kavramasına olanak sağlayan kitaplar, çocuğun hem ana dilini hem de düşüncelerini geliştirmesine yardımcı olur.

Çocuk edebiyatı eserleri çocuğun hayal dünyasını geliştirmelidir. Çocuk ruhunu besleyen en etkili tür edebiyattır. Çocukların hoşlandıkları edebiyat örnekleri daha çok hayale dayanan eserlerdir. Çocuk ruhunun gelişip serpilmesinde hayal kurmanın büyük rolü vardır. Çocuk, gerçekten çok kendisinin de içine gireceği hayaldeki arkadaşı ile özdeşleşeceği edebiyattan hoşlanır. Bu sırada gerçeklik duygusundan uzaklaşmaz. Büyüme ve gelişme çağlarında eğilimlerine göre edebiyat örneklerine ilgi duyar.

Çocukların okudukları özenle yazılmış eserler onların analitik düşünme becerilerini de geliştirir:

“Nitelikli çocuk yazını ürünleriyle beslenen çocuklar, yazarların kitaplarda işlediği konulardan hareketle düşüncelerini oluşturmaya, doğruyu yanlış ayırt etmeye ve kendi doğrularını yakalamaya başlarlar. En önemlisi ise kendini sevmeyi, kendine değer vermeyi, yaşamdan zevk almayı, içinde yaşadığı topluma yararlı olmayı, neyin doğru neyin yanlış olduğunu öğrenirler. Çünkü bu kitaplarda yaşamdaki sorunlar ve çözümleri sanatçı bakış açısıyla örneklendirilmiştir” (Aslan, 2007: 179).

İyi bir çocuk kitabı, çocuğun kendisini daha iyi tanması, gerekiyorsa davranışlarını değiştirmesi ve kişiliğini geliştirmesi için ona kılavuzlukta bulunurken,

çocuğa yaşamın değişik yönlerini öğrenmesinde, türlü insan tiplerini tanınmasında, başka ülkeler ve toplumlar üzerinde bilgi edinmesinde çok zengin imkânlar sağlar.

Çocuk gerçeği yetişkininkinden çok farklıdır. Çocuk farklı değerlerle ve imgelerle dünyaya baktığı, çevresini farklı algıladığı için kendine özgü olarak oluşturulmuş eserlere de gereksinimi olduğu yadsınamaz. Bu nedenle çocuk edebiyatının varlığı çocuğun aşığılanması değil; onun yüceltilmesi, ona ayrı bir özen ve ilgi gösterilmesi anlamını taşır. Çünkü çağdaş eğitimin gerekleri, çocuktan kitap ile yazınsal bir iletişim kurmasını, okuma alışkanlığı edinmesini, özgür ve eleştirel düşünmesini istemektedir (Dilidüzgün, 2004: 19).

Çocukların niçin edebiyat eserlerine muhtaç olduklarını, bu alandaki çalışmalarıyla tanınmış bir eğitimci olan Leland Jacop altı nedene bağlamaktadır:

1. Edebiyat; hoş vakit geçirtici, eğlendirici bir şeydir.
2. Edebiyat; ruha canlılık verir, yaşama gücünü artırır.
3. Edebiyat, hayatı keşfe yardım eder.
4. Edebiyat, bir rehberlik kaynağıdır.
5. Edebiyat, yaratıcı etkinlikleri teşvik eder.
6. Edebiyat, güzel bir dil demektir (Aktaran: Oğuzkan, 2010: 6- 7).

1.3. Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Bulunması Gereken Nitelikler

Çocuk edebiyatının mahiyeti “çocuğa görelilik” unsuruyla daha berraklaşmıştır. Edebiyatı icra edenin elbette usta bir kalem olmasının yanında çocuklara ait özelliklerin, hangi yaşta nelerden hoşlandıklarının, ilgi ve ihtiyaçlarının bilinmesi ve bu çerçevede çocukların gelişimlerine katkı sağlayacak eserlerin ortaya konması gerekmektedir. Çocuk edebiyatı günümüzde daha bir sistemli hâle gelmiştir. Çocukların hangi yaşlarda hangi özelliklere sahip oldukları, ne tür kitaplardan hoşlandıkları, dil gelişimleri, duyuşsal ve zihinsel gelişimleri ortaya konmuştur.

Her gelişim sürecinde çocukların okuyacağı kitaplar ve türler değişim göstermektedir. Geleceklerine önem veren toplumlar, en büyük yatırımını geleceğin büyükleri olan çocuklara yapmaktadırlar.

Çocukların ayrı bir dünyası vardır ve yetişkinlerin bu dünyaya giden yolları keşfetmesi gerekmektedir. Bir yandan da bu dünyanın zengin ve nitelikli olması için çaba gösterilmelidir. Bu açıdan çocuk edebiyatı, çocuklara ait dünyanın şekillenmesinde başlıca bir etkidir. O hâlde, çocuk edebiyatının genel niteliklerinin ortaya konması, çalışmamız açısından önemlidir.

1.3.1. Çocuk Edebiyatında Çocuğa Görelilik

“Çocuk edebiyatı, terim olarak 20. yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkmış ve üzerindeki tartışmalar hâlâ tam olarak bitmemiş bir alandır. Gelişme ve yetişme çağındaki çocukların dil düzeyine, duygu ve düşünce dünyasına, anlama ve kavrama becerilerine seslenen edebiyat olarak tanımlayabileceğimiz çocuk edebiyatının temel ilkesi ise çocuğa göreliktir” (Şimşek, 2002: 30).

Çocuklar için yazılacak eserlerde aranacak ilk ölçüt çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimlerine uygunluktur.

Mustafa Ruhi Şirin’e göre edebiyatın ilkeleri ile çocuklar için yapılacak edebiyatın ilkeleri aynıdır. Ancak arada her yazara göre değişen anlatım teknikleri ve duyarlılık farklılıkları bu edebiyatı nicelik yönünden kendi evrenine çekmektedir.

Çocuk ruhunun acılarının, özlemlerinin, korkularının, sevinçlerinin çocuk kalbinin sunduğu imkânlarla edebiyata yansması çocuk edebiyatının başta gelen özellikleridir (Şirin, 1989: 352).

“Çocuğa yönelik sunulan fakat çocuğa yukarıdan bakan, dizlerinin üstüne çöküp ona yanından bakmayı denemeyen yapıtlar, ne denli ülküsel bir yaşam ortaya koyarlarsa koysunlar, başarıya ulaşmaları olanaksızdır. Çocuk kitaplarını çekici kılacak asıl giz; onlara, onlar gibi seslenen, onları duyabildiğini gösteren, onlar gibi görenlerin sunduklarıdır. İçtenlikli ve doğal bir anlatım, bu işin ciddiyetini onlara duyumsatmadan bir şeyler sunmak, yazın dünyasının gizidir. Madem onlara söylemek ve iletmek istediğimiz şeyler var; yazın dünyası da kendi olanaklarıyla daha etkili sunmamıza fırsat veriyor, çocuklar da keyifle bu oyunda yer alıyorlar; o hâlde yazın alanı çocuğa dünyayı tanıtan, gösteren, duyumsatan, yaşatan ve onun gizil güçlerini geliştirmeye yardım eden üstün bir alandır” (Özçelik, 2007: 18).

Kanadalı bir çocuk edebiyatı yazarı olan Monica Hugles çocuklar için yazan bir kişinin sorumluluğunu şöyle dile getirmektedir:

“Çocuk kitabı yazmak ip üstünde yürümek gibi bir denge meselesidir. Bir yanda vazgeçilmez bir disiplin, bir yanda ise içimizdeki çocuğun uyanışı... İçimizdeki çocuk için yazmak ve çizmek çok basit olmalı herhâlde. İnsan kendi bilinçaltı ile iletişim kurarak kelime ve imgelerin yüzeye çıkarılmasını sağlar” (Aktaran: Şirin, 1994: 23).

Çocukların edebiyat ürünlerini yaş gereği algılamaları ile bireysel ayrılıklara dayalı algılamaları birbirinden farklı şeylerdir. Çocukların yaşadıkları aile ve çevre, sanat ürünleriyle karşılaşma sıklığı, aldıkları eğitim onların gelişim düzeylerini belirler. Çocukların gelişim düzeyleri ile sanatsal beğeni düzeyleri arasında paralellik vardır. Sanat ve düşünme eğitimiyle karşılaşmamış çocukların sanat eserinin anlam katmanlarını kavraması mümkün değildir.

“Çocuğun düşlem gücüne seslenen, onun rahatça ve tat alarak okuyup anlayabileceği dili ve anlatımı kendinde barındıran, ilgi duyabileceği konuları işleyen, onun duygu ve düşüncelerini besleyen, kurgusu ve olay örgüsü karmaşık

olmayıp onun kavrayabileceği bir düzende olan...” metinler çocuğa göre metinlerdir (Nas, 2004: 92).

Çocuk edebiyatının işlevi ve sınırları göz önünde bulundurulduğunda “çocuklar için edebiyat” bağlamında “çocuğa göre” eserlerde bulunması gereken özellikler; içerik ve biçim özellikleri olarak incelenebilir.

1.3.2. İçerik Özellikleri

Edebi eserler, hangi yaş grubu için yazılmış olursa olsun okuruna hoş vakit geçirecek, onda edebî bir haz uyandıracak bir nitelik taşımalıdır. Eserin görsel yönü her ne kadar tatmin edici olsa da içeriği doyurucu değilse yazılanın “edebi eser” niteliği taşıması mümkün değildir.

Özellikle çocuklar için yazılan kitaplarda bu durum daha büyük bir önem taşır. Çünkü her ne kadar asıl varılmak istenen nokta didaktizm (öğreticilik) olsa da bunu çocuklar için eğlenceli hâle getirmek, çocuğa “nasihat” verildiği algısının önüne geçmek gerekir.

Edebî eserlerde “çocuğa görelilik” boyutunda ele alınacak içerik unsurları şunlardır:

- Konu
- Karakter
- Plan (kurgu)
- Dil ve anlatım
- İletiler

1.3.2.1. Konu

Üzerinde söz söylenen, yazı yazılan, eser meydana getirilen düşünce, olay veya duruma “konu” denir. Konu, edebî nitelikli çocuk kitaplarında çok önemlidir. Çünkü çocuk, konusunu beğendiği kitabı sever ve onu tamamlamak için büyük bir istek duyar. Çocuklar, kitaplardaki düşünce, olay, duygu ve durumlara yabancı olurlarsa ilgileri de ona göre azalacak ve kitaptan uzaklaşacaklardır. Çünkü çocuklar da büyükler gibi okudukları kitaplarda kendi yaşantılarından bir şeyler bulmak ve kendi gerçeklerini, özlemlerini yaşamak isterler.

Mustafa Ruhi Şirin, çocuk edebiyatında konu seçimine önem vermektedir. Şirin’e göre konu seçiminde çocukluk çağının oyunla bütünleşmesi gerçeğinin mutlaka göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Şirin’e göre; çocuk, oyundan hoşlandığı gibi edebiyattan da zevk almak isteyecektir. Çocuk edebiyatı bu yönü ile çocuğa daha kolay seslenebilecektir. Şirin, çocukların en çok okuduğu kitapların, olayları çatışmaya dönüşmeden, oyun içinde oyun kuralına uyularak yazılan kitaplar olduğunu vurgular. Bu oyun ilişkisinin çocuğa verdiği zevkin çocuğun kitaba ilgi duymasını sağladığını belirtir (Şirin, 1998: 91).

Çocuk yazınında konu, çocuğun dünyasından ve çocuğun düzeyine uygun olmalıdır. Bu yüzden konu belirlenirken çocuğun dilsel, bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimi göz önünde bulundurulmalıdır. Konunun yapılandırıcılık ilkelerine uygun şekilde çocuğun ön bilgilerine bağlı olarak seçilmesi gerekir. Çocuğun bilmediği, yaşamadığı ya da üstlenmediği bir rolün konu edildiği bir metinle çocuk iletişime giremez. Yapıtta çocuğun bildikleri konu edinildiği takdirde, çocuk metinle hayatı çok daha kolay karşılaştırabilir; metindeki olaylardan çıkardığı sonuçları kendi hayatında kullanabilmesi de kolaylaşır.

Metinler, çocuğun yaşadığı ya da yaşayabileceği olayların yanında çocuğun olaylar ve durumlar karşısında hissettiklerini de konu edinmelidir. Çocuk kendi gibi hissedenlerin varlığını bildiğinde yalnızlık duygusundan kurtulması kolaylaşacaktır. Onun duygu ve düşüncelerinin konu edinilmesi, metinleri anlayıp yorumlamasına yardımcı olacaktır.

Çocuk, yeni şeyler öğrenmeye istekli bir bireydir. Bu nedenle konu seçerken sadece bildiği konular değil; öğrenmesi gereken ya da öğrenmekten zevk alacağı konulara da yer vermek gerekir. Bu şekilde metinler, çocuğun bilgi dağarcığına yeni bilgiler eklenmesine ve bu bilgileri hayata geçirmesine yardımcı olur.

Yazınsal nitelikli çocuk kitapları çocuk için sayfalardan oluşmuş bir dünyadır. Basitliğe ve çocuksuluğa kaçmadan işlediği konularla çocukların ilgisini çekebilen kitaplar, okuma isteğinin alışkanlığa dönüşmesine yardımcı olur. Konular, çocukların hayatlarıyla paralellik göstermelidir ve gerçeği yansıtmalıdır. Gerçek hayatla bağlantısı kopmuş ve sürekli hayal âlemini işlemiş eserler çocuğun düşünce gelişimine bir katkı sağlamaz.

“Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinde sözcükler ve çizgiler ustaların elinde çocuğun yaşamını bütünleyen bir araca dönüşür. İnsanın günlük yaşamında sesiyle, jest ve mimikleriyle, bedensel hareketleriyle yansıttığı sevinç, korku, öfke; nitelikli yazınsal ürünlerde sözcük ve çizgilerle anlam bulur. İnsanın herhangi bir yaşam durumundaki duyguları, kitap sayfalarında görünür kılınır. Çocuğun karşısına duygusuyla, düşüncesiyle insan gerçeği çıkarılır” (Sever, 2003: 11).

Doğrudan doğruya öğüt, ders, bilgi verme, görgü aşılama kaygısı; ders kitapları gibi öğretici kitapların görevi olmalıdır. Yazınsal nitelikli kitaplardaysa, canlıları sevmeye, yaşama bağlı kalmaya, adaletli ve hoşgörülü olmaya, yeniliğe, mizaha açık olmaya ağırlık verilmelidir.

İbrahim Kıbrıs, konu seçimiyle ilgili şunu belirtir:

“Çocuk için yazılan kitaplarda aile, yurt, ulus, doğa ve yaşama sevgisi; özverinin ve dayanışmanın önemi; kişiler arası davranışlarda hoşgörü ve sempati; doğruluğun, dürüstlüğün, yiğitliğin değeri; çalışkanlık ve görev duygusu gibi temalara yer verilmelidir. Ayrıca iyi bir Türk yurttaşı olmak, Atatürk ilke ve devrimlerine bağlı olarak yaşamak, demokratik toplum yaşayışıyla ilgili davranışları yaşama geçirmek gibi temaların da işlenmesi gerekir. Kısacası çocuk kitabı yazarının henüz “Sanat sanat içindir.” anlayışıyla hareket edecek denli lüksü yoktur; ancak öğreticiliğin de sınırı iyi çizilmelidir” (Kıbrıs, 2010: 41).

Konusu çocuk olan bir çocuk kitabıyla çocuklar için yazılan çocuk kitabının arasında eserin çocuk edebiyatı içerisindeki yeri bakımından çok fark vardır. Çocuklar için yazılan bir çocuk kitabında konusu çocuk olmayan pek çok konu ele alınabilir. Önemli olan bu konunun çocuğa uygunluğudur.

Yazarlar, çocukların ilgilerini, beğenilerini, okuma eğilimlerini iyi bilmelidirler. Onların güvenlerini arttırarak geleceğe ümitle bakmalarını sağlayıp millî değerlere ve demokratik anlayışa sahip olmalarına yardımcı olacak konulara yer vermelidirler.

Konular, genellikle eğlendirirken düşündürücü, düşündürürken dinlendirici nitelikte olmalıdır. Elbette mizah unsuru unutulmamalıdır. Bunun yanında yazınsal nitelikli çocuk kitaplarında konular ne olursa olsun harekete de yer verilmelidir. Çocuklar bir düşünce veya görüşün açıklanmaya çalışıldığı, tekrar tekrar anlatıldığı eserlerden çok hareketli olayların yer aldığı eserleri okumaktan zevk alırlar (Oğuzkan, 2010: 376).

Edebî metinlerin konusu hayatın içindekilerdir ve bu metinlerin özelliği, hayatı yansımasıdır. Hayat, her zaman güzellikler ve iyilikler ile devam etmez. Sıkıntılar, kötülükler ve yalanlar da hayatta yer alır. Bunlar da çocuğa metinlerde yansıtılabilir. Dozu iyi ayarlanmak koşuluyla her konu çocuklar için yararlı hale getirilebilir.

Yazınsal nitelikli çocuk kitaplarında şiddet, aile içi geçimsizlik, acı, yoksulluk, cehalet, batıl inançlar, ölüm, felaket, savaş, hastalık gibi hayatın içinden konular da olmalıdır. Ancak bu konuların nasıl aktarılacağı çok önemlidir. Çocuk hayatın gerçekleriyle karşılaşsın diye karamsarlığa sürüklenmemelidir.

“Çocukların yeterince gelişmemiş olan dilsel, bilişsel ve toplumsal yetileri yeni ya da ilk diyebileceğimiz öğrenmelerle olgunlaşmaya başlar. Bu nedenle çocukların ilgi ve gereksinimleri yaşama ilişkin öncelikleri yetişkinlerden farklılık gösterir. Çocuklar zamanla edindikleri yaşantılarla yetişkinler dünyasının nesnel ölçütlerini anlamaya başlarlar. Bu nedenle çocuk edebiyatı ürünleri çocuk

gerçekliğini önemseyen, ele aldığı konularla onların beklentilerine yanıt veren bir paydada buluşmalıdır” (Sever, 2003: 111).

1.3.2.2. Karakter

Çocuklar için yazılmış eserler içerisinde çocuğun hayal dünyasına, ilgi alanına eğilen eserlerin çoğunlukla bir olay etrafında geliştiği görülür. Çocuk birbirini takip eden gelişmeleri dikkatle izler, merakını yenmek için sabırla bekler, düşümlerin çözülüp sonucun ortaya çıkması için heyecanlanır. İşte bu bağlamda eserlerin okunurluğunu sağlayan en önemli öğelerden biri de “karakter”dir. Bu nedenle eserlerdeki kişilerin titizlikle belirlenmesi; olumlu, örnek bireyler olarak çizilmesi, kahramanla özdeşleşmeyi yaşayacak çocuk için son derece önemlidir.

“Her hikâyeye, ana karakterin bir sorunundan ya da amacından ortaya çıkar. Karakterlerin problemleri öyküde konuyu oluşturur. Çocuk hikâyelerinde karakterler çoğunlukla yetişkinler, çocuklar, hayvanlar, kişileştirilmiş hayvanlar, cansız nesnelere. Çocuklar okudukları hikâyelerdeki kahramanlarla aynı duygusal yakınlık kurarlar. Hikâyeyi oluşturan diğer öğeler olay etrafında örgütlenir ve böylece kurgusal bir bütünlük oluşmuş olur. Bu bütünlüğün kendi içinde planı vardır; bir süreç içinde başlar ve sonuca ulaşır. Dolayısıyla bir bütünlük içinde olayların gelişim bölümleri vardır” (Cemiloğlu, 2003: 51).

Çocuk ne kadar çok karakter tanırsa o kadar insan tanır ve bu insanların yaptıkları ya da yapabilecekleri eylemleri ve eylemlerin sonuçlarını kestirebilir. Kısacası hayatı tanır.

Çocuklara yazılan eserlerde didaktizmin apaçık sunulması yanlış olduğundan yazarlar öğretecekleri davranış kalıplarını kahramanlarla özdeşleştirirler.

“Çocukların önemsedikleri kişilerin duygu, düşünce ve davranışlarını benimseyip kendine özgü davranışlara dönüştürdüğü bir dönemde kitaplar, yarattığı kahramanlarla, öykünebilecek yeni modeller yaratır. Bu modellerin, çocuk gerçekliğine uygun ve onların girişimciliğini destekleyecek eylemleri, çocukları da

benzer davranışları yinelemeye isteklendirir. Bu süreç, çocuklara kendilerini tanımaları, önemli olduklarına inanmaları, başkalarına saygı duymaları gibi kişilik gelişimi için önemli olan yaşantıları edinme olanağı yaratır” (Sever, 2003: 48).

Çocuklar, eserlerdeki kahramanlar aracılığı ile insanların başından geçebilecek olayları tanırlar. Sorunlar karşısında nasıl tepki gösterileceğine yönelik ipuçları alır, toplum yaşamını belirleyen kural ve değerleri anlama bilincini geliştirirler. Zaman geçirmekten hoşlanacakları bir arkadaşla tanışırlar. Kitabın en iyi arkadaş olduğu düşüncesini Sedat Sever şöyle ifade eder:

“Kahramanlar, çocuğun yeni arkadaşlarıdır. Bu kahramanlarla çocuk, kendi gibi hisseden, düşünen, yanlışlar yapan kişilerin olduğunu fark eder ve kendine güven duygusu gelişir. Kahramanların yaşadıklarıyla çocuk kendi hayatında nelerle karşılaşacağını öğrenir ya da bu konuda ipuçları elde eder. Bu sorunlarla baş etmenin yollarını kavrar. Yaşamı süresince karşılaşmadığı; ancak karşılaşabileceği olayları öğrenir. Metindeki kahramanlarla eğlenir, öğrenir, keşfeder. Kısaca, kahramanla özdeşim kurarak hayat tecrübesi edinir” (Sever, 2003: 65).

Yazınsal nitelikli çocuk kitaplarında kahramanlar gerçek veya gerçeğe uygun olmalıdır. Çocuğun çevresinde karşılaşabileceği özellikteki kişilerden seçilmeli ve sayıca fazla olmamalıdır. Çünkü çocuklar, karmaşık yapıları anlayabilecek düzeyde değildirler. Kahramanların fiziksel ve psikolojik özelliklerinin abartılmadan iyi geliştirilmesi gerekir. Olaylara yön veren etkin kişilik (ana kahraman) çocukların kendilerini onda görmesini sağlar. Kahramanın yaşama bağlılığı, kararlılığı, amaca ulaşma isteğinin kitaba yansması çocukların da kahraman gibi duymasına, düşünmesine ve davranmasına sebep olur.

Ferhan Oğuzkan, çocukların kendi yaşlarındaki kimselerin başlarından geçenleri dinlemekten ve okumaktan zevk aldıklarına dikkat çeker. Bu nedenle kahramanları çocuk olan eserlerin, öteki nitelikleri de taşıdıkları takdirde, daha çok beğenileceğini vurgular (Oğuzkan, 2010: 377).

Kahramanların özelliklerini sınırlamak doğru olmaz; ancak çocuk edebiyatı ürünleri oluştururken çocukların gelişim özellikleri bilinmeli, kahraman betimlemeleri de bu özellikler dikkate alınarak oluşturulmalıdır.

Plan (Kurgu)

Çocuk edebiyatı eserlerinin nitelikli bir bütün hâlinde oluşturulabilmesi için eserlerdeki planlama oldukça önemlidir. Eserlerin iskeletini oluşturan plan; zaman, mekân, olay örgüsü, kişiler vb. gibi öğelerin sağlam bir temele oturtulması için üzerinde ciddiyetle çalışılması gereken bir unsurdur:

“Çocuklar için eser hazırlayan yazarların, ortaya koymayı düşündükleri bir eserin planını yaparken (veya geliştirirken) okurların bilgi seviyelerini, anlayış güçlerini ve ilgilerini hesaba katmaları gerekir. Genel bir kural olarak çocuk eserlerinde planın son derece basit olmasına çalışılmalıdır. Plan, kısa bir giriş bölümü ile entrikalı olayları kapsayan bir gelişme ve düğüm bölümünü ve beklenmedik bir çözümle sonuçlanan bir bitiş bölümünü kapsamalıdır” (Oğuzkan, 2010: 377).

Çocuk kitaplarında plan açısından kurulan sağlam temel, çocuk kitabının içerik bakımından kalitesinin bir göstergesidir. Dolayısıyla plan çocuğa uygunluğun belirleyici unsurları arasında yer alır.

Metinlerdeki olay, duygu ve düşüncelerin yazar tarafından belirlenmiş bir düzene göre anlatılması metnin kurgusunu oluşturur. Metin kurguları, hedeflenen yaş grubunun bilişsel gelişimi dikkate alınarak hazırlandığında çocuğun metni anlaması ve metinden zevk alması kolaylaşacaktır. Çocuk kitaplarında çocukla paylaşılacak istenen iletiler, kurgulanan olayların gelişimine paralel olarak açıklık kazanmalıdır. Kısa, açık ve anlaşılır bir gelişim çizgisi izlemelidir. Olaylar arasında hem oluşum hem de gelişim bakımından bir tutarlılık olmalıdır. Olaylar arasındaki geçişler, çocuğun ilgisini ve merakını sürekli canlı tutabilecek anlatım özellikleriyle gerçekleştirilmelidir (Sever, 2003: 15).

Metin kurgulanırken çocuğun zevkleri dikkate alınmalıdır. “Çocuklar bir düşünce veya görüşün tekrar tekrar anlatıldığı, açıklandığı ve örneklerle ispatlanmaya çalışıldığı eserlerden çok, hareketli olayların ve hayat durumlarının tasvir edildiği eserleri okumaktan zevk duyarlar” (Oğuzkan, 2010: 376).

Yazarın çocuğa öğütler verdiği metinler yerine, çocuğun kendisinin kurgulanan olaydan sonuçlar çıkardığı metinlerle karşılaşması okumayı zevkli hâle getirecektir. Çocuk bilgiyi ya da metinden çıkarması gereken sonucu hazır bulmayıp düşünerek, yorumlayarak sonuca ulaştığında bilişsel gelişimine de katkı sağlamış olur. Çocuk edebiyatı metinlerinin çocuğun bilişsel ve duyuşsal gelişimine uygun olarak kurgulanması, kurgudaki düğümlerin çocuğun hayata bakışı ve yaşadıklarını yansıtabilmesi, çözümlerin ise yazar tarafından okuyucuya bırakılması metnin okunmasını ve anlaşılmasını kolaylaştırır.

“Dikkatlice hazırlanmış bir plan aracılığıyla eserin ana fikri kolayca anlaşılacağı gibi başlıca olay ve kahramanlar da ayrıntılar içinde kaybolmaz. Gereksiz tasvir, çözümleme ve konuşmalara yer verilmez. Başlangıç, düğüm ve sonuç gibi evreler birbirini doğal biçimde izler. Kısaca iyi bir plan; olaylar, durumlar, düşünce ve duygular arasında uyumlu bir ilişkinin gerçekleşmesini sağlar; eserin okur üzerindeki etkisini artırır” (Oğuzkan, 2010: 377).

Plan, bir eserin yapısını ve düzenini oluşturan araçtır. Yazar konu, tema ve kahramanları tespit ettikten sonra düşünce, duygu ve olayları belli bir sıraya göre anlatır. Planda tutarlılığa dikkat edilmelidir. Tema ve konu arasındaki bütünlük sağlanmalı, olaylar sürekli çocuğun ilgisini canlı tutacak biçimde yerleştirilmelidir. Gereksiz ayrıntı ve tasvirler planın güzelliğini bozmamalıdır. Plan, okuyucu kitlesinin yaş, cinsiyet ve sınıf düzeyi göz önüne alınarak hazırlanmalıdır. Titizlikle hazırlanmış bir plan sayesinde tema ve ana fikrin daha kolay anlaşılacağı unutulmamalıdır.

1.3.2.3. Dil ve Anlatım

“Söylenen her söz, yazılan her yazı edebiyat açısından değerli olamaz. Bir ürünün edebî değer taşıdığıнын söylenebilmesi için bazı özellikler taşıması gerekir. Öncelikle edebî eser sanat kaygısıyla yazılır, okuyanı etkiler. Edebiyat ürünü, güzel anlatımlı, sağlam düşünceli ve özlü olmalıdır. Eser, zamanın süzgecinden geçebilmeli, toplumca anlaşılmalı, beğenilmelidir. Ancak bu yolla edebî eser, toplum yaşamında duyu ve düşünce, değer ve inanç, hayal ve coşku birliğı yaratır; toplumu bazı ortak ölçülerde buluşturur” (Bezirci ve Göker, 1993: 14).

Bir eserin edebî olabilmesi için bazı niteliklere sahip olması gerekir. Bu niteliklerden en önemlisi eserdeki kurgu, konu, karakterden ziyade tüm bunların ele alınış biçimi yani yazarın dili kullanma gücüdür. Her yazar eserinde ele aldığı konuyu üslubuna göre geliştirir. Çocuk edebiyatı ürünlerinde bu durum daha büyük bir özen gerektirir. Çünkü “çocuğa uygun” üslup eserin; dolayısıyla yazarın başarısını gösterir.

Mustafa Ruhi Şirin üslup konusundaki düşüncelerini şöyle ifade eder:

“Çocuk edebiyatını çocuk edebiyatı yapan temel öge ‘çocuk dili’ dir. Çocuk dili, yazarın çocukla iletişim kurmasında anlatıma yön veren ilk ve en belirleyici göstergedir. ‘Çocuk dili’ nin belirleyicisi ise ‘çocuk bakışı’ ve ‘çocuğa göre’ liktir. Çocuk bakışı, çocuk bilgisi ve felsefi birikimle gelişirken, çocuğa görelige çocuk duyarlığı ve bilinci olan sanatçı bakışı yön verir. Çocuk kitabı yazarlığı bu yönü ile farklı bir yazarlık biçimidir. Çocuk kitabı yazarlığında seçkin olan yetişkin edebiyatının bütün ontolojik örgülerinin kullanılması yeterli olamaz. Edebiyatın oluşumuna yönelik bütün ontolojik örgüler yanında, estetik boyuta ulaşmış çocuk dil dizgesi ile yazılmış bir kitap, nitelikli çocuk kitabı olmaya hak kazanır” (Şirin, 2006b: 181).

Çocuk anadilinin en güzel örneklerini yazınsal nitelikli çocuk kitaplarında bulabilmelidir. Türkçenin korunmasına ve zenginleştirilmesine özen göstermek yazınsal nitelikli çocuk kitabı yazarının en önemli sorumluluğı olmalıdır. Bu nedenle

yazar, kitabını yazarken ana dilini en doğru ve en güzel biçimde kullanmayı amaçlamalıdır. Yazılan eserin inandırıcılığı büyük ölçüde buna bağlıdır.

Çocuk edebiyatı metinleri oluşturulurken çocuk göreceliliği unutulmamalıdır. Yazar çocuk gerçekliğini ve çocuğun algılayışını bilmelidir ve kurgularını bu özellikleri dikkate alarak yapmalıdır. Çocuğun ana dilinin zenginliğini kavrayabilmesi için öncelikle bu zenginlikleri görmesi gerekiyor. Bu da en güzel biçimde metinlerin üslubunda ortaya çıkar. Yazar, betimlemeler ve söz sanatları kullandıkça çocuk da ana dilinin gücünü kavrayıp kullanabilecektir. Bu yapılırken “Cümlelerde akıcılık, mantık dokusu ve fikir bütünlüğü sağlama derecesine dikkat edilmelidir” (Ataseven ve İnandı, 2000: 198).

Cümleler ve paragraflar sanatlı bir anlatıma kavuşsun diye mantık çerçevesinden uzaklaştırılmamalı, abartıya kaçılmamalıdır. Metinlerde öğretici bir anlatım tarzından kaçınılmalıdır. Böyle bir anlatım tarzı çocuğun metni zevkle okumasını engelleyecektir.

Çocuk edebiyatı eserlerinin nitelikleri belirlenirken üslupla birlikte üslubun temel malzemesi olan dilin de incelenmesi gerekir. Çünkü yazarın kullandığı dil, üslubunu oluşturur.

“Çocuk yayınlarında yazarlar cümle ve paragraflarını kurarlarken, sözcüklerini ve deyimlerini seçerlerken seslendikleri küçük okurların okuma yeteneklerini, kavrayış güçlerini ve sözcük hazinelerini de daima göz önünde tutmalıdırlar” (Oğuzkan, 2010: 378).

Çocuk eserlerinde metni oluşturan sözcükler ve sözcüklerin kullanıldığı anlam, çocuğun yaş seviyesine uygun olmalıdır. Çocuk edebiyatının işlevleri göz önünde bulundurulduğunda eserlerin çocuğun kelime hazinesini geliştirir nitelikte olması beklenmektedir.

Alemdar Yalçın ve Gıyasettin Aytaş, çocuk eserlerinde bulunması gereken dil ve anlatım özelliklerini şöyle ifade ederler:

“Çocuk edebiyatını yetişkin edebiyatından ayıran belki de en önemli özellik anlatımın hedef kitlenin anlayacağı biçimde sunulmasıdır. Çocuk kitaplarında anlatımın sadeliğine dikkat edilmeli, gereksiz ve bayağı sözcükler yer almamalı, duruluk, akıcılık, açıklık gibi unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır. Bunlar çocuk kitaplarının ele aldığı konu, olay, yer ve kahramanların anlatım açısından daha etkili ve anlaşılır olmasını sağlayacaktır. Bu yüzden çocuk kitaplarında yüklü ve yoğun bir anlatımdan kaçınılmalıdır. Çocuğun günlük hayatında kullanmadığı kelimeler yer almamalıdır. Her çocuk edebiyatı metninde çocuğun anlamını bilmediği; ancak cümle ve anlatım tekniğinden yararlanarak çağrışım yoluyla anlamlandırıldığı belirli sayıda bilinmeyen söze yer verilmelidir. Ayrıca çocuklar için bilinmeyen kelimelerle ilgili bir sözlük, kitabın arkasında yer almalıdır. Böylece çocuğun her okuduğu çocuk edebiyatı metninin sonunda söz dağarcığında artış sağlanmış olacaktır” (Yalçın ve Aytaş, 2011: 47).

Çocuklara yeni kelimeler öğretirken onların yaş seviyeleri, dikkat ve ilgi alanları önemsenmelidir. Çocuk ilk çocukluktan son çocukluk evresine girerken somut anlamlı sözcüklerden soyut anlamlı sözcüklere doğru bir geçiş yapılabilir. Somut varlıkları karşılayan sözcüklerin öğrenilmesi her zaman daha kolay olacaktır. Çocuğun sözcük dağarcığını zenginleştirebilmek için soyut işlemler döneminde de soyut anlamlı sözcüklerin bulunduğu metinlerin verilmesi gerekmektedir.

Çocuk kitaplarında çok fazla mecaz, terim, argo sözcük ve deyim kullanılmamalıdır. Anlatım açık, anlaşılır, sade olmalıdır. Süsten ve gösterişten uzak kalan bir anlatım konu, olay, duygu ve kahramanların daha etkili anlaşılmasını sağlar. Dikkat edilmesi gereken bir husus da birinci kişi ağzıyla yapılan anlatımın daha samimi olduğu ve çocuklar tarafından daha çok benimsendiğidir. Ancak yeri geldiğinde üçüncü kişi ağzıyla yapılan anlatım da olmalıdır.

Kitaplardaki giriş cümleleri çocukların ilgisini çekebilecek tarzda olmalıdır ki çocuklar daha kitabın basında sıkılıp vazgeçmesinler. Ortalama beş veya altı sözcükten oluşan, tek yargılı, içinde tek özne ve yüklem bulunduran cümleler kurulmalıdır. Akıcılığı sağlamak için değişik kiplerde cümleler kurulmalıdır, hatta

zaman zaman soru cümlelerine de yer verilmelidir. Çocukların dünyasıyla ilgili ses, ad ve sıfatlar kullanılmalı; gereksiz sıfat kullanımından kaçınılmalıdır.

Hedef kitlenin seviyesi ne olursa olsun, okuyucuların çocuk olduğu düşünülmesi ve daha çok somut anlamlı sözcükler yeğlenmelidir. Yazınsal nitelikli çocuk kitaplarındaki atasözü ve deyimler çocuğun yaşına ve zihin gelişimine uygun olmalıdır. Yeri geldikçe kullanılan atasözü ve deyimler sayesinde hem çocuk Türk dilinin zenginlikleriyle karşılaşır ve hem de bilmediği atasözü ve deyimleri araştırarak yorum yapma yeteneğini geliştirir.

1.3.2.4. İletiler

Çocuk edebiyatında öğreticilik, batıda 17. ve 18. yüzyıllarda ortaya çıkan ve aklın yüceltilmesine dayanan “aydınlanma”yla yakından ilişkilidir.

“Aydınlanma Dönemi’nde oluyor çocuk edebiyatı. Bu edebiyatın temel ilkeleri Aydınlanma felsefesine bağlı olarak şunlardır:

‘çocuğu yönlendirici bir akılcılık, bilgilendirme, öğreticilik, işlevsellik, yaratıcılık’

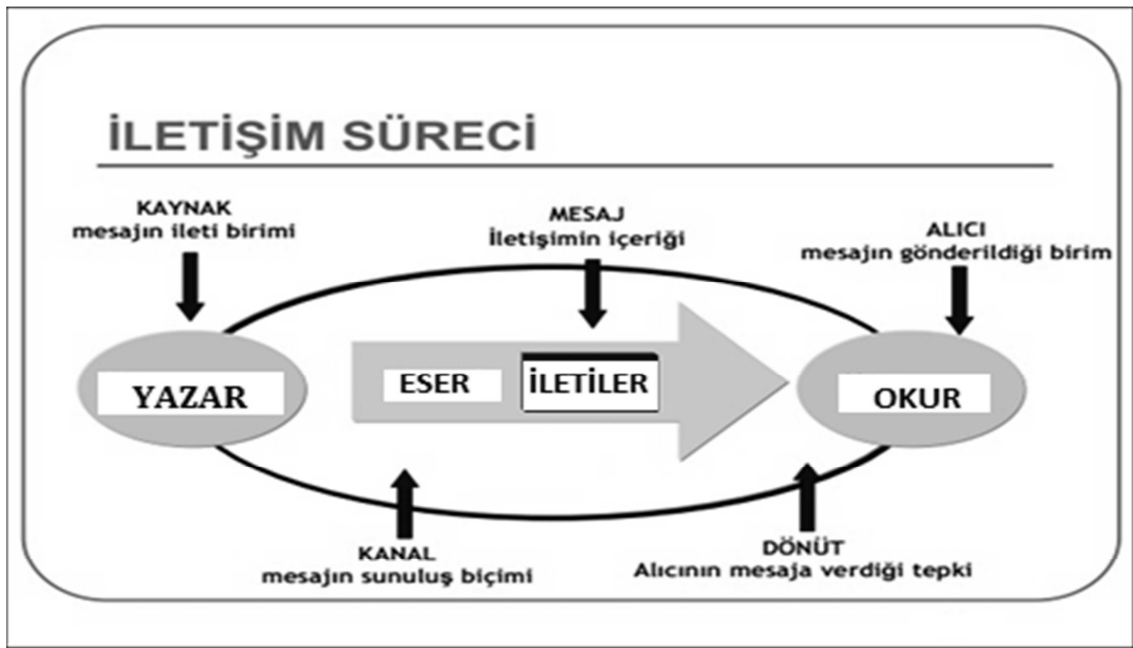
Bu; didaktik ve otoriter bir yaklaşımdır, çocuğa yukarıdan bakar. İşte çeşitli aşamalardan geçip süren bu anlayış, 1950’lerden sonra yerini; çocuğu tanımaya, anlamaya, onun dünyasını bulgulamaya dönük bir anlayışa terk ediyor” (Nas, 2004: 76).

Çocuk kavramı önem kazandıkça çocuk için eğitim dönemi başlamıştır. Çocuklar için yazılan eserler vasıtasıyla çocuğun dünyası keşfedilmiş ve o dünyaya hitap eden eserler verilmeye çalışılmıştır.

Her edebî eser okuyucusuna birtakım düşünce ve duyguları aktarma isteği taşımaktadır. Konumuz çocuk edebiyatı olunca, yazılacak eserin başlı başına bir sorumluluk taşıdığı açıktır. Çünkü eserin; bireye kazandırmak istediği düşünce ve davranışlar vardır.

Eserlerde de tıpkı kişiler arasında olduğu gibi okurla eser arasında bir iletişim vardır. Eser; kurgusu, konusu, anlatımı ile “çocuğa uygun” bir nitelikteyse iletişim sağlıklıdır, böylece eser, amacına ulaşmış olur. Aksi takdirde ise hiçbir amacı olmayan ya da didaktizmi apaçık bir biçimde yansıtan kitaplar çocukları okumaktan ve kitapların vermek istediği değerlerden uzaklaştıracaktır.

Tablo 1- Yazar- Eser- Okur Döngüsü

Tablodan anlaşılacağı üzere iletişim; kaynaktan alıcıya kanal yoluyla ileti gönderme döngüsüdür. Çocuk edebiyatında da çocuğa yarar sağlama, ona bir ileti verme amaçlanır. Yazar(kaynak); eser yoluyla(kanal) çocuğa(alıcı), düşünce ve davranış içerikli iletiler(mesaj) gönderir. Çocuğun algısı, hazır bulunuşluğu bu iletileri anlamlandırarak düzeyde ise gelen mesajı alır ve geri bildirim verir. Böylece iletişim gerçekleşmiş olur.

Her ne kadar eser- okur arasındaki iletişimin tek yönlü; yani geribildirimsiz olduğu düşünülse de çocuk edebiyatı yazarları için geribildirim kitaplarının sevilerek okunmasıdır. Çocuklar için ise edinilen iletilerin hayata yansımalarının gözlenebileceği uzun bir süreçtir.

Yapıtlarda metin tek anlamlı, bir bakıma yalınlaştırılmış olsa bile okur hiçbir zaman iletinin tümünü algılayamaz. Algılama hep kesintilidir. Okuma eylemi hem okurun bilincinden hem de yazarın iletisinin süzgecinden geçer. Durum bu olunca, okur her ögeyi algılayamaz, sadece kendisine yakın olan, kendisini etkileyen, kendi birikimiyle anladığı öğeleri seçer. Yazar metni ne kadar iyi düzenlemişse, okur da o kadar çok ögeyi anlayacaktır, alacaktır” (Kıran A ve Kıran Z, 2001: 83).

Çocuk edebiyatı yazarlarına bu nedenle çok büyük bir sorumluluk düşmektedir. İletileri metnin içine gizlemeyi başarabilmiş yazarlar çocukların ilgi ve dikkatini çekebilmişlerdir.

Eserlerdeki iletileri üç grupta sınıflayarak incelemek mümkündür:

1. Ana fikir,
2. Yardımcı fikir
3. Değerler.

Bu kavramların birbirlerinden bağımsız düşünülmesi doğru değildir. Yalnızca günümüzde her bir kavramın önem düzeyi farklı algılandığı için ayrı incelenmesi uygun görülmüştür.

1.3.2.4.1. Ana Fikir

Ana fikir, yazarın eserde asıl vermek isteği düşünce, okuyucusuna kazandırmak istediği davranış ya da oluşturmak istediği duygu atmosferidir. Çocuğa kazandırılmak istenen düşünce ve davranışların (değer- yardımcı fikir) en belirginini, en kapsamlısı ana fikri oluşturur.

“Eserde ana fikir çok önemlidir; çünkü eserin var oluş sebebidir. Bu yüzden eserin tamamında geçerlidir. Sanatçının her kelimesi ana fikrin ifadesinde az veya çok bir görev üstlenmiştir. Eserin tamamını kapsamayan ifadeler ana fikir olamaz” (Yalçın ve Aytaş: 2011: 45).

Ana fikir eserlerde gizli veya açık bir şekilde bulunabilir. Çocuk eserlerinden istenen çocuğun algı düzeyine uygun olarak ana fikrin belirgin şekilde verilmesidir. Ancak ne olursa çocuğa keskin bir dille kurallar koyan, uyarılar sıralayan eserlerde ana fikir doğru da olsa kazanım gerçekleşmez, iletisi ne olursa olsun çocuk zevk almadığı kitabı okumaz.

“Yazınsal metinlerde ileti, önerme biçiminde ya da kesin bir yargıya dönüştürülmüş olarak verilmez. İleti, metnin dokusuna sindirildiği için metinlerdeki ileti örtüktür ve yazarla okurun paylaştığı, okurun kendi yaşantısına kattığı, bir durumun, bir sorunun aydınlatılmasına yöneliktir” (Özdemir, 2002: 115).

Yetişkinlere özgü kitaplardaki gibi, yazınsal nitelikli çocuk kitaplarında da ana fikrin hiçbir yanlış anlamaya yol açmayacak biçimde açık olması gerekir. Ana fikri belirsiz, değişik yorumlara yol açacak eserler, çocukları kararsızlığa ve yanlış anlamaya sürükler. Bu nedenle bir yazarın, çocuklara ne gibi düşünce ve duyguları kazandırmak ya da onlarda ne gibi davranışları geliştirmek istediğini bilmesi gerekir.

1.3.2.4.2. Yardımcı fikirler

Yan iletiler, eserde satır aralarında geçen, güzel mesajlar ifade eden, okuyucuyu dolaylı yönden etkileyen, belki de bilinçaltında yer eden olumlu sinyaller olarak kabul edilebilir. Bir eserde ana fikir haricinde çıkarılabilecek yan fikirler de denilebilir. Yan iletiler eserin değişik yerlerinde okuyucunun fark bile edemediği bir yapıdadır. Eser detaylıca incelendiğinde ortaya çıkan yan fikir örgüleridir.

“Ana fikrin yanında genellikle birkaç paragraftan daha uzun yazılarda bulunan ve ana fikri destekleyici mahiyetteki fikirlere de yardımcı fikir denir. İyi bir yazar yan fikirleri ustaca kullanarak ana fikrin kavranmasını kolaylaştırır. İyi bir okuyucu da paragraflardaki yardımcı fikirleri kolayca görüp yazarın mantık zincirini takip ederek ana fikri rahatça kavrar” (Yalçın ve Aytaş: 2011: 45).

Çocuk edebiyatı ürünlerindeki iletiler, çocuklara bir şeyler söylemeyi değil, onların düşünce ve duyarlılıklarını geliştirmeyi esas almalıdır.

“Okuma ediminin ilk aşamasında okur, kitapta canlandırılan kurmaca dünyayı gerçek sanarak kitaptaki kahramanla özdeşim kurar. Özellikle ilköğretimin ilk yıllarındaki çocuk, okuma ediminin ilk aşamasındadır. Anlatılanları gerçek sanma eğilimindedir. Bu nedenle çocuk kitaplarında verilmek istenen iletilerin içeriği çok önemlidir. Çocuk kitapları çocuğa belli bir ideolojinin görüşlerini empoze eden nitelikte olmamalıdır” (İpşiroğlu, 1993: 48).

Kitaplardaki iletiler, çocukları duygusal olarak yaralamamalı; sınıf, sömürü ve mücadele gibi kavramlara kaba bir şekilde yaklaşmamalıdır. İletiler, çocukların sorgulama ve seçme hakkını yok etmemelidir. Çocuk, kendini özgür hissederek kitaba eleştirel bakabilmelidir. Çocuk edebiyatı ürünlerinde bir cümlenin bile çocuğun önüne geniş ufuklar açabileceği, hayal gücünü tetikleyebileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

1.3.2.4.3. Değerler

Değerler, toplumun sahip olduğu kültür içinde kalıplaşmış standartlardır. Toplumun bireyleri de bu standartlara göre hareket eder.

“Değerler; genelde inanılan, arzu edilen ve davranışlar için bir ölçek olarak kullanılan olgulardır. İlk defa Znaniecki tarafından sosyal bilimlere kazandırılan değer kavramı, Latince “kıymetli olmak” veya “güçlü olmak” anlamlarına gelen “valere” kökünden türetilmiştir” (Bilgin, 1995: 83).

Çelikkaya (1996: 168) değeri; bir toplum, bir inanç, bir ideoloji içinde veya insanlar arasında kabul edilmiş, benimsenmiş ve yaşatılmakta olan toplumsal, insani, ideolojik veya ilahî kaynaklı her türlü duyuş, düşünüş, davranış, kural ya da kıymetler olarak tanımlamıştır.

Değer, belirli bir durumu bir diğerine tercih etme eğilimi olarak tanımlanmaktadır. Değerler, davranışlara kaynaklık eden ve onları yargılamaya yarayan anlayışlardır. Değerler, ayrıca bireylerin neyi önemli gördüklerini

tanımlayarak istekleri, tercihleri, arzu edilen ve edilmeyen durumları gösterir (Erdem, 2003: 56).

Değerler üzerine yapılmış çalışmalar, çoğunlukla sosyal bilimciler tarafından ortaya konmuştur. Bunun sebebi değerlerin, insan davranışlarının açıklanmasında ve sosyal hayatın şekillenmesinde önemli bir yere sahip olmasıdır. Sosyal bilimciler ve felsefecilerden sonra son yıllarda değerler, eğitim bilimcilerin de araştırma konusu olmuştur. Değişen ve gelişen dünyada değerlerin eğitimi önemli bir konu olma durumundadır.

Her anne baba, çocuğunu iyi yetiştirmek ister. Buradaki iyi ifadesinden kasıt; toplumla ve ailesi ile uyumlu, mutlu, iyi bir sosyal role sahip bireydir. Hedeflenen bu düşünceyi gerçekleştirmek çok kolay değildir. Özellikle de günümüzde değerler hızla ve sürekli değişim içindeyken ailelerin işi gittikçe zorlaşmaktadır. Türk toplumunun değerleri de bu değişimlerden etkilenmektedir. Bu değişimler, her zaman olumlu yönde olmamaktadır. Toplum değerleri açısından tehlikeli olan; farklı milletlerin, farklı değerlerinin sosyal onay almaksızın kabul edilmeye çalışılmasıdır. Değişmeler, özellikle çocuklar ve gençler üzerinde tesirli olmaktadır. Bunun sonucu olarak anne babasından, aile büyüklerinden farklı değer algılarına sahip gençler, çocuklar yetişmektedir. Yaşlı kuşaklar, gençlerin gittikçe saygı, sevgi, sorumluluk, aileye bağlılık vb. gibi değerlerden yoksunlaşmaya başladığını ifade etmektedir. Bir toplum değerlerinden yoksunlaştırılmışsa, değerleri ile olan bağı kopmuşsa o toplumun ayakta durması zorlaşacaktır.

Değerlerin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır.
2. Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir.
3. Sadece bilinç değil; duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılardır.
4. Değerler bireyin bilincinde yer alan ve davranışı yönlendiren güdülerdir.

5. Değerlerin normlardan farkı normlardan daha genel ve soyut bir nitelik taşımasıdır. Değerler normları da içerir.
6. Değerler, bağlı oldukları kültürlere göre değişir. Hatta ait oldukları kültürlerin içinde dahi ayrılık gösterebilirler. Farklı iki toplum aynı değere sahip olabilir; ama o değere verdikleri önem derecesi farklı olabilir (Sosyal Bilgiler Öğretim Programı).
7. Sahip olunan değerler kişinin toplum içerisindeki konumunun belirlenmesinde etkili olmaktadır. Bu değerler sayesinde birey, diğer insanlar ile etkili iletişime geçebilir ve sosyal konumunun belirlenmesi için uygun bir zemin hazırlayabilir.
8. Değerler, mutlak değişmez değildir. Değerler hiçbir zaman durağan olmamıştır. Toplumda meydana gelen değişiklikler, kurumları değiştirdiği gibi değerle bağlantılarını (Akarsu, 2006: 26) da değiştirecektir. Hızla değişen dünyada değerler de buna bağlı olarak değişecektir.
9. Değerler arasında kesin bir sınır çizgisi çekmek mümkün değildir. Değerler, birbirinden bağımsız düşünülemez. Değerler, durağan değildir. Değişkenlik özelliği vardır. Değerlerdeki değişim birdenbire değil; zaman içerisinde oluşmaktadır.
10. Değerler, kalıtsal değildir. Bir sonraki kuşağa sosyal rollerle aktarılır. Değerler; aileden, yakın çevreden, yazılı ve görsel materyallerden taklit ya da model alma yolu ile öğrenilir.
11. Değerlerin ortaya çıkmasında sosyal onay önemlidir. Sosyal olarak onaylananlar, zamanla davranış ölçütleri hâline gelerek değerleri oluşturmaktadır (Sarı, 2005: 75).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında verilen değerler aşağıdaki gibidir:

1. Aile birliğine önem verme	11. Estetik
2. Adil olma	12. Hoşgörü
3. Bağımsızlık	13. Misafirperverlik
4. Barış	14. Sağlıklı olmaya önem verme
5. Özgürlük	15. Saygı
6. Bilimsellik	16. Sevgi
7. Çalışkanlık	17. Sorumluluk
8. Dayanışma	18. Temizlik
9. Duyarlılık	19. Vatanseverlik
10. Dürüstlük	20. Yardımseverlik

Tezcan (1974: 14); değerlerin bütün kültür ve topluma anlam ve önem veren ölçütler olduğunu ifade etmiştir. Bu görüş, toplumun ve bireylerin yukarıda belirtilen değerlerle sınırlı kalmayacağını göstermektedir. Çünkü bireyi iyiye doğruya yönlendiren, toplumca saygın kılan her türlü düşünce ve davranış “değer” dir.

Bu listeye ek olarak arkadaşlık, empati (duygudaşlık), azim ve kararlılık, verilen sözde durma, merhamet, cesaret, sabır, dil ve tarih bilinci gibi değerler de verilebilir.

1.3.3. Biçim Özellikleri

Edebî eserlerin içerik özellikleri kadar önemli bir konu da biçim özellikleridir. Çünkü bir kitabın çocuklar açısından okunmak istenmesi için öncelikle onların dikkat ve ilgilerini çekmesi gerekir.

Çocuk henüz okumanın yararına inanmış, tadına varmış değildir. Bu nedenle çocuğa vereceğimiz kitap tıpkı bir oyuncak gibi onun ilgisini çekebilmelidir. Çocuk hiçbir zaman bir büyük gibi biçimsel yönden hiç de çekici olmayan bir kitaba salt kendisine yararlı olduğu için yönelmez. Bu nedenle bir çocuk kitabı hazırlayıcısının ya da yazarının ön kapaktan arka kapağa dek “çocuğun ilgisini nasıl çekebilirim?” sorusunu dikkate alması gerekir (Aktaran: Kıbrıs, 2010: 39).

Çocuk edebiyatı eserlerinde bulunması gereken dış yapı özellikleri şunlardır:

Ciltleme: “Çocuklar kitap edinirken, ona bir oyuncakmışçasına sahip olmak isterler. Bu nedenle kitapların kapakları ve ciltleri dayanıklı –sağlam- olmalıdır. Tek sayfa ciltleme yöntemi ile değil; formalama yöntemi ile ciltlenmelidirler. Telle değil; iplikle dikilmeli ve bu dikiş de tutkalla desteklenmelidir. Çabuk dağılan, dikişsiz ve tek yaprak ciltler çocukların kitap edinme ve kitap oluşturma alışkanlıkları kazanmasını olumsuz yönde etkileyecektir” (Kıbrıs, 2010: 40).

Büyüklik (Boyutlar): Kitabın boyutları çocukların sevebileceği, kolayca sayfaları karıştırabileceği nitelikte olmalıdır. Kitapların hacmi ve ağırlığı çocuğun yaşına uygun olmalıdır. “Örneğin okul öncesi çocuklarda farklı boyutlar denenebilir. Kitap A4 boyutunda, A5 boyutunda ya da daha küçük olabilir. İlk üç sınıfta, özellikle 1. ve 2. sınıflarda da değişik boyutlar denenebilir. Ancak 4. sınıftan sonra A5 boyutu yeğlenmelidir” (Kıbrıs, 2010: 39).

Sürekli aynı boyutlardaki kitaplar yerine farklı boyutlardaki kitaplar tercih edilmelidir.

Kapak: Hangi yaş için olursa olsun kitapların dış kapakları çocukların ilgilerini çekecek biçimde konusuyla uyumlu olmalıdır.

Bir kitabın ilgi çekici yönü öncelikle kitabın ön kapağıdır. Bu nedenle kapak görsel açıdan renkli ve dikkat uyandırıcı olmalıdır; çünkü çocuklar kitabı edinirken, ona bir oyuncakmışçasına sahip olmayı ve kullanmayı isterler. Bu nedenle kitapların kapakları ve ciltleri dayanıklı ve sağlam hazırlanmalıdır (Kıbrıs, 2010: 40).

Kâğıt: Çocuk kitapları en iyi kalitedeki birinci hamur kâğıda basılmalıdır. Kâğıt; mürekkebi dağıtmamalı, renkleri değiştirmemeli, kolay yırtılmamalı, çocuğun gözünü yoracak kadar parlak olmamalıdır. Kâğıdın mat olmasına özen gösterilmelidir.

Harfler: “Punto seçiminde çocuk kitabı ile göz arasındaki normal okuma uzaklığının yanı sıra, çocuğun yaş grubu da dikkate alınmalıdır. Okumayı yeni öğrenen çocuklar için tasarlanan çocuk kitabında daha büyük puntolu harfler tercih edilmelidir” (Sürmeli, 2007: 555).

“Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının ders kitapları vb. yayınlar için belirlediği ölçüye göre ilkokulun birinci sınıfında harfler 20- 24 puntodan, ikinci ve üçüncü sınıflardaysa 18- 20 puntodan daha küçük olmamalıdır. Ancak dördüncü, beşinci sınıflarda 12 puntoluk yazılara yer verilebilir. İleriki sınıflarda da olsa harf boyutları 10 puntodan aşağı olmamalıdır” (Kıbrıs, 2010: 40).

Resimler: Kitap çocuğun seviyesine göre çok veya az resimlenmelidir. Okul öncesi çocuğun kitabında metin çok az, resimler ise gerekirse tüm sayfa boyunca kullanılacak nitelikte olmalıdır.

“Kitaplardaki resimler, çocukların beğeni ve algılama düzeyine uygun olmalı, metnin iletilmesine görsel bir zenginlik katmalı; estetik nitelikleriyle de görsel algılarını geliştirici özellikler taşımalıdır. Kahramanların fiziksel portreleri, metinde yansıtılan kişilik özelliklerine uygun biçimde çizilmeli; resimler kahramanların başat özelliklerini (şişman, zayıf, uzun saçlı, kısa boylu, sinirli, uysal vb.), yaşadıkları

ruhsal durumları, geçirdikleri fiziksel değişmeleri çocuklara duyumsatabilmelidir” (Sever, 2003: 191).

Sayfa Düzeni: Çocuk kitaplarında, sayfalar aralıklı satırlardan oluşmalı; sayfa kenarlarında boşluklar bulunmalıdır (en az 1cm). Özellikle, sayfalar tek sütun halinde düzenlenerek, okuma rahatlığı yaratılmalıdır. Bu sayfalarda resim-yazı uyumu sağlanmalıdır.

İmlâ: Dilbilgisi bakımından titizlikle incelenmiş olmalı, noktalama işaretlerinin kullanımında kurallara uyulmalıdır.

Yazarların ve de basım evlerinin kitapları yayınlarken bu ölçütlere dikkat etmesi gerekmektedir. Çünkü eserler, biçim ve içerik yönünden bir bütündür ve çocukların algısı her ikisine de açıktır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. MEHMET GÜLER'İN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

2.1. Hayatı

Mehmet Güler, kendi deyimiyle: “hiçbir tercih yapma hakkına sahip olmadan ve etnik kimliğini, dini inançlarını belirleme hakkı bulunmadan 20.09.1944 tarihinde Sivas’ın Çepni kasabasında/ köyünde”^{*} doğmuştur. Yazar, aile yapısını şu sözlerle ifade etmektedir:

“Annem, okuma yazma bilmezdi. Babam, askerlikte öğrenmişti. Yoksulduk; ama yoksul olduğumuzu bilmiyordum. Yedi kardeşlik. Annem, babam ta o tarihlerde çocuklarının okumaları, tahsil yapmaları için çok büyük emek veriyorlardı. İki ablamı 1952-1953 yıllarında ta İzmir’e, Kızılçullu Kız Öğretmen Okuluna gönderiyorlar.”

Güler, “Kızlarını okutan, hiç de bağınaz olmayan bir ailenin çocuğu olarak” ekonomik olanaksızlıklara rağmen okumayı önemli gören bir anlayışla yetişmiştir.

İlk öğrenimini köyünde gören Güler, 1962’de Pamukpınar İlköğretmen Okulunu, 1964’te de Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsünün Edebiyat Bölümünü bitirir.

1993’e kadar çeşitli devlet okullarında Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yapar(28yıl). 1993’ten sonra eğitim hizmetini Gebze’de üstün zekâlı çocuklar okulunda çalışarak yürütür. Güler, bu sürecin ona çok şey kattığını, kendisini öğretmenlikte daha fazla geliştirme olanağı sunduğunu ifade eder. 2000 yılında öğretmenlik mesleğinden emekliye ayrılır.

Mehmet Güler, Türkiye Yazarlar Sendikası, Edebiyatçılar Derneği, PEN Derneği, Çağdaş Türk Dili, Çağdaş Yaşam ve Atatürkçü Düşünce Derneği, Çağdaş Gazeteciler Derneği üyesidir (Işık, 2006: 825).

^{*}14.07. 2013 tarihinde Çağaloğlu Gazeteciler Derneği’nde Mehmet Güler’le yapılan görüşme notları. Bundan sonra yapılacak “atf gösterilmemiş” alıntılar bu kaynaktan olacaktır.

1970'ten bu yana Türk yazın dünyasında öykü, roman ve deneme yazarı olarak hizmetlerde bulunan Mehmet Güler, evli ve iki çocuk babası olarak hayatına Yalova'da devam etmektedir.

2.2. Edebî Kişiliği

Mehmet Güler'in edebî kişiliği ve sanat anlayışı büyük ölçüde çocukluğundan itibaren oluşmaya başlamıştır.

“İlkokul döneminde çocuk kitapları ve dergileri bulma şansımız yoktu. Birkaç masal kitabına, halk hikâyeleri kitaplarına ancak ulaşabilmişimdir. Yoksun ve yoksul çevreydi. Bu dönemde büyüklerimden pek çok masallar dinledim. Sivas çevresi halk ozanlarının yurdudur. Bugün de öyle. Kasabamıza Âşık Veysel, Talibi Coşkun, Ali İzzet gibi değerli ozanlar gelirdi. Onları çok dinledim, etkilendim.”

Güler, özellikle lise yıllarında çeşitli eserler okuyarak yazın dünyasını tanımaya başlamıştır:

“Gerçek anlamda kitaplarla tanışmam öğretmen okulu yıllarımda oldu. Okulumuz yatılıydı, dağ başındaydı. Ailemizden uzaktık. Ders dışı zamanımızı ya top sahalarında geçirirdik ya da kütüphanede. Ben kitap kurtlarından birisiydim. Millî Eğitim Bakanı H. Ali Yücel döneminde çevrilmiş dünya klasikleriyle doluydu kütüphanemiz. Kendi elimle yapıp ciltlediğim özel defterime beğendiğim şiirleri yazardım. Kısa öyküler yazdığımı, günlükler tuttuğumu biliyorum.

Varlık dergisi düzenli olarak kütüphanemize gelirdi. Necati Cumalı'nın, Bedri Rahmi'nin, Cahit Külebi'nin şiirlerini çok severek okur, ezberlerdim. Melih Cevdet'in, Nurullah Ataç'ın, Sabri Esat Siyavuşgil'in, Yaşar Nabi'nin denemelerini çok severek okurdum.”

Mehmet Güler yazın dünyasına ilk olarak 1970 yılında "Yeni a" dergisinde yayımlanan bir öyküsüyle adım atmıştır. Bu tarihten sonra pek çok türde ve üç farklı kuşak için yazarak eserlerini çeşitlendirmiştir. Güler, bu süreci şu sözlerle ifade eder:

“1979 yılı Dünya Çocuk Yılı’ydı. Pek çok yazar çocuklar için yazma eğilimi göstermişti. Ben de çocuklar için “Okul Bir Türküdür” adlı romanımı yazdım. Yayınlanmadan önce Yunus Nadi Çocuk Romanı Yarışması’na gönderdim. Orada birinci olamadı. Ama çok beğenilen dosyalardan birisi oldu. Cem Yayınevini yöneten Erdal Öz, o dosyayı benden istedi ve kitaplaştırdı. Çocuk yazınına ilk girişim böyle oldu.”

Güler, yazın dünyasına çocuk edebiyatından örnek vererek girmiş olsa da eserlerini her yaştan insana bir şeyler katma amacıyla yazmıştır:

“İlk kitabım 1977 yılında yayımlandı. Büyükler için yazılmış olan bir öykü kitabıdır bu. Adı: Ak Badanalı Ev. Bunu başka öykü kitaplarım, romanlarım izledi. Okuma, yazma tutkum giderek yaşam biçimine, sevdaya dönüştü.”

Mehmet Güler, çocuklara, gençlere, büyüklere yazdığı öykü, roman, deneme, makale türündeki ürünleriyle tanındı. Pek çok öyküsü ders kitaplarında yer aldı. Birtakım öyküleri yabancı dillere çevrildi.

"1992’de ‘Uçurtmam Bulutlardan Yüce’ adlı öyküsü çocuk filmi olarak çekilip TRT’de gösterildi” (Işık, 2006: 825).

Güler, kendisini “üç kuşağa yazan bir yazar” olarak tanımlamaktadır:

“Üç kuşağa yazmak, edebiyatın dizgesinde kendinizi üç farklı tonda, söylemde denemeniz, yeniden yaratmanız anlamına geliyor. Bu durum farkındalığınızı artırıyor. Tek tip, tek renk, tek biçimde bir yazar olmaktan kurtarıyor sizi. Hep aynı makamda şarkı söyleyen birisi olmak istemezdim doğrusu.”

Yazar, eserleri için; “Kitaplar, yazarların öz çocuklarıdır. Onlar hepsini eşit severler.” dese de çocuklar için yazdığı eserleri ayrı tutar:

“Yıllardır üç kuşağa yazıyorum. İlk kitaplarım büyüklere dönük. Çocuk edebiyatını keşfettikten sonra, çocuklar, gençler beni büyüklerden çaldı. Doğrusu ben de çabuk teslim oldum onlara. Çünkü kendileri daha sıcaktı büyüklerden. Edebiyatları daha dinamikti. Daha çok okuyorlar, tüketiyorlardı. Yazar-okur buluşmasında daha samimi dünyalar çiziyorlar, yeni iklimler yaratıyorlardı.

Çocuklara yazdığım kitaplarım koşuyor. Gençlere yazdıklarım yürüyor. Büyüklere yazdıklarım sürünüyor.” diyerek çocuklara yönelmesinin sebebini açıklamıştır.

Güler, çocuk edebiyatına kazandırdığı eserlerden ve fikir dünyasından hareketle II. ve III. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumlarına katılarak bildiriler sunmuş; çocuk ve gençlik edebiyatına dair deneyimlerini edebiyat dünyasıyla paylaşmıştır.²

Mehmet Güler, pek çok türde eser vermiştir. Eserleri basılıp da eline ulaştığındaki mutluluğunu şöyle dile getirir:

“Baba olduğum zamandaki duygularımı (hissederim). Oğlum, kızım doğduklarında ebeleri tarafından kucağıma uzatılmışlardı. Dünyalar benim olmuştu. Yayımlanan yeni bir yapıtın onlardan kalır hiçbir yanı yok.”

Bu çalışmada Mehmet Güler’in öykücü yönü üzerinde durulmuştur. Çocuklar için yazdığı öyküleri ve kendisinin ‘çocuk romanı’ dediği uzun öyküler taranmıştır. Güler, bu durumdan memnundur:

“Sizin beni bir öykücü olarak öne çıkarmanızdan dolayı doğrusu sevindim. Bazı yazarlar işe öyküyle başlıyor, adını duyurduktan sonra romana atlıyorlar. Bir daha öyküye dönmüyorlar. Öyküyü bir araç, köprü olarak kullanıyorlar. Bence bu tavırlarıyla öyküye, en çok da edebiyatın kendisine haksızlık ediyorlar. Öykü, edebiyatın üvey çocuğu değildir hiçbir zaman. Edebiyatın en yalın, en yoğun, en duyarlı yüzüdür. Roman hantaldır. Pek çok sarkmaları kabul eder. Ama öykü tek fazla sözcüğü kabul etmez. Tek eksik sözcüğü de... İyi öykücü bence iyi romancıdır da. Hatta iyi şairdir. Öykü şiire en yakın olan türdür. Şiirin kız kardeşidir.”

Mehmet Güler, yazma sürecinin sabır ve emek gerektirdiğini düşünmektedir:

“Bir yapıt kolay çıkmıyor ortaya. Dönüp dönüp okuduğunuzda, gözden geçirdiğinizde yeni bir şeyler üretmeye, eski yazdıklarınızdan pek çok yeri

² II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (2006). “Bir Gençlik Romanını Kurgulamak”

III. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (2011). “Çocuk ve Gençlerin Okuma Kültürü Edinme Sürecindeki Sorunlar”

çıkarmaya gerek duyuyorsunuz. Tek ve dümdüz bir konuda bile beyniniz sonsuz seçenekler sunuyor size.

Bir yazar aynı zamanda sanatçdır. Söz büyücüsüdür. Sanat ürünlerindeki yaratıcılığı, seçenekleri, biçim arayışlarını düşündüğünüzde bunun sonsuz olduğunu görüyorsunuz. Ben yaptım oldu, demek doğru değil. Birilerinin dediği gibi ‘az yazıp çok silmek’ bir yapıtın niteliğini artırır. Bitme sürecini uzatır. Varsın uzasın. Tek yapıtıyla çok ünlü olan yazarlar, şairler var. Onlarca, yüzlerce yapıtıyla hiçbir şey olamayanlar da. Hızlı pişen yemeklerin lezzetini hep yetersiz bulmuşumdur.”

Güler, yazarken geçirdiği düşünsel süreci şu sözlerle açıklamaktadır:

Bir konuyu yazmadan önce uzun süre kafamda gezdiriyorum. O konuyu nasıl yazabilirim, nereden başlayabilirim, nasıl bitirebilirim diye kurgular yapıyorum. Sancılar çekiyorum. Bu nedendir ki yazarları biraz da hamile kalmış anne adaylarına benzetiyorum. Tıpkı onlar gibi dölleneceksiniz, onu içinizde (beyninizde) gezdireceksiniz. Tam olgunlaştığı yerde bir anne adayı gibi sancılar çekerek doğuracaksınız.

Yazacağım öykünün ya da romanın başını ve sonunu görmem gerekir. Görmediğiniz, göremediğiniz zaman bir karanlığa taş atıyorsunuz. Kaleminiz emrinizde olmuyor. Siz kaleminizin emrine giriyorsunuz. Onun istediği yere sürükleniyorsunuz. Her şey akıp giderken, ilerisini göremediğiniz noktada yazacaklarınız tıkanıyor, kördüğümüne dönüşüyor. Çıkmaz sokaktaymış gibi bir labirentte dönüp duruyorsunuz.”

Mehmet Güler, eserlerini yazdıktan sonra değerlendirmesi için ilk önce eşine okutmuştur. Öğretmenliğe devam ederken de öğrencilerine okutarak dönütler almaya çalışır. Bu konuda ona en çok destek ailesinden gelmiştir:

“Eşim öğretmen. Yazma konusunda bana sürekli destek olmuştur. Bu desteği hem moral anlamda, hem de zaman sunma anlamındadır. Bir oğlum, bir de kızım var. Bilgisayarın yaşamımıza girmediği dönemlerde daktiloda yazardım yazılarımı. Evimiz sobalıydı. Ailece tek odada ya da salonda otururduk. Yazılarımı çok sayıda çıkarmak için daktiloma çok kâğıt takar, tuşlarına çok sert vururdum. Ben yapıtlarımı

yaratırken evin içi demirci dükkânına dönerdi. Aynı odada eşim günlük, yıllık planlarını yapar, çocuklarım ders çalışırlardı. Daktilonun sesini altımızda, üstümüzde oturan komşularımız bile duyarlardı.”

“Öğretmenliğimde yazdığım ve çocuklara uygun olduğunu düşündüğüm bazı çalışmalarımı yayımlanmadan önce öğrencilerime okur, tepkilerini anlamaya çalışırdım. Bu tür paylaşımlar benim için yararlı olmuştur.”

Güler, “yazar”ın diğer insanlardan farklı yanlarının olduğunu düşünmektedir. Bunu öykülerinde de ifade etmektedir. Yaşamış olabileceği bir olaydan kurguladığı “İmza Günü” öyküsünde yazarlık kavramıyla ilgili şu düşüncesi savunur:

“Yazar onca hayal gücüyle, dili kullanmaktaki ustalığıyla herkesle bir olabilir miydi? Evet, öyle iki ağız, dört gözü yoktu; ama düşündükleriyle konuştuklarıyla herkesten de yine farklı yanları olmalıydı” (Güler, BGO: 64).

Güler, bir yazarı besleyen temel gücün çalışkanlık olduğunu düşünmektedir. Yazarlığın, diğer işlerden farklı olduğunu anlatır:

“(…)Yaptığı işe sevdalı olmaktır. Gözlemlerini, dikkatlerini, bakışını yapacağı işle ilgili kılmasıdır. Hayata bakarken de, kitap okurken de, radyo, televizyon dinlerken de her türlü algısını yaratacağı ürüne malzeme veren kaynaklar olarak algılamasıdır. Nurullah Ataç’ın deyiimiyle esin perisi beklemek yerine: ‘Yirmi dört saat edebiyat düşündürmektir.’ Bunu başardığınız zaman rüyanızda bile birtakım konularla, duygularla, duyarlıklarla buluşursunuz. Uyanır uyanmaz akıl defterinize ya da bilgisayarınıza koşarsınız. Benim sık sık yaptığım gibi...”

Mehmet Güler, çocuklar için yazdığı eserlerinde belirli bir siyasi anlayışın ya da kendisine ait farklı bir dünya görüşünün savunuculuğunu yapmamıştır. Ancak bu; eserlerini dayandırdığı düşünce kalıplarının olmadığı anlamına gelmez. Güler, karakter açısından sağlıklı bir kuşağın oluşması ve devamı için gerekli gördüğü değerleri çocuklar seviyesinde işlemiştir. Çünkü edebiyatın toplum yararına kullanılması anlayışını benimsemekte ve toplumun iyileşmesinde bireyin sorumluluğuna inanmaktadır. Öykülerinde de bu doğrultuda kurgular yapar:

“Yazarlar süslü sözlerle hiçbir şey söylemeyen, eğlencelik olmaktan öte geçemeyen kalemşorlar olmamalı. Yazarların hayatı estetik yollarla değiştirme, dönüştürme, daha güzel dünyalar kurma, özleme gibi ereklere olmalı. Elbette ki benim böyle düşümlerim var. Bu değişimi tek kişinin, liderin yapacağına inanmam. Çalışan yığınlara güvenirim. Bilirim ki en büyük güç onlarda. Uçağı onlar bulur, gemileri onlar yüzdürür, madenleri onlar çıkartır, en güzel romanları onlar yazar. Bu açıdan baktığınızda ‘toplumcu- gerçekçi’ sayılabilirim. Ama kaba bir toplumcu, kaba bir gerçekçi olmak istemem. Gerçekçiliğimi sanatçı yanımla estetiğe dönüştürür, yumuşatır, insancıl kılarım. ”

Edebiyat tarihçisi ve yazar Atilla Özkırmı, Mehmet Güler’in sanat anlayışı hakkında şöyle bir değerlendirme yapar:

“Gerçekliğin toplumsal ve bireysel boyutlarını verme, öze uygun anlatımı arama çabası hemen seziliyor Güler’in öykülerinde. Başarısı insandan yola çıkmasında, toplum gerçeklerinin insan dünyasındaki yansımalarını işleyerek geleceğe dönük bir umudu çağrıştırmasında” (Aktaran: Işık, 2006: 825).

Güler’in öykülerinde çoğu zaman başkahraman ya da ana karakter kusursuz ve mükemmel bir kurguyla verilmez. Özellikle toplumsal sorunları ve olayları konu edindiği öykülerde birlik beraberliğe ve toplum içinde bireyin bütününe parçası olduğunu benimsemesine dikkat çeker. Ona göre, her birey insanlığa küçük de olsa bir katkıda bulunabilir ve bulunmalıdır. Ancak bunu yaparken bireysellikten ziyade tüm toplumun faydasını gözetir.

“Bir yazar, romanlarında, öykülerinde pek çok tipler, karakterler yaratır. Onlara kişilikler, kimlikler kazandırır, ruh verir. Elbette ki ben de bunu yaptım. Ama tek başına bir Polyanna ya da Robin Hood yaratmayı düşünmedim. Böyle bir hevesim olmadı. Her şeyi tek kişiye yüklemek istemedim. Çünkü benim hayat ve sanat anlayışında tek kişi yok, kitle; yani toplum var. Tek kişiyi olağanüstü güçlerle donatmak, söyleyeceklerinizi tek onun aracılığıyla vermek bence çok doğru bir yöntem değil. Okurlarınızı tek bir pencereden bakmaya zorluyorsunuz bir bakıma. Her şeyi o biliyor, o görüyor, o yapıyor. Toplum adına o düşünüyor. Ama hayat bize bunu örneklemiyor ki. Hele de modern çağda, ileri toplumlarda ve günümüzde...”

Mehmet Güler, her ne kadar toplum yararına olacak olgulara öykülerinde yer vermeye çalışsa da üslubun konudan önemli olduğunu savunur:

“Dil, konu, söylem, biçim yazarın ustalığıyla ilgili. Çok iyi konuyu berbat eden öykücüler vardır. Şekeri, suyu, tahini bir araya getiren herkes iyi helva yapamadığı gibi; iyi konuyla da her zaman iyi öykü çıkmaz.”

“Bir insan ne yazdığı için yazar değildir, nasıl yazdığı için yazardır; unutmazınlar.”

Ahmet Yağmurlu, yazarın “Okul Bir Türküdür”³ adlı çocuk romanını değerlendirirken yazarın sanat anlayışı hakkında ipuçları verir:

“(…)toplumsal bir çığığa, toplumsal bir sevgiye dönüştürmüş romanını. Ölüm yaşamın kendisi olmuş yeniden. Nasıl yapmış bunu? Bilmiyoruz. Belki kaleminin gücünden sanatın sonsuz yaratma olanaklarından varmış buraya. Öyle sanıyoruz ki tüm bunların yanında toplumsal bir acıyı kanında, etinde, yüreğinde duymuş yazar. O konuyla özdeşleşmiş kendini. Öğretmenliğinden, yazarlığından çok (belki de tüm bunlarla birlikte) yaşamın kendini kavrayıp iyi algılamış. İmgeler, fantastik soyut konular yerine yaşamın kabuğunu kaldırıp tözü kucakladığı içindir ki sanatın yalın, çarpıcı, çok boyutluluğuna ulaşılmıştır sonunda.

Belli bir sorumluluğun, belli bir görev anlayışının bilinciyle oluşturuyor yapıtını Güler. Çocuğa çocuksu duygularla yaklaşıyor. Ama onun çocuk olduğunu da unutmuyor her şeyden önce. Çocuk yazınının sınırları içerisinde kalarak kalemni; yaşamı değiştirici, dönüştürücü doğrultuda araç olarak kullandığı gerçek...

(…)özenli anlatımıyla, özgün biçimiyle çocuk romanına yenilikler getirmiştir” (Yağmurlu, 1981).

Yazar, kendi üslubu ile ilgili şöyle bir ifade kullanır:

³ *Okul Bir Türküdür* adlı çocuk romanı içeriğinde bazı değişiklikler yapılarak *Ben ve Öğretmenim* adıyla yeniden basılmıştır.

“Dilin akıcılığı, sürükleyiciliği, imgeler çizmesi, şiirselliği de çok önemlidir. Yazmaya başladığım ilk günden beri eleştirilenler, okurlarım şiirsel ve renkli dilimden söz ederler.”

Mehmet Güler konu ve üslup kadar dilin kullanımının da yazarların çok okunmasında payı olduğunu ileri sürer. Çocuklar için yazdığı eserlerde sade ve arı bir Türkçe kullanmaktadır. Cümleleri açık, anlaşılır ve edebî zevk kazandıracak nitelikte düzenlenmiştir. Yetişkinler için yazdığı eserlerde bu durum biraz farklılık göstermektedir. Cümleler uzun, zaman zaman açıklıktan uzak kalmıştır.

Yazar, dil anlayışını şu sözlerle açıklar:

“Yazarı yazar yapan, üslubu ve şiirsel anlatımıdır. İyi bir yazar, dilini ustalıklarla kullanandır. Dil de topraklarımız, vatanımız kadar değerli ve kutsaldır. Bir başka deyişle dil yurdu öz yurdumuzdan farksızdır. O yurda ait olan insani değerleri; yani acılarını, umutlarını, dirençlerini, sevdalarını dilsel değerler içinde harman ederek, usta kurgulara beleyerek, edebiyatın genel değerlerine saygı göstererek evrensel bağlayan yazarlar bence iyi yazarlardır. Genel kodları da bunlardır. Bir kez daha vurgu yapayım; yazarların nerede durduklarını okurları ve zaman belirler. Kendileri değil. Bu da çoğu kez yazarlar bu dünyadan göçtükten sonra gerçeklik kazanır.”

Güler, dil devrimiyle ve öz Türkçe kelimelerin kullanımıyla ilgili düşüncelerini şöyle ifade eder:

“Dil devrimine inanan birisi olarak Yunusların, Karacaoğlanların, Veysellerin yunmuş, yıkanmış, coşkulu dilleri; akademik azınlığın ağdalı, özentili, kozmopolit dillerinden daha sıcak, daha güzel geliyor bana. Bu, basit bir dili seçmek anlamına gelmiyor elbette ki. Yalınlık çizgisinde geliştirilmiş bir dil anlamına geliyor. Ülke bağımsızlığında en duyarlı olduğum anallardan birisi dil konusudur. Kompüter karşısında bilgisayar, tayyare karşısında uçak, muallim/ hoca karşısında öğretmen diyen bir dil sevgisi ve seçimi benimki. Çok aşırıya kaçmadan... Zorlamadan... Dil ırkçılığına da düşmeden...”

Mehmet Güler, eserleriyle pek çok ödül almıştır. Aldığı ödüllerin çokluğundan söz ederken tevazu gösterir. Ödül almış olmanın yazarın başarısının kanıtı gibi algılanmasını doğru bulmaz:

“Ödül, özellikle de ünlenmemiş yazarların; adlarını duyurmada, dikkat çekmede araç değil; amaçtır. Ödüller o yazarları yüreklendirir. Maddi boyutu varsa bütçelerine katkıda bulunur. Hiçbir yerde kitaplarını bastıramayan yazarlar, ödül aldıktan sonra dosyalarına yeni bir şans açmış olurlar. Bazı ödüller yazarları yüceltir. Bazen de yazarlar ödülleri, ödül kurumlarını... İkinci türdeki yazarlardan olmak isterim.” diyerek ödüllere verdiği kıymetin yazarlığını gölgede bırakmasına izin vermez.

Mehmet Güler’in aldığı ödüller şu şekilde tasnif edilmiştir:

- Sabahattin Ali Öykü Yarışması İkincilik Ödülü (1974).
- Antalya Film Festivali Öykü Başarı Ödülü (1975).
- Başkent Belediyesi Öykü Ödülü İkinciliği (1979).
- Zonguldak 100. Yıl Vakfı Ödülleri (İkincilik:1981, Birincilik:1986).
- Enver Naci Gökşen Çocuk Edebiyatı Ödülü Birinciliği (EGGO- 1988).
- İstanbul Belediyesi Öykü Ödülü (mansiyon, 1988).
- Nesin Vakfı Çocuk Edebiyatı Ödülü Birinciliği (AÖ- 1988).
- Sıtkı Dost Çocuk Edebiyatı Ödülü İkinciliği (1990).
- Ferit Oğuz Bayır Roman Ödülü Birinciliği (İstanbul Kanatlı Ben- 1991).
- Orhan Kemal Öykü Ödülü Birinciliği (1991).
- Damar dergisi ve Çankaya Belediyesi Çocuk Edebiyatı Ödülü Birinciliği (Keseğâğıdı Ustaları, 1992).
- Uludağ Üniversitesi Öykü Ödülü Birinciliği (1996).
- Haldun Taner Öykü Ödülü İkinciliği (1997).
- Güneş Dergisi Öykü Ödülü Birinciliği (1998).
- Orhan Kemal Öykü Ödülü Birinciliği (1998).
- Sabahattin Ali Öykü Ödülü Birinciliği (1998).
- Tudem Gençlik Edebiyatı Roman Ödülü İkinciliği (2006).

2.3. Mehmet GÜLER'in Eserleri

Mehmet GÜLER; üç kuşak için yazan bir yazar olduğundan her yaş grubuna hitap edecek seviye ve türde eserler vermiştir.

Güler'in eserleri çocuklar, gençler ve yetişkinler için ve yazın türü olarak ayrıştırılarak aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

2.3.1. Roman

Güler'in 14'ü çocuk edebiyatı kapsamında olmak üzere 26 romanı bulunmaktadır.

Yetişkinler için;

- İstanbul Kanatlı Ben (Cem Yayınları, 1990)
- Öznesi Aşk (Bumerang Yayınları, 2000)
- Benibekle Çiçeği (Cumhuriyet Kitapları, 2011)

Gençler için;

- Yüreklerde Fay Hattı (Bu Yayınları, 2004)
- Galatasaray Destan Fenerbahçe Efsane (Epilson Yayınları, 2005)
- Yeryüzü Aşk Gökyüzü Sevda (Bu Yayınları, 2005)
- Düşlerime Kuşlar Konuyor (Tudem Yayınları, 2007)
- Kargaya Şarkı (Kök Yayınları, 2007)
- Matruşka Bebekler (Kök Yayınları, 2008)
- Ayrılıktan Çok Aşktan Fazla (Tudem Yayınları, 2009)
- Denizkızı (Özyürek yayınları, 2012)
- Kelebekler Vadisi (Özyürek Yayınları, 2012)

Çocuklar için;

- Kesekâğıdı Ustaları (Çankaya Belediyesi Yayınları, 1992)

- İkizler (Özyürek Yayınları,1986; Epsilon Yayınları, 1993)
- Yedi Renkli Dünya Çocukları (Önel Yayınları, 1995)
- Ayın Arka Yüzü (Özyürek Yayınları, 2008)
- Düşler Bahçesi (Tudem Yayınları, 2008)
- Gül Solmadan Öpücük Kurumadan (Özyürek Yayınları, 2008)
- Ben ve Öğretmenim (Nesin Vakfı Yayınları 2010), (Okul Bir Türküdür adıyla Cem Yayınları, 1980)
- Kırmızı Pelerinli Kurtçuk (Nesin Vakfı Yayınları, 2010)
- Bulut Kız Şimşek Oğlan (Nesin Vakfı Yayınları, 2011)
- Okulumu Kaybettim (Nesin Vakfı Yayınları, 2011)
- Bir Tuz Masalı (Özyürek Yayınları, 2012)
- Boncuk Gözlü Kız Zeytin Gözlü Oğlan (Özyürek Yayınları, 2012)
- Tembel Teneke (Özyürek Yayınları, 2012)
- Bastıbacak Virgül (Özyürek Yayınları, 2013)

2.3.2. Öykü

Güler'in 19'u çocuklar için yazılmış olmak üzere 24 öykü kitabı bulunmaktadır. Her bir kitapta sayıları 9- 13 aralığında değişen öyküler vardır.

Yetişkinler için;

- Ak Badanalı Ev (Koza Yayınları, 1977)
- Bir Eski Sevda (Cem Yayınevi, 1988)
- Ferhat Gibi (Cem Yayınevi, 1991)
- Aşk Çeyrek Geçe (Cem Yayınevi, 1993)
- Arka Oda (Kültür Bakanlığı Yayınları, 200/)

Çocuklar için;

- En Güzel Gülücük Oyunu (Bilgi Başarı Yayınları, 1986)

- Üst Geçit (Özer Yayınları 1989) (Bir Kış Masalı adıyla Özyürek Yayınları, 2008)
- Adım Çocukların Olsun (Çocuk Vakfı Yayınları, 1992)
- Balonlar Gökyüzünün Olsun (İş Bankası Yayınları, 1992)
- İçim Dışım Gökkuşığı (Gerçek Sanat Yayınları, 1992)
- Uçurtmam Bulutlardan Yüce (Yapı Kredi Yayınları, 1993)
- Yeşil Dinozorlar Derneği (Özyürek Yayınları, 1995)
- Satılık Uzay Mekiği (Bu Yayınları, 2002)
- Saçları Boncuk Seli (Şimşek Yayınları, 2010)
- Uzay Günlükleri (Nesin Vakfı Yayınları, 2011)
- Bayan Kertenkele (Özyürek Yayınları, 2012)
- Çim Adam (Özyürek Yayınları, 2012)
- Elim Sende (Özyürek Yayınları, 2012)
- Kirpiller Banyoyu Sevmez (Özyürek Yayınları, 2012)
- Michael Jackson Yarın Bize Geldi (Özyürek Yayınları, 2012)
- Selam Vermeyi Seven Çocuk (Özyürek Yayınları, 2012)
- Kedi Günlükleri (Final Yayıncılık, 2013)
- Aydede'nin Öpücüğü (Özyürek Yayınları)
- Yelesi Rüzgâr (Özyürek Yayınları)

2.3.3. Masal

- Keloğlan Keleş Oğlan (Özyürek Yayınları, 1986)

2.3.4. Efsane

Güler'in efsane örneklerinde oluşan bir kitabı bulunmaktadır. Eser, yazarın Yunan mitolojisinden, Türk edebiyatından ve İran medeniyetinden derlediği 17 efsaneden oluşmaktadır.

- Söylence Dolu Anadolu (Nesin Yayıncılık, 2012)

2.3.5. Şiir

Mehmet Güler'in çeşitli edebiyat dergilerinde yayımlanan pek çok şiiri olmasına rağmen bunlar kitaplaştırılmamıştır. Yalnızca çocuklar için yazdığı zaman temalı şiirleri iki kitapta toplamıştır:

- Zamana Dokunuyorum (Şimşek Yayınları, 2005)
- Zamanın Elleri Var (Kök Yayınları, 2007)

2.3.6. Deneme ve Makale

Yazarın öykü, deneme, eleştiri türünde yazdığı yazıları aşağıdaki dergi ve gazetelerde yayımlanmıştır:

Yeni Ortam, Politika, Cumhuriyet, Yeni a, İmece, Yeni Toplum, Yeni Adımlar, Yansıma, Türk Dili, Çağdaş Türk Dili, Sanat Emeği, Edebiyat Cephesi, Somut, Türkiye Yazıları, Yazıt, Yaba Öykü, Varlık, Damar, Kıyı, Evrensel Kültür, İnsancıl, Gerçek Sanat, Yeni Biçem, Littera, Gündoğan Edebiyat, Milliyet Sanat, Yaşasın Edebiyat, Adam Öykü, Üçüncü Öyküler, Agora, Güzel Yazılar, Mavi Ada, Milliyet Çocuk, Kumbara Çocuk dergisi, Başak Çocuk, Doğan Kardeş... (Işık, 2006: 825).

Mehmet Güler'in henüz kitap haline getirilmemiş, yayımlanmamış pek çok dosyası bulunmaktadır. Bunlardan bazıları yazarın söyleşileri sırasında öğrenilmiş ve sanal ortamlarda yayımlanmıştır. Gurbet Kadın dosyasında bulunan "Dilsiz Çanlar Gibi" ve "Katina- Herkesin İki Adı Vardır Bizde" öyküleri gibi.⁴

⁴ http://mavimelek.com/dilsiz_canlar_gibi.htm
<http://mavimelek.com/katina.htm>

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MEHMET GÜLER’İN ESERLERİNDE ÇOCUK VE ÇOCUK EĞİTİMİ

3.1. Mehmet Güler’in Eserlerinde Çocuk

3.1.1. Çocuğa Bakışı

“Çocuk; iki yaşından ergenlik çağına kadar süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusudur. Başka bir deyişle, henüz erinlik dönemine erişmemiş kız veya erkektir. Bebeklik çağı ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan insan olarak da tanımlanmaktadır” (Köksalan, 2007: 16).

Güler de çocuk kavramından söz ederken: “Çocukluk dinamik bir yaş grubudur. Çocukların bu yaşlarda algı düzeyleri çok yüksektir. Milyonlara ulaşan büyük bir kitledir onlar.” diyerek çocukların yetişkinlerden farklı yanını vurgulamaktadır.

Çocuklar, gelişen ve değişen dünyada yaşamı ve dünyayı anlamlandırma sürecinde yönlendirmeye en çok ihtiyaç duyan kitledir. Çocuk; gerek yaş aralığı gerekse geliştirdiği farklı algı ve ihtiyaçlardan dolayı yetişkinlerden ayrı bir dünyaya sahiptir. Bu ayrı dünyanın fizyolojik boyutu kadar psikolojik boyutu da farklıdır. Bu nedenle “çocuk” kavramı edebiyat dünyası içerisinde kendisine yeni bir anlayışla yaklaşılmasına neden olmuş ve çocuklar için ayrı bir edebî ürün yelpazesinin oluşmasını sağlamıştır.

Güler, öğretmenlik mesleğinin de vermiş olduğu duyarlılıkla çocuk kavramına karşı derin bir bağlılık göstermektedir. Her ne kadar gençler ve yetişkinler için de edebî eserler vermiş olsa da çocuklar için yazmaktan ayrıca mutluluk duyar:

“Çocuk edebiyatını keşfettikten sonra, çocuklar, gençler beni büyüklerden çaldı. Doğrusu ben de çabuk teslim oldum onlara. Çünkü kendileri daha sıcaktı büyüklerden. Edebiyatları daha dinamikti. Daha çok okuyorlar, tüketiyorlardı. Yazar, okur buluşmasında daha samimi dünyalar çiziyorlar, yeni iklimler yaratıyorlardı.”

Yazarın, çocuk edebiyatını sevmesinin bir başka nedeni de çocukları sevmesidir. Hiçbir ayırım yapmaksızın tüm çocuklar onun için değerlidir. Bir yazar olarak belirgin özelliklerini dile getirirken çocuğa bakışını şu sözlerle açıklar:

‘Bu adam çocukları amma da seviyor.’

“Gerçekten de çocukları çok seviyorum. İnsana ait güzellikleri çocuklarda seyretmek doyumsuz bir şey... Hepsi birbirinden güzel... Hepsi birbirinden tatlı, içten... Yanlış yaparken bile çok sevimliler, doğallar. İçinde çocuk olmayanlar, ekliyorum; çocuk bahçesi olmayanlar çocuklar için yazmasınlar.”

Mehmet Güler, eserlerini kaleme alırken bir eğitimci gözüyle bakar. Çünkü o; hem bir baba hem de bir öğretmendir. Çocuk kitaplarında çocukların kişilik gelişimlerini sağlamak üzere iletiler gizler. Çünkü yeni bir toplumun yeni bir birey temelinde inşa edilebileceğini düşünür. Bunun için de toplumun yaşça en küçük bireyini eğitmekle işe başlar.

3.1.2. Çocukların Ortak Özellikleri

Güler’in çocuk kitapları incelendiğinde çocukların genelde ilköğretim çağında oldukları anlaşılmaktadır. Ancak bu; çocukların her birinin örgün eğitim gördüğü anlamına gelmez. Yalnızca yaş aralığı olarak ilköğretime devam edebilecek çocuk karakterler seçilmiştir.

Yazarın kurguladığı çocuk kahramanlar, okurların günlük hayatta karşılaşabileceği türdendir. Toplumcu bir yazar olan Mehmet Güler, karakter seçiminde çocuk okurlarının kendisiyle ya da yakınındakilerle özdeşleştirebileceği örneklere yer verir.

Öykülerdeki çocuklar sevgi dolu, hayata umutla bakan niteliktedirler. Zorluklarla baş etme gücüne sahiptirler; bu yüzden olumsuzluklar karşısında umutlarını yitirmezler. Ağaçları ve doğayı severler. Bolca kitap okurlar, bilginin değerine inanırlar. Barışçı ve yardımseverdirler. Arkadaşlıklara, paylaşmaya değer verirler.

Güler, çocuklara kazandırmak istediği özellikleri “ideal örnekler” kurgulayarak öyküleştirebilir. Ancak her zaman isteneni, olması gerekeni işlemez. Çocuğa yanlış göstererek doğruyu onun bulmasını; kötüyü göstererek onun iyiye yönelmesini bekler.

Çocukları incelerken farklı tipte çocuklar da çıkar karşımıza. Bu çocukların kendilerine has kişilik özellikleri mevcuttur.

Öykülerinde ekonomik durumu yetersiz olan; bu nedenle hem okuyup hem çalışmak zorunda kalan ya da okulu tamamen bırakıp geçim derdine düşmüş çocuklarla ilgili kurgular yapar. Böylelikle gerçek dünyanın acımasızlığını çocukların önüne sermek ister. Bir yandan da, kötü örnekleri göstererek çocukların mevcut koşullardan memnuniyet duymalarını bekler.

Öykülerdeki çocuklar çoğu zaman hisli, çevreye ve diğer insanlara karşı duyarlıdırlar. Toplumsal sorunlara karşı mücadele etme isteğindedirler. Azim ve kararlılık belirgin vasıflarıdır.

Eserlerde kız erkek ayrımı bulunmaz. Güler, ırk ayrımcılığı yapmadığı gibi toplumdaki her tür ayrımcılığa da şiddetle karşı çıkar. Bu nedenle eserlerdeki kız ve erkek karakterler ölçülü bir şekilde dağılmıştır.

Güler’in göze çarpan bir diğer çocuk tipi de değişen ve tüketmeye yönelen dünya düzeninde anne babası çalışmak zorunda olan ve bu nedenle çocuklarıyla ilgilenmeyi ihmal eden ailelere mensup çocuklardır. Ancak Güler, bu durumu atlatmanın yollarından söz eder. Evde yalnız kalan çocuklara resimler yaptırır, hobiler edindirir, onları komşu çocuklarla arkadaşlık kurmaya yönlendirir, gökyüzünü ve hayvanları gözlemlemeye özendirir.

3.1.3. Çocuk Edebiyatına Bakışı

Çocuk edebiyatı özellikle son yıllarda yazarların, edebiyatçıların üzerinde sıklıkla durduğu bir alandır. Güler de bu alana yabancı kalamamış ve çocuk yazınına pek çok eser kazandırmıştır.

Mehmet Güler çocuk yazınındaki gelişmeleri yakından takip etmektedir. Bu alanla ilgili izlenimlerini şu ifadelerle paylaşır:

“Çocukluk çocuk işi” sayılan çocuk edebiyatı hâlâ gerçek edebiyat katına çıkamamıştır. Bu yüzden de eleştirmenlerini, kuramcılarını yaratamamıştır.

Şu bir gerçek ki çocuk edebiyatı nicelik ve nitelik açısından çok hızlı geliyor. Bu gelişim doğal olarak eleştirmenlerin, akademisyenlerin bu alanda yetişmesini sağlayacaktır. Hem de uzak olmayan yıllar içinde...

Çocuk yazınımız son yirmi yılda büyük açılımlar gösterdi. Göstermeye devam ediyor. İnanıyorum ki önümüzdeki yıllarda bu atılım katlanarak büyüyecek. Çünkü çocuk yazını yeni yeni anlaşılıyor, değeri fark ediliyor.”

Güler’in, çocuklar için yazdığı eserleri; gençler ve yetişkinler için yazdığı eserlerden farklılık gösterir. Çünkü çocuklar için yazılan eserlerin onların eğitimlerine katkıda bulunabilmesi için çocuğun algısı ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır.

“Yazınsal ürünlerde ders verme dilini hiç sevmedim. Yani öğüt vermeyi... Dünyada en kolay şeydir bu. En ‘gıcık’ şeydir aynı zamanda. En küçük, en çaresiz çocuk bile öğütten hoşlanmaz. Öğüt veren didaktik kitapların sevilmemeleri de bu yüzdendir.”

Yazar, çocuklar için yazdığı eserlerde kendisine ve kalemine sınırlama getirmediğini söyler. Çünkü çocukların da yetişkinlerin de günlük hayatta karşılaşılabilecekleri olaylar aynıdır:

“Her üç kuşakta da hemen her konuyu ele alabiliyor, işleyebiliyorsunuz. Çocuklara şu konu, bu konu yasak, sakıncalı diye bir durum yok. Dilini, anlatımını,

düzeşini doğru koyduğunuzda her konuda onlara da yazabilirsiniz. Aralarında sadece doz farkı var. ”

Çocuğun bir eserden zihinsel, duygusal ve ruhsal yönden faydalanabilmesi; daha sonraki hayatında edebî eserleri zevkle okuyabilmesi için okumuş olduğu eserlerin çocuğa göre olması gerekmektedir. Güler, çocuk edebiyatı ürünlerinde içerik ve üslup konularını titizlikle ele almaktadır. Çocuklar için yazdığı eserlerde dil kullanımında çok özenli davranır. Çünkü dil ve üslup, iç içe geçmiş iki kavram olarak bir eserin çocuğa göre olup olmadığını belirleyen en önemli ölçütlerdendir.

Çocuk edebiyatı eserlerinin, konu ve üslup özelliklerinin yanında görsel niteliklerinin de çocuğun dikkatini ve ilgisi çekebilecek biçimde olması gerekmektedir. Güler, bu konudaki düşüncelerini şöyle ifade eder:

“İster çocuklar, ister büyükler için olsun kapak ve resimleme çok önemli. Kabul etmek gerekir ki çocuklar salt kapak resmiyle yetinmezler. Kitapta iç resimler de isterler. Onların da renkli olmasını beklerler. Ama tüm bunlar maliyeti artırır. Görsellik yönü ağır basan kitaplar çocuklar için çok çekicidir. Usta bir ressam, kitabı içselleştirirse; yani doğru anlar, doğru yorumlarsa çizgileriyle, renkleriyle ona yeni bir ruh verir. Hatta kitabı yeniden yazar. Renklerle elbette ki, çizgilerle...

Çocuklar kadar büyüklerin de kitap kapaklarına, hatta kitap adlarına önem verdiklerini bilirim. İyi bir kitabın kötü resimlemeyle yok olup gittiğini de... Ya da iyi bir resimlemenin, kapağın kötü kitabı kurtardığını...

Çocuk kitaplarını sattıran (ya da satılmasını engelleyen) büyük ölçüde resimlemedir. Kitaptaki tasarımlardır. Teknoloji ilerledikçe resimleme el sanatı olmaktan çıkıyor. Bilgisayar aracılığıyla yapılan illüstrasyonlar onun yerine geçiyor. Bu alanda da çok özgün çalışmalar yapılıyor. Yayınevlerinin resimlemede de çok özenli, seçici olmaları önemli. Ucuz, sıradan zevksizliklerden herkesin kaçınması gerekli. ”

3.2. Mehmet Güler'in Eserlerinde Çocuk Eğitimi

Çocukluk dönemi kişinin öğrenmeye ve eğilmeye en yatkın olduğu dönemdir. Mehmet Güler öğretmenlik mesleğini yakından tanıdığı için öncelikle eğitim sisteminin ve dolayısıyla örgün eğitim kurumlarının işleyişindeki aksaklıkları çocuğun eğitimine engel olarak görmektedir:

“Eğitimin olumlu, olumsuz yanları o kişiyi ilgilendirdiği kadar tüm toplumu, hatta insanlığı bile ilgilendirir. Sokrates’in, Büyük İskender’in, Fatih’in kişiliğinde öğretmenlerinden aldıkları ‘feyz’ üzerinde sık sık durulur. Doğrudur, durulması gerekir. Bunca önemli olan öğretmenlik kurumu ne yazık ki giderek değerini yitirmekte, içeriğinden ödün vermektedir. Ticarileşmiş bir eğitim kurumu, mesleği de ticarileştirmektedir. Öğretmenin başarısı SBS, YGS, YS sınavlarında çözdürdüğü test sorularına indirgenmiştir.”

(...)

“Öğretmen kendi mesleğindeki değerleri geliştiren, ilerleten gerçek bir eğitimci olmak zorunda... Ticarileştirilmeden, horlanıp ezilmeden öğretmenliğin yüceltilmesi gerektiğine inanıyorum” diyerek öncelikle eğitimin mimarı olan öğretmenlere sorumluluk yüklemektedir.

Yazar, eğitim sisteminin sınavlara dayalı olmasının doğru olmadığı görüşündedir. Her fırsatta bunun yanlış olduğunu ifade eder. Öykülerinde bu konuyu işleyerek çocukları anladığını hissettirir.

“Eğitimde Üç Kuşak” öyküsünde sınavlara dayalı eğitim sistemini şu sözlerle eleştirir:

“Her gözünü açtığı anda olduğu gibi bugün ne yapacağını düşündü. Düşünür düşünmez de aklının çengeline sınav sözcüğü takıldı. Bu sözcük soğuk bir duş etkisi yarattı üstünde.

(....)

Elinden gelse bu sözcüğü siler, sınav eylemini de kaldırır.

(...)

Ne yapsak bu çocuklara sınavı unutturamayacağız, dedi içinden. Onunla yatıyorlar, onunla kalkıyorlar.

Sınav sözcüğü son yılların en ürkütücü sözcüğü olup çıkmıştı. Bir insan kendi kendini geçtiği zaman gerçek gelişme var demekti. Başkalarını geçmeye zorlayan sınav sistemi hiç de eğitsel değildi.

Aldığı gazeteye göz gezdirdi. Sınav sistemi yeniden değişiyor, diye yazıyordu. Ne zaman değişmedi ki, dedi içinden. Yirmi yıllık öğretmenliğimde yirmi kez değişti belki.

(...)

Zavallıların neredeyse sınavsız geçen günleri olmuyordu. Yarış atlarına benziyordu durumları. Her gün daha hızlı koşmaları, bir başkasını geçmeleri isteniyordu. Geçenler havalara giriyorlar; geçemeyenler sınav stresinin altında eziliyordu. Yaşamlarının en güzel yılları kazananlara da kaybedenlere de zehir oluyordu” (Güler, 2012f: 49- 57).

Güler, gerek öğretmenliğinde gerekse yazarlık hayatında her zaman “yarar sağlama” anlayışından hareket ettiğinden çocuğu kendisine faydalı uyarıcılarla karşılaştırmak istemiştir. Eserlerinde de çeşitli değerlere yer vermiş ve çocukların bunları özümsemesi için çalışmıştır. Güler’in çocuklara vermeye çalıştığı iletiler şu şekilde sıralanabilir:

3.2.1. Evrensel Değerler

3.2.1.1. Sevgi

Sevgi, bireyin toplumsal yaşamda varlığını sürdürebilmesi için ihtiyaç duyduğu manevi değerlerin başında gelir. Çünkü bireyin fizyolojik ihtiyaçları dışındaki en önemli gereksinimi sevme ve sevilme isteğidir. Birey bu sayede kendisini değerli hisseder ve mutlu olur.

Çocukların sevgi değerini benimsemeleri ancak içinde buldukları ortamlarda sevgi görmeleriyle mümkündür. Çünkü çocuklar doğduklarından itibaren büyük bir gözlem ve çevreyi anlamlandırma çabası içindedirler. Bu nedenle yaşadıkları çevrede gördükleri her türlü davranış kalıbı onlar için büyük bir öneme sahiptir.

Çocuklara yönelik olarak yazdığı bütün eserlerinde vermek istediği çeşitli iletiler olsa da Mehmet Güler'in esas aldığı, öykülerinin omurgasını oluşturan en önemli değer sevgidir. Çocukların hayata sevgiyle bakabilmelerini sağlamak için okudukları kitaplarla onlara sevginin önemini kavratmaya çalışan yazar, eserlerinde sevginin güzelliğini ön plana çıkarmış ve sevgi dolu insanların yaşamlarına sıklıkla değinmiştir.

Yazar, sevgi değerini vurgularken vermek istediği iletilerin içine onun alt teması olan umut değerini de serpiştirmiştir.

“Korkuluk”⁵ adlı öyküsünde kurumaya yüz tutmuş bir erik ağacı doğayla iç içe yaşamaktayken bahçe sahibi tarafından kuşları korkutan bir korkuluğa dönüştürülmüştür. Bu duruma çok üzülen erik ağacı günden güne kendisini daha değersiz hisseder ve yaşama isteğini yitirmeye başlar. Bir zaman sonra küçük bir çocuğun sevgi dokunuşları, gösterdiği ilgi ve sıcaklıkla yeniden canlanıp filizlenir. Üstündeki korku salan kıyafetlerden ve görünüşten kurtulur, özüne döner:

“Giydiği yeni giysilerden mi yoksa çocuğun sevgisinden, dostluğundan mı nedir ertesi sabah bir şeyler oldu korkuluğa. Kıyıdayıp gerinerek uyandı. Kuşlar

⁵ Mehmet Güler, “Korkuluk” adlı öyküyü biraz daha genişleterek “Düşler Bahçesi” adıyla çocuk romanı olarak yayımlamıştır (2008).

gelip kollarına, omuzlarına kondu. Bacaklarından yukarıya doğru yürüyen sancılar tüm bedeninde koşturmaya başladı. Birkaç gün sonra da filiz verip yeşerdi. Çiçeğe, meyveye durdu. Bahçedeki tüm ağaçlar gibi yele, buluta, kuşlara karışıp gitti” (Güler, 2011c: 60).

Yazar, sevginin iyi edemeyeceği hastalık olmadığını bu öyküyle çocuklara göstermek istemiştir.

Güler’in, sevginin gücüne dikkat çektiği bir başka öyküsü de “Küpe Çiçeğinin Günlüğü” dür.

Öğretmenleri öğrencilerden bitki tohumu ekip gelişmesini gözlemlemelerini ister. Arkadaşları mısır, fasulye tohumu getirirlerken Çiğdem, küpe çiçeği tohumu getirir. Herkes bu durumu garipser ama öğretmen, Çiğdem’i yüreklendirir.

Gün geçtikçe öğrenciler tohumlarının patladığı haberiyle sınıfa gelirler. Ancak Çiğdem’in tohumu bir türlü patlamaz. Öğretmeni çiçeklerin güneş, su kadar sevgiye de ihtiyaçları olduğunu söyleyince Çiğdem, çiçeğiyle konuşur. Zaman zaman umutsuzluğa kapılsa da çiçeğini sulamaktan ve onunla konuşmaktan vazgeçmez. Bir süre sonra küpe çiçeği filizlenir:

“Öğretmenim bugün küpe çiçeğimi sordu. Epeyce büyüdüğünü söyledim. Şaşırıldı.

‘Doğrusu onun kabuğunu çatlatıp bu kadar boy atacağına hiç inanmamıştım Çiğdem.’ dedi.

‘Küpe çiçeğini senin sevgin büyüttü Çiğdem.’

Okul çıkışı evimize gelirken sevginin nasıl bir şey olduğunu düşündüm. Dokunulmaz, ele avuca gelmez cinsten bir şey miydi o? Rengi, kokusu yok muydu? Böyle olduğu hâlde nereden alırdı gücünü? İnsanları; hele hele bitkileri nasıl etkilerdi? Evimize varır varmaz küpe çiçeğimi görmek istedim nedense.

İçimden küpe çiçeğime karşı bir sevginin kabardığını duydum. Açığa vurmadığım halde o, sevgimi yine anlamış gibiydi. Kulaklarına taktığı cingilli

küpelerini hafifçe sallayışından, yeşil yapraklarıyla gülümsemesinden belli oluyordu” (Güler, BGO: 34- 35).

“Bir Kış Masalı” öyküsünde yazar sevgi değerini karşı cinse duyulan boyutuyla ele almaktadır.

Öyküde çocukların oynamaktan zevk aldıkları kardan adam yapımı konu edilmiştir. Ancak kardan adamla birlikte başka bir yere bir de kardan kadın yapılır.

Öyküde kardan kadın ve kardan adam birbirlerini görmeden, hiçbir zaman yan yana gelemeyeceklerini bile bile sevmişlerdir, özlemişlerdir. Kavuşmak için yılbaşını beklerken ikisi de suya dönüşüp akıp giderler (Güler, 2011c: 7- 13).

Güler, mesafelerin sevgiye engel olamayacağını, sevgi için emek ve fedakârlık gerektiğini bu öyküde anlatmaktadır. Ayrıca her iki cinsiyet rolüne yer vererek kadın ve erkeğin bir bütün olduğunu, kadın erkek eşitliğini çocuklara hissettirmek istemiştir.

Mehmet Güler’in eserlerinde bulunan sevgi değeri; aile sevgisi, okul sevgisi, hayvan sevgisi, doğa sevgisi, vatan sevgisi ve yaşama sevinci (umut) olarak ele alınmıştır.

3.2.1.1.1. Aile Sevgisi

Bireyin doğduktan sonra ilk karşılaştığı ortam ailesidir. Birey, gelişim süreci içerisinde edineceği tüm davranış kalıplarını önce aile bireylerinden öğrenir. Aile ortamının sevgi dolu, huzurlu, sıcak olması bireyin ruh sağlığı üzerinde olumlu etkiler bırakır. Çocuk, davranışları sonucunda ailesinin yanında olduğunu bilir ve kendine güvenir.

Adler, birey için ailenin önemini şu sözlerle ifade eder:

“Çocuklar, hayli uzun bir süre anne ve babalarınca korunup gözetilir. Çünkü organizmaları böyle koruyucu bir destek olmadan varlığını sürdüremeyecek

şekildedir. Diyelim ki; çocuklar böyle bir destekten yoksun kaldı, insan soyunun yeryüzünden silinip gideceği kuşkusuzdur” (Aktaran: Sıpal, 1996: 98).

Ancak, bazen anne babaların çocukları üzerine çok fazla düşmesi, onlara yapabilecekleri sorumlulukları bile vermemesi çocuğun kendisini yetersiz hissetmesine neden olur. Bu durum bireyin bağımsız karar verme becerilerini olumsuz etkiler.

Mehmet Güler’ in öykülerinde aile önemli bir yere sahiptir. Karakter olarak seçtiği çocukların çoğunlukla mutlu bir aile ortamı vardır. Parçalanmış ailelere, kaba kuvvete başvuran ebeveynlere nadiren yer verilir.

Güler, çocuk eğitiminde ailenin önemini “Şaşkın Ördek” adlı öyküsünde şöyle işlemiştir:

Bir köyde tavuk yumurtalarından çıkan civcivleri gözlemleyen çocuklar yavrulardan birinin farklı olduğunu görürler. Bu; bir ördek yavrusudur. Tavuk gurka yatmadan evvel yumurtaların değişmiş olabileceğini düşünürler. Yavru ördek tıpkı tavuk annesi ve civciv kardeşleri gibi yürür, öter; ama yüzemez. Büyükanne onun bu durumuna acır ve onu komşunun ördekleri arasına bırakır. Bir süre sonra ördek dönüp yine tavuklara karışır. Görürler ki ne yaparlarsa yapsınlar ördek, ailesi bildiği tavuklardan ayrılmaz (Güler, YR: 35- 43).

Yazar, aile bireylerinin birbirlerine kan bağından ziyade sevgi bağıyla bağlı olduklarını ve birbirlerinden kopamayacaklarını anlatmak istemiştir. Çünkü aile fertleri birbirlerine sevgi ve emek verirler, bir hayatı paylaşırlar. Bu nedenle aile çok kutsal bir toplumsal kurumdur.

Güler, toplumun temeli olan aileyi öykülerinde iki açıdan ele almaktadır:

- 1- Sevecen, anlayışlı, çocuklarıyla ilgili ebeveynlerden oluşan aileler
- 2- Yoğun iş hayatı nedeniyle çocuklarına zaman ayıramayan ebeveynlerden oluşan aileler.

Yazar, çocuklara kazandırmak istediği değerleri yapılandırırken iyiye, güzele dikkat çekmekten yanadır. Bu nedenle verdiği örnekler bu doğrultudadır. Çocuklara

anne baba sevgisi aşılarırken de mutlu aileleri göstererek çocuklarda duygu ve davranış değişikliği oluşturmaya çalışmıştır.

Özellikle “ Adım Tuşe” adlı öykü anne babanın çocuklarına, çocuğun da anne babasına duyduğu sevgiyi gözler önüne sermektedir.

Öyküde; isminin anlamını merak edenlere ve garip bulanlara kızan bir çocuktan söz eder yazar. Tuşe; adının, anne ve babasının adlarının ilk hecesinin birleşmesiyle oluştuğu için çok mutludur. İsmi, anne babasının Tuşe’ye olan sevgilerinin göstergesi olduğunu düşünür (Güler, SUM:14- 21).

Güler, eserlerinde çocukları olumsuz etkileyecek örneklere fazla yer vermemiştir. Öykülerinde anne babalar çocuklarını sever, onların ihtiyaçlarını karşılar. Ailenin, çocuğu her zaman sevdiğini; ancak bu sevgiyi çeşitli sebeplerle zaman zaman gösteremediğini ifade eder. Bu durum ise çoğunlukla anne babaların geçim mücadelesinden kaynaklanmaktadır.

Örneğin; “Leylekler” adlı öyküsünde Mehmet Güler, geçim mücadelesine girişmiş bir anne babanın çocuklarının düşüncelerini ve yalnızlığını fark edememesini anlatmaktadır:

Evlerinin yakınındaki fabrikada çalışmaya başlayacak olan baba ve onunla aynı heyecanı yaşayan anne günlerce bu konuyla ilgilenirler. Çocuk ise camdan dışarıyı seyreder ve yapılmakta olan fabrikanın bacasında yaşayan leylekleri gözlemler. Bir iki defa bundan anne babasına söz etmek istese de onlar bu durumla pek ilgilenmezler. Fabrika açılır ve babası için iş imkânı doğar. Leylekler yeni yuva arayışı için oradan giderler. Anne babasının mutluluğu çocuğun mutsuzluğu olmuştur (Güler, BGO: 36- 44).

Bazen anne babalar kendi işleriyle o kadar meşgul olurlar ki asıl amaçlarının çocuklarını yetiştirmek olduğunu unuturlar. Hatta nasihat etmenin ilgilenmek olduğunu düşünürler:

‘Hep dışarı bakıp duruyorsun.’ dedi annesi. ‘Ödevlerini yaptın mı?’

“Şimdi sırası mıydı? Durup düşündü. Bu arada leyleklere bir kez daha baktı. Sahi yapmış mıydı?”

‘Leylekler...’ dedi annesine. ‘Gördün mü?’

‘Sen leyleği meyleği bırak da ödevlerini yap.’ dedi annesi (Güler, BGO: 38).

Mehmet Güler çocukların günlük hayatta karşılaşılabilecekleri karakter ve durumları anlatarak onların öykülerde kendilerini bulmalarını, yalnız olmadıklarını hissetmelerini ve okuduklarından zevk almalarını sağlamaya çalışmıştır. Bu nedenle eserlerindeki karakter profili çok çeşitlidir.

Güler, eserlerinde temel olay olarak ele almasa da anne baba kavgalarının çocuğun ruhsal gelişiminde kalıcı izler bıraktığına yer yer değinmiştir. “En Güzel Gülücük Oyunu” adlı öyküsünde anne baba kavgasının çocukları ne derece etkilediğine yer verir.

Öyküde, çocuklar “En Güzel Kim Gülecek?” oyunu oynamaktadır. Çocuklar arasındaki şu konuşma dikkat çekicidir:

- “Sıra Aysel’de, diye bağırdı Yeliz.

Aysel her şeye kolay kolay gülmezdi. Heyecanlanmış gibi rengi attı birden. Eli, ayağı titremeye başladı. Gülemediği gibi uzun süre de heyecanını yenemedi.

- Aklına hiçbir şey gelmedi mi Aysel abla, dedi Çağlar.

Gelmişti aslında. Sabahleyin annesinin kızması gelmişti. Bir de annesiyle babasının kavgaları. Onlar da tüm gülücükleri silip götürmüştü.

- Beni güldürebilecek bir şey gelmedi aklıma, dedi Aysel. O nedenle ben beceremeyeceğim gülmeyi.

- Kötü, dedi Ozan. Bir insan gülmeyi unutmuşsa kötüdür” (Güler, 2002: 45).

Çocukların evde yaşadıkları herhangi bir gerginlik, ev dışındaki hayatlarına ve davranışlarına yansır. Bu nedenle anne babaların yaşadıkları huzursuzlukları çocuklarına yansıtmamaları gerekir.

Mehmet Güler'in eserlerindeki aile sevgisini; anne-çocuk sevgisi, baba-çocuk sevgisi ve kardeş sevgisi olarak ele almak mümkündür:

3.2.1.1.1. Anne- Çocuk Sevgisi

Çocuk eğitiminde bireyin üzerinde etkisi olan, onun hayatını şekillendiren en önemli gücün anne olduğu düşünülmektedir. Anne; tüm kültürlerde, tüm dinlerde kutsal kabul edilmekte, tüm sevgilerin merkezine konulmaktadır.

Çocukla anne arasındaki bağ bebeklik döneminden itibaren güçlenerek gelişir. Çocuk, annesinin her daim yanında olduğunu bilmekten mutluluk ve güven duyar. Ergenlik çağında bu etki arkadaş ortamına kaysa da anne, çocuk için ilk ve daimî dost olarak kalır.

Güler, öykülerinde anneye özel bir yer ayırmıştır. Oluşturduğu anne karakterleri her zaman sevgi dolu, fedakâr ve şefkatlidir. Çocuğunun derdiyle dertlenir; onu, okumaya, öğrenmeye ve “iyi insan” olmaya teşvik eder.

“Benim Annem” öyküsü fedakâr, cefakâr bir annenin anlatısıdır.

Ördüğü dantelleri satarak evini geçindirmeye çalışan anne, oğluyla bir parka gider. Çocuğun söylemesini beklemeden ona yiyecek ve içecek alır, kendisi tok olduğunu ileri sürerek yemez:

“Acıktın değil mi, diyor annem? Ağrımı, susuzluğumu bildiği gibi acıktığımı da biliyor. Şimdi anlıyorum; onun iki gözünden başka gözleri de var. İçinde bu gözler, benim bilmediğim yerde” (Güler, AÖ: 18).

Çocuk, annesinin fazla para harcamamak için kendisine bir şey almadığını anlar, üzülür:

“Sen de içsene, diyorum. Bir kola da kendine söylesene... Ben sevmem gazozu, diyor. ‘Sen rahat rahat iç.’ İnanmıyorum. Onun gazoz dediği kolalar hiç sevilmez mi? Biliyorum; çok paramız gitmesin diye böyle yapıyor. Hiç sevilmez mi kolalar?” (Güler, AÖ: 17).

Çocuk annesinin yaptığı bu fedakârlığa minnet duyar. Annesine duyduğu sevgiyi, minneti kendince bir karşılıkla gösterir:

“Yarım dönerimi, yarım ayranımı anneme uzatıyorum. Onunla bir şeyleri paylaşmak hoşuma gidiyor. Annem yarım dönerimi yiyip yarım ayranımı içiyor. Seviniyorum, annemin yerine de ben doyuyorum. Ayrı ağızlarımız, ayrı karınlarımız olduğu hâlde ortak doyumumuza şaşırıyorum” (Güler, AÖ: 19).

Anne- evlat sevgisinin yoğun olarak görüldüğü bu örnekte çocuk da annesine büyük bir sevgi ve bağlılık duyar.

Anneler, çocuklarının acı çekmesine dayanamaz. Onların başına gelen her türlü felakete göğüs germeye çalışırlar. Öyküde; anne, koşarken düşen oğlunu sıyrılan yaralarından öper:

“Şimdi geçer, diyor. Öpücük, acının ilacıdır” (Güler, AÖ: 17).

Çocuk gerçekten de kendisini daha iyi hisseder.

Yazar, sevginin ruhsal acılarla birlikte fiziksel acıları da dindirdiğine işaret etmektedir.

Yazar, bir annenin çocuğuna sevgisini gösterdiği “İçim Dışım Gökkuşağı” adlı öyküyle çocuklarda vefa duygusunu geliştirmeyi amaçlamıştır:

“Anamın belime sardığı azığin sıcaklığını duyuyordum. Ilık ılık değişiyordu etime. Isıtıp içime işliyordu. Her zamanki gibi kuru ekmeğe, bir topak peynir, haşlanmış patates değildi. Omaç yapmıştı. Koca bir kaşık tereyağıyla iki yumurtayı kavurup hazırlamıştı.”

‘Ye de büyü koçum.’ demişti. ‘Kocaman adam ol. Hele kuzulasın koyunlarımız, tavuklarımız bir yumurtlasın. Sana her gün omaç yapıp koyacağım’ (Güler, İDG: 7).

Anneler evlatlarının hep iyi olmasını isterler. Çocuklarının mutlu olması onları daha çok mutlu eder.

Yazar, “Saçları Boncuk Kız” öyküsünde bir annenin kızının saçlarına boncuk dizerek onu güzelleştirmesini anlatır. Çevredeki herkes kıza hayran kalırken; anne ise eserinin beğenilmesinden kıvanç duyar:

“Boncuk Saçlı Kız, derlerdi ona. Saçlarını boncuksuz gören olmamıştı daha. Annesi, üşenmeden her gün saçlarını tarar, tek tek boncuk dizerdi onlara. Kızının gözleri de boncuk mavisiydi. Çoğu kez saçlarındaki boncukla gözlerini karıştıranlar olurdu” (Güler, 2010c: 28).

Güler, öyküleri aracılığıyla anneleri çalışan çocuklara onları anladığını hissettirir. Annesi çalıştığı için evde yalnız kalmak zorunda olan çocuklar bu duruma çok üzürlüdür. Kişilik gelişimleri açısından bu durum olumsuzluk teşkil eder. Bazen de aksine yalnızlığın verdiği özgürlük duygusuyla yeni meşgaleler edinir, yeteneklerine göre iyi alışkanlıklar kazanırlar.

Yazar Mehmet Güler, bu durumu “Şakacı Bulut” öyküsüyle gözler önüne sermektedir:

“Duvardaki saate baktı, daha annesinin işten gelmesine çok zaman vardı. Sadece tıkırdıyordu bu saat, hiç yol alıp ilerlemiyordu. İstiyordu ki koşsun, çabukça dönsün. Dönsün de annesi işten geliversin hemen. Aklına birden bir kurnazlık geldi. Hemen bir sandalye bulup saate uzandı. Geride kalan o iki küçücük kolu da annesinin işten çıktığı yere getirdi. ‘Tamam!’ diye bağırdı. ‘Ben de ayarladım, annem işten çıktı artık. Çabucak gelir evimize.’ Koltuğa çekilip oturdu. Ayak ayak üstüne attı. Annesini beklemeye başladı. Geleceği yoktu. Yeniden sıkılmaya başladı. Uykusu geldi. ‘Ben de resim yaparım.’ dedi kendi kendine. Bir kâğıt çıkardı. Pastel boyalarını masanın üstüne döktü” (Güler, BGO: 54).

Çocuk, yalnızlığını gidermenin yolunu resim yapmakta bulmuştur. Hayal dünyasını kâğıda döktükçe zamanın nasıl geçtiğini anlamaz. Böylece hem zamanını iyi değerlendirmiş olur hem de resim yapma yeteneğini keşfeder. Güler, öyküler yoluyla annesi çalışan çocukları bu tür meşgalelere yönlendirmeye çalışmıştır.

Çocuk eğitiminde annelerin nasihatleri çocuklara doğru yolu göstermesi açısından oldukça önemlidir. Ancak bunu yaparken yargılayıcı, küçük düşürücü yaklaşımlardan kaçınılmalıdır. Çocuğun yanlış davranışı fark etmesi sağlanmalıdır.

“Ağaçkakanlar” öyküsünde yazar bir yandan hayvan sevgisini ön planda tutarken diğer yandan annelerin çocuk davranışlarını yönlendirmedeki etkin rolüne dikkat çeker.

Öyküde, sapanıyla kuş avlayan ve bunu başarı gibi gören çocuğa annesi yaptığının yanlış olduğunu şu şekilde fark ettirir:

- “Tam da kafasından vurmuşum. Hem de tek taşla helal olsun bana.
- Helal olacak bir durum yok, dedi annesi. O güzelim kuş vurulur mu hiç evladım? Üstelik de bu mevsimde...
- Mevsime ne olmuş ki, dedi Güneş.
- Ne mi olmuş? Kuşların yavrularını büyüttüğü günler bu mevsim. Hiç de doğru yapmamışsın. Kim bilir kaç yavrusunu öksüz bıraktın arkasında” (Güler, 2012h: 96- 106).

Bu sözle birlikte Güneş, “öksüz” kavramını sorgulamaya başlar. Öksüz olmaktan korkar ve yaptığı davranışın doğru olmadığını ayırt eder.

Anneler çocukların hatalarını sürekli gündeme getirmek yerine gidermek için çözüm yolları sunmalıdır. Çocuğun kendine olan güvenini yitirmemesi için yaptığı yanlışlar yerine doğrular pekiştirilmelidir.

Öyküdeki anne de çocuğa; yavruların bakımını üstlenerek onlara annesizliklerini hissettirmeme görevi vermiştir. Böylece çocuk vicdan azabından kurtulmuştur.

3.2.1.1.1.2. Baba- Çocuk Sevgisi

Çocuk eğitiminde en az anne kadar etkili olan baba özellikle erkek çocuklar için bir model konumundadır. Çocuk için anne nasıl sınırsız sevgiyi, şefkati ve merhameti temsil ederse; baba da otorite, güç ve koruyuculuğu temsil eder.

Güler'in öykülerinde baba karakterleri çoğunlukla çocuğa yol gösteren, anlayışlı ve "onun gibi" olmak istenen niteliktedir. Çocuk babaya hayrandır, ona göre babanın sözleri ve davranışları doğrudur. Baba, baskıcı ve şiddete meyilli değildir.

Yazar, baba karakterinin bu özelliklerini öykülerde doğrudan vermek yerine olayların içinde eritmeye çalışmıştır.

Örneğin; "Av" öyküsünde oğlunu da kendisi gibi ava meraklı bir şekilde yetiştiren bir babadan bahsedilmektedir. Baba bir süre sonra nesli tükenen hayvanlardan dolayı av alışkanlığından vazgeçer. Ancak o güne kadar ava gitmeyi severek yetişmiş oğlunu öğütlerle bu alışkanlıktan vazgeçiremeyeceğini düşünür. Bu durumda bir oyun kurar, av olayını canlandırır (Güler, AÇO: 33- 39).

'Biliyor musun?' dedi ciddi bir sesle. 'Av hayvanları çok hızlı şekilde tükeniyor. Bu gidişle yakın bir tarihte hepsinin soyu tükenecek. Düşündüm, avdan vazgeçemedim. Bu, benim için yaşam biçimiydi. En sonunda bu yöntemi buldum. Göreceksin, bu avı da seveceğiz' (Güler, AÇO: 35).

Baba, oyun yöntemini kullanarak çocuğun bunun daha zevkli olduğuna inanmasını ve çevresel duyarlılık geliştirmesini sağlar. Oyunu çocuğun davranışını değiştirmesinde araç olarak kullanır.

Çocuklar için baba bir otorite simgesidir, güçlüdür ve himaye edicidir. Bu nedenle bazı çocuklar babalarının düşünce ve davranış kalıplarını özümserler, onlara öykünürler.

Güler, bu durumu "Babamın Okulu" öyküsünde ele almıştır. Öyküde babasının mezun olduğu okulda okumakta olan bir çocuktan söz eder. Babasının o okula, çocukluk arkadaşlarına, öğretmenlerine olan sevgisi öyle büyüktür ki üzerinden yıllar geçse de orada yaşadıklarını hiç unutamaz. Zaman zaman anılarını

anlatır. “Okul heyecanını üstünden atamamış bir çocuk gibi” coşkulanır. Bu durum çocuğu çok etkiler. Babasının nasıl olup da bunca şeyi taptaze hatırlayabildiğine şaşar ve okulundan bahsederken hep “babamın okulu” tabirini kullanır (Güler, 2010c: 38- 47).

Öyküde baba sevgisiyle iç içe bir şekilde okul sevgisi de işlenmektedir.

Öykülerde çocuğuyla ilgilenen, onunla arkadaş gibi olan, sevecen baba örnekleri çoktur:

Yazar, “Öküz Seven Adam” öyküsünde her gece çocuğuna masal anlatan bir baba karakterini kullanır (Güler, AÖ: 7- 14).

“Gökyüzünün Kızı Ay Yeryüzünün Oğlu Deniz” öyküsünde çocuklarını televizyon ve bilgisayar tutsaklığından kurtarıp gökyüzünü keşfetmeye teşvik eden bir baba örneği vardır (Güler, 2012i: 7- 18).

“Fotoğraf” öyküsünde çocuk, öğretmen olan babasının kitaplığından kitaplar getirir. Çok okuyan bir baba örneğine yer verilir (Güler, 2012i: 62- 73).

Babaların da en az anneler kadar fedakâr olduklarına, çocuklarının geleceği için mücadele ettiklerine dikkat çeken yazar “İstanbul’un Güvercinleri” adlı öyküde bu düşüncüyü savunur. Öyküde çocuklarının eğitimi için İstanbul’a taşınmış Anadolu bir aile konu edilir. Öyküdeki baba fabrikada işçidir. Tek isteği oğlunun okuyup “büyük adam” olmasıdır (Güler, YR: 61- 68).

Çocuklarda vefa duygularını canlı tutmak için yazar, öyküde; satıcının ağzından şu iletiyi verir:

“Okulları bitirip büyük adam olunca babanın bu yaptıklarını unutma” (Güler, YR: 67).

Mehmet Güler; çocuklara ellerindeki kıymetini anlatmak için bazen bunları yitirmiş kimselerden örnekler verir. Baba sevgisini canlı tutmak için de babasından ayrı kalmış ya da babası ölmüş çocuklara dikkat çeker.

“Derya Kuzuları” öyküsünde her gün babasını kaybettiği yere –iskeleye-giden bir çocuğun içindeki baba özlemini şöyle tarif eder yazar:

“Babası bu vapurlardan birisine binip gitmişti. Gitmişti de yıllar geçtiği hâlde yeniden dönüp gelmemiştir. O günden sonra iskeleden kalkan her vapur bir şeyler alıp götürmüştü kendinden. İskeleye yanaşan her vapurun bir şeyler alıp getirmesini dilemişti” (Güler, İDG: 22).

Öykülerde evin geçimini üstlenmek zorunda kalan çocukların çoğunun babaları ya vefat etmiştir ya da uzaklardadır. Genellikle hayat şartları yüzünden okuyamayan çocukların çoğunun babasız olduğuna değinilmiştir:

“Sınav Yeri” öyküsündeki simitçi çocuk, sınava giren çocukları gördükçe okuyamadığına üzülür:

“(…) nedense onları kıskanmaktan kendini alamadı. Babası zamansız ölmese, kendisi de bu sınavlarda olacaktı şimdi. Belki de çok iyi yerleri kazanacaktı. Elinde olmadan gözleri sulandı. Herkesin kendine baktığını duyar gibi oldu. Dönüp göz çukurlarında biriken yaş parmaklarıyla kuruladı” (Güler: AÇO: 30).

Mehmet Güler, öykülerinde toplumsal olaylara ve sorunlara da değinir. Almanya’ya işçi olarak gidenlerin gerilerinde bıraktığı parçalanmış aileler bunlardan biridir. Öykülerindeki olaylar bazen bu durumdaki çocukların etrafında gelişir:

“Simitçinin Bayramı” öyküsünde Almanya’da işçi olarak çalışan babasının “iş kazası” nda ölmesinden sonra çocuğun okuldan ayrılmasından söz edilir (Güler, AÖ:49).

“Gecenin İçindeki Pırıltılar” adlı öyküde ise gün aydınlanmadan okul yoluna düşen bir çocuğun babası 5 yıl evvel çalışmak için Almanya’ya gitmiştir. Annesi oğlunu okutmak için çalışmaktadır (Güler, 2011e: 45- 50).

Yazar öykülerde; dayakçı, acımasız babalara yer vermemekle birlikte zaman zaman çekinilen, korkulan babalardan örneklere başvurur:

“Sevgidir Cıvcivimizin Adı” öyküsünde apartmanda yaşadıkları için çocuklarının hayvan beslemesine karşı çıkan bir baba karakteri vardır. Çocuklar, aldıkları cıvcivi babalarından gizli büyütmeyi planlasalar da babaları durumu fark eder. Ancak bekledikleri kötü tepkiyi vermez:

“Çocuklar babalarını karşılarında görünce şaşırılmışlardı. Elleri, ayakları dolaşmıştı. Bir damlacık sarı cıvcivi saklayacak yer bulamamışlardı. Babaları:

- Korkmayın çocuklar, demişti. Bugün ben de sizlerle beraberim. Küçük cikcikin sesini duydum. Dayanamayıp geldim.

Çocuklar şaşırılmışlardı. Kulaklarına inanamıyorlardı. Nasıl olurdu? Kızan, bağırان baba gitmiş, onun yerine başka baba mı gelmişti? ” (Güler, İDG: 47).

Yazar başlangıçta babayla ilgili olumsuz tutum çizdiyse de sonradan babanın şefkatli, anlayışlı davranmasını sağlayarak çocuklarda olumlu izlenim bırakmıştır.

3.2.1.1.1.3. Kardeş Sevgisi

Çocuk; paylaşmayı, yardımlaşmayı, bir ve beraber olmayı ilk olarak aile ortamında öğrenir. Bu ortamda kendisiyle eşit konumda olan bir başkasının varlığı ona güven verir. Yalnızlığını gidermek, oyun oynamak için kardeşleriyle zaman geçirir. Çünkü kardeşler çocuğun ilk arkadaşlarıdır.

Mehmet Güler, öykülerinde kardeş sevgisine çok sık olmamakla birlikte yer vermiştir. “İkizler” adlı çocuk romanında kardeş sevgisini anlatan yazar, kardeşlerin birbirlerine kopmaz bağlarla bağlı olduğunu vurgular:

“Demlikten iki damla su düştü masamıza. Annem kardeşimle bana döndü. ‘Sizler...’ diye kekeledi.

Anlamıştık.

‘Bu su damlaları gibiyiz, değil mi?’ dedi Özer.

Dün de üzüm yemiştik. O zaman da kara üzüm tanelerine benzetmişti bizleri” (Güler, 2006: 5).

Öyküde ikiz kardeşler benzerliklerini kullanarak yaşamlarını eğlenceli hâle getirirlerken anne babalarını zora sokmaktan hoşlanırlar. Türlü maceralara girip çıkarken birbirlerine duydukları sevgiden dolayı birlikte hareket ederler. Güler öyküde çocukların birbirlerine olan bu bağlılığını ayrıntılı bir şekilde işlemiştir.

Çocukların ruh sağlığının korunmasında cinsel eğitimin büyük önemi vardır. Anne babalar cinsel merakın arttığı 3- 6 yaş döneminde çocukların sorularına karşı anlayışlı ve hoşgörülü bir tutum sergilemelidirler. Sorular geçiştirilmemeli, yanıtlarken de fazla ayrıntıya girilmemelidir. Cinsel kimliğin oluştuğu bu dönem çocuklar için kritik dönemdir.

Annenin hamilelik sürecinde çocukların süreci yakından izlemeleri söz konusudur. Anne babanın bu dönemde daha duyarlı ve anlayışlı davranmaları, çocukların yalnızlık, değersizlik hissetmemeleri için bilinçli olmaları gerekir. Yazar “Çekme Kat” öyküsünde bu konuyu şu şekilde ele almıştır:

“Annem son günlerde iyice şişmanladı. Bugün işe gitmedi. İzne ayrılmış.

(...)

Annemin en çok da karnı şişmanladı. Yakında bir kardeş gelecek sana, diyor. Bunun ne anlama geldiğini biliyorum. Kuşlar, balıklar çoğalır da insanlar çoğalmaz mı? Bazı anneler çocukları leyleklerin getirdiğini söylüyormuş. Gülerim onların aklına. Çekme katlara yuva yapan leyleklerin çocuk getirdiklerini daha hiç görmedim. Doğrusu leylekleri çok seviyorum; ama yine de beni leyleklerin getirmesini istemezdim” (Güler, AÇO: 12).

Yazar, öykülerinde arkadaşlık olgusunu sıkça işlemiştir. Kardeşlerin de “ilk arkadaş” niteliğinde olduğunu öne sürer:

“ (...)Biliyorum, havadaki kuşlar, sudaki balıklar kadar çok çocuk var yeryüzünde. Bunlardan biri annemin karnından çıkacak. Sonra da bana hem kardeş hem de arkadaş olacak. Şimdiden heyecanlanıyorum. Gökyüzündeki kuşlar, sudaki

balıklardan sonra yeryüzünde de arkadaşlarım olacak diye seviniyorum. O zaman daha uslu dururum evimizde. Güzel güzel büyürüm” (Güler, AÇO: 13).

Anne babaların kardeşler arasında hak ve adaleti gözetmeleri, onlara eşit davranmaları önemlidir. Böylesi bir ortamda yetişen çocukların bu değerlere sahip olması beklenir.

Kazandırılmak istenen değerler göz önünde bulundurulduğunda örgün eğitim kurumlarına gelmeden önce çocuk üzerinde etkili en önemli birimin aile olduğu görülmektedir.

3.2.1.1.2. Yaşama Sevinci

Bireyin, yaşadığı hayatı anlamlandırma çabası içinde bulunduğu süreçte olaylara karşı verdiği tepkiler ve geliştirdiği düşünce tarzı onun karakterini oluşturur. Bireyin, olaylar karşısındaki tutumu; olumsuzluklarla başa çıkabilme gücünü etkiler.

Yaşama sevinci ve umut, insanın yaşamaya devam etmesini, geleceğe iyimser bir bakış açısıyla bakabilmesini sağlayan soyut olgulardan biridir. Bireyin hayat mücadelesinde ona cesaret, inanç ve kuvvet verir.

Güler’in eserlerinde temel olan iki değer vardır: sevgi ve umut. Yazar sevgiyi ve umudu tüm eserlerinde merkez kabul etmiştir. Sevgi, çocuğa; yaşadığı ânı sevmeyi; umutsa yaşayacağı ânları iyimserlikle beklemeyi salık verir. Çocuk, ailesinde ve çevresinde yaşama sevincini yitirmemiş örneklerle karşılaşmışsa geleceğe umutla bakar, olumsuzluklar karşısında hayata küsmez. Güler, öyküleri sayesinde çocukların karşılaşmalarını istediği bu örnekleri çoğaltmıştır. Eserlerinde hayata olumlu bakan, yaşamın zevkini çıkarmaya çalışan insanlara yer vermiştir.

“Yeşille Mavinin Ölümü” öyküsünde yaz tatiline çıkan çocuğun sevincini, coşkusunu şu cümlelerle dile getirmiş yazar:

“Okulların kapandığı ilk gün yola çıkıyoruz. Heyecanlıyım. Gideceğimiz sahil köyünü düşünüyorum. Biliyorum; aynı pansiyonda kalacağız. Tepede, çamların içindeki şirin pansiyonumuzu görür gibiyim. Yıldızlara bakarken cırcır böceklerinin sesleriyle uyuyacağım. Kuşlar her sabah şarkılarıyla günaydın, diyecek bana. Sabah kahvaltımı ayaklarımın altındaki masmavi Marmara’ya bakarak yapacağım. Denizin diğer ucundaki İstanbul gün boyu göz kırpıp gülümseyecek bana” (Güler, AÇO: 65).

Çocuklukta iyi ya da kötü her deneyim önemlidir. Çünkü çocuğa farklı bakış açıları kazandırır. Bu kazanımların olumlu ya da olumsuz sonuçları olabilir. Yazar, eğitimin en önemli hedefi olan; “bireyde yaşantı ya da taklit yoluyla istendik yönde davranış değişikliği meydana getirme” amacını üstlendiğinden bu kazanımların olumlu olabilmesi için mücadele eder. Bu nedenle eserlerinde yaşama sevinci taşıyan her yaştan insana yer verir. Örneğin “Uçurtmam Bulutlardan Yüce” öyküsünde yaşama sevinciyle dolu bir yaşlı bir adam kurgular. Umudun, hayatı sevmenin yaşla ilgisi olmadığını ileri sürer:

“Elbette uçacak, diye yanıtladı dedesi. ‘Ben demedim mi sana? İstanbul, İstanbul olalı böyle uçurtma görmeyecek demedim mi?’

Özgür, koşup dedesinin elinden almak istedi uçurtmayı. O da kendisinden çocuktü. Avucunun içinde topladığı ipi bırakacak gibi değildi. Yine yaşını başını unutmüş çocuklardan daha çocuk olmuştu. ‘Bırak!’ diye bağırdı dedesi. “Bırak bulutlara güneşe değsin uçurtmamız!’

Güçlkle dedesinin elinden aldı uçurtmayı. Tüm ip kullanılmamıştı daha, sevindi” (Güler, 2011e: 11).

“Balonlar Gökyüzünün Olsun” adlı öyküsünde de yazar yine bir dedenin torunuyla gezinirken duyduğu neşeye yer verir:

“Bir çeşit ilkyaz sarhoşluğu olmalı. Dedesi her gördüğüne şaşırıyordu. Şu bahar ne müthiş şey, diyordu sürekli. ‘Ne çabuk geldi, hayret!’ Başımı sağa sola çeviriyor, ağzıyla da ‘cık cık’ çekiyordu. Şaşkısı sevinç oluyordu birden. Eğilip gizlice kulağına fısıldıyordu: Artık evlerde tutamaz kimse bizleri” (Güler, BGO: 8).

Yazar, öykülerinde tek bir değere değil; pek çok değere aynı anda yer verebilmektedir. Bu iki öyküde çocukluğuna *özlem* duyan dedelerin inancını, umudunu, yaşama sevincini yitirmediği örneklendirilmiştir. Böylelikle çocukların her türlü umutsuzluğa inançla, umutla göğüs gerebileceği vurgulanmak istenmiştir.

“Sevdalı Kavak” öyküsünde yazar umutları canlı tutmanın önemini anlatırken ağaçları örnek gösterir:

Kızılırmak Nehri’nin üzerine köprü kurulacağında köydeki bazı ağaçların kesilmesi gerekir. Bu ağaçlar içerisinde köy çocuklarının büyük sevgi duyduğu ulu kavak ağacı da vardır. Ağaç kesilir, çocukların tüm umutları söner. Bir süre sonra gelen güzel haberle umutlar yeniden yeşerir:

“Bahar gelince köydeki arkadaşlardan mektup aldık. Kesilen kavağımızın kökünün yaş filiz verdiğini yazıyorlardı. Sevinçten deli olacaktık. Birbirimize müjde veriyor, yanaklarımızdan öpüyorduk. Bu başarı da biz çocuklarındı. Rüzgârın, kuşların, toprağında” (Güler, AÖ: 33).

“Gördüklerimize inanamıyorduk. Onun kesildiği yerden filizler fişkırmıştı. Körpe, gür fidanlar serpilip yükselmişti. Yeniden direniyor, yaşama kavgası veriyordu bizim kavağımız” (Güler, AÖ: 34).

Ne var ki yıllar sonra sevinçlerini ve umutlarını yeniden söndürecek bir acı daha yaşayacaklardı. Köprünün onarımı için sevdalı kavağı yeniden kesmişlerdi. Yıllar geçmesine rağmen çocuklar bu olayın acısını unutmamışlarsa da umutlarını da canlı tutmayı bildiler:

‘Önümüzdeki ilkbaharda yeniden yeşerecek bizim kavağımız.’

“Sözleşmiş gibi çocuklar bir ağızdan yinelediler. ‘Evet, yeşerecek bizim kavağımız, hem de eskisinden daha gür olarak yeşerecek.’

‘Ben de inanıyorum. Bozkırın susuzluğuna, kuraklığına inat yeşerecek bizim sevdalı kavağımız çocuklar.’

Sesim onlarınki gibi gür, umut doluydu” (Güler, AÖ: 37) .

Bu öyküyle yazar zorluklar karşısında yılmamak gerektiğini, umutla beklemenin sonucunun güzel olacağını göstermek istemiştir.

Çocukları hayata hazırlarken onlara hayatın sadece güzel yanlarını değil; zor yanlarını da göstermek gerekir. Çünkü çocuğun yaşamın olumsuzluklarıyla mücadele edebilmesi için hayatın o yanını da görmeye ihtiyacı vardır. Yazar, bu konudaki düşüncelerini şöyle dile getirir:

“Yapıtlarımdaki umuda gelirsek; bunu bilerek öne çıkartıyorum. ‘Yelesi Rüzgâr’ adlı kitabımda bir at anlatılır. Eski tarihlerde mektupları, telgrafları dağıtan bir postacının atıdır o. Ve bu ata hayran küçük oğlu vardır. Babasının atının yol boyunda trenleri, otomobilleri geçtiğini görür. Rüzgârları bile geride bıraktığını yelesine bakarak anlar. Atlarıyla övünür. Bir gün ayağı kırılır bu atın. Babasının çok büyük sevgi göstermesine, türlü kırık uzmanlarına götürmesine karşın atı iyileştiremez.

(...)

Sabahın erken saatlerinde bir silah sesi duyulur ahırın önünden. Postacının oğlu yataktadır, olanları anlamıştır. Sessizce ağlar.

Okurlarımdan bir çocuk tepki gösterdi öykünün böyle bitmesine. ‘Atı neden öldürdünüz?’ diyerek isyan etti, sorguladı. Şaşırdım. Hep umudu yazan bir yazar olarak farkına varmadan umutsuzluğun tuzağına mı düşmüştüm? Bir an bocaladım. Şöyle dedim okurum olan çocuğa: ‘Hayatta böyle şeyler de oluyor ama. Acı da olsa birtakım gerçekleri görmenizi, bilmenizi istedim.’

Büyük oranda okurum haklıydı. O güzelim at ölmemeliydi. Hem de beynine bir kurşun sıkılarak. Onun eleştirisi üzerine bu konuda kendi kendimi sorgulamam bitmiş değil” (M. Güler ile kişisel iletişim, 14 Temmuz 2013).

Güler’in öykülerinde yer yer şiirlere de rastlamak mümkündür. Umut üzerine yazdığı şu şiir dikkat çekicidir:

“Ne olur erik ağacı
 Yine muştular getir
 Kurduğunu sandığımız
 Dallarında türküler olsun
 Sevinç ve umuda dair” (Güler, 2008: 12).

Eserde kurumaya yüz tutmuş bir erik ağacının yeşermesi için beslenen umuda değinilmiştir. Bu umut ve sevgi sonuç vermiş, ağaç yeniden canlanıp yeşermiştir.

Yazar, yaşama sevincine sahip olan bireylerin hayattan zevk aldıklarını ve mutlu olduklarını “En Güzel Gülücük Oyunu” öyküsünde çocukların ağzından şöyle dillendirir:

“- Görüyorsunuz ki dedi Ozan, yaşamın hep gülünecek bir yanı vardır. Önemli olan onu görebilmek... O zaman en asık suratlıların bile gülebileceği bir şey bulunur. Gülünce de insan yüzleri daha bir güzel olur.

- Gülünce yaşam da güzel olur, dedi Yeliz” (Güler, 2002: 47).

“İçim Dışım Gökkuşağı” öyküsünde yazar; arkadaşları tarafından sevilen, bilgisine hayran olunan Seydali adında bir çocuğu anlatır. Gökkuşağının altından geçmek isteyen Seydali hakkında arkadaşları:

“Umudumuzu keser gibi olduğumuz bir anda yedi rengin içinde bulduk onu. Dağın zirvesinde hoplayıp zıplıyordu. Deliler gibi coşkuluydu. Her zıplayışında yedi renge batıp çıkıyordu. Tam olarak anlayamadığımız çığlıkları geliyordu kulağımıza. Seydali, ışıktan bir çocuk olmuştu. Gökyüzü ebruliydi. Renkli ışık oyunları, görünmez ressamın fırçasıyla gökyüzünü boyayıp duruyordu. Şaşılacak şey; Seydali'nin sesi de ebruliydi. Tam bir erkek çocuğu olan Seydali, gökkuşağının altından geçerken cinsiyet mi değiştirmişti yoksa? Nefeslerimizi tutarak onu dinledik. Seydali'nin sevinç çığlıkları ise, yedi renge bulanmış büyümlü sözcükler gibi dökülüyordu üstümüze. Bizim bile içimiz dışımız gökkuşağına kesmişti” (Güler, İDG: 14- 15) diyerek Seydali'nin yaşama sevincine hayran kalırlar.

Doğanın insan ruhu üzerinde olumlu etkisi vardır. Birey, ruhunu dinlendiren ortamlarda olmaktan büyük mutluluk duyar, böylece yaşamı sever.

“Düşlerimde Kuş Sesi” öyküsünde Erinç adlı çocuğun kaybolan güvercinlerini ararken edindiği izlenimler şöyle anlatılır:

“İrmak boyunca yürüdü. Sevdiği türküyü ıslıkla çalmaya başladı. Az sonra kuşlar da ıslık çalmaya başlayınca kendi ıslığı ile onlarınki karıştı. Kentten uzaklaşınca ırmağın suyu giderek mavileşti. Çevresinde sazlar, ağaçlar çoğaldı. Hoş bir yel esmeye başladı. Aynı yel, bazen kendi resminin içinden de eserdi” (Güler, 2010c: 16).

Şehirleşme oranının hızla arttığı çağımız dünyasında doğal güzelliklerin göz ardı edilmesi, insanların geleceğe umutla bakmasını, yaşama sevinçlerini canlı tutmasını engellemektedir. Güler, bu durumu öykülerinden birinde şöyle betimlemektedir:

“Varsın kentlerde birbirini yesindi insanlar. Senden üç kuruş fazla kazanacağım diye gözlerini oyup dursunlardı. Ayaklarını tatlı tatlı gıdıklayan şu kumla sahile vuran midyelerle birlikte olmak kendine yeterdi” (Güler, AÇO: 20).

Çocukların; dolayısıyla yetişkinlerin çağın getirdiği melankolik, bıkkın, boş vermiş kimliklere bürünmemeleri; hayatla ve kendileriyle barışık bir yaşam sürmeleri, mutlu olabilmeleri, için umut değerine önem verilmelidir.

3.2.1.1.3. Doğa Sevgisi

Doğa sevgisi, doğayı koruma bilincinin erken yaşlarda kazandırılması için üzerinde en çok durulan değerlerden biridir. Mehmet Güler bu değere çok fazla önem vermiş, neredeyse her öyküsünde farklı doğa manzaraları betimlemiştir.

Çocukların doğayı sevmeleri, doğadaki diğer canlılarla uyum içerisinde yaşamaları ve çevre sorunlarına karşı duyarlılık geliştirmeleri için çeşitli örneklerden yararlanmışlardır. Bunlardan bazıları; “çarpık kentleşme, trafik yoğunluğu, çevre

kirliliği, deniz kirliliği, hava kirliliği, kontrolsüz ağaç kesimi, nesli tükenmekte olan hayvanlar ve küresel ısınma” dır.

Güler, doğal çevrenin maruz kaldığı kötü durumlara örnekler vererek çevre sorunlarını detaylı bir şekilde ele almıştır. Bu sorunları gidermede çocuklara görevler vermiş ve bilinçli bireyler yetiştirmeyi ilke edinmiştir.

Öykülerinde ele aldığı çocuklar doğayı sever ve korurlar. Kötü durumlara bireysel olarak ya da örgütlenerek müdahale ederler.

Örneğin “Barış Manço Parkı” adlı öyküde temiz bir doğal çevre oluşturmanın insanların özverisine bağlı olduğunu şu şekilde anlatır yazar:

“İki mahallenin çöplük olarak kullandıkları bir yerdı burası. Neler atılmazdı ki bu boş arsaya? Kediler, köpekler toplanırdı burada. Kargalar, kirli martılar yiyecek ararlardı. Park alanı temizlenip düzenlenince eli yüzü ortaya çıktı. Dönme dolaplar, tahterevalliler, salıncaklar, kaydıraklar, atlıkarıncalar, zaman tünelleri kondu. Tırmanma, dönme bantları kuruldu. Kum havuzları yapıldı. Çevresine çiçekler, ağaç fidanları dikildi. Çimler yeşertildi, çiçekler büyütüldü. Büyüklerin özlemi, çocukların düşü bir park çıktı ortaya. Çöplüğün eski durumunu bilen herkes şaşırıldı” (Güler, YR: 24).

“Parkta yeşeren, büyüyen ağaçların dalları kuşlarla doldu. Anlayacağınız, yakın zamana kadar çöp yığını olan bu çevre soluk alıp veren; oyun, neşe üreten bir mekân hâline geldi. Yediden yetmiş herkesin sevgilisi oldu” (Güler, YR: 27).

Güler, insanların karşılaştıkları bu çevre sorununu duyarlılık göstererek ve birlik içinde çözdüklerine örnek vermiştir. Böylelikle insanların yaşadıkları çevreyi güzelleştirmenin kendi ellerinde olduğuna dikkat çeker.

Hızlı nüfus artışından kaynaklanan çarpık kentleşmenin yol açtığı pek çok sorun vardır. Yazar, “Apartman” öyküsünde çocuklar için olumsuz sonuçları olan bu durumu şöyle dile getirir:

“Hızla yürüdü. Ne o, gözlerine inanamadı. Ağaç mağaç kalmamıştı arka bahçede. Onların yerine kocaman beton yığını oturmuşlardı. Durup işçilere baktı.

(...)

Başlarında esmer, göbekli bir adam duruyordu. ‘Çimento, kum, demir!’ diye buyruklar veriyordu arada.

(...)

Bundan sonra bir ağaç yeşermeyecekti bu bahçede, bir kuş gelip ötmeyecekti. Üzüldü, ağlayacak gibi oldu. ‘Amca!’ diye seslendi şişko göbekli adama. ‘Buradaki ağaçları siz mi kestiniz?’ Adam sinirli sinirli baktı yüzüne, yanıt vermedi” (Güler, 2011c: 68).

“Tam evlerine çıkmayı düşünüyordu ki 10 numarada oturanların oğlu Aytaç aşağıya indi. Kendinden önce o seslendi ‘Oyun oynayalım mı?’ İlke, sevinçle yanına koştu: ‘Oynayalım.’ dedi. Ama nerede? Yer kalmamış ki, her tarafı evle, apartmanla doldurmuşlar” (Güler, 2011c: 70).

Yazar, büyük şehirlerde çocukların oyun alanı bulamamalarından yakınmaktadır. Ağaçların kesilmesi, her yerin binalarla dolması çocuklara özgür davranma şansı tanımamaktadır. Güler, çevre sorunlarına dikkat çekerken daha çok büyük kentlerle köyleri, kasabaları karşılaştırır. Sorunlara değinirken İstanbul’u sıklıkla ele alır.

“Uçurtmam Bulutlardan Yüce” öyküsünde İstanbul’dan şöyle bahseder:

“İstanbul’un uçurtma uçuracak alanının tükenmekte olduğunu biliyor musun? Birkaç yeşil alan kaldı şu koca İstanbul’da. Onlar da bitti mi beton yığını her yer. Çayırırlar, yeşil alanlar tükendi mi koçum; artık hiçbir çocuk uçurtma da uçuramayacak” (Güler, 2011e: 9).

Köyden kente göç etmiş bir ailenin kente uyum sağlama sürecindeki gözlemleri “İstanbul’un Güvercinleri öyküsünde şu sözlerle anlatılmaktadır:

“Babam beni elimden tutup kalabalığın içine doğru çekiyor. İstanbul’da insanlar, güvercinlerden de çok. Anadolu boşalmış sanki. Onlar yetmemiş, yabancı

turistler de bu kente dolmuş. Ellerimizi bıraksak birbirimizi yitirebiliriz” (Güler, YR:63).

Güler, şehirdeki kalabalığın, hava kirliliği ve çevre kirliliğiyle ilişkisini mizahi bir anlayışıyla ifade eder:

- ‘Baba, bu güvercinlerin hepsi kül renginde... Oysa memlekette benim güvercinlerim sütbeyaz. Neden bunların içinde hiç beyaz güvercin yok ki?
- Kim bilir, diyor. Belki çok önceleri onlar da sütbeyazdı. İstanbul’un kirli havası, zaman içinde onları kendisine benzetmiş olamaz mı?’

(Çocuk kendisini güvercinlerin yerine koyar) “O an kendimi çok uzaklardan uçup gelmiş sütbeyaz bir güvercin gibi hissediyorum. Bu büyük kentin beni ve benim gibi olanları zaman içinde kendine benzeteceğini düşünüyorum” (Güler, YR: 68).

Hava kirliliğinin insanlar ve hayvanlar için zararlı olduğunu çocuklara anlatmak ve onların bilinçlenmelerini sağlamak için Güler, bu konuya yer yer değinmiştir:

“Düşlerimde Kuş Sesi” adlı öyküde, çizdiği resimden uçup giden güvercinlerinin ardından düşüncelere dalan bir çocuk anlatılır. Onları nerede aradıysa bulamaz.

“Yürürken sık sık gökyüzüne baktı. Her baktığında kuşları olmayan kirli bir gökyüzü gördü başının üstünde.

Güvercinlerin yerinde olsam bu kirli havadan ben de kaçardım, dedi Erinç. Haklılar. Kaçmayıp da ne yapsınlar? ” (Güler, 2010c: 12).

Güler, çevre dostu bir yazar olarak doğanın; yalnızca insanların değil; hayvan ve bitkilerin de yaşam alanı olduğuna dikkat çeker. Özellikle ağaçların kesilmesine ve ormanların yok edilmesine karşı çıkan bir tutum sergiler.

“Keloğlan’a Mektup” öyküsünde bunu şu şekilde dile getirir:

“Bu çağda odunla ev geçindirilir mi bilmem. Ama odun keserek ormanın tüketildiğini bilirim. Aramızda kalsın; ağaçlar dostum olduğu için tüm Keloğlanlara biraz kırgınım da. Yıllar sonra itiraf ettiğim yakınmalarına gücenmedin değil mi? Azığındaki kuru ekmeği, hatta yamalı bohçanı severim de, o baltanı sevmem işte. Kendimi zorlasam da başaramam. Elimde değil. İsterim ki balta yerine kazma bulunsun elinde. Omzunda çapa, kürek olsun. Dağdan odun kesmek yerine ağaç dikesin toprağa. Bağ yapasın, bahçe sulayasın” (Güler, AÇO: 81).

Güler, çocuklara doğanın güzelliklerini yok etmek yerine toprağı işlemeyi ve ağaç dikmeyi özendirir.

Kazanımlarını belirlerken tanınmış kimselerin de düşüncelerinden yararlanan yazar çocuklara ağaç sevgisi aşılama da Atatürk’ün çevreci kimliğine de başvurmuştur. Atatürk’ün ağaç sevgisini içeren anılarından birini “Benim Kentim” adlı öyküsündeki kurgu içinde verir.

Öyküde yaz tatilinde Atatürk’ün sevdiği bir şehir olan Yalova’ya gelen bir çocuğun izlenimleri anlatılır. Yalova’da Atatürk’ün ağaçlara verdiği önemi simgeleyen bir yapı vardır:

“Termal dışında Atatürk’e ait bir de ‘Yürüyen Köşk’ vardır Yalova’da. Kentin simgesi olmuştur Yürüyen Köşk. Gerçekten yürümüştü bu köşk, daha doğrusu yürütülmüştü. Bir köşk nasıl yürür, yürütülür diye merak edenlerin burayı görmesinde yarar var. Deniz kenarındadır yürüyen köşk. Atatürk tarafından yaptırılmıştır. Köşk bittikten sonra bir ulu çınarın dallarının köşke değıdığını, zarar verdiğini fark ederler. Çınar ağacının değıen dalını kesmek istediklerinde Atatürk ağaca kıyamaz, dalın kesilmesine izin vermez. Köşkü çekin, der ulu önder. Paşam, nasıl olur bitmiş bir köşk çekilir mi, derler. Atatürk altına raylar konarak çekileceğini söyler, sonra da bu düşüncesinin gerçekleşmesi için girişimde bulunur. Köşk, rayların üstüne yerleştirilerek tam dört metre öteye çekilir.

Atatürk’ün dalını kestirmeye kıyamadığı çınar ağacı hâlâ durmaktadır. Dallarından hiç eksik olmayan yüzlerce, binlerce kuşuyla, yeşeren yaprağıyla yaşama sevincini hiç yitirmemiştir ulu çınar” (Güler, 2010c: 59).

Atatürk'ün ağaçlara verdiği önemi çocuklara göstermek isteyen yazar bu yaşanmış olaydan yararlanır.

Çocuklar için nasihat vermekten ziyade örnek olmak çok önemlidir:

“Yalova sahilindeki 11 km’lik yoldaki tüm çınar ağaçlarını Atatürk diktirmiştir” (Güler, 2010c: 60).

“Yeşim Atatürk’ün termal sevgisini, Yürüyen Köşk öyküsünü, bu çınarların dikilişini üst üste koyunca Ulu Önder’in büyük bir çevreci olduğuna karar verdi” (Güler, 2010c: 61).

Çevre bilinci sağlamada öyküleri araç kılan Güler, bu öyküde de ana karakter olan çocuğu bu amaç doğrultusunda kurgulamıştır:

“Yeşim, tam üç yıldır okulunun çevrecilik kolunda çalışıyordu. Bu kolla ilgili her türlü görevi severek yapmıştı. Örneğin; çevre bilinci oluşturmak için duvar gazetesi çıkarmışlardı. Arkadaşlarına konferanslar vermişlerdi. Çevre temizlikleri yapmışlardı. Okulun bahçesine onlarca ağaç dikmişler, sulamışlar, büyütmişlerdi. Bu başarılarından dolayı kendisine ‘Yeşim değil; yeşil’ diyenler olmuştu. Diyenlerin hiçbirine kızmamıştı. Tersine hoşuna gitmişti. Çoğuna gülüp geçmişti” (Güler, 2010c: 61).

Yazar okullarda çevreyi korumaya yönelik yapılabilecek etkinliklere örnekler vermiştir.

Güler, doğa sevgisi edindirmek için doğaya verilen zararı çocuklara fark ettirmeye çalışır:

“Yeşim, sahildeki çınar ağaçlarının gövdelerine reklam panolarının asıldığını, kocaman paslı çivilerin çakıldığını, elektrik kablolarının sarıldığını, renkli ışıklar verilerek dekorlar kurulduğunu; dolayısıyla ağaçların yapay yolla ısıtıldığını, geceleri uyutulmadığını görmüştü” (Güler, 2010c: 61).

Bu duruma sessiz kalamayacağına karar verip belediye başkanıyla bin türlü çabadan sonra görüştü. Belediye başkanı notlar aldıysa da değişen bir şey olmadı. Bir

zaman sonra Yeşim bir ağacın yerinde olmadığını, kurumuş olabileceği için söküldüğünü gördü. Ve harçlıklarıyla gidip bir çınar fidanı aldı ve onu o boşluğa dikti. İçinde büyük bir huzurla tatilini bitirip evine döndü (Güler, 2010c: 61- 62).

Böylelikle yazar, yapılan yanlış uygulamalara karşı çocukları haklarını aramaya ve en azından bireyi kendi üstüne düşeni yapmaya yönlendirmiştir.

Nesli tükenmekte olan hayvanlara dikkat çekmek için “Av” öyküsünü yazan Güler, ava meraklı bir babayı anlatır. Çocuğuna da bu alışkanlığı aşıl原因an baba zamanla bu hatasından vazgeçer:

“Kuşların ve hayvanların soyu tükeniyor, dedi babası üzüntülü bir sesle. Bunda herkesin, en çok da benim payım oldu” (Güler, AÇO:38).

Öyküdeki baba, oğlunu da avdan uzak tutmaya çalışır. Avı oyunlaştırarak eğlenceli hâle getirir ve çocuğun gerçeği yerine oyununa ilgi duymasını sağlar.

“Suya Düşen Öyküler” adlı öyküsünde Sait Faik Abasıyanık’ı öğrencilerine anlatan öğretmen, bahsi geçen yazarın üzerine eserler yazdığı doğanın artık eskisi gibi olmadığını öne sürer:

“Aradan geçen bunca zamanda denizleri kirlettik. Balıkları tükettik, dedi Vecdi Bey. Marmara, Sait Faik döneminin Marmara’sı değil ki çocuklar. Öykülerinden yola çıkıp iz sürerken bunu göz ardı etmemeliyiz” (Güler, 2010c: 102).

Güler, çevre sorunlarını gözler önüne sermek için yazdığı “Yeşil Dinozorlar Derneği” öyküsünde orman hayvanlarının ağzından insanoğlunun doğaya zararlarını anlatmıştır.

Öyküde insanoğlunun başına buyruk bir hâlde doğal çevreye verdiği zararın önüne geçmek isteyen hayvanlar bir dernek kurar ve sorunlarına çözümler ararlar:

(Kelaynak) : “Biz kelaynak kuşları, nesli tükenme noktasındayız. Artık eskisi kadar yağmur yağmıyor. Suların, göllerin birçoğu kurudu. Bunun en büyük nedeni aç gözlü insanoğludur. Onlar doymak bilmiyor; hep çoğunu, daha çoğunu istiyorlar” (Güler, 2007: 12).

(Zürafa) : “Karşımızda bizden çok akıllı, çok zeki insanoğlunun bulunduğunu unutmayalım. Birçoğumuzun soyu insanların yaşam alanlarımızı işgal etmeleri sonucu yok oldu. Değişen dünyamızda bizim soyumuz için hangi tehlikeler söz konusu?” (Güler, 2007: 11).

(Tilki) : “Salt keyif olsun diye ava çıkan pek çok insan var. Ölen kurtuluyor belki. İnsanların eline düşen daha çok acı çekiyor. Bunlardan birisi de ayılar. Yakalananların birçoğu burunlarına zincir takılıp caddelerde dolaştırılıyor. Onların ne kadar acı çektiğinin farkında mısınız? Bu avcılara karşı bizler de birtakım önlemler almalıyız” (Güler, 2007: 14).

(Sincap) : “Annem anlatırdı. Ona da annesi anlatmış. O zamanlar bir ağacın dalından öbürüne atlayarak; ama yere hiç basmayarak şu gördüğünüz dağların arkasına varıp gelirlermiş. Anadolu denilen toprağa ayakları değmeden bir baştan bir başa geçenler de olurmuş” (Güler, 2007: 17).

(Boğa yılanı) : “Yeryüzünün en tehlikeli, en korkunç yarattığı olarak bilirler bizi. Şimdi anlıyorum ki insanoğlunun yeryüzüne yaptığı kötülük karşısında bizimki az kalıyor. Yeryüzünün en zeki yarattığı, derlerdi insanoğluna. Nasıl zekilik bu böyle? Ben toprağı yalarken bile tasarruf ediyorum. Kendi sularını zehirleyen, kendi havasını kirleten, ormanlarını tüketen insanoğluna aptal denmez de ne denir?” (Güler, 2007: 17).

Öyküde çevre sorunlarına hayvanlar açısından bakılarak çocuklara hem empati kazandırılmaya çalışılmış hem de çözüm beklentisi içinde olduğu sezdirilmiştir.

Yazar, çağımızın en önemli çevre sorunlarından biri olan küresel ısınmanın yol açtığı kuraklık hakkında da çocukları bilinçlendirmeye çalışır. Mehmet Güler, “Bir Tuz Masalı” adlı çocuk romanında:

“Tv görevlileri röportaj yapıyorlar Tuz Gölü hakkında. Tuz Gölü çevresinin hor kullanıldığını gözlemledim. Son yıllarda gölün susuzluktan küçüldüğünü de okudum. Çevrede ciddi kirlenmeler var. Göle akan dereeler, derecikler azalıyor. Çok

uzak gözükmeyen yıllar içinde bu güzellikler tümünden yok olabilir” (Güler, 2012b: 45) ifadesine yer vererek Tuz Gölü’nün karşı karşıya kaldığı tehlikeye değinir.

“Yeşille Mavinin Ölümü” adlı öyküde hızlı kentleşme ve deniz kirliliği anlatılır. Tatillerini geçirmek için uzun bir aradan sonra sevdikleri sahil köyüne giden aile, ummadıkları bir manzarayla karşılaşır:

“Sahil köyüne girdiğimizde hiçbirimiz bulamıyoruz orasını. Ne kadar bina yapılmış, diyor babam. ‘Ne kadar büyümüş. Şirin bir köy değil artık burası. Büyük kentlere benzemiş.’

‘Biz kentlerden kaçıyoruz.’ diyor ablam. ‘Büyük kentlere benzemişse niçin geliyoruz buralara?’

‘Yıkılmışlar o şirin evimizi.’ diyor. ‘Baksanıza, yerinde kocaman apartmanlar yükselmiş’ (Güler, AÇO: 65).

(...)

‘Hani, diyor ablam. Denizimiz nerede?’

‘Ya kuş sesleri, diyorum; ya çam kokuları?’

Başımı kaldırıp bakıyorum. Önümüzdeki dev binalar bir avuç gökyüzü bile bırakmamış bizlere” (Güler, AÇO: 67).

(...)

“Yavaş yavaş soyunurken denize bakıyorum. Sular da kıyıları da kirlenmiş. Rüzgâr, pis bir kokuyu yüzüme doğru üflüyor. Tiksiniyorum. İçimdeki deniz özleminin bu olmadığını biliyorum. Maviliğini yitiren kirliliğe baka baka soyunuyorum.

Tiksindiğim sulara atlayamıyorum. Yeniden giyiniyorum. Burada tatilin rengi yeşille mavi değil artık. İçimdeki bu renklerin hızla kirlendiğini duyuyorum” (Güler, AÇO: 68- 69).

Öyküde hızlı kentleşmeyle birlikte doğal çevrenin güzelliklerinin de hızla tükendiğine değiniliyor. Deniz kirliliği de bu öyküde dikkat çekilmek istenen bir çevre sorunu olarak karşımıza çıkıyor.

Çarpık kentleşmenin en fazla etkilediği kitle çocuklardır. Doğal dengenin bozulması en çok onların hayal dünyalarını olumsuz etkiler.

“Leylekler” öyküsünde ana kahraman olan çocuk yaşadığı yerdeki fabrikanın açılmasıyla yuva yaptıkları bacadan gitmek zorunda kalan leyleklerin ardından mevcut düzeni sorgulamaya başlar:

“Ağzını cama yaklaştırıp hohladı, iyice buğulandırdı. Bir el hareketiyle silinecek gibi olsa da onlara inat kocaman bir gökyüzü yaptı. Fabrikanın yerini de kocaman kocaman ağaçlarla doldurdu. Gökyüzünü kirleten ne fabrika vardı ne de duman. ‘Oh ya!’ dedi. ‘Oh ya!’ Birilerinden intikam almış gibi içi rahattı. Kanatlarını açmış bir gök dolusu leylek çizdi. Bunlar çiçekli erik dalları taşıyorlardı ağaçlardaki yuvalarına” (Güler, BGO: 44).

Büyük şehirlerdeki önemli sorunlardan biri de kalabalık nüfustan kaynaklanan trafik yoğunluğudur. Yazar, bu soruna değinirken çocukların oyun alanlarının kısıtlanmasına da dikkat çekmiştir.

“Masal Nine” öyküsünde bisiklet sürecekt alan bulamayan bir çocuğun hisleri şöyle anlatılır:

“Gel gör ki onun pedallarını çevireceği tek bir yol yoktu yaşadıkları kentte. Her yer araba, insan seliydi. Tramvaylar, trolleybüsler, metrobüsler geçiyordu. Daha doğrusu geçemiyordu. Çoğu zaman kilitlenip kalıyorlardı. Onların yürüyemediği yollarda da bisikletine yer mi kalıyordu?” (Güler, 2010c: 88).

Yazar bir yandan doğa sorunlarından hareketle çocuklara doğa sevgisi ve duyarlılığı kazandırmaya çalışırken bir yandan da çocukların doğal güzelliklere farkındalığını arttırmaya çalışır. Böylece doğayı ve yaşamı sevdirmeye çalışır.

“Sesli Açan Çiçekler” öyküsünde parkta yere düşürülmüş paraları toplayan bir çocuktan söz edilir. Çocuk(Paul), parkta bulduğu paralarla zengin olup olmadığını düşünürken bir adamla arasında şu konuşma geçer:

- “Evet, dedi Lawrence amca. Ne kadar para buldun bugüne dek?
- Kazandıklarımı soruyorsunuz değil mi, dedi Paul. Elindeki kâğıdı Lawrence amcaya uzattı.

Tek tek yazdım. Kazandıklarım işte bunlar.

Lawrence amca uzatılan kâğıda bakmadı bile.

- Ya kaybettiklerin, dedi. Bu parkta güneşin doğuşu, batışı harikadır. Örneğin bunları hiç görmedin. Dünyanın en güzel kuşları burada yaşar. Onlara da hiç bakmadın. Yağmur seslerini dinlemek harikadır; hiç yağmur sesi dinlemedin. Mevsimin en güzel çiçekleri açar burada. Hem de sesli açarlar. Onları eğilip koklamadın. Uzaktan gelen göçmen kuşları hiç fark etmedin. Tamam, o paralar kazandıkların.

Paul’ un gözlerinin içine bakarak söyledi:

- Peki, kazandıkların bunlar da kaybettiklerini hiç düşündün mü? ”
(Güler, 2012ç: 76).

Mehmet Güler çocuklara doğa sevgisi kazandırmaya çalışırken doğa sorunlarını örneklendirmiş ve bu yolla; mevcut durumun devamı hâlinde gelecek nesillere “sevilecek” bir doğanın kalmayacağını anlatmak istemiştir.

3.2.1.1.4. Hayvan Sevgisi

Çocuklar, dış dünyayla etkileşime girmeye başladıklarından itibaren doğayı ve doğadaki diğer canlıları fark ederler. Özellikle hayvanlar çocukların dikkatini çeken, sevgilerini kazanan varlıklardır.

Çocuklara hayvan sevgisi kazandırmak için çocuk kitaplarında da bu konulara ağırlık verilmektedir. Eserler aracılığıyla çocuklara; hayvanlara iyi davranılması gerektiği, onlara acımasız davranmanın yanlış olduğu görüşü benimsetilmelidir.

Mehmet Güler, çocuklara davranış kazandırmada hayvan hikâyelerine sıklıkla başvurmuştur. Evcil hayvanların bakımında sorumluluğu çocuklara vermiş, hayvanların doğal ortamlarında yaşamaları gerektiğini vurgulamak için köy hayatını özendirmeye çalışmıştır. Güler, hayvanları yalnızca hayvan sevgisi oluşturmak için karakter olarak seçmemiş, kazandırmak istediği pek çok değeri hayvanlar âleminden kurguladığı öykülerle vermiştir.

Çocuklar, hayvanları arkadaşları olarak görür ve onlarla yalnızlıklarını paylaşır, oyunlar oynarlar. Bu durum çocukların kişilik gelişimleri açısından oldukça önemlidir.

Güler, “Düşlerimde Kuş Sesi” öyküsünde çocuklar için hayvanların ne anlama geldiğine şu şekilde değinmiştir:

“İki tane ada tavşanı yapmıştım. Birinin adı Zu, öbürünün Zü’ydü. Zu, güneşli havayı, Zü yağmurlu havayı hatırlatırdı bana. Zaman zaman konuşurdum onlarla. En gizli şeylerim dâhil, neler anlatmazdım ki... Tavşanlarım çok dikkatli dinlerlerdi. Azıcık üzülecek gibi olsam türlü komiklikler yapar, güldürürlerdi beni” (Güler, 2010c: 11).

İnsanlar karşılaştıkları zorlukları yenmekte zorlandıklarında yanlarında kendilerini anlayan dostlara ihtiyaç duyarlar. Bu dostlar bazen hayvanlar arasından çıkabilir. Örneğin yazarın “Öküz Seven Adam” öyküsünde geçen masal buna örnektir.

Masalda çocuğu olmayan köylü bir adam hayata bağlılığını küçük bir buzağıyı severek kazanmıştır. Onu besler büyütür, onunla dertleşir ve bir süre sonra kendi derdini unuttur.

“Sürmeli, kocaman bir öküz olduğu hâlde yine de yanından ayrılmıyormuş Elvan. Sevgisi azalacağı yerde giderek daha da çoğalıyormuş. Artık hem çocuğu hem

arkadaşımı yanıda. Tüm gizini ona açıyor, umutsuzluğunu ondan aldığı güçle yeniyormuş” (Güler, AÖ: 56).

Güler, Dünya Hayvanlar Günü'nün her yıl 4 Ekim'de olduğunu “Cici'ye Tekerlekli Ayak” öyküsünde belirtir. Öyküde sakat bir köpeğin bakımını üstlenen bir hayvanseverin köpeğe tekerlekli ayak yapması konu edilir (Güler, 2007: 68- 75). Böylelikle yazar, çocuklarda engelli canlılara karşı duyarlılık geliştirmeyi amaçlar.

İnsanların hayvanlara kötü davranmasını, onlara işkence etmesini doğru bulmayan yazar, bunu öykülerinde çocukların duygularına hitap ederek işler. Hayvanların içinde buldukları acıyı betimleyerek çocukların yanlış ayırt etmesini sağlamayı amaçlar.

“Ağzında Bal Tadı Olan Ayıcık” öyküsünde Güler, işkenceyle eğitilerek sokaklarda gösteri yaptırılan bir ayının duygularını anlatmaktadır:

“Böylesi bir güz mevsiminde getirmişlerdi beni bu kente. Ağzımda bal tadı... Arkamda ormanın uğultusu... Kanlı göz yaşları annemin... Avcıların delikli demirleri ölüm kusmuş üstümüze. Ne kötü... Mağaramızın duvarları kana kesmiş. Tatlı balımız ağulara dönmüş. Bir ip benim boğazımda, bir ip kardeşimin. Ne fena... Sonra burnumuzda kalın zincirler. Yanık et kokuları. Kızgın saclar ayaklarımızın altında. Ne acı... Ne kötü, ne fena, ne acı...

Bak, burnumdaki kalın zinciri yine çekiyor sahibim. Koca bir orman yangını burnumun ucunda. Ama o düşünmüyor bunu. Sabahleyin ağzımda kalan bal tadının zehir zıkkım olduğunu hiç anlamıyor. Tefinin üstünde uçuşan parmaklarıyla boyuna şaklapanlık yapmaya çağırıyor beni” (Güler, 2002: 13).

Öyküdeki ayı çok acı çekmektedir; ancak yine de çocukları sever, onların üzülmelerini istemez. Yazar, bu durumda bile çocukları pişmanlıkla baş başa bırakmaz. Yanlış hissettirir, çocukların bunu fark etmesini bekler.

Hayvanlara yapılan işkenceyi anlatan bir başka öykü de “Altın Bayan ya da Golden Lady” adlı öyküdür. Öyküde yıllarca at yarışlarında başarılı olmuş bir atın, yaşlandıktan sonra yaşadığı acılar anlatılır:

“Altın Bayan’ın yıllar sonra kum arabasında ter dökceğini kim bilebilirdi? Kum arabasına koşulan birinde değil altının, bakırın bile tozları kalmazdı. Tüylerim bozulmuş, derilerim sarkmıştı. Her tarafım kir, çamur içindeydi. Artık kimse ‘Altın Bayan’ ya da ‘Golden Lady’ demiyordu bana. Yıllar sütümdeki altın tozlarını savurmuştu” (Güler, YR: 70).

“Yolum uzadıkça uykum geliyor. Sallana sallana yürüyorum. Hele mevsim yazsa tutmayın gitsin. Beynimi kaynatan kızgın güneş daha da sersemletiyor beni. Ne zaman belimde kırbaç şaklıyor o zaman gözlerimi açıyorum.

- Yürüsene moruk!

Bir kırbaç, bir kırbaç daha...” (Güler, YR: 71).

- “Sözde yarış atı olacaksın. Bu uyuşuk hâlinle nasıl koşun meydanlarda, nasıl dereceler aldın? Doğrusu anlamıyorum” (Güler, YR: 72).

Öyküde yazar “yılıklık” kavramına yer vermiştir:

“Bende kabahat ki senin gibi bir ata para verip aldım. Sen yarış atı değil; sütçü beygiri bile olamazsın. Böyle gidersen bu kış yılıklığa bırakacağım seni. Kurda kuşa yem olursan kabahati bana bulma moruk.

Sahi bu da mı var kaderimizde? Kurda kuşa yem olmak? Bir zamanlar kurt da yetişemiyordu arkamdan kuş da... Bir dağ başında onların etlerimi kemiklerimi oyup tükettiklerini düşünmek ne kötü” (Güler, YR: 74- 75).

Genellikle sakat ve yaşlı hayvanlar “yılıklık” olarak kaderine terk edilir. Güler, bu olayı çocuklara atın gözünden vererek olayın acımasızlığını vurgulamıştır.

Mehmet Güler, insanoğlunun doğaya ve hayvanlara olan zulmünü “Uçuyoruz Öyleyse Varız” öyküsünde şöyle dile getirir:

“İnsanoğlu bencildir. Hiçbir şeyini paylaşmak istemez. Ama bize evini, bacasını, camisini, minaresini seve seve verir. İnsanoğlu cani ruhludur. Kendi soyuna karşı bile savaş icat etmiştir. Bu savaşı tek bize karşı uygulamamıştır. İnsanoğlu zevk

sahibidir. Av yapmak bu zevklerinden biridir. Av adı altında tüm canlılara karşı korkunç bir katliam başlatmıştır. İnsanoğlu etoburdur. Sağlıklı olup olmadığını düşünmeden tüm hayvanların etini yemeye kalkışmıştır” (Güler, YR: 92).

Bazı sokak hayvanları başboş oldukları gerekçesiyle devlet yetkilileri tarafından öldürülmektedir. Bu uygulamanın insanlık dışı olduğunu ve yaşama hakkının yalnızca insanlara ait olmadığını düşünen yazar, öyküleri aracılığıyla bu durumu eleştirir. Çocukların küçük yaşlardan itibaren bu duyarlılığa sahip olması için öykülerinde sözü geçen hayvanlardan örnekler verir, bilinçlendirmelerde bulunur.

“Barış Manço Parkı” öyküsünde park civarında barınan sokak hayvanları hakkında çocuklar arasında şu konuşmalar geçer:

‘Arkadaşlar, diye yüksek sesle bağırdı çocuk. Buraya gelirken gördüm. Belediye görevlileri, sokak köpeklerini tüfekleriyle vuruyorlardı. Sonra da onların ölümlerini çöp arabasına atıp götürüyorlardı. Aynı şeyi Yumak’a da yapabilirler. Benden söylemesi’ (Güler, YR: 30).

‘Bir köpek sokakta yaşıyor diye onu öldürmek mi gerekir? Görevliler aşı yapmayı, onları farklı bir ortamda yaşatmayı hiç düşünemezler mi? Kabul edelim ki Yumak bir sokak köpeği. Çekip vurmamı gerekir onu?’

‘Doğru’ dediler. ‘Sokak köpeklerinin de ev köpekleri kadar yaşamaya hakları var’ (Güler, YR: 31).

Güler, kurguladığı bu öyküyle sahipsiz sokak hayvanlarını öldürmek yerine, onları yaşatmak için başka yolları düşünmeye sevk etmiştir.

Yazarın sokak hayvanlarının öldürülmesine olan tepkisini gösterdiği bir başka öykü de “Çomar”dır. Öyküde okul bahçesinde çocuklarla dostluk kuran bir köpek anlatılmaktadır.

“Çocuklarla köpek arasındaki uzaklık bu yolla erimeye başladı. Kısa sürede sıcak ilişkilere, dostluklara dönüştü. Artık köpek, günün ilk saatinde okula

damlıyordu. Öğrenciler evlerine gittikten sonra okul bahçesini yavaş yavaş terk ediyordu” (Güler, İDG: 81).

“Çomar öğrencilerin elinden iyi beslendiği için mi giderek gençleşir gibi oldu. Uzun yabancı tüylerini döktü. Daha parlak daha açık kahverengine dönüştü. Bu arada biraz daha işe yarayayım diye düşünmüş olmalı ki okul çıkışında karanlığa kalan kız çocuklarını evlerine kadar götürüp bırakmaya başladı. Bazılarını sabahleyin evlerinden aldı” (Güler, İDG: 83).

Okuldaki bu hayvan arkadaşlarını çok seven çocuklar onunla vakit geçirmekten büyük mutluluk duyarlar:

“Çomar’la öğrenciler arasındaki dostluğun böylesine kurulduğu günlerde okula bir haber yayıldı. Söylediklerine göre, belediye; başıboş köpekleri vurduruyordu. Önce kimse Çomar’ı başıboş köpek olarak düşünmedi. Silah sesleri okulun çevresine kadar yayılınca iş giderek önem kazandı” (Güler, İDG: 83).

Çocuklar, belediyenin uyguladığı bu yanılsa göz yummak istemezler. Kendilerince bir çözüm bulurlar:

‘Gel.’ dedi. ‘Belediyenin adamları takır takır köpek vuruyorlar. Seni kömürlüğe saklayacağız’ (Güler, İDG: 85).

Yazar, çocuklara hayvanlara eziyet etmemeyi, onları korumayı ve sevmeyi salık vermektedir.

Güler, öykülerinde hemen hemen her çeşit hayvana yer vermiştir. Vahşi hayvanları bile sevgiyle, güzel yönlerini pekiştirerek anlatmıştır.

“Babamın Okulu” öyküsünde mezun olduğu okuldan bahseden bir baba okul bahçesindeki yılanları anlatır:

“Hele bir gün devasa yılan görmüşlerdi. Tüm okul öğrencileri taşlarla, sopalarla onu öldürmeye giderlerken Okul Müdürü Cevdet Bey öğrencileri durdurmuştu.

- Ben biliyorum o yılanları, demişti. Bir değil; iki taneler. Kesinlikle zehirli ve zararlı değiller. Soyları tükenmek üzere... Bu koca kentte başka bir yerde benzeri de yok. Öldürmek yerine yaşatalım onları” (Güler, 2010c: 44).

Müdürün bu yönlendirmesi üzerine çocuklardan bir ekip kurulmuş ve her gün yılanlara yiyecek, su taşınmıştır.

Yazar, vahşi de olsalar hayvanların yaşama hakkını ellerinden almamak gerektiğini vurgulamıştır.

Evcil hayvanların bakımında çocuklara da başarabilecekleri sorumluluklar verilmesi hayvan sevgisi kazandırmak açısından önemlidir:

“Sis” öyküsünde yazar, sisli bir havada sığındığı evin maskotu olan bir kediden söz eder. Anne; önceleri, kedi beslemeye karşı çıkar, çocuklarına da izin vermez:

‘Kedi istemem.’ dedi eşim. ‘Hemen at onu dışarı. Sis dağılınca yolunu bulur.’

‘Atmayalım anne!’ diye bağıştı çocuklar. ‘Biz bakarız ona.’

‘Siz kendinize bakamıyorsunuz, kediye nasıl bakacaksınız?’ dedi anneleri (Güler, YR: 54).

Bir süre sonra evin neşesi hâline gelen kedi, evde kapalı kaldığı süre zarfında yiyecek bulamaz ve ölür:

“Sis’in ölümüne çocuklar kadar eşim de üzüldü. Evimizde en küçük toza, lekeye katlanamayan eşim; onun yarattığı pisliğe hiç kızmadı, öfkelenmedi. Kutsal bir varlığı kaldırır gibi sessizce kaldırdı. Bıraktığı lekeleri temizledi. Bu ölümden dolayı kendini suçlayıp durdu” (Güler, YR: 60).

Evcil hayvanların bakımına özen gösterilmezse istenmeyen sonuçlarla karşılaşılabilir. Öyküde çocukların hayvan bakımında ihmalkâr davranmamaları için iletiler vardır.

Çocuklar bazen besleyip büyüttükleri hayvanların ölmesine dayanamazlar. Bu durum onların ruh sağlığını olumsuz etkiler.

“Sevgidir Cıvcivimizin Adı” öyküsünde yazar, babalarının istememesine rağmen bir cıvciv beslemeye başlayan çocukları anlatır. Apartmanlarda hayvan beslemek çoğunlukla yasak olduğundan babaları karşı çıkar:

‘Gel!’ diye çağırmıştı karısı. ‘Dokunma çocuklara! Bir arkadaşlarından almışlar. Büyütmek, onunla oynamak istiyorlar. Apartmansa apartman. Tek cıvciv değil mi? Ne yapacak apartmana? Kimi rahatsız edecek? Balkonun altında büyüteceklermiş. Varsın büyütsünler’ (Güler, İDG: 46).

Çocuklar Sevgi adını koydukları cıvcivi büyük bir özenle büyütse de bir gün hiç istemedikleri bir durumla karşılaşılır:

‘Bu Sevgi’nin eti.’ dedi. ‘Evet, onun eti bu. Anladım, kestiniz Sevgi’mizi. Hem de bize haber vermeden, acımadan kesip öldürdünüz. Sizin, hayvan sevgisi, barış, dostluk dediğiniz şeyler bunlar olmalı. Katilsiniz ikiniz de. Kırk yıl da aç kalsam yemem onun etini, yiyemem’ (Güler, İDG: 52).

Çocukların olumsuz etkilenmemesi için böylesi durumlarda anne babanın sevecen ve anlayışlı bir tutum sergilemeleri gerekir.

Çocuklara alınan hediyelerle onlara bazı değerleri kazandırmak mümkün olabilir. Örneğin; hediye edilen bir evcil hayvanla çocuklarda hayvan sevgisi, pekişebilir. Yazar bunu “Kanaryam” öyküsüyle örneklendirmektedir.

Öyküde babasının ona kanarya hediye etmesine çok sevinen bir çocuktan söz edilir. Çocuk, onu itinayla besler, sever. Onunla geçirdiği günler öylesine kıymetlidir ki günlük tutar:

“Okuldan geldim mi çantamı atar atmaz kanaryamın yanına koşuyorum. Bir ad buldum ona: Sarıkız. Benim okul yorgunluğumu bildiği için mi güzel güzel ötüyor. Onun sesiyle kırların, ağaçların, suların sesi gelip evimize doluyor. Yine çenemi iki elimin arasına alıp Sarıkız’ı dinliyorum. Onu dinlerken bulutların

üstünden koşuyorum. Ayaklarım yere değmiyor. Evde miyim ben, sonsuz bir boşlukta mı? Benimle birlikte evimiz kırlara doğru uçuyor” (Güler, 2011e: 64).

Zamanla kanaryası eski neşesini yitirir ve ardından ölür. Çocuk bu duruma çok üzülür. Anne babası çocuğun üzüntüsünü gidermek için kapı zilini kanarya sesi olarak değiştirir. Ancak bu durum onu daha fazla üzer.

Yetişkinlerde hayvanları sevmeme, onlardan korkma gibi duyguların çocuklukta yaşanmış bir olayla ilgili olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle ebeveynlerin olayların gidişatını tahmin etmeleri ve önlem almaları çocuklarda geri dönülmez yıkımlara sebep olmamak açısından önemlidir.

3.2.1.1.5. Okul Sevgisi

Okul, Türkçe Sözlük’te; “Okuyup yazmadan başlayarak en yüksek düzeyde bilim ve sanat bilgisi vermeye kadar çeşitli derecede toplu olarak öğretimin yapıldığı yer” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2009: 1494). Okullar, belirli yöntemlerle bireyde davranış değişikliğini oluşturan planlı uygulamaları kapsar. Okulun birey üzerinde etkili olan iki boyutu vardır. Bunlar; eğitim ve öğretimdir. Bu iki unsurun birbiriyle uyumlu bir şekilde işletilmesi gerekir.

Çocuğun eğitiminde, aileden sonraki en etkili kurum okuldur. Çocuk, ilk olarak aile ortamında karşılaştığı değerleri ve davranışları okulda geliştirir. Okul ortamında bulunurken, ailesi dışındaki bir toplulukla etkileşime girmiş olur. Özgüven sahibi bireyler için okul, kendilerini geliştirebilecekleri bir yerken; ebeveyne bağımlı kişiliğe sahip bireyler için ise uyum sorunlarının sıkça yaşanacağı bir yerdir.

Mehmet Güler, öykülerinde çocukların dünyasını, hayallerini, duygularını anlatırken gerçek hayattan kopmaz. Çocuğun gündelik hayatından yola çıkarak izlenimlerini anlatır. Bu yüzden de “okul” kavramına sıkça yer verir.

Yazar, öykülerinde okul çağına gelmiş çocukları anlatarak onları hayata hazırlamaya çalışır. “Okullu Olduk” öyküsünde okula yeni başlayan bir çocuğu düşleyerek onun hissettiklerini söze döker:

“Bugün okullu olduk, diye başlayan şarkıyı bilmiyorsun daha. Okullu olduğunu, okul önlüğü giydiğin anda anlıyorsun. Önlük nasıl da değiştirdi seni. Bambaşka bir çocuksun sanki onun içinde. Büyümüşsün. Kendine güvenin artmış. Sorumluluğunun farkındasın” (Güler, SUM: 7).

Yazar okul hayatının bazı sorumluluklar gerektirdiğini, bunun da özgüveni arttırdığını düşünmektedir. Okul ortamını ve okul coşkusuyla şöyle betimler:

“Arkadaşlarınla, öğretmenle tanışıyorsun. Artık okul arkadaşların, öğretmenin var. Okullu olmak, kuşlar gibi çoğalmak sanki. Varlığını başka çocuklar arasına katmak... Bir iken beş, elli, yüz olmak... Onlarla ama en çok da kendinle yarışmak... Aklıma geldi, kendi kendinle yarışmanın ne olduğunu bilir misin? Neyse... Onu bir başka zaman anlatırım sana çocuk” (Güler, SUM: 10).

Okul ortamının bireye kendini aşma; geliştirme fırsatı sunduğu da örtük olarak ele alınmıştır.

Güler’in okulda ilk gününü yaşayan bir çocuğu anlattığı “Sıra Arkadaşım” öyküsü de okula uyum sağlamakla ilgilidir:

Gülce, okula yeni başlayan bir çocuktur. Okulun ilk günleri olduğu için annesinden ayrılmaktan korkar:

“Annesi de kendisiyle birlikte okullu oldu. Tam üç gündür o da öğrenci... Ve sıra arkadaşı... Başka anneler de var sınıfta. Onlar da çocuklarını bırakmıyorlar. Daha doğrusu çocuklar bırakmıyor annelerini. Eteklerine sarılıyorlar. Anneleri eve dönecek olsalar gözleri kocaman kocaman oluyor çoğunun. Dudakları sarkıyor, ha ağladılar ha ağlayacaklar” (Güler, 2010c: 49).

Mehmet Güler, öykünün sonunda Gülce ile birlikte diğer çocukların da annelerinden bağımsız bir şekilde okulda kalabildiklerini dile getirir. Böylelikle çocuklarda okul korkusunu yenmeye çalışır.

Okul sevgisi üzerinde durulan bir başka öykü de “Babamın Okulu” adlı öyküdür. Yazar, mezun olduğu okulunu çok seven bir babanın, aynı okulda okuyan çocuğunu anlatır.

Öyküdeki baba okulunu çok sever ve yıllar geçse de orada yaşadığı anılarını unutamaz. Çocuk, bu okulu kendisinden ziyade babasına aitmiş gibi hisseder ve oraya “babamın okulu” der.

“Bu okulla ilgili bir konu açılmayıversin; Saim Bey onca yaşından sıyrılır, küçülerek ta o yıllara döner, “benim okulum” diye heyecanlı bir çocuk gibi anlatır da anlatırdı” (Güler, 2010c: 38).

Bireyler için okul yılları kutsaldır. Çocuklar kendileriyle aynı yaşlarda ve çoğunlukla aynı hislerde olan arkadaşlarıyla birlikte hayatı anlamlandırmaya çalışır, deneyimler edinirler. Bu nedenle okul, bireyin karakter gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Güler, insanın; hayatında derin izler bırakan olayları, mekânları, kişileri unutmadığını şöyle dile getirir:

- “Yaşadıklarını bu kadar zamanda nasıl unutmuyorsun baba?

Babası arkaya yaslanır, gururlu bir sesle yanıtlardı:

- Sevginin gücü, evlat... Sevdiğin bir şey kolay kolay unutulmaz. Sevginin ruhunda bıraktığı izi hiçbir kötülük silemez” (Güler, 2010c: 41).

Yazar, okulların çocukların hayallerine, kişiliklerine, hayatlarına olan etkisini “Okullu Olduk” öyküsünde şöyle anlatır:

“Okul kapısından içeriye adım attığımda küçük yüreğin fırlayacakmış gibi çarpıyor. Okul ulu bina... Kocaman da bir bahçesi var. Bu büyüklükler güven veriyor sana. Ona bakarken bir gün büyüüp daha yüksek okullara gideceğini düşünüyorsun. Ben amma da tuhaf çocuğum; şimdiden o okulların heyecanını da duymaya başladım mı diyorsun? Olur böyle şeyler. Uzaklara bakmak her zaman iyidir. Çocukluk mu güzel; büyüklük mü? Al sana bir soru daha. Nereden bileceksin? Sen daha büyüklüğünü yaşamadın ki. Ama yaşayacaksın. Sahi, daha mı çabuk büyütür okullar çocukları? Neyse. Şimdilik çocuk kalmalısın. Hep böyle taze, güzel... Ve doya doya yaşamalısın çocukluğunu” (Güler, SUM: 10).

Eğitimde okul kadar, öğretmen de önemlidir. Çünkü okullarda çocuğun birebir karşı karşıya kaldığı, sağlıklı iletişim kurmadığı takdirde uyum sorunları yaşadığı en önemli unsur öğretmendir. Çocuk, öğretmenini sever ve ona güvenirse başarıya azmi duyar, gayret gösterir. Öğrenci ile öğretmen arasındaki iletişim kopukluğu ise bireyin psikolojik ve zihinsel gelişimini olumsuz etkiler.

Güler, “Okullu Olduk” öyküsünde öğrenci-öğretmen iletişiminin sevgiye dayanması gerektiğini şöyle betimler:

“Ara sıra öğretmeninle göz göze geliyorsun. Onun gülümsemelerine sen de gülümseyerek karşılık veriyorsun. Bir çeşit iletişim bu. Her gülümsemenin ardından ondan sana senden ona gizli ırmaklar akıyor. Bu durum seni daha çok yaklaştırıyor öğretmenine. İçin sevinçle doluyor. Öğretmenin bağlı olan ellerini çözmüş gibi. Daha okulun ilk günündesin. Hızla geliştiğini, değiştiğini hissediyorsun. Bu parmakların, ileride çok güzel şeyler çizip yazacağına inamıyorsun” (Güler, SUM: 11- 12).

Güler, kendisinin de mesleği olan öğretmenliği ve öğretmenleri her fırsatta yüceltir. Öykülerinde ele aldığı öğretmenler anlayışlı ve sevecendir. Maddi zorluklar yaşasalar da mesleklerini en güzel şekilde icra ederler.

“Ben ve Öğretmenim” adlı kitabında Güler, öğrencilerin öğretmenleriyle olan anılarını kitaplaştırmıştır. Eser bu yönüyle “anı kitabı” özelliği de taşımaktadır.

Farklı kesimlerden ve farklı ekonomik düzeylerden ailelere mensup çocukların öğretmenlerine karşı yaklaşımlarını ele alan yazar, öğretmen karakterini ideal bir şekilde betimlemiştir.

Romanda ana karakter olan Aras Öğretmen hakkında öğrencilerin düşünceleri şu şekildedir:

“Öğretmenim, derslerini çoğunlukla piyes gibi işler. Başlarda tuhafımıza gitmişti bu tür anlatım. Öğretmenimiz ders anlatma işini giderek bizlere bırakmaya başlamıştı. Kendisi çoğunlukla öğrenci gibi sırada oturuyor, öğretmenlik rolünü biz üstleniyorduk. Takıldığımız, yanlış yaptığımız yerlerde elbette devreye giriyordu. Yine bir öğrenci gibi değil; bir büyük oyuncu, öğretmen gibi anlatıma yön veriyordu.

Yanlışlar oyun kuralları içinde düzeltiliyor, doğrular oyun kuralları içinde söyleniyordu” (Güler, 2011b: 5- 7).

Öğretmenin öğrenci merkezli eğitim anlayışına ve yönlendirici rolüne dikkat çekilmiştir. Yazar, günümüzde geçerli olan yapılandırmacı eğitim yaklaşımıyla paralel bir tavır sergilemektedir.

“Bulaşıkçı da olsa garson da olsa ben öğretmenimi seviyordum, dedim. O iyi bir öğretmen çünkü. Onun kadar güzel ders anlatan öğretmen hiç çıkmadı. Hiçbir öğretmen de onun kadar öğrencileriyle ilgilenmedi. Gerçekten de iyi bir öğretmendi, son derece sevecendi” (Güler, 2011b: 10).

Maddi yetersizlikler, öğretmenlerin ek işler edinmesine neden olmaktadır. Bu durum, farklı kesimlerce yadırgansa da yazar, öğretmenlere destek vermekte, özel hayatlarını işlerine yansıtmadıkları müddetçe sorun olmadığını savunmaktadır.

“...sürekli ders yapmıyorduk. Aras Öğretmen nerede, ne zaman sıkıldığımızı, yorulduğumuzu anlıyordu. Flüt çalıyordu bizlere, fıkralar anlatıyordu. Kalın, gür sesiyle şiirler okuyordu” (Güler, 2011b: 12).

Öğretmenin, öğrencileri anladığına, onlara tekdüze olarak bilgiler vermek yerine onların ilgi duyacağı uygulamalara yer verdiğine dikkat çekilmektedir.

“Aras Öğretmen'im okumam, dilimi düzeltmem için bana küçük kitaplar verdi. Çok sevdim bu kitapları” (Güler, 2011b: 15).

Öyküdeki öğretmen, her öğrencinin ihtiyaç duyduğu alana yönelik eğitim vermektedir. Yukarıdaki ifadeyi kullanan çocuk, yurt dışından geldiği için Türkçeyi kullanmakta zorluk çekmektedir. Öğretmen çözüm olarak onu kitap okumaya yönlendirir.

“Büyük sinemada Aras Öğretmen'imle karşılaşmıştık. Eşi ve çocuğu yanındaydı. Bu film çok önemli, dedi bana. İyi izle, derste konuşalım” (Güler, 2011b: 33).

“Aras Öğretmen bizlere halk oyunları oynatıyordu. Kars, Erzurum yöresinin oyunlarıydı bunlar” (Güler, 2011b: 114).

Öğretmen, öğrencileri sinema, tiyatro, halk oyunları gibi kültürel etkinliklere yönlendirmektedir.

“Bilet paralarını sen topla Deniz, dedi bana. Sonra da kulağıma eğildi. Sabri’yle Sabriye’nin paralarını ben vereceğim, onlardan alma” (Güler, 2011b: 34).

Öğretmen, öğrencilerin ekonomik düzeyine dikkat etmekte ve toplu etkinliklerde onları mahcup etmeyecek şekilde çözümler sunmaktadır.

“Erzurum’dan buraya gelince hiçbir öğretmen bizi sınıfına almak istemedi. Zayıf öğrenciyle uğraşamayız, demişler. Kardeşimle birlikte beni kabul eden tek; Aras Öğretmen oldu. Babam, öğretmenimizin bu iyiliğini unutmuyor. Öğretmenimiz bir gün çıkıp bize geldi. Şaşırdık. Hiç kimse böyle bir şey beklemiyordu. Bir fabrikanın adresini verdi babama. Git görüş, dedi. Senin yakın hemşerin olur. Belki işe alır” (Güler, 2011b: 35).

Öğretmenin çocuklar arasında eşitliğe, adalete uygun davrandığına, öğrencilerin aile hayatına önem verdiği dikkat çekilmektedir.

“Günün son dersini okumalara ayırmıştı Aras Öğretmen’imiz. Önce sınıf kütüphanesindeki sonra okul kütüphanesindeki kitapları okumaya, tartışmaya başladık.”

(...)

“O günden sonra öğretmenim, kütüphanesindeki kitapları bana taşımaya başladı. Elbette yaşıma uygun olanları seçiyordu. Okuduğumu anlayınca çok seviniyordu” (Güler, 2011b: 60).

Öğretmen, öğrencileri okumaya teşvik edici bir yaklaşım benimsemektedir. Eserde kitap okumayı özendirici ibareler fazladır.

“Aras Öğretmen köylerde öğretmenlik yapmış. Orada sadece öğretmen değil; sağlıkçı, ziraatçı, her şeydim diye anlatmıştı” (Güler, 2011b: 69).

Yazar, öğretmenlerin, her yörenin ihtiyaç duyacağı bilgilerle donatılmış olmasını istemektedir. Çünkü ülkenin her yanında öğretmenlere ihtiyaç vardır; bu nedenle öğretmenler görevlendirildikleri yörenin şartlarını bilmek ve yeteneklerini geliştirmek zorundadırlar.

Mehmet Güler'in betimlediği “ideal öğretmen”; sevecen, her öğrenciyi değerli gören, çocukları her yönden geliştirmeye çalışan, öğretim yaparken eğitimi göz ardı etmeyen, öğrencilerin aile ortamı hakkında da bilgi sahibi olan, okumaya öğrenmeye teşvik edici nitelikte olmalıdır.

Öğrencilere kitap okuma alışkanlığı kazandırmak isteyen yazar, bunu sağlamada öğretmenlerin rolüne dikkat çeker. Kitap okuyan öğretmenleri örnek gösterir.

Örneğin; “Fotoğraf” öyküsünde arkadaşına, öğretmen olan babasının kitaplığından kitaplar getiren bir çocuk vardır. Çocukla arkadaş arasında şu konuşma geçer:

- “Babam çok okuyan öğretmenlerden, demişti gururlu bir sesle. Onun en büyük zevki bu. Parası yetse, kuşkun olmasın, yeryüzündeki tüm kitapları satın alır.
- Bence her öğretmen aynı şeyi yapar. Öyle değil mi?
- Öyle değil işte, demişti. Tüm öğretmenleri okuyor mu sanıyorsun? ”
(Güler, 2012i: 66).

Öğretmenlerin sürekli kendilerini geliştirmeleri gerektiğini düşünen yazar bunu şu şekilde ifade eder:

“Öğrenciyle öğretmen arasında çok fark olduğunu sanma; öğretmenlik de öğrenciliktir bir çeşit. Hep öğretmezler onlar, öğretirken öğrenirler de. Aradaki fark belki de şu: Sizler sınıflarınızı geçip giderken öğretmenler hep sınıfta kalırlar. Bu yüzden dünyanın en tembel; ama en sabırlı öğrencileridir onlar” (Güler, SUM: 9).

Mehmet Güler, okul ve öğretmen sevgisinin çocuğu hayata hazırlamada önemli olduğuna ve “sevgi” değerinin bu kavramlarla birleştirilerek işlenmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

3.2.1.1.6. Vatan Sevgisi

Bireylerin, ait oldukları toplumun kültürünü özümseyerek yetişmeleri için toplumla ortak duyguları paylaşmaları gerekir. Bir milleti millet yapan ortak değerlerden bir tanesi de vatan sevgisidir. Türk kültüründe vatan, çok kıymetli bir yere sahiptir. Bu nedenle çocuklara vatan ve tarih bilinci kazandırmak onların duyuşsal gelişimlerini sağlamak açısından oldukça önemlidir.

Millî Eğitim Temel Kanununda;

“Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini,

Atatürk inkılap ve ilkelerine ve anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek” maddesi yer almaktadır (Madde 2) (Değişik: 16/ 6/ 1983- 2842/ 1 md.)

Bu madde göz önünde bulundurulduğunda eğitimin başlıca amaçlarından biri “vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan” bireyler yetiştirmek olduğundan bu değer; örgün eğitim kurumlarında kazanım olarak verilmeye çalışılır.

Yazar Mehmet Güler çocuklar için yazdığı öykülerde sık sık vatanın kutsallığından, Türkiye’nin eşsiz güzelliğinden söz eder. Öykülerindeki mekânları Türkiye’deki farklı şehirlerden seçen yazar, çocuklara her yörenin öne çıkan özelliklerini genel kültür olarak kazandırmaya çalışır.

“Ülkemin Renkli Haritası” adlı öyküsünde yazar, bir yandan ilk defa Türkiye haritası çizen bir çocuğun ülkesine duyduğu sevgiyi anlatır; bir yandan da Türkiye’nin belli başlı fiziki özelliklerini gözler önüne serer. Böylece çocukların ülkelerini sevmelerini ve ona hayranlık duymalarını sağlamaya çalışan yazarın çocuk kahramana verdiği “Ülkem” ismi de bu görüşü destekler niteliktedir.

“Haritasını bitirdi sanıyordu ki Tuz Gölü’nü gördü. ‘Hay Allah! ’ dedi. ‘Ne çok da şey varmış Türkiye’nin üstünde...’ Biraz yorulsa da böylesine zengin bir ülkede yaşadığına sevindi. Renk renk ışık içinde dalgalanıyordu ülkesi. Ülkem, onu şimdi daha çok sevdiğini düşündü” (Güler, BGO: 75- 77).

Vatan bir toprak parçasından çok daha fazlasıdır. Bu nedenle milletçe ona sahip çıkılması gerekir. Mehmet Güler, sahip olunan güzelliklerin kıymeti bilinmezse kaybedileceğini, vatanın korunmasında herkese görevler düştüğünü öyküleriyle vurgulamak ister.

“Okul Zili” adlı öyküsünde ana kahraman olan Kamber dedenin, 17 yaşındayken ülkenin bağımsızlığı için savaşa gittiğini şöyle anlatır:

“Müdür ‘seferberlik’ dedikçe içi sızlamıştı. Seferberlik olacak da Kamber dede dışarıda kalacaktı. Olacak şey miydi? O müdür gelip de göreydi Kemal Paşa’nın seferberliğini. Yaşı on yediye yeni sürüyordu. Küçüklerin oluşturduğu ‘yandım anam kurası’na gönüllü yazılmıştı. İnönü, Dumlupınar, Sakarya cephesi demeden koşup durmuşlardı. Düşmanları söküp çıkarmışlardı topraklarımızdan. Sonra geçim derdi çökmüştü omuzlarına” (Güler, İDG: 42).

Mehmet Güler, ülkesine hasret çeken bir çocuğun dünyasını “Sıla” adlı öyküsünde anlatır:

“Sıla, yurt dışında doğdu. Her yaz Türkiye’ye gidiyorlar. Öz vatanlarından kopmuş değiller. Türkiye’de büyükannesi, büyükbabası, kuzenleri, teyzeleri, dayıları var. Türkiye’de daha çok şeyleri var. Sıla, adının her söylenmesinde öz memleketi olan Türkiye’ye gidip geliyor. Niçin öyle oluyor anlayamıyor. Dayanılmaz sıla özlemi mi kuşatıyor kendini; adı ülkesiyle mi özdeşleşiyor; yoksa adını koyan

büyükbabasının sesini mi duyar gibi oluyor bilinmez. Neden; biri değil, belki hepsi” (Güler, 2012h: 48- 49).

Öyküde Sıla, memleket özlemini ve sevgisini resim yaparak gösterir.

Yazar, vatan sevgisiyle birlikte millet ve insan sevgisini bir arada verdiği “Yedi Renkli Dünya Çocukları” adlı çocuk romanında 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı’nın yalnızca Türklere özgü olduğunu vurgular. Böyle olsa da tüm dünya çocuklarının kardeşliğini öne çıkarır. Bu eserde vatan sevgisi, millet sevgisi, barış, kardeşlik, konukseverlik gibi değerler bir aradadır (Güler, YRDÇ).

3.2.1.2. Arkadaşlık

Arkadaşlık, bireyin gelişim sürecinde önemli yer tutan, onun bilişsel ve duyuşsal öğrenmelerine büyük oranda katkıda bulunan bir olgudur. Her çocuğun sosyal gelişimi için uygun arkadaş çevresine gereksinimi vardır. Birey, bu doğal ihtiyacı öncelikle -ilk arkadaşları olarak kabul edilebilecek- kardeşleriyle gidermeye çalışır. İlerleyen zamanlarda ise aile üyelerinden farklı bireylerle iletişim kurma, farklı yaşamları ve karakterleri tanıma isteği duyar.

Piaget’in Bilişsel Gelişim Kuramı’na göre çocuk, işlem öncesi (2- 7 yaş arası) dönemde paralel oyunlar yardımıyla arkadaşlar edinir. Bu dönemde benmerkezcilik (egosantrizm)⁶ etkili olduğundan çocuklar aynı ortamda; ancak tek başlarına oyun oynarlar. Ortamı ve oyuncağı paylaşma, diğer bireyi gözleme ve etkileşimin gerçekleştiği bu dönemde çocuklar “toplu monolog” adı verilen konuşmalar yaparlar. Yani çocuklar birbirlerini dinliyormuş ve karşılıklı konuşuyormuş gibi görünseler de her biri kendi kendine bir şeyler konuşur (Çankırlı, 2011: 46- 47).

⁶ **beniçincilik** *İng.* Egocentrism 1. Bireyin benliğini evrenin odağı olarak görmek temeline dayanan felsefe görüşü. 2. Benlik ile dış dünya arasında bir ayırım yapamayış biçiminde beliren ve genellikle dört ile altı yaş arasındaki çocukların doğal özelliği sayılan bir zihin durumu(www.tdk.gov.tr)(BSTS / Eğitim Terimleri Sözlüğü)

Çocuğun okula başlamasıyla arkadaş kavramı daha önemli bir konuma gelir. Girdiği yeni ortamda aileden bağımsız şekilde kendi kararları ve sorumluluklarıyla var olmak zorunda olan çocuk bu yükü bir başkasıyla paylaşma yoluna gider ve kendisine yakın hissettiği başka bireylerle birlikte hareket eder.

Okulda öğrendikleriyle, başarılarıyla çevresinde beğeni ve takdir toplamak bu dönemde vazgeçilmez bir gereksinim olmuştur. Bu nedenle gerek öğretmenlerin gerekse anne babaların çocuğun başarı gereksinimini doyurabilmesinde hayati bir önemi vardır. Bu dönemde okul başarısı önemli olduğundan birey, başarı seviyesine göre arkadaşlar edinir.

Ergenlik çağına girilmesiyle birey üzerinde aile etkisi büyük oranda ortadan kalkar. Fiziksel ve duygusal değişimle birlikte birey aileden uzaklaşır, ait olduğu ya da olmak istediği arkadaş grubunun etkisine girer. Böyle durumlarda doğru arkadaş seçimi çok önemlidir. Çağımız dünyasında bireyi içine çekebilecek çok fazla olumsuz durum vardır. Madde bağımlılığı, alkol ve sigara tüketimi gibi pek çok zararlı alışkanlığa arkadaş ortamlarının sebep olduğu bilinmektedir. Anne babalar bireyin dış dünyaya ve arkadaşlıklara sıkı sıkıya bağlı olduğu bu dönemde baskıcı, emredici tutumlar sergilememelidir. Çocuklarına dostça yaklaşmalı, onları ve içinde buldukları ruhsal değişimi anladıklarını hissettirmelidir. Sağlıklı kimlik gelişiminde aile desteği çok önemlidir.

Çocuk eğitiminde bu denli öneme sahip bu olguya öykülerinde sıkça yer vermiştir Mehmet Güler. İşlediği her değerde iyi olana dikkat çeker, doğru olanı vurgular; bu nedenle öykülerinde çoğunlukla iyi arkadaş örnekleri vardır.

Yazara göre çocuğun dünyasındaki her türlü uyarıcı onu olumlu ya da olumsuz etkiler, onda izler bırakır. Arkadaşlar da bireyin tüm hayatını etkileyebilecek öneme sahiptir; bu nedenle iyi seçilmelidir.

Yazar, kötü alışkanlıklar kadar iyi alışkanlıkların da arkadaşlar vesilesiyle edinildiğini “Fotoğraf” öyküsünde anlatır:

Öyküdeki kahraman, yıllar sonra bir gazetede çocukluk arkadaşının fotoğrafını görür. O fotoğrafla birlikte çocukluğunu ve arkadaşını hatırlar. Arkadaşı

onun hayatında bir dönüm noktasıdır çünkü. Çocukken ona, öğretmen olan babasının kitaplığından kitaplar getirmiştir. Çocuk, o kitapları okumuş ve zamanla kendisi de yazılar yazmaya başlamıştır. Geçmişte ondaki hayal gücünün ve yazma yeteneğinin açığa çıkmasını sağlayan, onu kitaplarla buluşturan ve yazar olmasında büyük katkısı olan arkadaşına minnet ve sevgi duyar. Yıllar geçse de onu hiç unutamaz (Güler, 2012i: 62- 73).

Kendisine kitapları sevdiren arkadaşına olan sevgisini şöyle ifade eder: “Yıldız, adı gibiydi. Her girdiği yere ışıklar saçardı. Bu ad ona bağışlanmamıştı da sanki hak ettiği için verilmişti” (Güler, 2012i: 64).

Hızlı kentleşmenin getirdiği önemli toplumsal sorunlardan biri de insan ilişkilerinin zayıflamasıdır. Bireylerin gündelik hayatın koşturmacasına dalıp birbirlerini görmezden gelmesi; selamlaşma, yardımlaşma, birlik beraberlik gibi değerlerle birlikte arkadaşlıklara da ket vurmuştur.

Yazar, öykülerinde ele aldığı karakterler ve yaptığı betimlemelerle çocukların arkadaş ihtiyacına dikkat çeker. Şehirde yaşayan çocukların arkadaş bulma hususunda sıkıntılar yaşadığını sıkça dile getirir. Sosyal açıdan şehir ve köy hayatını karşılaştıran Güler, öykülerinde yoğun çalışan anne babaların çocuklarını ihmal etmesi, apartman hayatının sıkıcılığı, yeterli oyun alanlarının olmayışı, arkadaşsızlık gibi sorunların bireyi yalnızlığa ve dolayısıyla mutsuzluğa ittiğini dile getirir.

“Çekme Kat” adlı öyküsünde yazar, şehirde yaşayan bir çocuğun gözünden yalnızlığı, arkadaşsızlığı şöyle anlatır:

“Hava güneşli oldu mu şehir, balkonumuzdan daha iyi gözükyor. Bu da bir çeşit kuşbakışı. Gözlerim çocuk bahçeleri, oyun yerleri arıyor. Koca kentte yeşil alan, boş saha yok gibi. Neden bu kadar yüksek yapılar apartmanları? Çocukların oynamaları için boş yerleri bırakmayı hiç düşünmezler mi? Bu işin kaçamağı yok mu? Büyükle her şeyin kaçamağını bilirler de nedense bu iş için bir kaçamak düşünmezler. Biliyorum; başka apartmanlarda, başka çekme katlarda benim gibi annesi yanında olmayan, bakıcı teyzesi gelmeyen çocuklar var. Neden onlardan hiçbirinin yanına gidemiyorum? Neden onlardan hiçbiri benim yanıma gelemiyor?

Böyle güneşli bir havada toplansak onlarla, el ele tutuşup oynasak... Parklar neşe, çılgılık dolsa... El sallıyorum onlara. Bağırıyorum. Kimse görmüyor beni. Sesimi duymuyor. Kentlerin kulağı olur mu? Eğer varsa bu kentin kulağı sağır mutlaka. Gözü kör bu kentin... Buradan kuşbakışı bakmasam da gerçek bir kuş olsam diyorum. O zaman uça uça tüm apartmanları dolaşırım. Canı sıkılan, arkadaşı olmayan tüm çocukların pencerelerine konarım. Belki kanatlarıma alıp dağ kır dolaştırırım da onları. Uzak ülkelere götürürüm” (Güler, AÇO: 8- 9).

Yazar öykülerinde çeşitli sorunları gözler önüne serse de bir yandan da çözüm arayışını sürdürür. Arkadaşlığın, dostluğun sadece fiziksel yakınlık olmadığını; mesafelerin arkadaşlığa, sevgiye engel olamayacağını hissettirir. Günümüzde internet sohbetleri hızla yayılmasına rağmen “mektup arkadaşlığı”nın samimiyetini, sıcaklığını dile getirir.

Örneğin, “Çocuk Bahçesi Gibi” öyküsünde; babasının tayini dolayısıyla köyden kente yerleşmek zorunda kalan küçük bir çocuğun kentte kendisini yalnız hissetmesini ve mektup arkadaşı edinmeye çalışmasını anlatmaktadır. Çocuk, ilk zamanlar cevap gelmediğini görünce umutsuzluğa kapılsa da sonrasında ülkenin her tarafından gelen mektuplarla kentin, betonarme binaların soğukluğundan sıyrılıp yeni arkadaşlıkların sıcaklığıyla ısınır, yalnızlığını yener (Güler, AÖ: 59- 63).

Arkadaşlar, insanın kendisine olan güvenini pekiştirir. Öyküdeki çocuk da onu düşünen dostlarının olduğunu görmüş ve içinde bulunduğu karamsarlıktan kurtulmuştur:

“Hepsine hemen her gün geç vakitlere kadar yanıtlar veriyordu. Her çocukla ayrı neşeleniyor, her çocukla ayrı seviniyordu. Fotoğraf isteyenlere fotoğraf gönderiyordu. Köydeki arkadaşlarına kitap, dergi, gazete postalıyordu. Artık yalnız değildi. Her mektupla ayrı bir çoğalmış, onların sayısınca ülkenin her yanına yayılmıştı. Birkaç gün önce canı sıkılan yalnız çocuk değildi artık. Ülkenin her tarafından aldığı mektuplarla çoğalmış, değişmişti. Arkadaşlarla, oyuncaklarla dopdolu bir çocuk bahçesi gibiydi içi” (Güler: AÖ: 63).

Kent yaşamından sıkılan, arkadaşsızlıktan dem vuran çocukları pek çok öyküde gözler önüne seriyor yazar. Ancak, çocukları umutsuz bırakmıyor, arkadaş edinmek için gerekli adımları fark ettirmeden öykülerinde anlatıyor.

“Pencere” adlı öyküde karşılıklı iki apartman dairesinde yaşayan; anne babaları işe gittikten sonra yalnızlıklarını pencereden birbirlerine bakarak gideren iki çocuk anlatılır. Çocuklar bakışmalardan sonra, zamanla işaret diliyle anlaşmaya başlayıp arkadaş olurlar (Güler, İDG: 72- 79).

Yazar; gülümseme, selamlaşma, tanışma gibi davranışların iletişimdeki önemine değiniyor kimi yerde. Arkadaşlıkta birbirine zaman ayırmanın önemi üzerinde duruyor. Güler:

“Evde yalnız kalınca canı sıkıldı Ayşegül’ün. Cama önce o çıktı sonra Sezgin. Kendi yaşlarında bir çocukla bakışık oturmaktan sevindi Ayşegül. Sezgin de sevindi. Camda ilk önce Ayşegül gülümsedi sonra Sezgin. Gülücüğün bu kadar sıcak, hoş bir şey olduğunu ilk önce Ayşegül duydu. Aynı duygu Sezgin’in de içini sardı. Tüm yalnızlıklarından kurtulur gibi oldu. Aslı astarı bir gülücük değil miydi? Böyle düşündü Ayşegül” (Güler, İDG: 73) diyerek iletişimi başlatmada ve sürdürmede gülümsemenin önemini vurgulamaktadır.

Arkadaşlar birbirlerine zaman ayırırlar ve çeşitli paylaşımlarda bulunurlar. Zor zamanlarında birbirlerine destek olurlar:

“Birlikte olunca yalnızlığın öylesine zor olmadığını ilk önce Ayşegül öğrendi. Sonra da Sezgin... Günler hızla geçiyordu. Camdan bakışmanın, gülücükler göndermenin yetmediğini önce Ayşegül anladı. Sonra da Sezgin... Ayşegül, her şeyin tekdüze olmaya başladığı anda yeni bir dil keşfetmeye başladı. Bunu anladığında Sezgin çok sevindi” (Güler, İDG: 73- 74).

“Ayşegül, Sezgin’e ‘Sen hem bakıcım hem arkadaşım oldun.’ dedi camın ardından. Sezgin sevindi. Aynı şeyleri kendisinin de düşündüğünü söyledi. Yaşamının; hatta yalnız yaşamının eğlenceli bir oyun olabileceğini önce Ayşegül öğrendi. Sonra da Sezgin” (Güler, İDG: 74).

Yalnızlıklarını birbirleriyle uzaktan uzağa da olsa konuşarak gideren iki çocuk zamanla iyi arkadaş olurlar. Yazar bu durumu:

“Sevgiyi karşılıklı çoğalttıkları için mi yaşam yeniden eğlenceli oyunlara dönüştü” (Güler, İDG: 79) diyerek sevginin, dostluğun hayatı güzelleştirdiğini vurgulamaktadır.

Yazar çocuklara sevgiyi, dostluğu, arkadaşlığı, birlik beraberliği öğretirken ırkçılığa karşı çıkmaktadır. Öykülerinde farklı milletlerden kimseleri karakter olarak işlemekte ve evrensel barışı çocuklar nezdinde sağlamaya çalışmaktadır.

Örneğin “Anuş” adlı öyküsünde Ermeni bir kızla Türk çocuğun dostluklarını anlatır. Türk köyünde kimliklerini gizleyerek yaşamakta olan Ermeni kızı Ilgın (Anuş) bu önemli sırrını arkadaşıyla paylaşır. Ve bunu kimselere anlatmaması için arkadaşını sıkı sıkı tembihler (Güler, 2012i: 41- 50).

Dostlukta sır tutmanın önemini de vurgulayan yazar, arkadaş seçiminde ırkçılığı reddeder, tarihi düşmanlığa ödün vermez.

Gelişim çağında çocuklar bazen ailelerine açamadıkları sırlarını arkadaşlarına rahatlıkla söylerler. Anne babalarının onları anlamayacağını, arkadaşlarınsa benzer durumları yaşayabileceklerini düşünürler.

“Düşlerimde Kuş Sesi” öyküsünde çocuk, resmine çizdiği güvercinin kaçmasından duyduğu üzüntüyü annesine değil de arkadaşına anlatmıştır. Yazar:

“Annesine söylemediğini arkadaşına söylemek biraz tuhaf değil miydi? ” (Güler, 2010c: 9) diyerek yeri geldiğinde dostlarının bireyi, ailesinden daha iyi anlayacağını ifade etmiştir.

Arkadaşlıkta vefa çok önemlidir. Zor zamanlarında karşılık beklemezsiniz dostların yanında olmak, onlara yalnız olmadıklarını hissettirmek önemlidir. Yazar, arkadaş ilişkilerinde bu tarz yazısız kuralları çocuklara hissettirmeye çalışmıştır.

“Dostluk” öyküsünde; kış geldiği için sıcak ülkelere göç eden bir sürüye, kanadı kırık olduğu için dâhil olamayan bir yavru kuşun çam ağacıyla dostluk

kurmasını anlatmıştır yazar. Ağaç; soğukta kalmış kuşa yardım eder, onu barındırır ve böylece arkadaş olurlar:

(Ağaç): ‘Ben oldum olası kuşları severim. Dallarımın en yakın dostudur onlar. Gel, sığın koltuğuma. Kollarımla sararım, üşütmem. Annen, kardeşin ilkyazda dönene kadar korurum seni. ’

“Küçük kuş sevincinden deli olacaktı. ”

‘Bir borcum olacak mı sana karşı ağaç kardeş?’ diye sordu

‘Ne borcu? ’ dedi çam ağacı. ‘Bana bitmez tükenmez kış günlerinde şarkı söyleyeceksin ya. Dostluk için az şey mi bu? ’ (Güler, İDG: 20- 21).

Yazar, arkadaşlıkta fedakârlığın, karşılık beklemeden sevmenin önemini bu sözlerle dile getirmiştir.

Yazar, iyi dostlar edinmek kadar kötülerden de uzak durmak gerektiğini öyküleri aracılığıyla salık verir. Arkadaşlıkta bencillik, oyunlarda mızıkçılık, kaba davranışlar, kötü sözler söylemek arkadaşlıkları zedeler. Bu davranışları gösteren çocuklar çevreleri tarafından bazen dışlanır; bazense korku saldıkları için aksine lider olarak görülerek yüceltilir. Çocuklar tarafından ikinci seçeneğin benimsenmesine fırsat vermek istemeyen Mehmet Güler, söz konusu durumu “Söğütler Kavlarken” öyküsünde işlemiştir.

Türkü söylemeyi sevdiği için Âşık Veysel adı takılan Veysel, baharın gelmesiyle söğüt ağaçlarından düdükler yapar ve köydeki çocuklara dağıtır. Bu sırada çocuklar arasında sözü geçsin isteyen Haşmet, Ali adlı bir çocuğun sırtına binerek onu at gibi koşturmakta ve diğer çocuklara gözdağı vermektedir. Bir süre sonra Ali cesaretlenir ve Haşmet’i üstünden atar. Ali, bir daha Haşmet’e boyun eğmemeye karar verir (Güler, AÇO: 48- 55).

Yazar çocukların çevrelerinde sıkça rastlayabilecekleri Haşmet karakterini tarif ederken “Haşmet’i bilirlerdi. Bulaşık bir çocuktur. İlle de kendi isteklerini yaptırırdı. Başaramadığı zaman da ne yapar eder, kavga çıkarırdı” (Güler, AÇO: 52) diyerek çocukları, böyle arkadaşlardan uzak tutmaya çalışır.

İlköğretim çağındaki çocuklarda, benmerkezcilik önemli olduğundan çocuklar hep kendi dedikleri olsun isterler. Kendileri dışındaki birinin hisleriyle çok fazla ilgilenmezler. Böylesi durumlarda çevrelerinin dikkatini çekecek davranışlara başvururlar. Örneğin; kavgalar, sözlü ve sözsüz tacizler, tehditler, öğretmene şikâyetler okul çağı çocuklarını olumsuz etkileyen durumlardır. Yazar olumsuzluk içersin ya da içermesin arkadaşlara ad takarak onları rencide etmenin yanlış olduğunu “Boncuk Gözlü Kız Zeytin Gözlü Oğlan” adlı öyküsünde işlemiştir.

Sınıf arkadaşı ona gözlerinin renginden ve şeklinden dolayı “Boncuk Gözlü Kız” adını takar ve bu durum kızın hiç hoşuna gitmez. Ne yaptıysa bu lakaptan kurtulamaz. Lakabı tüm okula yayılır. Bu durum onu çok üzer. Kendisine lakap takan çocuğa günden güne artan bir nefret besler. Çocuğun bunu kötü niyetle değil de sevdiği için söylediğini öğrenince öfkesi geçmeye başlar. Başlangıçta nefret ettiği çocuk sonra yakın arkadaşı olur (Güler, 2012c).

Mehmet Güler, arkadaşlığı bireyin ailesinden sonra kurduğu en önemli yakınlık olarak değerlendirmekte ve her fırsatta dostluğun önemini vurgulamaktadır.

3.2.1.3. Barış

Barış değeri, toplumsal düzeni ve evrensel dengeyi sağlayan en önemli değerlerden biridir. Bu nedenle çocuk eğitiminde barış kavramına ağırlık verilmelidir.

Mehmet Güler, barışı her zaman üstün tutarak öykülerinde savaş karşıtı bir izlenim uyandırmıştır. Öykülerinde çocuklar arasında dargınlığa, küskünlüğe yer vermez. Çocuklar barış içinde ve sevgi dolu ortamlarda büyürler.

Güler, “Yedi Renkli Dünya Çocukları” adlı çocuk romanında 23 Nisan şenlikleri kapsamında başka ülkelerden Türkiye’ye gelen çocukları ve onları konuk eden aileleri anlatır. Öyküde evrensel barışın çocuklar sayesinde sağlanabileceğini vurgular:

“Her şey šiire dönüşüyor burada. ‘Merhaba Türkiye, Merhaba Dünya Çocuklarının Kardeşliği!’ diye haykırırken de aynı duygular çoğalıyor içimde.

Bizden sonra şarkılarımızı kuşlar söyler mi bilmiyorum. Bildiğim bir şey var ki tüm dünya dillerinde söylenen şiirlerimiz boşlukta kalmayacak. Durmadan yankılanacak orada. Çocukların yüreklerine çarparak çoğalacak.

Dünya çocuklarının dillerini anlamasam da hissediyorum. Anlaşılmayan; ama duyulan bu dilsizlik yeni bir dil yaratıyor aramızda. 23 Nisan dili diyorum buna. Sevginin, barışın ortak dili.

Her gün savaşı, kötülüğü yöneten büyükler de böyle bir dil bulamaz mı? Kuşların, çocukların dili gibi ortak bir dilde anlaşıp sevişemezler mi? ” (Güler, YRDÇ: 127- 128).

Güler, ülkeleri ve insan topluluklarını etkileyen deprem, sel, heyelan, kıtlık gibi doğal afetlerden sonra barışın, birlik beraberliğin öneminin daha iyi anlaşıldığını ifade eder. “Depremzede Köpek” öyküsünde depremden sonraki süreci şöyle anlatır:

“Kent eski kalabalığını, güzelliğini yitirmiş gibiydi. Önceden ne görkemli apartmanlar vardı şuralarda. Çoğu yerle bir olmuştu. Kent yıkıntılardan temizleniyor, yaralar sarılmaya çalışılıyordu. Dünyanın her tarafından da yardımlar gelmişti. Yıllardır birbirimize düşman gibi davrandığımız ülkeler bile son derece cömert davranmıştı. Bununla da yetinmemiş kurtarma ekipleri göndermişlerdi. Sahi, yardım ekiplerinin K9 cinsi köpekleri olağanüstüydü. Yıkıntılar arasındaki en küçük sesi, kokuyu alıyorlardı. Pek çok insan onların sayesinde kurtulmuştu” (Güler, SUM: 58).

Yazar, bu öyküsüyle barışın insan sevgisinden doğduğunu, dünya devletlerinin zor zamanlarında birbirlerinin yanında olmaları gerektiğini vurgular.

Mehmet Güler, barışın önemini anlatırken savaşların verdiği zararı gözler önüne serer. “Az Kullanılmış Satılık Uzay Mekiği” öyküsünde dünya devletlerinin birbirleriyle düşmanlığını, savaşlarını uzaylı bir çocuğun gözünden anlatır:

“Dünyanın çevresinde birkaç kez tur attı. Zannettiğim kadar büyük bir gezegen değilmiş, dedi içinden. Bu gezegeni, inmeden önce tanımak istiyordu.

Dünyaya daha da yaklaştı, dürbünü zumlayarak baktı. Annesinin dediği doğrudu. Birkaç yerde savaş vardı. Toplar, tüfekler patlıyor; insanlar ölüyordu. Yıkılan evler, yanan ormanlar gözüküyordu. ‘Çok saçma bu savaş. ’ dedi Mi. ‘Zaten küçük bir gezegensiniz. Bir avuç da insan... Belli ki parsel parsel bölüşmüşsünüz dünyayı. Bununla da yetinmemiş ‘Seninki çok benimki az. ’ diyerek savaşlar icat etmişsiniz. Keşke yaşamasını bilseydiniz, hepimize yeter de artardı bu gezegeniniz. Mi, savaş alanlarından birisinin tam ortasına inip kafasından geçenleri onlara haykırmak istedi. Annesinin ‘Kendine dikkat etmelisin.’ diyen uyarıları aklına gelince vazgeçti” (Güler, SUM: 75).

Yazar, barış içerisinde, kardeşçe yaşamak dururken insanların birbirleriyle savaşmasına anlam veremez. Çocuklarda bu duyarlılığı geliştirmek için onların farkındalığını arttırmaya çalışır.

“Gökyüzüne Kaçan Uçurtma” öyküsünde Güler, özgürlüğü çağrıştıran kuşu ve uçurtmayı karakter olarak kullanır:

“Bu sırada çelik kanatlı kocaman bir şey geçti üzerlerinden. Uçurtma, korku ve ilgiyle arkasından bakakalınca:

- Uçak, dedi kuş. Yoksa bugüne kadar hiç görmedin mi?
- Görmedim, dedi. Çok gürültülü. Çok da korkunç... O geçerken gökyüzünün maviliği parçalanıyor, yere dökülüyor sandım.
- Geldiğim uzak ülkelerde savaş vardı. Oraya silah, asker taşıyor olmalı.

Savaşı da silahı da hiç duymamış, görmemişti uçurtma. Cahilliği belli olmasın diye de onların ne olduklarını sormadı” (Güler, 2002: 66).

Yazar, barışa verdiği değeri öyküleri aracılığıyla gösterirken “Barış” ismini sıkça kullanır:

“Barış’ın Güvercini” öyküsündeki kahraman Barış, resim çizmeyi çok seven bir çocuktur. Bir gün haberlerde savaşı ve ölümü görür:

“Yapacağı resim savaş üzerine olacaktı. Daha doğrusu bunun tam karşıtı barış üzerine. Çünkü savaşı küçük aklıyla da sevmiyordu. Ölümdü savaş. Açlık,

gözyaşıydı. Barışsa adı gibiydi, yakındı kendine. Sıcak, sevimli, içinden, ruhundan bir sestti. Apak bir güvercin çizdi önce, ağzına zeytin dalı verdi. Kanadının ikisine de ‘barış güvercini’ yazdı. Kocaman bir deniz, gökyüzü koydu önüne. Ufuklara sıralı dağlar dizdi. Üstüne de kocaman kocaman bir güneş... Sonra coşkulu, parlak renklere boyadı onları. Şıkır şıkır bir dünya oldu. Günlük güneşlik” (Güler, 2011e: 14).

Çocukların hayal güçleri; onları iyiye, doğruya yönlendirir. Öyküde çocuk, savaş karşıtlığını sürdürürken barış için çareler arar:

“Barış, hızla kapadı resim defterini. O günden sonra savaşa, ölümlere daha çok kızar oldu. Radyoda, televizyonda onunla ilgili bir haber mi var hemen gidip kapattı. Savaş müziklerine benzeyen müzikleri, marşları da dinlemez oldu. Tabanca, tank gibi oyuncaklarıyla oynamadı. Hatta uçak mühendisi, pilot olacağım diyen arkadaşlarına da iyi gözle bakmamaya başladı. Mühendis olursanız yolcu uçakları yapın, dedi onlara. Pilot olunca da yolcu uçakları kullanın. Askerliğinizi yaparken çiçek dikin miğferlerinize. Toplarınızın namlularında güller yetiştirin” (Güler, 2011e: 17).

Mehmet Güler, hayvanlar âleminden hareketle insanlar arası ilişkileri düzenleyen çıkarımlarda bulunur. Bu yöntem çocukların dikkatini ve ilgisini çeker.

“Tembel Teneke” öyküsünde okulda kendisine tembel denilen bir çocuğun pirana yetiştirmeyi hobi edinmesinden bahseder. Piranalar saldırgan ve barış karşıtı gibi görünseler de öyküdeki çocuk onları zararsızlaştırmayı başarır:

“Bu kokuyu keşfedersen piranaların bir lokmada yuttukları zavallı balıkları ölümden kurtaracağından emin olabilirsin Tekin. Ve hemen ekledi: ‘Balıkların dünyasına yeni bir barış da getirmiş olursun. ’ Balıkların dünyasında sağlanan barış, birbirlerini yiyen insanlar için de iyi bir örnek olabilir miydi? Neden olmasın? ” (Güler, 2012ı: 74- 75).

Mehmet Güler savaş karşıtı tutumunu bazen apaçık bir şekilde yansıtır. Savaşa dair düşüncelerini savaş ortamını betimleyerek “Körfez Savaşı Dilekçesi” öyküsünde anlatır.

Öyküde bir mahkeme ortamında; savaşlar, ülkelerin birbirinin bağımsızlık hakkını taciz etmesi, yayılmacı ve sömürgeci politikaların doğal çevreyi, hayvanları, güzellikleri yok etmesi konulu bir dava görülmektedir. Söz alan davacılar, nükleer ve kimyasal silahlarla atom bombalarının insanlarla birlikte hayvanları, doğayı da yok ettiğinden yakınmaktadır:

(Deve) : ‘Ne zaman petrolü buldu insanoğlu, güç onun eline geçti. O günden sonra petrol savaşları hiç bitmedi’ (Güler, 2007: 93).

(Yılan) : ‘Dünyanın en zehirli hayvanının biz olduğumuzu söylerler. Doğrudur. Son yıllarda gördük ki insanoğlunun yaptığı silahlar bizim zehrimizden daha tehlikeli. Onların mercimek kadar nükleer, kimyasal silahları binlerce, milyonlarca canlıyı öldürebiliyor’ (Güler, 2007: 94).

(Hurma ağacı) : ‘Petrol yüzünden dünyanın en kirli savaşlarından biri çıktı. Atılan bombalarla tüm çiçeklerim yanıp kömürleşti. O günden beri de bir daha çiçek açıp meyveye duramaz oldum. Ey insanoğlu! Marketlerden aldığınız o ballı hurmaları ağzınıza attığınızda birazcık düşünün. Bedeninize yayılan dehşetli, güzel tadın savaş ateşleriyle bir kez daha yanmasına izin vermeyin’ (Güler, 2007: 96).

(Leylek) : ‘Binlerce leylek yine kanat kanada vermiştik. Basra Körfezi’ni geçtikten sonra bir süre dinlenecektik. Sonra Irak’ı Türkiye’yi geçecek, daha kuzeyle doğru yol alacaktık. Irak üzerine geldiğimizde kızılca kıyamet koptu. Bombalar patlıyor, insanlar ölüyor, petrol kuyuları yanıyordu. Yangından kaçmak için ne kadar yükseldiysek de başarılı olamadık. Gökyüzüne tırmanan alevler bizlere kadar ulaştı. Çoğumuzun kanatları yandı’ (Güler, 2007: 98).

Öyküde savaşın yalnızca insanlara değil hayvanlara ve bitkilere de zarar verdiği, onların dilinden anlatılmaktadır. Davanın vekilleri olan gökyüzü ve yeryüzü öykünün sonunda söz alarak davanın seyrinde önemli görev üstlenirler:

‘Adımız yeryüzü ve gökyüzü. Savaştan zarar görenlerin vekilleri olarak deriz ki:

Dünyanın en güçlü ülkesi birtakım olayları bahane ederek mazlum ülkelere saldırmaktadır. Tüm dünyanın jandarmalığına soyunmaktadır. Petrol denen o madde kendisinde bol bol bulunmasına rağmen elindekilerle yetinmemektedir. Açgözlülüğünü sürdürmektedir. İstiyor ki dünyada bulunan bu kıymetli maddenin tamamı kendisine ait olsun. Geri kalmış ülkelerdeki birtakım sorunları bahane olarak göstermekte, savaş planları hazırlamaktadır. Oralara sözde ‘demokrasi’ götürecekti. Asıl amacı o ülkelerin petrol zenginliğini ele geçirmek... Burada niyetini açıkça söylemiyor. Şu iyi bilinmeli: Her ülkenin ekonomik, demokratik sorunları olabilir. Bu sorunların çözümünden birincil derecede o ülkelerin halkları sorumludur. Savaş denilen o lanet şeyden tüm dünya kurtarılmalıdır’ (Güler, 2007: 99).

Yazar, yaptığı savaş betimlemesiyle çocukların siyasi olaylara ve devletler arasındaki sürtüşmelere dikkatini çekerek barışın önemini vurgulamıştır.

Tarih boyunca çeşitli sebeplere bağlı olarak ülkeler arasında anlaşmazlıklar çıkmıştır. Bu anlaşmazlıkların sonucu olarak savaşlar yapılmış, sonucunda ise her iki taraf da zarar görmüştür. Mehmet Güler, geçmişteki düşmanlıkların, gelecekteki dostluklara engel olmasını istemez. Bu nedenle çocuklara ırkçılığı reddeden, barışçıl bir dünya portresi çizer. “Bir Tuz Masalı” adlı çocuk romanında Türk- Yunan barışını ve dostluğunu şöyle dile getirir:

“Yunanistan’la Türkiye arasındaki Ege Denizi maya tutarsa iki ülkenin dostlukları da maya tutmuş demektir, dedi Yorgi. Ege Denizi de zor maya tutar, diye laf attı birisi. Ya tutarsa, dedi hoca. Suyu temiz, mayası kuvvetli, halkları istekli olursa tutmaz diye bir şey yok. Ege Denizi yoğurt olursa müthiş bir şey olur, dedi Tuzsuz Deli Bekir. Hiçbir zaman aralarında savaş olmaz. Maya tutan yoğurdu Yunan halkı da yesin Türk halkı da” (Güler, 2012b: 65).

Güler, dünyadaki savaşlara rağmen insanın umutsuz olmamasını salık verir. “Umuda Yolcu Kalmasın” öyküsünde İris adlı bir çocuğun savaşlar karşısında sessiz kalmadığını anlatır:

“İris, uçakların geçmesinden sonra gökkuşağının tıpkı bir cam gibi kırılıp dağıldığına ilk kez tanık oluyordu. Kırıklarını yerden tek tek topladı. Çelik kanatlı kuşlar geçtikten sonra gökkuşağı kırılmakla kalmamış tüm renklerini yitirmişti de. Üstüne dökülen savaş küllerinin altında artık yedi renk değildi onlar.

Dünyanın en güçlü devleti en zayıf devletine savaş açmıştı. Tam bir aydır bomba yağdırıyordu yoksul halkın tepesine. Çocukların, kadınların ağıdı gökyüzünü tutuyordu” (Güler, 2010c: 90).

İris, paramparça olan gökkuşağının renklerini bir araya getirir ve *umudun* rengi dediği maviyi de yerine koyarak görevini tamamlar.

Mehmet Güler, gündemi takip eden, ülkenin içinde bulunduğu sosyal ve siyasi olayları dikkatle gözlemleyen bir yazardır. Çocuklar için kurguladığı öykülerde düşüncelerini açıkça ifade etmekten kaçınsa da güncel olaylara kayıtsız kalamaz. “Taş İzi” öyküsünde toplumsal barışın önemini şu söylemlerle savunur:

“Taş izi nedir bilir misiniz? Güneydoğulu çocukların çoğunun ellerinde var bu izden. Hele de son yıllarda... Küçük bir bahane bulmasınlar polisleri taşılayıp duruyorlar. En sert, en keskin taşların izleri kalıyor küçücük ellerinde. Yürelerinde de kalıyor mu, bilinmez. Son yıllarda hep çocuklar sürülüyor öne” (Güler, 2012d: 80).

“Nevruz yakın. Belli ki çocuklar bir kez daha ileri sürülecekler. Yeniden taş izi çoğalacak ellerinde. Anneler, babalar kaygılı. Polisler de... Üç gün önceden başlayan tepkinin Nevruz günü daha da büyümesini istemiyor polis. Kentin hemen her köşesinde türlü önlemler almaya başladı bile. Özellikle son bir yılda tırmandı olaylar. Bitmeyecek, bin yıl sürecek gibi de gözüküyor, umutsuzluklar yaratıyor” (Güler, 2012d: 81).

“Halkların el ele kutlaması gereken Nevruz günlerini kavga nefret ortamına kimler dönüştürdü? ” (Güler, 2012d: 81).

Çocuklara barışın önemi kavratılırken seçilen oyuncaklara dikkat edilmelidir. Oyuncak silahlar ve savaşı andıran her türlü araç gereç çocuklara bu değerini kazandırılmasında engel teşkil edebilir.

3.2.1.4. Eşitlik ve Adalet

Birey, eşitlik ve adalet kavramını öncelikle mensubu olduğu aileden öğrenir. Kardeşler arasındaki ilişkileri düzenlerken anne ve babanın adil davranması çocukta adalet ve eşitlik değerlerinin oluşmasında etkilidir.

Mehmet Güler, toplumsal hayatı düzenleyen, bireyi toplumun bir parçası hâline getiren, çocuğun diğer bireylere ve kendine güvenmesinde geçerli ölçütlerden olan bu değerlere önem vermiştir. Sosyal hayatta kimsenin kimseye üstünlüğü olmadığını, haktan ve adaletten yana davranmak gerektiğini her fırsatta dile getirmiştir.

Güler, toplumsal eşitsizliğin ulaştığı boyutları “Çingene Kızı” öyküsüyle ele alır. Yalnızlığını resim yaparak gidermeye çalışan çocuk eski resim defterini Çingene kızının elinde görür:

“Kendinden pek de büyük gözükmeyen Çingene kızına dikkatlice bakmaya başladı. Zaman zaman pencereden, balkondan sarktığı: ‘Çingene cik cik! Memeleri küçük!’ diye kızdırdıklarındandı. Kendi kendine güldü. Bazen tiksiniyordu de onlardan. Çekinip korktuğu da olurdu” (Güler, BGO: 47).

Çingene kızını inceledikten sonra sevmeye ve onunla konuşma isteği duymaya başlar:

“El salladı Çingene kızına. Seslendi. Ama sesini duyuramadı. Aralarında görünmez, tuhaf bir uzaklık vardı. Biliyordu; çok yakınında hatta yanında da olsa ulaşamayacaktı ona. Aralarındaki bu uzaklık hep kalacaktı” (Güler, BGO: 52).

Öyküdeki çocuk başlangıçta önyargılı davranırsa da Çingene kızıyla kendisinin olduğu bir resim çizer. Güler, çocuğu ve Çingene kızını aynı resimde buluşturarak

toplumsal eşitliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak açıkça ifade etmese de ırk farklılıkların bireyleri önyargılı davranmaya sevk edebileceğine dikkat çekmektedir.

Yazar, “Kara Tahta” adlı öyküde bireyleri din, dil, ırk, cinsiyet gibi farklılıklarına göre yargılamamak gerektiğini şu şiirle vurgular:

“Rengin kara diye utanma sakın
Zencileri de severim ben
Ak tebeşirlerin yazdığı
Ak yazılar sinmiştir senin içine
Çocukların ak umutları” (Güler, 2011e: 38).

Makamları ve meslekleri gereği halk üzerinde otoriteleri ve yaptırımları bulunan kimseler görevlerini kötüye kullanabilirler. Onların eşitliğe ve adalete aykırı davranışlar sergilemeleri sosyal hayatı olumsuz etkiler. Güler, “Yelesi Rüzgâr” adlı öyküsünde böyle bir karaktere yer verir.

“Babam posta götürürken bazen kaymakamın cipiyle yan yana düşerdi. Dehşetli bir yarış başlardı aralarında. Zaman zaman cipi gerilerde bırakırdı Yelesi Rüzgâr. Bir kez kızmış kaymakam, babama. ‘Sende hiç insaf yok mu?’ diye bağırır. ‘Onun ne motoru var ne de benzini. Allah’ın yarattığı canlıyı insanın yaptığı bir makineyle nasıl yarıştırsın? Çatlatacaksın ağızsız, dilsiz hayvanı!’ Görenlerin anlattığına göre kaymakam, Yelesi Rüzgâr’a acıdığı için söylememiş bunu. Cipinin geride kalmasına bozulduğu için babama kızmış. Makamına hakaret saymış bunu. Hasetlik bir çeşit... Kaymakam olarak yenilgiyi kabul edememek...” (Güler, YR: 8).

Mehmet Güler, “Kırlangıçlar ve İnsanlar” öyküsünde işveren ile işçi arasındaki eşitsizliğe yer verir. Öyküde geçen patronu şöyle betimler:

“Patron siyah bir limuzinle geldi. Üç beş kişi koşup arabasının kapısını açtılar. Sıraya dizilip selama durdular. Patronun ağzında yaprak dolması kadar kalın

bir sigara vardı. Gözlerinde de gece kadar kara bir gözlük. Boğazına taktığı altın kolye, pembe gömleğinin altından parlıyordu. Göbeğini ileriye çıkartarak tüm inşaatı dolaştı” (Güler, 2007: 104).

İşçiler, patrondan çekinmekte ve ona saygı göstermede aşırılığa gitmektedirler. Zaman zaman onun zalim öfkelerine maruz kalırlar:

- “İş yavaş gidiyor kalfa, diye bağırdı. Ben işimin zamanında bitmesini isterim. Bu da zamanında bitecek. Yoksa...
- Emredersiniz, deyip önünü düğmeledi, boynunu kırdı kalfa.
- Bir hafta sonra tamam olacak. Gerekirse gece gündüz çalışacaksınız” (Güler, 2007: 105).

Öyküde zenginin fakiri ezmesini gözler önüne seren yazar, olumsuz örnekleri kullanarak toplumsal eşitlik ve adalet fikrini yerleştirmeye çalışmıştır.

Güler, “Seni Başkan Tayin Ettim” öyküsünde okul ortamında öğretmenlerin adaletli ve eşit davranmalarının çocuklara bu değeri kazandırmada önemli olduğuna dikkat çeker.

Öyküde sert ve otoriter öğretmen sınıf başkanı olarak belediye başkanının oğlunu seçer. Bu duruma diğer öğrenciler memnun olmasalar da korktukları için ses çıkaramazlar. Bu haksızlığa, adaletsizliğe bir öğrenci itiraz eder:

“Volkan’ın başkan tayin edilmesi daha ilk günden Onur’un aklına yatmadı. Üstelik gururunu da incitti. Neden Volkan da bir başkası değil, diye sayısız kez kendi kendine sordu. Bildiği kadarıyla hak edilen başkanlık seçilerek, arkadaşlarının gönlünü alarak olurdu. Seni başkan tayin ettim, diyerek değil. O zaman belediye başkanının oğlu da başkan olabilirdi okul hizmetlisinin kızı da” (Güler, 2012d: 94).

Güler, öyküde adaletsizlik ve haksızlık karşısında cesur davranmak gerektiğini vurgulamaktadır.

Yazarın öğretmen adaletsizliğini anlattığı bir diğer öyküsü de “Simitçinin Bayramı” adını taşır. Öyküde babası öldüğü için evin geçimini üstlenen bir çocuk

anlatılır. Çocuk, bayram günü simitlerini satarken içinde ukde kalan öğrenciliğini ve öğretmeninin yaptığı ayrımcılığı hatırlar:

“Sevdiği kadar kızardı da bu yavrukurlara. Nedense bir kez olsun yavrukurt olamamıştı okuldayken. Oysa boyu uygundu. Gerekirse en önde sopa sallayan tambul majör de olabilirdi. ‘On Para Ver’in, ‘Kuleli’nin, ‘Akademi’nin trampette nasıl çalınacağını sınıfa öğreten kendisi olmamış mıydı? Ama öğretmeni yine de avukatın, nalburun, emlakçının oğlunu seçmiş; demir tüccarının kızını yürütmüştü bayramlarda. Şiirleri onlara okutmuş, halayları onlara çektirmişti” (Güler, AÖ: 48).

Öyküdeki öğretmen, öğrencilerine babalarının mesleğine göre itibar eder, onlara eşit davranmaz. Öğretmenlerin böylesi yanlış tutumlar sergilemesi öğrencilerde okuma *azmini* kırar ve *okul sevgisini* azaltır. Özgüven eksikliğine ve mutsuz nesillerin yetişmesine sebep olur.

Çocukların adil olmaları ve sosyal hayatta eşitliği özümsemeleri için onlara küçük yaşlardan itibaren örnek olunmalıdır. Özellikle böyle soyut değerlerin kazandırılmasında çocuklara model olmak çok önemlidir.

3.2.1.5. Özlem

Özlem; bir kimseyi veya bir şeyi görme, ona kavuşma isteği olarak tanımlanabilir. İnsan, sevgi duyduğu, kendisi için önemli olan değerleri özler. Söz konusu değerler maddi ve manevi nitelik taşıyabilir.

Yazar, özlem değerini; çoğunlukla gençliği, çocukluğu ve geçmiş yaşantıları özlemek şeklinde ele almıştır. Mekânlara ve insanlara duyulan özleme değinse de onları diğerleri kadar yoğun ele almamıştır.

Yazar, çocukluğuna duyduğu özlemi “Keloğlan’a Açık Mektup” adlı öyküsünde şu cümlelerle ifade eder:

“Sevgili Keloğlan! Beni yeniden çocukluk günlerime döndürmenin yolunu bulamaz mısın? Devanalarıyla pek iyi olmasa da aran, yine epeyce dostların vardır

oralarda. Ben senin yaşlarındayken büyümeyi öyle çok isterdim ki... Sanki hiç büyümeyecek hep çocuk kalacakmışım gibi ödüm kopardı. Şimdi ölçüyü fazla mı kaçırdık ne? Çocukluktan uzaklaştıkça korkum artıyor. Lokman Hekim ölümsüzlüğün gizini bulamadı; ama sen ne yapıp edip çocuk kalmanın gizini buldun. Bu gizi bana öğretmediğin için de çok kızıyorum sana.

Ne güzeldir çocukluk değil mi? Sararmış başak saçlıdır tüm çocuklar. Pembe gülücükleri, günlük acıları kırmızı karanfile dönüştürür. Bu yüzden çok severim çocukluğu Keloğlan” (Güler, AÇO: 83).

Yazar, bu cümlelerle çocukluğuna duyduğu özlemi ve çocuk sevgisini açık bir şekilde dile getirmiştir.

Güler’in öykülerinde karakterler özenle seçilmiştir. Yaş, meslek, gelir grubu ne olursa olsun çoğu karakter olumlu izlenim bırakmaktadır. Öykülerde anne baba kadar saygı ve sevgi duyulması gereken büyükanne, büyükbabalardan söz edilirken onların yaşama sevincine sahip, umut ve sevgi dolu oldukları belirtilir. Her ne kadar mutlu bir tutum sergilese de; yazar, onların çocukluklarını özlediklerini de her fırsatta dile getirir. Böylelikle çocuklara bir daha ele geçiremeyecekleri bu zaman diliminin kıymetini kavratmaya çalışır.

“Balonlar Gökyüzünün Olsun” adlı öyküde bahar gelince dedesiyle parka giden bir çocuğun duyguları anlatılır. Dedesi her zamankinden daha neşeli, daha coşkuludur. Sürekli baharı över. Gezerken torununun istediklerini alır. Onun mutlu olması kendisini de mutlu eder. Sanki çocukluğunu torununda yaşamak istemektedir:

- “Dede küçükken senin balonların oldu mu hiç?
- Nerede küçüğüm, dedi durumu hiç bozmadan. O zaman balon mu vardı? Senin anlayacağın gökyüzü çok eskidir; ama çok yenidir balonlar. Biz eskilerden yana düşüyoruz herhâlde” (Güler, BGO: 14).

Aralarında geçen bu konuşmada dedenin çocukluğunu anlatırken içlenmesi, nesil farkını hatırlaması söz konusudur.

Bazı nesnelere maddi değerlerinden çok manevi değerleri vardır. Bu nesnelere geçmiş yaşantıları anımsattığı için önemlidir. Yazar bu nesnelere birinin yaptığı çağrışımı “Elveda Çocukluğum” öyküsünde anlatır. Öyküde, büyüdüğü için eskiciye verilen bisikletinin ardından hayatını sorgulayan çocuk:

“Bir bisiklet değil mi altı üstü? Bir de onun üstünde geçip giden çocukluğum” (Güler, 2011e: 57) diyerek bisikletin çocukluğunu temsil ettiği için değerli olduğunu hissettirir.

İnsanlar mutlu oldukları anların çabuk bitmesini istemezler. Öyküdeki çocuk, nasıl bu kadar çabuk büyüdüğüne bir türlü anlam veremez:

“Güle güle demeliyim. Çocukluğuma gülümsemeliyim. Arkasından el sallamalıyım. Büyüdüm, kocaman adam oldum diye sevinmeliyim. Yapamıyorum. Kollarım ağırlaşıyor. Bugün beni geçmişe, çocukluğuma bağlayan bir şeyler var. Ne çabuk büyümüşüm. Her şey bir gün içinde olup bitmiş sanki. Çocukluğum hemen tükenen horoz şekerim gibi. Hızla yalayıp da doyamamışım sanki. Elimde sapı kalmış yalnız. Şekeri yok” (Güler, 2011e: 56).

Çocuk, büyümekten memnun değildir. Çocuk kalmak için çareler arar:

“Beni çocukluktan uzaklaştıran her şeye kızıyorum. Büyümemenin, çocuk kalmanın bir yolunu bulamadılar mı daha?” (Güler, 2011e: 58).

“Hiç büyüsem mi? Hep çocuk kalsam... Varsın yine ayakkabılarımı ters giydiğim için kızsın annem. Varsın uçurtmam ağaçlara takılsın. Ne yapar eder bir yolunu bulurum. Uçurtmamı kurtarırım oradan. Tükenen horoz şekerlerimin yerine yenisini alırım. Bisikletime de bindim mi uzaklar yakın bana. Acılarım sevinç” (Güler, 2011e: 58).

Çocuk için çocukluğu öyle önemlidir ki en yakınlarının bile, üzüntüsünü anlayamamalarına şaşırır:

(Annesi) : “O küçük değil artık, diyor. Baksana, bıyıkları terliyor. Büyüdü kocaman adam oldu.”

(Çocuk) : “Büyümeceğim, kocaman adam olmayacağım, diye bağırarak istiyorum. Bisikletimi istediğimi, hep çocuk kalmayı düşlediğimi söyleyeceğim. Geçip giden o günleri şimdiden özlediğimi anlatacağım” (Güler, 2011e: 61).

Paranın, manevi mutlulukları elde etmek için yeterli olmadığını şöyle vurgular yazar:

“Satılan bisiklet değil burada, çocukluğum. Kaç para istesem? Alacağım para geride bıraktığım çocukluğumun ederi mi? Yok yok, pazarlığı olmaz bunun. Böyle şeylerin fiyatı konmadı daha” (Güler, 2011e: 59).

Çocuğun asıl korktuğu büyümenin getireceği sorumluluklardır. O nedenle hep çocuk kalmak ister:

“Dönüp bakıyorum eskicinin ardından. Giden yalnız bisikletim değil; çocukluğum. Sevinçlerim, düşlerim. Bana bırakılansa delikanlılığım. Büyük adam olma sorumluluklarım” (Güler, 2011e: 61).

Güler, çocukluğun kıymetini henüz zaman varken bilmeye yönelik bilinçlendirmelere sıkça başvurur. “Çocukluğum Nerede Saklı Anne?” öyküsünde de bir annenin, çocuğun küçüklük giysilerini anı olarak saklaması anlatılır:

“Türkü, annesinin kucağındaki giysiyi alıp kendi üzerine tuttu. Biraz komiklik yaparak kafasını, kollarını o giysinin içine sokmaya çalıştı. ‘Olanaksız.’ dedi annesi. Giremezsin artık. Kocaman genç kız oldun çünkü. ’

Doğrusu bu giysinin içine girecek yaşta olmak isterdim. Kesinlikle o zaman yaşam daha güzeldi.’

Geçmiş öyle gözükür. Yaşam yine de güzel kıyım. Yaşın ne başın ne senin? Hemen karamsarlaşma” (Güler, 2012f: 20).

Konuşmalarda, çocukluğunu özleyen kızına annesi her yaşın ayrı güzelliği olduğunu telkin eder, onun karamsarlığa düşmesine izin vermez.

“Kırık Leblebi” öyküsünde de leblebi çevresinde gelişen bir çocukluğa özlem söz konusudur. Çocukluğunun geçtiği evi ziyaret eden bir adam evdeki eşyalarla birlikte çocukluk günlerini anımsar, en çok da sevdiği kırık leblebiyi özler:

“Sesi, çocukluğunun geçtiği eski evin boşluğunda yankılandı. Belki de evin boşluğu değil; kendi içinin boşluğu bu. Yıllardır insan eli değmemiş bu evi kendi elleriyle temizlemeye karar verdi. Dokunduğu, tozunu aldığı her eşya eski bir anıya götürdü kendini. Dünle bugün arasına girmiş olan görünmez duvarlar bir bir yıkılmaya başladı. Düşürüp kırdığı sonra da annem fark etmesin diye yapıştırdığı çini vazo hâlâ koyduğu yerde duruyordu” (Güler, 2012i: 105).

“Kardeşleriyle oynarken içine girip saklandığı gardırop bu kadar küçük olamazdı. Oysa ne kadar büyük gelirdi kendine. Gizlenmek için kendini oraya her attığında onca giysinin arasında kaybolup giderdi. Canı sıkıldığı, arkadaşsız kaldığı anlarda karşısına geçip konuştuğu, içini döktüğü, geleceğe dair düşüncelerini paylaştığı duvar saati yorulup durmuştu. ‘Dün’ bu saatin içinde bulunmayacak kadar uzak, silikti. ‘Şimdi’ yoktu. ‘Yarın’ sa hiç olmayacaktı” (Güler, 2012i: 106).

“Evi temizleyip de yorulunca tavan arasına çıktı. Çocukluğunda en çok sevdiği yerlerin başında burası gelirdi. Yürürken yer tahtaları ayaklarının altında ezilir gibi oldu. Çürümüşler, dedi. Zaman onları da bitirmiş” (Güler, 2012i: 109).

Öyküdeki adam evin her köşesinde bir anısıyla baş başa kalır. Buruk bir mutlulukla çocukluğunu hatırlar. Gördüğü her nesne annesini, kardeşlerini, arkadaşlarını çağırır. Çok üzülse de, çocukluğu artık geçmişte kalmıştır:

“Pencereyi sıkı sıkı kapattı. Tam o anda hafif bir çocuk sesi, çığılığı duyar gibi oldu. Kulak kesilince o camın, çerçevenin çocukluğunun üstüne kapandığını anladı. Çerçi de yoktu. Alnı akıtmalı atı da” (Güler, 2012i: 112).

Öykülerde çocukluğunu özleyen yetişkinlerin çocukça davranışlarından örnekler verilir:

“Kumdan Kale” öyküsünde emekli bir adamın çocuksu bir mutluluk ve istekle deniz kenarında kumlardan kale yapışı anlatılmaktadır.

“Torunu için aldığı plastik kovayı, tırmığı poşetinden çıkardı. Biliyordu; torunu kumda oynamayı severdi. Ya kendisi? Yaşlanmayan, içinde kalan o çocuk?” (Güler, AÇO: 22).

Sahilde çocukça bir sevinçle yaptığı kumdan kaleyi görenler yaşlı bir adamın çocuk gibi oyun oynaması karşısında alaycı tavır sergileseler de adam önemsemez:

“Mayolu bir grup çocuk geldi denize. Bakın, dediler. ‘Şu yaşlı adama bakın. Çocuklar gibi gemi yüzdürüp kumda oynuyor.’ Sadun Bey’i birbirlerine gösterip gülüştüler” (Güler, AÇO: 23).

Eşi, Sadun Bey’in mutluluğunu görünce ‘Çocuktan daha çocuktur bizimki.’ diyerek çocuksu davranışların yaşla ilgisinin olmadığını belirtir (Güler, AÇO: 23).

“Oto Hastanesi” öyküsünde de yazar, araba tamiri ustasının küçük bir oyuncak arabayla çocukluğuna dönüşünü anlatır.

Oyuncak arabası bozulan bir çocuk arabasını tamir etmesi için oto tamircisine bırakır:

“Uğur Usta’nın verdiği gün ve saatte korkarak, çekinerek, daha çok heyecanlanarak oto hastanesine gitti. Tamirhanenin تنها olduğu bir saatti. Kendi arabasının oyuncak bir araba olduğunu unutarak tamir edilen Chevroletlerin, Citroenlerin, Clioların, Fiatların, BMWlerin içinde aradı. Göremeyince merakı daha da arttı. Oto hastanesinin en dip kısmında, kapalı bölümde ışık yanıyor, sesler geliyordu. Kapısını tıkladıp içeri girdiğinde gözlerine inanamadı. Uğur Usta kumanda aletini eline almış, yüzünde çocuksu sevinçle Ferrari’ siyle oynuyordu” (Güler, 2012f: 37).

Öyküde çocukluğunu kaybetmeyenlerin küçük şeylerden mutlu olacağı anlatılmak istenmiştir.

Bazı alışkanlıklar ve beceriler çocuklukta edinilen deneyimler sonucu kalıcı hâle gelir. Örneğin; bir çalgı çalmak, şiir yazmak, resim yapmak gibi... Bu meziyetlere sahip olan kimseler, deneyimlerinin ilk zamanlarını hatırlarlar:

“Yazlıkta” öyküsünde çocukken saz çalmayı öğrenmek isteyen bir adamdan bahsedilir:

“Kendisi de o yaşlarda böyle bir sazla başlamamış mıydı? Karacaoğlan, Pir Sultan, Veysel sanmamış mıydı kendini? Yol göstereni olmadığı için mi yoksa yeteneksizliğinden mi, fazla ileri gidememişti; ama saz, türkü bir özlem olarak kalmıştı içinde” (Güler, AÖ: 92).

Çocuklukta istenip de elde edilemeyen başarılar, ileriki zamanlardaki ruh hâlini olumsuz etkiler. Bu durumda, çocukluğa özlem duyulduğu için değil; çocuklukta olumsuzluğu gidermek için o günlere dönmek istenir.

Ebeveynler bazen çocuklarının ne hissettiklerini anlayamazlar, bazen anlasalar da bunu önemsemezler. Nesil farkıyla birlikte empati eksikliğinden kaynaklanan bu tutumu engellemek için Güler, öykülerinde çocukluğunu hatırladıkları için davranışlarını değiştiren anne babalara yer vermiştir.

“Sevgidir Cıvcivimizin Adı” öyküsünde sert, otoriter bir babanın çocukluğunu hatırlamasıyla çocuklarına kızmaktan vazgeçmesi; aksine onlara yardımcı olması görülür:

“Çocuklar babalarını karşılarında görünce şaşırılmışlardı. Elleri, ayakları dolaşmıştı. Bir damlacık sarı cıvcivi saklayacak yer bulamamışlardı.

(Baba) : Korkmayın çocuklar, demişti. Bugün ben de sizlerle beraberim. Küçük cıkcikin sesini duydum. Dayanamayıp geldim” (Güler, İDG: 47).

“Yılların alıp götürdüğü çocukluğunu yeniden yaşamak ister gibi elini, kolunu sıvamıştı. Kümesin tahtalarını biçmiş, çivilerini çakmıştı. Çocuklara yardım etmişti. Cıvcivin girip çıkabileceği menteşeli, kilitli kapı bile koymuşlardı. Tahtalarını yağlı boyayla boyamışlardı. Kutu kadar güzel bir kümes yapmışlardı” (Güler, İDG: 48).

“Babamın Okulu” adlı öyküde; babasının, çocukluğunu hatırladığında duyduğu coşkuya hayran kalan bir çocuk anlatılır. Baba geçmişini tüm ayrıntılarıyla

hatırlar ve o günlerde duyduğu mutluluğu çocuğa gösterir ki o da hayatının değerini anlarsın:

“Bu okulla ilgili bir konu açılmayıversin Saim Bey onca yaşından sıyrılır, küçülerek ta o yıllara döner. Benim okulum diye heyecanlı bir çocuk gibi anlatır da anlatırdı. Beş yılda ne çok anısı olmuştu Saim Bey’in. Söze bir kez başlamayagörsün. Aradan yıllar geçmesine karşın tüm arkadaşlarını tek tek anımsardı. Onlar az gelir, numaralarını söylerdi. Her öğrencinin huyundan, kişilik özelliğinden, yaramazlıklarından söz ederdi. Yaşananları canlandırarak, taklit ederek daha da güzelleştirirdi” (Güler, 2010c: 38- 39).

Çocuğa içinde bulunduğu dönemim özel olduğunun hissettirilmesi onun kişilik gelişimi açısından önemlidir.

3.2.1.6. Sorumluluk

Sorumluluk, bireyin yaşının, konumunun, vicdanının gerektirdiği şekilde davranması, üzerine düşen vazifeleri yapması anlamına gelir. Birey, ait olduğu toplumda görevlerini yerine getirirse saygınlık, getirmezse dışlanma ile karşılaşır. Çocukların sadece otoriteye riayet etmek için görevlerini yerine getirmesi doğru değildir. Çocuklara öncelikle kendilerinin de birey olarak değerli ve gerekli olduğu hissettirilmeli, duyarlı ve bilinçli bir hayat sürmeleri için dış dünyaya karşı kayıtsız olamayacakları düşüncesi aşılmalıdır.

Bireyin kişiliğinde yer alan her değerde olduğu gibi sorumluluk bilincinin de ilk yerleştiği yer ailedir. Ebeveynlerin aşırı koruyucu davranmaları çocukların bağımsızlık uğruna attığı adımlara ket vurur. Sürekli engellenme yaşayan çocuk hırçın, başarısız, özgüvensiz olur. Bu nedenle çocuklara küçük yaşlardan itibaren yapabilecekleri görevler verilmeli, sonunda da takdirle ödüllendirilmelidir.

Okulda ise öğretmenler tarafından yürütülecek olan eğitim sürecinde çocuklar arasında iş bölümü yapılarak görev bilinci ve sorumluluklarının farkında olmaları sağlanmalıdır.

Sorumluluk duygusu ile özgüven gelişimi arasında oldukça güçlü bir ilişki vardır. Kendi ihtiyaçlarını tek başına karşılama becerisini kazanan çocuğun anne-babaya veya diğer yetişkinlere duyduğu bağımlılık giderek azalır. Davranışlarının sonucunu yaşadıkça, gelişen becerilerini kullandıkça çocuğun kendine olan güveni artar.

Bu davranış edebî ürünlerle de desteklendiğinde bir yaşam biçimi olarak kalıcı hâle gelecektir.

Mehmet Güler, öykülerinde bireyin kendi sorumluluklarını üstlenmesi, davranışlarının sonuçlarına da katlanabilecek güçte olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Çocuklar, okula başladıkları andan itibaren sonucunda yaptırım olan sorumluluklarla karşılaşır. Güler, bu durumu “Okullu Olduk” öyküsünde şöyle ifade eder:

“Önlük nasıl da değiştirdi seni... Bambaşka bir çocuksun sanki onun içinde. Büyümüşsün, kendine güvenin artmış, sorumluluğunun farkındasın.

Kitaplarını, defterlerini çantana kendi ellerinle yerleştiriyorsun. Şimdi daha çok okullu olduğunu duyuyorsun. Kendi işini kendin yapmak da gurur veriyor sana. Yol boyunca çantayı sırtında taşımak istiyorsun. Baban önce itiraz edecek oluyor buna. Belli ki sana kıyamıyor; ama sonra vazgeçiyor. O yük senin. Bilgi yükü mü demeli buna? Neyse... Herkes kendi yükünü taşımalı” (Güler, SUM: 7- 9).

Çocuklara davranış kazandırırken en elverişli dönem o davranışın kritik dönemi olarak adlandırılır. Sorumluluk bilincinin kazandırılmasında okul ortamı elverişli olabilir. Çocuklar kendilerini ispatlama çabasıyla bir amaç doğrultusunda görev almaya istekli olabilir, sorumluluk almada birbirleriyle yarışabilirler.

Güler’in masalsı öğeleri kullandığı “Tembel Çocuk” öyküsünde okula gitmek, ödevlerini yapmak istemeyen bir çocuktan söz edilir. Çocuğun annesi, oğlunu sorumsuz davranışlarından vazgeçirmek için sopadan yardım ister. Ancak sopa annenin istediğini yapmaz:

“Benim adım sopa ama, dedi kararlı bir sesle. ‘Bundan sonra acıyla, şiddetle ilgim yok artık!’

Hepsi şaşırarak sopaya baktı. Ne oluyordu, eski köye yeni adet mi getiriyordu bu da?

‘Bir iş zorla yaptırılırsa onun yararlı olacağına da inanmıyorum ayrıca. ’ diye ekledi.

Çocuk dönüp sopaya baktı. Hiç ummayacağı sözleri onun ağzından duyuyordu. En katı, en acımasız bilinen sopa bile değiştiğine göre, dedi kendi kendine; ben niçin değişmeyeyim?

Dediğini de yaptı. O günden sonra farklı bir insan oldu. Derslerine çalıştı. Çantasını hazırlayıp okul yollarına düştü. Kısa sürede arkadaşlarına, öğretmenlerine alıştı. Artık tembelliğin değil; çalışkanlığın keyfini çıkarmaya başladı” (Güler, 2011e: 72).

Güler, çocuk eğitiminde dayağa karşı olduğunu, sorumluluklarını yerine getirmeyen çocukları azarlamamanın, dövmenin yanlış olduğunu vurgular.

Sosyal hayatın bir parçası olan bireyler görevlerini yerine getirmediklerinde toplumsal kaosa neden olabilirler. Bu nedenle Güler, çocuklara bir işi düzgün ve zamanında yapmaları; görevlerini ihmal etmemeleri uyarısında bulunur.

“Beyaz Gülücük” öyküsünde silinmediği için üzülen kara tahta, silginin görevini yapmasını bekler; ancak beklentisi gerçekleşmez:

“(tebeşir) Kalkıp silecek oldu karatahtayı. Sileyim derken daha çok karalayacağını düşünerek vazgeçti. Karatahta, tebeşirin içinden geçenleri anlamıştı. Sağ ol, dedi. Senin için değil bu söylediklerim. Asıl görevi olanlar yan gelip yatarlar böyle... Eh, ne yapalım dünya bu herhâlde...” (Güler, 2011c: 17).

Öyküde silgi karakteri görevini yapmayan, sorumsuz kimseleri temsil eder.

Tebeşir ise kendi görevi olmadığı hâlde iyilik yapmaya çalışan görev bilincine sahip kimseleri örneklendirir.

Grup çalışmalarında görev paylaşımı yapıldığında bazı çocukların üstlerine düşeni yapmadığı görülebilir. Bu durumlarda öğretmen sevecen bir yaklaşımla çocuğu yönlendirmeli, aşama aşama görevler vererek takibini sağlamalıdır.

“Çomar” öyküsünde yazar, belediye tarafından zehirlenmemesi için bir köpeğe göz kulak olan okullu çocukları anlatır. Çocuklar köpeği besler ve onu korumaya çalışırlar:

“Sınavın heyecanı herkesi sardığı için mi, yoksa o günlerde silah sesleri pek duyulmadığından mı, Çomar’la eskisi kadar ilgilenemediler. Tek sorumlusu gibi Ümit’i gördüler. Her şeyi ona bıraktılar” (Güler, İDG: 85).

“Ümit, sınav öncesi bu görevi başka sınıflardan bir arkadaşına devretmişti. Böyle olmasına karşın sınavdan çıkan çocuklar Çomar’ı aradılar. Kömürlüğün kapısı açıktı. Çomar yoktu” (Güler, İDG: 86).

Öyküde, görevin verildiği çocuk sorumluluğunu yerine getirmemiş; dolayısıyla günlerce gösterilen çaba boşa gitmiştir.

Sorumluluklar, aslında yetişkinliğe hazırlıktır. Nitekim yetişkin rolünün tanımlarından birisi, sorumluluk almak ve aldığı sorumlulukları yerine getirmektir. Çocuklarının bağımsız yaşam becerileri kazanıp kendi ayakları üzerinde durması için onlara bu bilincin kazandırılması gerekir.

3.2.1.7. Dürüstlük

Dürüstlük, bireyin söz ve davranışlarında doğruluktan ayrılmamasıdır. Bir değer olarak dürüstlük insan ilişkilerinde her bireyin karşısındakinden beklediği bir davranış biçimidir. Çünkü insanlar kendilerine yalan söylenmesinden, ikiyüzlü davranılmasından, verilen sözlerin tutulmamasından rahatsızlık duyarlar. Her bir davranış gibi bu değer de temelleri çocuklukta atılmalıdır.

Dürüstlük çok yönlü bir kavramdır. Söz ve davranışlarda açık, tutarlı ve yapıcı olmayı gerektirir. Bireyin kendisiyle ve çevresiyle barışık olabilmesinin ön koşulunu oluşturur.

Dürüstlük, Mehmet Güler'in çocuklarda görmeyi istediği değerlerdendir. Güler, üslubu gereği hiçbir eserinde çocuklara: "Dürüst olun, yalan söylemeyin." diye kurallar koymaz; ancak öykülerin içinde dürüstlüğün önemini kavratacak iletiler gizler.

Kişinin, yapmayı vaat ettiği davranışları göstermesi gerekir. Çünkü toplumsal ilişkilerin temelini dürüstlük oluşturur. Güler, çocuklara her fırsatta dürüstlükten, doğruluktan yana olmalarını telkin etmiştir. Sözünde duran insanları örnek göstererek çocuklarda sağlam karakterler oluşturmayı hedeflemiştir.

"Eski Arkadaş" öyküsünde iki arkadaşın birbirlerine verdikleri bir söz vardır: Her yaz aynı kampta buluşacaklardır.

"Boş gözlerle denize, uzaklara bakmaya başladı. "

'Kandırıkçı! 'diyordu durmadan. 'N'olacak kandırıkçı. Son mektubunda bile yalan söyledi bana.' Okullar kapandıktan sonra eski kampımıza hemen geliyoruz, diye yazdı. Ama gelmedi. 'Kandırıkçı! ' (Güler, 2002: 56).

Arkadaşının sözünde durmaması çocuğu hem sinirlendirir hem de üzer:

"Yazın en güzel günlerinden biriydi. Haziran ayı ne var ne yok tüm sıcaklığımı yükleyip getirmişti. Çatır çatır yanıyordu ortalık. Deniz, karanın sarı sığağına inat durmadan maviye boyuyordu kendini. Yelkenini, martısını yükleniyor; serin sulara çağırıyordu insanları. Ama girmeyecekti bu denize. Yansa, kavrulsa da arkadaşı Cansu gelmeden dönüp bakmayacaktı yüzüne. Mektubunda öyle söz vermişti çünkü. Sen gelmeden denize girmeyeceğim, diye yazmıştı. Tutacaktı sözünü. Onun gibi kandırıkçı olmayacaktı" (Güler, 2002: 57).

Öyküdeki çocuk sözünü tutmaya kararlıdır. Arkadaşının aksi yöndeki davranışı buna engel olamayacaktır. Çünkü dostlukta sadakat, sözünü tutmayı gerektirir.

Çocuk her yerde arkadaşını arar ve onu bulur:

(Arkadaşı) : ‘Ben gelmeden denize girmeyeceğini yazmıştın. Seni bilirim. Sözünde durmuşundur’ (Güler, 2002: 61) diyerek ona olan güveninden şüphe etmediğini belirtir.

Verilen sözlerin tutulmaması çocukların ebeveynlerine olan inançlarını, güvenlerini yitirmelerine sebep olur. O nedenle çocuklara tutulamayacak vaatlerde bulunmamak gerekir. Güler, tutulmayan sözlerle ilgili “Saat” adında bir öykü kurgulamıştır:

“Verdiği sözü unutmuş gibiydi babası. Dön Allah dön, durmadan dolaşıyordu pazar yerinde. Dizlerine kara su inmişti. Her şeyin fiyatını soruyor; tek bir şey olsun alıp heybesine, sepetine koymuyordu. Sabahleyin çok erkenden kalkıp geldiğine pişman olmuş gibiydi. Babasının ta geçen yıldan verdiği sözleri çınlıyordu kulağında. ‘Sen bir okumayı yazmayı sök iyicene...’ Sökmüştü işte. Okumayı da sökmüştü yazmayı da. ‘Zayıf getirme karnende...’ Ne zayıfı; ortası, iyisi bile yoktu. Hep pekiyi idi. Türkçeden matematiğe, arkadaşlarıyla geçimine dek... ‘Sonra bir de sınıfını geç...’ Geçmemiş miydi? Sınıfını da geçmişti işte. İkinci sınıftaydı. ”

Çocuk çok imrendiği saate kavuşmak için umutla bekler:

“Muhtarın salak oğlu kadar yok muydu? Karnelerinde ortası, geçeri hiç eksik olmayan Fahri kadar yok muydu? Daha okula başladığı gün saat takmıştı onlar. Hem de ışıl ışıl... Güneş parçası gibi... Kollarını sıvaya sıvaya gösteriyorlardı saatlerini. ”

‘Şey...’ dedi. ‘Hani söz vermiştin ya baba. ’ Sözüünün sonunu getiremedi. ‘Defter, kalem, silgi mi? Kolay canım alırız.’ Saat kelimesi tam dilinin ucuna gelmişti ki diyemedi. Boğazında düğümlendi sesi” (Güler, AÇO: 56- 57).

Çocuk, isteğini babasına güç de olsa sezdirir. Ancak babasının aldığı saat oyuncaktır ve kandırıldığını anlayınca büyük bir hayal kırıklığı yaşar:

“Babasıyla satıcının kurnaz kurnaz gülüşleri gözünün önünde canlandı.

‘Yalancılar!’ dedi. ‘Yalancılar sizi...’

İnce ince ağlamaya başladı. Öylesine de yorulmuştu ki. Gözlerinden uyku akıyordu” (Güler, AÇO: 63).

Anne babalar çocukların sorularına ve sorunlarına açık yüreklilikle ilgi göstermelidir. Onların anlayabileceği dille açıklamalar yapmalı, çözümler önermelidirler. Çocukların sorularını geçiştirmek, sorunlarını görmezden gelmek onların özgüvenleri açısından olumsuz sonuçlar doğuracaktır.

Mehmet Güler, erkek çocukların yaşamlarında karşılaşacakları bir tecrübeyi konu olarak seçmiştir: “sünnet”.

“Azıcık Ucundan” adındaki öyküde, çocuk; sünnet olayının ayrıntılarını merak eder ve öğrenmek için arkadaşlarına ve çevresine sorar. Ancak kimseden tatmin edici bir yanıt alamaz. Korkusu gitgide büyümektedir. Beklenen gün geldiğinde sünnetçi ona dürüstlikle her şeyi anlatır:

“Bak delikanlı, dedi sünnetçi. Her şeyi erkekçe konuşacağız seninle. Ben hiç yalan söylemeyeceğim sana. Sen de bana güvenecek, zorluk çıkartmayacaksın. Söz mü?” (Güler, İDG: 67).

Çocuk başına gelecekleri dikkatlice dinledikten sonra rahatlar ve korkularını yener.

Sokrates: “Dürüst bir insan daima çocuk kalır. ” der. Çocukluk döneminde kazandırılacak bu değer çocuğun ileriki yaşantısında da etkili olacaktır. Böylece sağlam karakterlerden oluşan sağlam bir toplum meydana gelecektir.

3.2.1.8. Empati(Duygudaşlık)

Duygudaşlık, Türkçe Sözlük’te “Kendini duygu ve düşüncede bir başkasının yerine koyabilme” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2009: 581). İnsanlar arası ilişkilerde ve iletişimde empatinin (duygudaşlık) önemli bir yeri vardır.

Bireyin sağlıklı bir iletişim becerisi geliştirebilmesi ve sosyal hayatta mutlu olabilmesi için empatik düşünceye sahip olması önemlidir. Çünkü birey toplum

tarafından sevilme ve beğenilmek ister. Kurduğu dostlukların ve diğer ilişkilerin sağlam olabilmesi için karşısındaki bireylerin hislerini, düşüncelerini anlaması ve karşılık vermesi gerekir. Bu nedenle söz konusu değerın çocuklara kazandırılması için Mehmet Güler de öykülerden yararlanmışır.

“En Güçlü Kim?” adlı öyküsü empati değerinin etrafında dönen olaylardan oluşmaktadır.

Doğayı seven bir çocuk havaların ısınmasıyla okuldan eve yürümeyi, doğayla iç içe olmayı tercih eder. Okuldan; sürekli ders çalışmasının, ödev yapmasının söylenmesinden sıkılmışır ve öğrenci (insan) olmak yerine başka bir varlık olmayı hayal etmeye başlar.

Önce bulut olduğunu hayal eder. Onun ödevinin olmaması, istediğı yerde gezmesi hoşuna gider. Bunları düşünürken bir yel çıkar, bulutu dağıtır. Bulut olmaktan vazgeçer. Bu kadar kolay yok olabilen bir şey olmak istemez.

Gece rüyasında kuş olduğunu görür. Kuşun özgürlüğü ona cazip gelir. Küçük bir çocuğun kuşu sapanıyla avladığını görür ve kuş olmaktan vazgeçer.

Okulda öğretmeni balinaları anlatır. Gemileri devirecek kadar güçlü olduklarını söyler. Çocuk balina olmaya karar verir. Eve gelip ansiklopediden araştırınca balinaların da insanlar tarafından avlandığını okur ve balina olmaktan da vazgeçer.

Mahallede bir kepçe toprağı kazmaktadır. İnsanların yorumlarına kulak kabartır. Kepçe yüz adamın yapamayacağı güçte bir iş başarmaktadır. Kepçe olmaya karar verir. Kepçeyi kullanan adam akşam vakti gelince işini bırakır, kepçe sesi son bulur. Kepçe olmaktan da vazgeçer (Güler, AÖ: 38- 45).

Çocuk çevresindeki varlıkları gözlemler ve kendisini onların yerine koyar. Kendi içinde bulunduğu durumu beğenmezken diğer varlıkları gördükçe insan olduğuna sevinir:

‘Kepçe de olmayacağım. Bunların içinde en mükemmeli insan... Ben insan olacağım.’

“Evlerine doğru büyük adımlarla yürüdü. İçinde kuvvetli bir ders çalışma isteği vardı” (Güler, AÖ: 45).

Yazar öyküde anne babanın, çocuğa sürekli ders çalışmasını öğütleyen otoriter yaklaşımını da eleştirmektedir. Çocuk bu durumdan kaçmak için hayal dünyasına dalmıştır.

Bireyin kendisini karşısındakinin yerine koyabilmesi için hayal gücünün de gelişmiş olması gereklidir. İlk çocukluk döneminde benmerkezciliğin verdiği bireysel düşünme çocukların kendilerini yalnız hissetmesine neden olabilir. Soyut düşünme dönemi başladığında empatik düşünme becerisi de gelişmeye başlar. Bu dönemlerde anne babaların çocuklarına karşı açık ve anlayışlı davranmaları, hislerini net ifade etmeleri çocukta duygudaşlık gelişimi için önemlidir.

Bireyler daha çok kendileri gibi düşünen ve ortak paylaşımlardan hoşlandıkları kimselerle arkadaşlık kurarlar. Arkadaşlıklarda da duygudaşlığın önemi büyüktür.

Güler’in “Pencere” öyküsünde anne babaları çalışan iki çocuğun evlerinin pencerelerinden birbirleriyle sessiz iletişimi anlatılmaktadır. Öyküde çocuklar el hareketleriyle ya da duygularıyla anlaşır. Birbirlerine; yaşadıklarını, gördüklerini el kol hareketleriyle, jest ve mimiklerle anlatırlar. Yazar, bu anlatıların içine duygudaşlığı örnekleyen bir kesit yerleştirmiştir:

“Film biraz komikti. Küçüklerle büyükler yer değiştirmişti filmde. Kısa pantolonu büyükler giyiyordu. Sakalı, bıyığı küçükler bırakmıştı. Atlıkarıncalara, dönme dolaplara büyükler biniyordu. Onların harçlıklarını ise küçükler veriyordu. Her şey bu tür tersliklerle doluydu” (Güler, İDG: 76).

Yazarın terslik diye adlandırdığı durum aslında çocuk- yetişkin farkıdır. Bu durumda bireylerin anlaşması için kendilerini diğerrinin yerine koyması gerekir. Yazar bu durumu göstermek istemiştir.

Nesil farkından kaynaklanan iletişim kusurları insan ilişkilerini olumsuz etkiler. Özellikle ebeveynlerin, kendi çocuklukları ile çocuklarının yaşadığı dönemi kıyaslamaları aralarındaki saygı, sevgi ilişkisini zedeleyebilir.

Değişen çağla birlikte çocukların karşı karşıya kaldıkları uyarıcılar farklılaşır. Anne babaların bu gelişmelere karşı hazırlıklı olmaları gerekir.

“İlk Gün” öyküsünde yazar nesil farkını şöyle betimler:

“Son yıllarda neler de çıkmamıştı ki... Çocukları okula başlamasa her şeyi kendi günlerindeki gibi tahta çantadan, saman yaprak defterden, doğru düzgün yazmayan kalemden ibaret sanacaklardı. Şimdiki çocuklar şanslıydı. Mikili silgilere, uçlarında küçük oyuncaklar takılı renk renk kalemlere, mıknatıs kapaklı kalem kutularına, çok değişik kalemtraşlara, boyalara, plastik kaplı defterlere, güzelim okul çantalarına sahip olmak bir zevk olmalıydı” (Güler, AÖ: 65).

“Kardan Adam” adlı öyküsünde Güler, arkadaşsızlıktan sıkılan bir çocuğun yaptığı kardan adamla geçirdiği zamanı anlatır. Onu arkadaşı olarak gören çocuk kardan adamı geceleyin soğukta bıraktığına üzülür:

“Çocuğun sevincinin yanında içine sinmeyen bir şeyler vardı. Kendisi yastığa, yorgana sarılırken kardan adamını gecenin içine, ayaza bırakmıştı.

‘Üşümüştün kardan adamım.’ dedi. ‘Donmuşsun. Tıp tıp atan yüreğinin sesi duyuluyor. Bağışla beni arkadaşım. Ben sıcak odalara kapanıp güzel güzel otururken seni gecenin içine ayazlara bıraktım. Bu yüzden de uyku girmedi gözüme. Bağışla beni!’

Daha fazla konuşamadı. Gözlerinden düşen birkaç damla yaş kardan adamın üzerinde dondu kaldı” (Güler, AÖ: 72- 73).

Öyküdeki çocuk kardan adamını daha kalın giydirerek bütün gece başında bekler. Çocuk, arkadaş edindiği kardan adamın yerine kendisini koyarak üşüdüğünü anlar. Bu da onun empati kurduğunu gösterir.

“Korkuluk” öyküsünde kurumaya yüz tutmuş bir erik ağacı yaşadığı sevgisizliği şöyle anlatır:

“Bahçe sahibi geldiğinde hep meyveleriyle, sebzeleriyle ilgilenmişti. Bir gün olsun dönüp bakmamıştı yüzüne. Şu çirkin korkuluğun her sabah yeşilden kırmızıya dönüşen meyvelerle birlikte olgunlaştığını bilmezdi. Ayçiçeğinden daha çok güneşe sevdalandığını anlayamazdı. Dallarda öten kuşlarla dem çektiğini, uçanlarla kanat çırpıp gittiğini göremezdi” (Güler, 2011c: 58).

Duygularının anlaşılmaması insanı üzer, kendisini değersiz hissettirir. Öyküde korkuluğun hâlini anlamayan bahçe sahibi eleştirilir.

Bireyler, çocukluktan itibaren edindikleri kazanımlarla kişilik gelişimlerini tamamlarlar. Meslek hayatına atıldıklarında da edindikleri değerler ölçüsünde davranırlar. Özellikle yüksek mevkilerdeki görevlilerin halka ve çalışanlarına karşı tutumlarında empati çok önemlidir. Güler, bu konuyu “Çift K Adında Futbol Sahası” öyküsünde ele alır.

Mesleği gereği ciddi bir karakteri olan Komiser Kemal, mahalleli tarafından çok sevilmektedir:

“Yakın bir karakolda komiserdi. Oraya atanalı çok olmamıştı. Görevine resmi arabayla gelip gidebilirdi. Nedense yapmıyordu bunu. Yürümeyi, halkın arasında olmayı yeğliyordu belki de” (Güler, 2012f: 39).

Ancak mahallenin çocukları bu görüşte değildir. Çocukların top oynamasından rahatsız olanların, durumu Komiser Kemal’e şikâyet etmesinden korkarlar. Bu yüzden de onun sokaktan geçme saatlerinde oyunu durdururlar. Bir gün oyuna dalıp saati unuturlar. Ancak Komiser Kemal bekledikleri tepkiyi göstermez; aksine onlarla top oynar:

“Çocuklar bu golün ardından alkışı patlattılar.

- Vay be, dedi kalede duran Turgay. Ben böyle bir şutla ilk kez karşılaşıyorum.

Alkışlar, övgüler Komiser Kemal'in o resmî havasını biraz dağıtmış gibiydi. Yüzündeki komiser ciddiyeti gitmiş onun yerine hoş bir gülümseme gelip oturmuştu.

- Yok canım, dedi Komiser Kemal. Sizin yaşınızdayken biz de biraz oynardık, o günlerden kalma. Daha fazlası yok” (Güler, 2012f: 44-45).

Çocuklar korktukları adamın kendileri gibi top oynadığına şaşırırlar:

“Bu olaydan sonraki ilk pazar günüydü. Komiser Kemal'i bu kez karşılarında sivil giysilerle buldular. ‘Gençler!’ dedi gülümseyerek. ‘Beni de aranızda alır mısınız, bir süre sizlerle oynayabilir miyim?’ Çocuklar önce biraz şaşırdılarsa da durumu çabuk kavradılar. Hemen ardından alkışı bastılar. Bu alkış onun gelişine gösterilen bir sevincin işaretiydi” (Güler, 2012f: 45).

Öyküde Komiser Kemal'in kendisini sevdirmek için duygudaşlığı kullandığı görülmektedir. Halkla iletişimini kuvvetlendirmek için onların içinden olduğunu hissettirmiştir. Çocukların gönüllerini kazanmak için de onlarla top oynamış ve onlara futbol sahası hazırlatmıştır.

Mehmet Güler, bu değere pek çok başlıkta değinmiştir. Örneğin çevre sorunlarını irdelerken doğanın ve diğer varlıkların sorunlardan nasıl etkilendiğini çocuklara empati yoluyla gösterir. Anne- baba sevgisi aşılarken onların duygularını, fedakârlıklarını empati yoluyla anlamamızı sağlar. Zorda kalanlara merhametli davranırken, yardım ederken empatiyi kullanır. Çocuk, tüm bunları yaparken de hayal gücü ile kendisini diğer varlıkların yerine koyar.

Duygusal zekânın başlıca göstergelerinden biri olan empati, çocukların içsel güç oluşturmalarına, dış şartlardan fazla etkilenmeden doğru seçimler yapmalarına yardım eder. Bu nedenle sosyal varlık olan insanların bu değeri özümsemeleri sağlanmalıdır. Bu da çocuklukta bu değer kazandırılmasıyla mümkün olacaktır.

3.2.1.9. Merhamet

Merhamet; “bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2009: 1373). Birey vicdanının hassaslığı ölçüsünde merhamet eder. Diğer insanlara ve canlılara zarar vermekten kaçınır. Zarar görenler için üzülür, mevcut durumu düzeltmeye çalışır.

Çocuklara ilk yaşlardan itibaren diğer insanlara, canlılara, doğaya karşı sevgi beslemesi, saygı duyması ve bunların sonucu olarak merhametli davranması gerektiği öğretilmelidir.

Mehmet Güler, “Gökyüzünü Kuşlarla Paylaşmak” öyküsünde gelininin zulmünden bezen yaşlı ve sakat adamın üzüntüsünü anlatmaktadır. Öyküdeki gelin zalim ve bir o kadar da acımasızdır:

“İçeriden genç bir kadın fırlarcasına balkona çıktı. Elinde sopaya benzer bir şey vardı. Onunla kumrulara vurmaya istediysen de beceremedi. Kumrular fırlayıp çatıya kaçtı. Genç kadın elindeki sopayı öfkeli yere attı. Sonra da yaşlı sakat adama kızdı, söylenmeye başladı.

Yaşlı adam genç kadının söylenmelerine yanıt vermedi. Tekerlekli sandalyesinin içinde iyice küçülüp gitti.

Sevmediğim, sürekli kızdığım adama acır gibi oldum. Korktuğum, bir gün balkondan balkona atlar diye kaygılandığım adam bu zavallı mıydı? Kızılmazdı ona, korkulmazdı ondan. Ancak acınırdı” (Güler, YR: 18).

Yazar, öyküde yaşlı ve engelli insanlara merhamet göstermek, onlara varlıklarından hoşnut olunmadığı hissi yaşatmamak gerektiğine dikkat çeker.

“Keseğâğıdı Ustaları” öyküsünde de işçi çocukları ziyarete gelen yaşlı adam, merhametsiz oğlundan ve gelininden şöyle söz eder:

“Oğlum, gelinim her gün evden kovarlar beni; ama yine de merak ederler. Garip insanlar işte... Garip dünya... Anlaşılması güç. Bırakın peşimi, başımı alıp gideyim, diyorum onlara. Kendi yükümü kendim alıp götüreyim. İzin vermiyorlar.

Sanki her gün ölsün diye gözümün içine bakan onlar değil. Sanki her gün evden kovalayan başkası... Başımı alıp gitmeme izin vermiyorsunuz; öyleyse sahip çıkın, diyorum. Ömrümün son günlerinde rahat ettirin. Yok, diyorlar o zaman da. Çok yaşadın. Öl de sen de kurtul biz de. Hasılı, anlaşılması güç, karışık işler” (Güler, 2012e: 80- 81).

Hayat şartları gereği bazı kimseler zorluklarla baş etmek zorundadırlar. Güler, bazen çocukları bu bağlamda ele alır:

“Simitlerin Sıcaklığı” öyküsünde yaşlı adam, simitçi çocuk hakkında acımayla takdir etme arası bir duygu yaşamaktadır:

“Uzanıp çocuğun başının üstündeki tabladan sıcacık gevrek simitler seçiyor. Bu arada da onun yüzüne bakıyor. Zeytin gibi kara kara gözlerini görüyor. Bir de burnunun ucundaki ter damlacıklarını... Uzanıp yanağını okşuyor. Buraya kadar çağırıp yordduğu için kızıyor kendine. Aynı zamanda çocuğa acıyacak oluyor. Sonra vazgeçiyor acımdan. Güçsüz, zavallı insanlara acınacağını düşünüyor. Olsa olsa sevilir bu çocuk, diyor içinden. Takdir edilir” (Güler, 2002: 7).

Acıma duygusu görecelidir. Öyküdeki yaşlı adam her ne kadar çocuğa acısa da onun yaptığı işi takdirle karşılar.

Mehmet Güler, merhamet değerini işlerken engelli bireylere karşı merhametli yaklaşmak gerektiğini çocuklara hissettirir. “Şeker Dede” öyküsünde görme engelli bir dededen şöyle söz eder:

“Kalabalığın içinde yaşlı, tonton bir dede dikkatini çekti. Elinde baston vardı. Bildiği bastonlara benzemiyordu bu. Beyazdı. Boru gibi de dümdüzdü. Acun, dedeye daha dikkatli bakınca onun görme özürlü olduğunun farkına vardı. Üzüldü. Kim bilir yaşam onun için ne kadar zordur, diye kendi kendine söylendi. Hele de böylesi kalabalıkların içinde... İçinde bir şeylerin ezilir gibi olduğunu duydu” (Güler, 2012f: 7- 8).

Öyküdeki çocuk, engelli dedeye acır, kendisini onun yerine koyarak onu anlamaya çalışır. Yazarın merhamet anlayışı küçümseme içermez, engellilere saygı duyulması için empati yoluyla onları anlamaya yöneliktir.

Çoğu zaman yardımseverlik değeri ile merhamet değeri bir arada bulunur. Çünkü kişi vicdanını hassaslaştıran durumlarda yardım etmeyi tercih eder.

Güler'in "Cici'ye Tekerlekli Ayak" öyküsünde sakat bir kedinin bakımını üstlenen hayvanseverin kediye tekerlekli ayak yapması konu edilmektedir. Öykü kahramanını yardım etmeye yönlendiren derin bir merhamet duygusundan bahsedilir:

"Özcan Bey, bu zavallı hayvanlara bakarken içinin bir yerlerden gizlice kanadığını duyar gibi oldu. Düşünüyordu da bugüne kadar hiçbir hayvana kötülük etmemişti. Peki, yeterli miydi bu? Kötülük etmemişti; ama iyilik de yapmamıştı. Hep uzaktan sevmişti onları. Sevmekle yardım etmek farklı şeylerdi. Hayvanları sevelim, demek işin kolay ve soyut yanıydı. Ama yaralı, hasta bir hayvanı veterinerine götürmek, düşkün olanı sahiplenmek zor ve somut olanıydı. Bugüne kadar kolay ve ucuz olanı seçmişti. Şimdi buradan çekip gitmekle aynı şeyi yapmış olmayacak mıydı?"

Özcan Bey işlerini bitirmek için oradan uzaklaşmıştı ki içindeki o görünmez yaranın daha çok kanadığını duydu. Vicdanının ta derinliklerinden gelen ses 'Böyle çekip gidemezsin!' diye haykırıyordu" (Güler, 2007: 69).

Hayvanlara karşı merhametli davranmayı öğütleyen bir başka öykü de "Trafikzede Köpek" tir. Öyküde bir araba, sokak köpeğine çarpıp kaçmıştır. Hiç kimse köpeğe yardım etmez; ancak iyiliksever simitçi bu görevi üstlenir:

- " Bu köpeğin arka ayakları ezilmiş yahu, diye bağırdı. Bunu ezen vicdansız neden alıp götürmedi veterinerine?"

Köpeğin düğme gibi zeytin karası gözlerindeki acı Cemil Usta'nın içine işledi. Arka ayakları ezilen köpek yine bir arabanın altında kalabilirdi. Cemil Efendi inleyen köpeğin değişerek dönüşerek bir insana benzediğini hayretle seyretti. Az önceki bilinmez dili, acısı çözülmüştü işte. Beni kurtarırsan sen kurtarırısın, diye ta

yüreğinin içine bakıyor, yalvarıyordu. Cemil Efendi daha fazla dayanamayacağını anlayınca köpeği kaptığı gibi kucağına aldı” (Güler, YR: 47- 48).

Öyküdeki Cemil Efendi, yolda pek çok aksilikle karşılaşır ve veteriner masraflarını kısıtlı bütçesiyle karşılamaya çalışır. İşinin başına döndüğünde aracına ceza makbuzu bırakıldığını görür.

Yazar, iyilik etmeyi yücelterek sonrasında karşılık beklememek gerektiği düşüncesini yerleştirmeye çalışmıştır.

Bu değer, çocuklar için diğer değerlerden daha soyut kalabilir. Çünkü ölçülmesi, gözlenmesi zordur. Merhamet duygusu, bireyi istenen davranışı göstermeye iten tetikleyici bir değerdir. Bu nedenle değeri değil; değer etkili olduğu davranışı gözlemlemek mümkün olacaktır.

Çocuklara okutulacak eserlerde onların vicdanlarını hassaslaştıracak betimlemeler yapılması merhamet değerinin kazandırılmasında faydalı olacaktır.

3.2.1.10. Yardımseverlik

Yardımseverlik, insanların bir başkasına iyilik etmekten mutluluk duyması durumudur. Birey, yardıma ihtiyaç duyan kimselerle karşılaştığında sosyal duyarlılık gösterir. Bu duyguyu kazanan bireyler birlik beraberlik duygusu da geliştirirler, dayanışmayı ilke edinirler.

Toplumsal sorunlara duyarlı, yardımlaşmayı, paylaşmayı bilen çocuklar yetiştirmek için ilk adım ailede atılır. Çocuk, öğrendiklerinin üzerine okuldaki davranış kalıplarını da ekler. Okulda arkadaşlarının zor anlarında yanlarında olmak, onlara yardım etmek suretiyle bu değeri kuvvetlendirir.

Güler, yapılan yardımların niteliğine özen gösterilmesi gerektiğini vurgular. Çünkü bireyler kendilerince olumlu olan davranışların diğer bireyleri rahatsız edebileceğini fark etmeyebilirler.

“Bunların Hangisi İyilik?” adlı öyküde iyilik yapma niyetinde olan kimselerin olumsuz bir duruma sebep olabileceği şu öyküyle anlatılmaktadır:

“Minik serçe donmak üzeredir ki birden sıcacık bir katının üstüne düştüğünü ve iliklerine kadar sıcaklık yaydığını hisseder. Bu bir hayvan pisliğidir. Ama bu tiksinişen şey, serçeyi donmaktan kurtarmış ve ona yeni bir hayat şansı tanımıştır. Ta ki köy çeşmesine su doldurmaya giden Pembe Kadın onu görene kadar... Pembe Kadın onu görünce hâline acır, pisliğin içinden çıkarıp güzelce yıkar, kurular ve uçup gitsin diye çeşmenin üstündeki duvara bırakır. Oysa serçenin takati kalmamıştır, uçup sıcak bir yer arayacak... Pembe Kadın iyilik yapayım derken bir cana kıymıştır bilmeden...

Seni pislik içinde bırakan her zaman kötülük yapmış sayılmıyor. Pislikten kurtaran da her zaman iyilik yapmıyor” (Güler, 2007: 82).

Yazar, çok sık olmamakla birlikte örtük iletiler yerine açık ileti kullanmıştır. Öyküdeki ana fikre dayanarak çocukları iyilik ve kötülük kavramlarını sorgulamaya yönlendirir.

Yazar, öyküleriyle yardıma ihtiyacı olan kimselere yardım etmeyi özendirirken engelli kimseleri göz ardı etmemiştir. Onlara karşı merhametli olmaya, yardımsever davranmaya önem verir.

“Şeker Dede” adlı öyküde görme engelli olan yaşlı adamı yolun karşısına geçirmek için vicdan muhasebesi yapan çocuk:

“Yoluna devam edecekti ki beyaz bastonlu dedeyi hatırladı. Dönüp baktı. Dede geçememişti. Tek başına bekliyordu orada. İnce bir boruya benzeyen beyaz bastonunu sağa sola sallıyor, atacağı adımın yerlerini bulmaya çalışıyordu. Ne yapacağına bir anda karar veremedi. Dönüp dedeye yardım etse okuluna geç kalabilirdi. Yardım etmese içi rahat etmeyecekti. Trafik ışıklarına baktı. Yeşil hâlâ yanıyor, yardım için kendini çağırıyordu. Ani bir kararla gerisingeri döndü. Yaya geçidinden koşar gibi geçti, karşı yakaya vardı. Bir iki tümceyle maksadını anlattı. Görme özürlü dedenin elinden tutup yol göstermeye başlamıştı ki... ” (Güler, 2012f: 8- 9).

Öyküdeki çocuk okula geç kalma pahasına engelli ve yaşlı adama yardım etmiştir. Bu durum öğretmeni tarafından da anlayışla karşılanmış ve çocuk yardım etmiş olmanın verdiği iç huzuru yaşamıştır.

Öyküleri aracılığıyla yardımseverliği özendiren Mehmet Güler, yalnızca insanlara karşı değil, hayvanlara ve bitkilere karşı da duyarlılık oluşturmayı amaçlar.

“Rottweiler’in Gülümsemesi” adlı öyküde yangından kurtarılan bir köpekten söz edilir. Apartman sakinleri yangının verdiği korku ve telaş içinde itfaiye ekiplerinin gelmesini bekler. Bir itfaiyeci dumanların arasından köpeği çıkarır. Hayvan ölmek üzeredir. Olumsuz yorum yapanların aksine itfaiye eri hayvanı hayata döndürmek için elinden geleni yapar (Güler, 2012f: 108- 118).

“Çetin Bey yoruluyor, terliyordu. Ama mücadelesini sürdürüyordu. Sonunda yaşam kazanıyordu. Rottweiler yavaş yavaş dünyaya gözlerini açtığı anda Çetin Bey’i görüyordu karşısında. Yaşamı yeniden selamlar gibi çizgi hâlinde gülüyordu ona” (Güler, 2012f: 117- 118).

Öyküde hayvanların da tıpkı insanlar gibi yaşama hakkının olduğu örtük iletişimiyle birlikte yardımseverlik değeri kazandırılmaya çalışılmıştır.

Güler, “Protezli Jerry” öyküsünde yaşlandığı için dişleri kırılan bir köpeğe diş protezi yapılmasını konu edinmiştir (Güler, 2012d: 14- 20).

Çocuklarda yardımseverlik davranışını oluşturmak ve süreklilik kazandırabilmek için öncelikle çocuğun empati kurması sağlanmalıdır. Çocuk davranışı gösterdiğinde takdir edilmeli, yardımseverliğin karşılıklı bir etkileşim olduğu sezdirilmelidir.

3.2.1.11. Dayanışma

Dayanışma; “insanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanması” olarak tanımlanabilir. Toplumsal hayatta bireylerin bir arada yaşamlarının gereği olarak birbirlerine karşı sorumlulukları vardır. Bunlar, yazılı

olmayan bazı kurallara dayanan ve toplumsal huzuru sağlamak için gerekli olan davranışlardır.

Dayanışma, bireylerin bir amaca dönük olarak çaba sarf etmesini gerektirir. Bu çaba; sevgi, saygı, dostluk, yardımlaşma, merhamet, birlik beraberlik, umut gibi diğer değerleri de içerir. Bireylerin kendilerini yalnız hissetmesini engeller, kendilerine duydukları saygıyı artırır.

Mehmet Güler, hemen hemen her öyküsünde birlik beraberlikle her sorunun üstesinden gelinebileceğini, işbirliği içinde çalışmanın bir işi düzgün ve kısa zamanda bitirmeyi sağlayacağını sezdirmiştir. Çocukların bu kazanımı elde etmeleri; yaşamları boyunca insanlığa hizmet ettikleri düşüncesini yerleştirecek ve bu hazzı daimi kılacaktır.

“Kırlangıçlar ve İnsanlar” adlı öyküde imece kavramıyla birlikte insan-hayvan dayanışmasına değinilir. Öyküde yuva yapmak için uygun bir yer arayan kırlangıçlar arasında şu konuşma geçer:

- “Manzara çok güzel, dedi. Yükseklik de mükemmel. Gerçekten de beğenilmeyecek gibi değil. Ama bu bina henüz bitmemiş. Başımıza birtakım sorunlar açmasın?”
- Bitmemişse yardım eder bitiririz, dedi Sivrikanat gülümseyerek. Sen tuğla çekersin ben de harç. Sonra da insanlar bize yardım ederler. Bir apartman da biz dikeriz.
- Neden olmasın? Kuş-insan birlikteliğinin ilk imecesini de gerçekleştirmiş oluruz” (Güler, 2007: 101).

Öyküdeki bu konuşmayla dünya üzerinde insanlarla hayvanların; dostça ve beraberce yaşamalarının mümkün olduğu vurgulanmaktadır. Kırlangıçlar bu düşüncede olsalar da öykünün gelişme kısmında insanların bencilliklerinin hedefi olmaktan kurtulamazlar. Bencillik ise birlik beraberliğin, dayanışmanın düşmanı bir duygudur.

Yazarın, “Birlikten kuvvet doğar.” atasözünü ana fikir edinerek yazdığı “Meraklı Küçük Kırmızı Balık” öyküsü dayanışmanın önemi etrafında şekillenmiştir.

Öyküdeki küçük balık çok meraklı, bir o kadar da sabırsız olduğundan etrafındaki tehlikelerden habersizdir. Annesi onu bu konuda eğitir:

“Çevrem benim gibi küçük kırmızı balıklarla dolu. ‘Bunlar senin kardeşlerin.’ diyor annem. Tam bu sırada bir soru daha geliyor dudağımın ucuna: Kardeş ne demek?”

Bu kadar kardeşim olduğuna göre demek koca bir aileyiz sularda. Seviniyorum. Biz bu kadar çokken varsın büyük olsun sular, diyorum. Ne fark eder? Gücümü büyük aile olmamızdan mı alıyorum, daha ilk günlerde büyük sulara açılma isteğimi söylüyorum anneme” (Güler, AÇO: 71).

İnsanın yalnız olmadığını, onu destekleyen, zorda kaldığında yardımına koşan insanlar olduğunu bilmesi cesaretini artırır, özgüvenini tazeler. Bu nedenle çocuklara dayanışmanın önemi anlatılmalı ve onlara örnek olunmalıdır.

Yazar, birlik olmanın tehlikeler ve haksızlıklar karşısında önemli olduğunu kavratmak için öyküdeki anne balığı kullanarak birliği ve dayanışmayı özendirilmeye çalışmaktadır:

“Küçük balıkların büyük balıklarca yutulmaması için tek yol var, diyor. Yutulmamak için tek yol bir araya gelmek... Bir araya gelmenin de bir kuralı olacak, diyor annem. Şimdiki gibi rastgele olmayacak. Bir araya geldiğinizde hepimiz kocaman bir balığa benzeyeceksiniz, diyor. Büyük balıklar sizi gördüğünde gerçek ve tek balık sanacak. Bu kez yutulmamak için sizden kaçacak” (Güler, AÇO: 73-74).

Öyküdeki örtülü iletiler, çocuğun toplumsal hayatta birbirine destek olmanın, karşılıklı bağlılığın önemli olduğunu hissetmesini sağlayabilir. Çünkü balıklar tek tek kolay birer hedefken bir araya geldiklerinde güçlü olmaktadır.

Mehmet Güler, dayanışmanın, birlik beraberliğin önemini anlatırken ayrımcılığı reddeder. Dil, din, ırk gözetmeksizin insanların kardeşliğini ve dostluğunu ön planda tutar.

Eşitliği her fırsatta vurgulayan yazar dayanışma içinde yaşamının verdiği hazza dikkat çeker. “Aydedenin Öpücüğü” öyküsünde rüyasında uzay çocukların şenliğine giden bir çocuktan ve izlenimlerinden şöyle söz eder:

“Amanın! Ne güzel çocuktu bunlar. Şu ufak tefek olan Plüton’dan gelmişti. Şu ince, uzun saçlı olan Neptünlüydü. Satürn’den gelen cicili kız, gezegeni gibi fötr şapkalıydı. Merkür, Güneş’e en yakın gezegen olduğu için mi oradan gelen çocuk oldukça esmerdi. Uranüs’ten gelen en şişmanı; Jüpiterli olan neşeli olanıydı” (Güler, AÖ: 12).

Bu betimleme ile insanların farklı milletlere mensup olabileceğini; ancak uzay şenliklerine her birinin katılarak beraber zaman geçirdiklerini dile getirir. Bu değişik çocukları gören öykü kahramanı ile ilgili:

“İnsanların böyle değişik oluşlarına çok sevindi Zeynep. Bu bir zenginlik olmalı, dedi içinden. İnsanların güzelliği olmalı. Hepsi birbirine benzese tekdüze sıkıcı olmaz mı? ” (Güler, AÖ: 12) diye düşünmesi, insanları ayırt edici özelliklerine göre değil; birleştirici özelliklerine göre benimsediğini gösterir.

Bireyler gibi milletlerin de birbirlerini anlaması, ortak bir dünya görüşü oluşturması birlik beraberlik için önemlidir. Öyküde Zeynep çocukların beraberliğinden hareketle dünya barışı ve dayanışma için de düşünceler geliştirir:

“Zeynep, yüksekçe bir yere çıkıp çocuklara baktı. Çocuklar da yıldızlar kadar çok, dedi içinden. Bu kadar çok olmaktan gizli bir zevk duydu. Biraz sonra el ele tutuşan çocukların dansına katıldı. Herkes kendi dilinde kendi şarkısını söylüyordu. Çok sürmedi ki bu değişik dil, değişik şarkı giderek ortak dile, ortak şarkıya dönüştü. Sesleri yıldızlarda yankılanıp geldi. Herkes o evrensel dili konuşuyor, birbirlerini anlıyordu. Dansları uyumlu, coşkuları ortaktı. Zeynep bu güzelliğin düş olacağını düşünüp korktu” (Güler, AÖ: 13).

Öyküde barışçı, insan sevgisi dolu Zeynep farklılıkları birer zenginlik ve güzellik olarak görür. Toplumsal barışın yanında dünya barışının da birlik beraberlik için önemli olduğu fikrini temsil eder.

Birlik beraberliğin yoğun görüldüğü yer hayvanlar âlemidir. Yazar, onları örnek göstererek çocuklara bu değeri kazandırmaya çalışır. Leyleklerin göç ederken uçuş şeklini dikkate alan yazar, bunu dayanışmanın sonucu sayar. “Uçuyoruz Öyleyse Varız” öyküsü leylek dayanışmasını konu edinir:

“Beni dikkatle dinleyin arkadaşlar, dedi Po. Uzun değil; çok uzun bir yolculuğa çıkıyoruz. Herkes kendisini böyle bir yolculuğa hazırlamalı. Bilesiniz ki bu yolculuk zevkli olduğu kadar çetin bir yolculuk da. Denizler, deryalar aşacağız. Önümüze hava boşlukları, yağmurlar, fırtınalar çıkacak. Ama dünyanın en güzel manzaraları da ayaklarımızın altına serilecek. Bu yolculuğun acıya değil zevke dönüşmesi için hava raporunu iyi bilmemiz gerekiyor. Bu konunun uzmanı leylek, grubun önünde benimle birlikte uçacak. Ayrıca hiç kimsenin uçuş kafilesinden ayrılmaması gerekiyor. Herkesin elinden geldiğince birbirine yardım etmesi de çok önemli. O zaman rüzgârın, fırtınanın değil; bizim dediğimiz olacak. Toplanmanın, birlikte uçmanın anlamı da bu... Şimdi herkes çevresine baksın. Gelmeyen arkadaşı, komşusu, akrabası olan varsa gelip bana söylesin. En son arkadaşımızı almadan yola çıkmayacağız” (Güler, YR: 93).

Göç sırasında her leylek üzerine düşeni yapar ve uçuş esnasında da birlikte hareket ettikleri için hava şartlarından kötü etkilenmezler. Bu durum çocuklara birlikte hareket etmenin zorlukları aşmada önemli olduğu fikrini aşılar.

“Yeşil Dinozorlar Derneği” adlı öyküsünde yazar, birlik beraberlik ve dayanışma mantığının bir örgütlenme çatısı altında toplandığı derneklere dikkat çekmektedir.

Sözü geçen dernek; insanoğlunun doğaya verdiği zararı önlemek üzere hayvanlar tarafından kurulmuştur. Hayvanlar, bu demokratik ortamda sorunları tespit ederek çözüm üretirler. Güler, bu öyküyle tüm dünyayı etkileyen ekolojik sorunlar karşısında insanoğlunun birlikte hareket etmesi gerektiği fikrini yerleştirmeye çalışmaktadır.

Öyküde dernek başkanı, toplantıya başlarken birliktelik çağrısı olarak:

‘Şimdi sizleri ölen, soyları tükenen hayvan kardeşlerimizin anısına bir dakikalık saygı duruşuna davet ediyorum’ (Güler, 2007: 8) ifadesini kullanmıştır.

Hayvanların çözüm arayışı sırasında birlik ve beraberliği esas almaları önemlidir. Hayvanlar “biz” mantığıyla hareket etmekte ve soylarının devamı için hep birlikte çabalamaktadırlar:

“Karşımızda bizden çok akıllı, çok zeki insanoğlunun bulunduğunu unutmayalım. Birçoğumuzun soyu insanların yaşam alanlarımızı işgal etmeleri sonucu yok oldu. Değişen dünyamızda bizim soyumuz için hangi tehlikeler söz konusu?” (Güler, 2007: 11).

Mehmet Güler, birlik beraberliğin, dayanışmanın sosyal hayattaki en güzel örneği olan sivil toplum örgütlerine öykülerinde sıkça yer vermiştir. Bunlardan biri de “Babamın Okulu” adlı öyküde geçmektedir.

“Babamın Okulu” öyküsünde dernek mantığı şu şekilde betimlenmiştir:

“Okulun yıkılacağı hatta satılacağı haberlerini duyunca Saim Bey herkesten çok öfkeleni. Yıktırmam da sattırmam da okulumu, diye kükremeye başladı.

Okulunu, okuluyla birlikte de anılarını yıktırmamaya kararlı olan Saim Bey kendisiyle birlikte bu okulda okuyan arkadaşlarını topladı. Onları yanına alarak türlü makamlara çıktılar, dilekçe verdiler. Okulumuzu yıktırmayız ve sattırmayız, diye tepkilerini yüksek sesle dile getirdiler. Çok geçmedi ki gazetelerde bir haber çıktı. Benim Okulum adı altında yeni bir dernek kurulmuştu. Dernek yöneticileri yüzyıldan daha fazla süredir eğitim öğretim veren, pek çok kuşağı okutan bu okulun yıkılmasına, satılmasına karşı olduklarını duyuruyorlardı. Derneğin başkanlığına Saim Çelik getirilmişti” (Güler, 2010c: 47).

Güler, haksızlığa karşı kararlı ve örgütlü bir şekilde mücadele etmenin yasal yolunu çocuklara göstermek istemiştir.

Yazar, işbirliğinin önemini vücuttaki organları örnek vererek işlemiştir. Bireylerin bir amaç doğrultusunda birbirlerine destek olarak, yardımlaşarak bir bütün oluşturduklarını ifade eder.

“Paylaşılmayan Başarı” adlı öyküde koşu yarışmasında birinci olan çocuğun vücudundaki organlardan her biri bu başarıda kendisini önemli görür:

- “Bugün kazanılan madalya benim hakkım, diyordu ayakları.
- Bizim hiç payımız yok mu, diyordu ciğerleri.
- Ben de o ayakları, ciğerleri, gözleri besledim. (Mide)

Kalp, böbrekler, beyin de kendilerinin ne denli önemli olduğunu ispatlamak için tartışmaktadırlar.

“O çünkü başarıyı kendilerine mâl etmek isteyen organların kavgasını ta uzaktan duymuştu beyin:

- Herkes bu başarı benim hakkım, diyor da başka bir şey demiyor. Anlaşıldığı kadarıyla bencillik, böbürlenme tümünüzün içini doldurmuş.

Öyküdeki tartışma sonuçsuz kalsa da yazar:

“Okuluna yetişmek için tıpkı o madalyaya oyulmuş atlet gibi koşarken tüm organlarının birbirinden önemli olduğunu düşündü” (Güler, 2002: 37- 39) ifadesini kullanarak organların bir ve beraber hareket etmelerinin önemini vurgular.

Güler, toplumdaki bireyleri vücuttaki organlara benzetmiştir. Her bir organın görevini düzgün yapması vücudun sağlığı için ne kadar önemliyse toplumsal huzur için de işbirliği ve dayanışma önemlidir. Yazar, bu düşünceyi çocuklara kazandırmaya çalışmıştır.

Birlik ve beraberlik içinde olan toplum kendi kendini yönetir, dışarıdan müdahalelere izin vermez. Karşılaşılan sorunlar daha çabuk çözülür ve gelişmek için gerekli şartlar kolayca aşılr. Bireylerin beraber hareket etmeleri elbette ülkemiz için de çok faydalı olacaktır. Buna en güzel örnek İstiklal Savaşı’dır. Mehmet Güler vatan ve millet sevgisiyle dolu bir yazar olmasına rağmen birlik ve beraberliği çok iyi yansıtan tarihi mücadelemizi konu eden bir eser yazmamıştır. Dayanışmayı daha çok bireysel bağlamda ve sınırlı alanlarda ele almıştır.

3.2.1.12. Konukseverlik

Konukseverlik, Türk toplumunun sahip olduğu önemli bir özelliktir. Türk tarihinde “tanrı misafiri” kavramının doğmasına sebep olan bu vasıf övünülecek bir durumdur. Türklerin tarih sahnesine çıkmalarından beri konuklarına özenli davrandığı, ikramlarda bulunduğu bilinmektedir. Hatta eve gelen kimsenin kim olduğu sorgulanmadan konaklama ihtiyacını gidermekte tereddüt edilmez. Çünkü misafirin Tanrı tarafından gönderildiğine inanılır. Ondan gelen de geri çevrilmez, en güzel şekilde karşılanır. Bu şekilde misafire kutsal bir nitelik yükleyen Türkler misafir ağırlamanın önemini pek çok gelenekte yaşatır. “misafir odası” geleneği de gösterilen bu özenden kaynaklanır.

Güler, konukseverlik değerini öykülerinde işlerken misafirlerine güler yüzlü davranan, hoşgörülü ev sahiplerine yer verir.

Yazarın, konukseverlik ve millî değerler üzerine kurulmuş “Yedi Renkli Dünya Çocukları” adında bir çocuk romanı vardır. Eserde 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı dolayısıyla düzenlenen çocuk şenliklerinde, başka ülkelerden gelen çocukları evlerine konuk eden aileler ve yaşadıkları anlatılmaktadır:

‘23 Nisan şenlikleri için gelecek olan dünya çocuklarından birini biz konuk edeceğiz.’

“Babam haberi verdiği zaman oldukça heyecanlı gözükiyordu. Önce şaka sandık bunu. Babamla konuştuğça işin şaka olmadığını anladık.

‘Bugün büroma telefon ettiler, dedi. Bayram için gelecek dünya çocuklarını her yıl olduğu gibi ailelerin yanlarına vereceklermiş. Benim alıp alamayacağımı sordular. Ben de severek kabul edeceğimi söyledim.’

‘Çok iyi etmişsin.’ dedi annem.

Benzer şeyleri ben de söyledim” (Güler, YRDÇ: 9).

Alman çocuk, konuk olacağı eve geldiğinde sıcak bir şekilde karşılanır. Türk kültüründe misafire verilen değer gereği konuk kapıda karşılanır ve hoş sözlerle içeri buyur edilir:

“Konuk olacağım evin kapısında anneme benzemeyen; ama annem gibi gülen bir kadın beni karşılıyor.

‘Willkommen Hans!’

Annemin sesi kadar sıcak, içten bu ses... Kadın, eğilip yanaklarımdan öpüyor” (Güler, YRDC: 49).

Güler, bu öyküde bir yandan Türk konukseverliğine, Türk- Alman dostluğuna dikkat çekerken bir yandan da Alman kültürünü tanıtır (Gültekin, 2011: 153- 157).

Konukseverlik değerinin geçtiği “Kırlangıçlar ve İnsanlar” öyküsünde kendilerine ev yapmakta olan bir kırlangıç ailesinden söz edilir:

“Yorucu bir uğraştan sonra yuvalarını bitiriyorlardı ki iki kırlangıcın kendilerine komşu geldiklerini fark ettiler.

- Yabancı değil bunlar, dedi Sivrikanat. Afrika’dan buraya uçarken uzaktan tanımıştım onları. Şimdi komşu oluyoruz, umarım iyi geçiniriz.

Varıp yeni komşularına hoş geldin, dediler. İyi şanslar dilediler” (Güler, 2007: 104).

Komşuluk ilişkilerinde iyi anlaşmak çok önemlidir. Kültürümüzde yeni taşınan ailelere “hoşgeldine gitmek” diye bir tabir vardır. Yazar, öyküde bu değeri yaşatmak istemiştir.

“Keseğâğıdı Ustaları” adlı öyküde köyden kente keseğâğıdı yapmak üzere gelen işçi çocukların yalnızlıklarını gideren, onlara destek olan, evlerine konuk olan dostları vardır:

“Tencereyi, tabakları sabunlarken dış kapımız çalındı. Akşamın bu saatinde evimize gelen hiç kimse olmazdı. Ne bizi arayan olurdu ne de biz bir başkasına giderdik. Heyecanlandım. Koşup kapının ardındaki paslı sürgüyü çektim.

- Girebilir miyiz, dedi birisi.

Önce tanıyamadım. Çatal kanatlı kapıların gölgeleri vurmıştu yüzlerine. Biraz daha dikkat edince tanıdım. Tuz istediğim ağabeylerdi. Karşı komşularımızdı.

- Buyurun, dedim. Buyurun içeri.

Birden coşup sevindim. Koşmak, bağırıp çağırmak, hoplayıp zıplamak istiyordum. Demek bizleri de arayıp soran komşularımız vardı bu kentte. Arkadaşlarımız vardı. Ne iyi...

Koşup haber verdim arkadaşlarıma. Onlar benden çok sevindiler. Oturma odamıza aldık onları. Altlarına uzatacağımız tek sandalyemiz yok. Minderimiz, divanımız yok. Yer yataklarının üstüne, gazete kâğıdı tomarlarına oturdular. Onların çekinmeden oturuşlarını görünce sevindik. Hoş geldiniz, deyip ellerini sıktık. Bizler de yere gazeteler serip oturduk. Kendilerini bize sırayla tanıttılar(...)

Sonra çay demleyip ikram ettik onlara. Yaptığımız işlerden, köyümüzden söz ettik” (Güler, 2012e: 62- 63).

Öyküden alınan bu kesitte, köylü çocuklar evlerine misafir olan, şartlarını yadırgamayıp onlarla sohbet eden ağabeylere sevgi duymaya başlamışlar, konukseverlik gereği ikramda bulunmuşlardır.

Sosyal bir boyut kazanarak toplumun temel değerlerinden biri hâline gelen Türk konukseverliği günümüzde eskisi kadar rağbet görmemektedir. Bu değerın yaşatılması ve kuşaktan kuşağa aktarılması için bireylere çocukluktan itibaren şuur kazandırılmalıdır.

3.2.1.13. Azim ve Kararlılık

“Bir işteki engelleri yenme kararlılığı” olarak tanımlanan (TDK, 2009: 167) azim; bireyin, karşısına çıkan olumsuzluklara karşı direnme gücünü ve bir işi başarmadaki kararlılığını temsil eder. Çocukların bu değere sahip olmaları; başarıma hazzının vereceği özgüven açısından çok önemlidir.

Çocuk, doğumdan itibaren sürekli bir gelişim içerisinde. Özellikle okula başladığı dönem bu değer edinimi açısından oldukça büyük öneme sahiptir. Çocuk, okulda yaşlılarıyla etkileşime geçerken, öğretmeniyle iletişim kurarken, yeni bilgiler öğrenirken yeni durumların gerektirdiği davranışları göstermeye çalışır.

Özellikle ilköğretim çağındaki çocukların kendilerini gösterme çabası, herhangi bir konuda başarı gösterme eğilimine dayanır. Çocuk, arkadaş edinebilmek, öğretmenin gözüne girebilmek, ailesinin takdirini kazanmak için hep bir mücadele içerisinde. Eğitim açısından ele alındığında nitelikli bireylerin yetişmesi için amaçları olan ve bu amaçlar doğrultusunda azim ve kararlılıkla mücadele eden bir nesil yetiştirmek esas teşkil eder.

Mehmet Güler, eserlerinde azim ve kararlılığı; zorlukların üstesinden gelmek, bir işi başarmak için sabırla uğraşmak olarak ele almaktadır. Ona göre sabır ve azimle üstesinden gelinemeyecek bir şey yoktur. Çünkü her işin başı “sevgi” ve “umut” tur.

Güler, “Gökyüzünü Kuşlarla Paylaşmak” öyküsünde gelininden eziyet gören felçli adamın, azim göstererek bu durumdan kurtulmasından bahseder. Öyküde yaşlı adam her gün felçli kolunun düzelmesi için hareketler yapar:

“İnme denilen bu hastalığı ne yapıp edip yenecekti. Yendikten sonra kendi evine dönecekti. Hastalığı yenebilmesi için birtakım hareketler yapmaya çalışıyordu. Kültür fizik dediği bu hareketleri düzenli bir şekilde yapmak zorundaydı. Bunun için de sol kolunu sık sık kaldırıp indiriyordu. Kolu daha omuz hizasına gelmeden düşüyordu. Vazgeçmiyordu ama. Bu kez elini açıp kapayarak parmaklarını çalıştırıyordu” (Güler, YR: 19).

“Onu azimli gördükçe inmeli elinin düzeleceğine dair benim umutlarım da çoğalmaya başladı. Kolunu biraz daha yukarılara kaldırdıkça birlikte seviniyorduk” (Güler, YR: 21).

Öyküde felçli olan yaşlı adam azim ve kararlılığı sayesinde hem felçten hem de gelininin eziyetinden kurtulmuştur. Bu durum çocuklara örnek teşkil eder.

Günlük hayatta azim kelimesi okul başarısı, ders çalışma hırısı olarak anlaşılmaktadır. Öykülerinde başarıma hazzı ve isteğine yer veren Güler, içinde bulunulan zor şartların başarıya engel olamayacağını savunmaktadır.

“Sokak Lambasının Günlüğü” öyküsünde ekonomik zorluklara karşın ders çalışan bir çocuktan söz edilir:

“Bodrum kattaki kapıcının oğlunun benim tuttuğum lambanın ışığıyla ders çalıştığını geç fark ettim. Fark ettikten sonradır ki ışığımı daha çok ona tutmaya başladım. Benim ışığımla aydınlanan, ders çalışan çocuk bir seviniyor, bir seviniyor ki şaşarsınız. Bu çocuğa en çok kimi seviyorsun diye sorsalar, dönüp ‘şu sokak lambasını’ diye beni göstereceğini sanıyorum. Ben de seviyorum onu. Nasıl sevmem ki? Onlarca düşü, yüzlerce umudu var onun. Benimle aydınlandıkça, benim ışığımla kitap okudukça düşlerini, umutlarını daha da çoğaltıyor” (Güler, 2010c: 70- 71).

Sokak lambası, çocuğun azmini takdir etmektedir; çünkü çocuğun azim ve kararlılıkla ulaşmak istediği amaçları olduğunu düşünür:

“Salih yine derslerine kapanmış. Kitabın birisini bırakıp diğerine geçiyor. Böylesi çalışkan çocukların yenemeyecekleri zorluklar olmaz diye düşünüyorum” (Güler, 2010c: 77).

Çocuğa aynı azim ve kararlılıkla yardım eder:

“Geçen gün sınavı vardı Salih’in. Çok sıkı bir çalışma disiplini içine girmişti. Benden gelen ışık yetersizdi. Küçük küçük harfleri, yazıları görmekte zorlandığını anladım. Tüm ışıklarımı toplayıp Salih’in çalışma masasına göndermem gerekiyordu.

(...) Zorla da olsa döndüm, boynumu kırıp tüm ışıklarımı ona çevirdim. Tam bu işi başardım diyordum ki bağlantı yerlerimden bir çatırtı yükseldi. Eyvahhh! Fazla zorlamaktan dolayı kablolarımı koparmayayım mı? Karanlıkta kalıverdi Salih” (Güler, 2010c: 73).

Güler, başlanan her işte azmi ve kararlılığı esas almak gerektiğini hissettirir.

“Kim Korkar Öyküden?” adlı eserde ise öykü yazmaya çalışan bir çocuğun başlangıçta kolay sandığı işin aslında azim ve çaba gerektiren bir iş olduğunu anlaması konu edilmektedir:

“Masadan kalktı. İsteddiği gibi bir öykü yazamamıştı belki ama öykü yazma cesaretini bulmuştu. Önemli olan da bu değil miydi? Bundan sonra okuduğu her öykünün ardından bunu ben de yazarım, demeyecekti. Ne yapıp edecek, her şeyiyle kendinin olan, güzel öyküler yazmanın yollarını bulacaktı. Hem de en kısa zamanda. Kim korkardı öyküden? ” (Güler: 2011e: 78).

Çocuk, öykü yazmada başarısız olsa da pes etmez, yeni umutlarla özgün hikâyeler yazacağı günlerin geleceğine inanır. Kararlıdır.

“Cici’ye Tekerlekli Ayak” adlı öyküde bir hayvanseverin sakat bir hayvanı yürüten protezler geliştirmesi anlatılmaktadır:

“Kararla kararsızlığın gelgitlerinde dolaşıyordu ki kafasında birden şimşekler çaktı. Cici’yi tıpkı sakat insanlar gibi yürütemez miydi? Sen onu yürütürsün Özcan Bey, dedi içindeki bir ses. Evet, yürütebilirdi Cici’yi. Kendine güveni arttı. Gözleri parladı” (Güler, 2007: 70).

“Onun yerde süründüğünü gördükçe acilen bir şeyler yapması gerektiğine inandı. Neye baksa, hangi eşyaya dokunsa bunlardan Cici’ye ayaklar yapabilir miyim, diye düşünceler geliştirdi. Kafasında bitmez, tükenmez projeler kurup bozdu. Bu düşünceler gece rüyalarına girdi. En sonunda aradığını buldu” (Güler, 2007: 72).

Öyküdeki karakter, belirlediği amaca ulaşmak için sürekli düşünmüş, azmetmiştir. Sonuçta emeğinin karşılığını almıştır. Buradan yola çıkarak çocuklara azmin başarıyı getireceği iletisi verilmek istenmiştir.

“Tembel Teneke” adlı çocuk romanında tembel lakabı takılan bir çocuğun, azim ve kararlılıkla hazırladığı bir proje konu edilmektedir (Güler, 2012). Öyküde azim, kararlılık, özgüven, bilimsel merak gibi çok farklı değerlere yer verilmiştir.

Azimli ve kararlı olma, bir çalışmadaki engelleri aşmak için en önemli unsurlardan biridir. Bu nedenle çocuklara hayatta karşılaşacakları durumlarla baş edebilme gücü kazandırılmalıdır.

3.2.1.14. Bilimsel Merak

Merak; “bir şeyi anlamak veya öğrenmek için duyulan istek” olarak tanımlanır (TDK, 2009: 1370). Merak duygusu çocuklarda bulunması istenen bir değerdir. Çünkü çocuklar davranış kazanırken etraflarındaki her uyarıcıyı gözlemler ve onlara anlam yüklerler. Çocuğun çevresindeki uyarıcıları fark etmesi, anlamlandırmak için çaba göstermesi için merak duygusunun gelişmiş olması gerekir.

Merak değeri, Güler tarafından “bilimsel merak” olarak ele alınmıştır; başkalarının özel hayatını, yaptıklarını merak etme niteliğinde değildir.

Güler, öyküleri aracılığıyla çocukların merak duygularını canlı tutarken bir yandan da meraklı kimseleri karakter olarak seçerek merak duygusunun önemini vurgular.

Çocukların akılcılığı ve bilimselliği benimsemesini gerekli gören yazar, dünya ve evrene dair bilinmezliklere çocukların dikkatini çekmek ister. Bu nedenle yazdığı pek çok öyküde merak duygusuyla gerçekleşen gözlemlere yer verir.

“Gökyüzünün Kızı Ay Yeryüzünün Oğlu Deniz” adlı öyküde iki çocuğun babalarıyla birlikte deniz kenarına gidip gökyüzünü gözlemlemeleri anlatılır. Çocuklarla babaları gök cisimleri ve yıldızlar hakkında konuşurlar.

Öyküde çeşitli astronomi terimleri (galaksi, Büyükayı, Küçükayı, Samanyolu, Kutup Yıldızı, Polaris, Çoban Yıldızı, Dülger) geçmektedir.

Ayrıca 7 rakamına dikkat çekilerek çocuklarda merak uyandırılmaya çalışılır:

Bir haftada 7 gün; müzikte 7 nota; gökkuşağının 7 rengi; yüzümüzde 7 açık nokta; dünyada 7 kıta; Büyükayı takımyıldızında 7 yıldız vardır. Ayrıca soydan bahsedilirken 7 göbek; masallarımızda 7 cüceler geçmektedir(Güler, 2012i: 19- 40).

Çocukların evreni gözlemlerken daha dikkatli olmaları gerektiği bu örneklerle verilmeye çalışılmıştır.

Mehmet Güler, bir yandan çocukların evrenle ilgili araştırmalara dikkatini çekmek, meraklarını uyandırmak; bir yandan da hayal güçlerini zenginleştirmek için uzay konusunda öyküler yazmıştır:

“Uzay Günlükleri” öyküsünde okul harçlığını kazanmak için uzay bilimleri araştırma merkezinde işe başlayan bir çocuk karakteri vardır. Zamanla getir götür işlerinden başka bir bilgi birikimi ve sorumluluk kazanır. Bir gün kendi adını taşıyan Eris yıldızına gitmek üzere uzay mekiklerinden birini kaçıır ve hayal ettiği deneyimi yaşar (Güler, 2012i).

“Tembel Teneke” adlı öyküde “tembel” lakabı takılan çocuk, ilgi duyduğu balıklar konusunda araştırmalar yaparak bilgi edinir. Okulda düzenlenen proje yarışmasına yeni buluşuyla katılır (Güler, 2012i).

Öyküdeki çocuk piranaların vahşi balıklar olduğunu bildiğinden onların diğer canlılara saldırmaması için bir çözüm üretmeye çalışır. Bunu yaparken bilimsel araştırma basamaklarını kullanır:

“Tekin akvaryumu, piranaları izlerken bu konu aklıma gelmişti. ‘Piranalar sudaki her canlıya saldırıyor.’ demişti. ‘Onları başka balıklarla barış içinde bir arada yaşatabilir miyim?’

Giderek soru kafasında büyümüştü. ‘Eee, demişti kendi kendine; Newton da elma ağacını seyrederken yerçekimi yasasını bulmadı mı ben de akvaryumu seyrederken böyle bir buluş yapabilirim.’ O günden sonra araştırmalarını derinleştirdi.” (Güler, 2012i: 70).

Bilimsel bir konuda araştırma yaparken aceleye getirmeden, sabır ve ciddiyetle çalışılması gerekir:

- “Piranaların başka balıklara saldırmadan yaşamaları için ne yapabilirim, diye düşünüyorum.
- Ne yapmak gerekmiş, merak ettim.
- Henüz bulmuş değilim araştırma bir günde bir haftada hatta bir ayda olacak iş değil...” (Güler, 2012: 73).

Öyküde Güler “patent” kelimesine vurgu yapmaktadır. Çocukların yapacakları buluşları bilim dünyasına sunarken patentle koruma altına almaları gerektiğine dikkat çeker:

“Balık dünyası belki de yepyeni bir buluşla karşı karşıyadır, dedi Tekin’in babası. Ben bu buluşun patentini almak için elimden geleni yapacağım” (Güler, 2012: 80).

Küçük çocuğun başlangıçta basit bir merakla başlayan girişimi büyük bir buluşla sonuçlanır.

“Meraklı Küçük Kırmızı Balık” öyküsünde ise etrafındaki her şeyi öğrenmede sabırsız, aceleci davranan; bu nedenle de tehlikelerden habersiz olan, keşif isteği baskın bir balıktan söz edilir.

“Doğar doğmaz sorular sormaya başladın, dedi annem. Her şeyi bir günde öğrenmek ister gibisin. Doğru muydu? Bir günde... Annemin dediği doğru olabilir. Ben bu kadar küçük; deniz bu kadar büyükse soracağım çok şey olmalı. Öğreneceğim çok şeyler de...” (Güler, AÇO: 71).

Öyküdeki balık merak duygusunun yönlendirmesiyle daha geniş sulara ulaşmak için çaba harcar. Güler, öyküyle merak duygusunun yeni keşiflere zemin hazırlayacağını vurgulamak istemiştir.

Çocukların dış dünyaya karşı genel uyarılmışlık düzeylerinin canlı olabilmesi için küçük yaşlardan itibaren eğitilmeleri gerekir. Çevrelerini ve evreni

anlamlandırma süreçlerinde çocuklara her yönden destek olunmalı ve merakları giderilmelidir. Bu nedenle sordukları sorulara doyurucu cevaplar verilmelidir

3.2.1.15. Özgüven

Çocukların özgürce karar verebilmeleri, kendilerini doğru ifade edebilmeleri, sorumluluk üstlenebilmeleri için kendi yeteneklerinin ve güçlerinin farkında olmaları gerekir. Sağlıklı bir kişilik geliştirmiş bireyler; girişken, davranışlarında tutarlı ve kendilerini net ifade edebilen yapıya sahip olurlar.

Anne babanın çocuğun davranışlarına kayıtsız kalması, onu sürekli eleştirmesi, güzel davranışlarını ödüllendirmemesi çocuğun kendine olan güvenini sarsar. Onu sessiz, tepkisiz ve sorgulamadan kabullenir hâle getirir. Çocuk üzerinde çok baskıcı olmadan, onun yanlışları yerine doğru davranışları üzerinde durarak disipline etmek gerekir.

Şiddete meyilli ailelerin çocukları ise sinmiş, içine kapanık bireyler olarak yetişir. Bu çocuklar, gitgide yalnızlaşır, sık sık yalana ve hileye başvurabilir.

Çocuk eğitiminde otoriter tutum sergilemek ne kadar olumsuzsa çocuğa hiç sorumluluk yüklemeyen, aşırı koruyucu davranmak da özgüvensiz bireyler yetişmesine neden olabilir. Güler, “Emekli Öğretmen” öyküsünde bu durumdan şöyle söz eder:

“216 Müge Yalibeyoğlu’nun saçları yine örgülü, kurdeleliydi. Beşinci sınıfa geçtiği hâlde yine annesi alıp getirmişti. Kaç kez söylemişti ona: ‘Fazla düşmeyin şu çocuğun üstüne. Kendi sorunlarını kendi çözmeyi öğrensin.’ Ama dinletememişti” (Güler, AÖ: 81).

Güler’in kazandırmaya çalıştığı bütün değerlerin merkezinde çocukların bağımsız karar verebilen ve özgüveni yüksek bireyler olmasını sağlamak yer alır. Çünkü toplumu oluşturan bireyleri eğitirken onların karakter yapısını güvenle inşa etmek çok önemlidir.

Okul ortamında çocuğun, ailesi dışındaki insanlarla etkileşimi daha fazladır. Gerek arkadaş çevresinin gerekse öğretmenin çocuğa karşı tutumu onun kendisini değerli hissetmesinde belirleyici rol oynar. Aile ortamında kendi özgür kimliğini oluşturmuş birey okulda da bu durumunu koruyup geliştirebilir.

Arkadaşlarının onu takdir etmesi, beğenmesi çocuk için çok önemlidir. Çünkü çocuk kendisini ispatlamaya çalışır. Bu süreçte çocukların hiç hoşlanmayacağı durumlardan birisi alaydır. Bazen yanlış bir davranış, bir cümle, kıyafet, duruş, tavır alay edilmek için yeterli görülebilir. Kendisiyle alay edilmesinden nefret eden çocuk, toplumdan kendini soyutlayabilir ve özgüvenini yitirebilir.

“Boncuk Gözlü Kız Zeytin Gözlü Oğlan” öyküsü bir çocuğun kendisine takılan lakaptan olumsuz etkilenmesini konu edinir. Bütün arkadaşları, hatta öğretmenleri onu rahatsız ettiğini fark etmeden çocuğun gözlerine “boncuk” derler. Bu durum çocuğu bir hayli kızdırır ve üzer. Bir türlü kabullenemez bu durumu ve kendisini mutsuz, güvensiz hisseder:

“Boncukların gözüme benzemediğini herkese kanıtlamalıyım, dedi. En çok da zeytin gözlü; pardon, eşek gözlü Efe’ye... Bana bulaştırılan lakabı silmemin başka yolu yok” (Güler, 2012c: 42).

“Uçurtmam Bulutlardan Yüce” adlı öyküde çocuk, dedesinin yaptığı uçurtmayı uçurmayı bir türlü başaramaz. Ne kadar denese de uçurtma havalanmaz. Etrafındaki çocuklar onunla alay eder, çocuğun umudunu kırarlar:

- “Boş yere uğraşma, diye bağırdılar. Onun renginden, fiyakasından başka bir özelliği yok. Ne kadar çaba göstersen de uçuramazsın.

Çocukların söylediği bu sözleri yel alıp kente dağıttı. Şimdi tüm İstanbul’un çocukları gülüyordu kendine” (Güler, 2011e: 8).

- “Vazgeç ondan, diye bağırdı çocuklar. Bir şeye yaramaz o! Götürüp denize at!”

Özgür, çimlerin üstüne oturdu. Haşlanmış gibi su içinde kalmıştı bedeni. Ağlamamak için dişlerini sıktı” (Güler, 2011e: 10).

Çocuk, umudunu yitirdiği anda dedesi imdadına yetişir ve uçurtmayı uçurur. Çocuk, bir süre önce kendisiyle alay eden arkadaşlarına karşı bir zafer kazanmış gibidir, özgüveni tazelenir.

Mehmet Güler, eserlerinde özgüven değerine örtük olarak yer vermektedir. Onun öykülerinde her çocuk değerlidir ve yaşama seviniciyle dolu olmalıdır. Hayat şartları çocukları zorluklarla baş etmek zorunda bıraksa da çocuk saflığını yitirmezler.

3.2.1.16. Sabır

Sabır, insanların yaşamlarını sürdürürken ihtiyaç duyacağı en önemli erdemlerden biridir. Kişi, zorluklar karşısında sakin ve denetimli davranırsa içinde bulunduğu durumdan en az zarar ile kurtulabilir. Bu nedenle çocukların hayatla mücadele sürecinde bu değere sahip olmaları sağlanmalıdır.

Sabretme ve bekleme süreci zorlu bir süreç olduğundan bireylerin umutlarını ve azimlerini kırabilir. Çocuklara her fırsatta umudu, azim ve kararlılığı telkin eden Güler, sabır konusunda da kayıtsız kalmamıştır. Ona göre insan bir şeyi umutla beklerse mutlaka arzusuna kavuşur. Ancak bu bekleyiş hiçbir şey yapmadan beklemeyi değil; azim ve kararlılıkla, mücadele ederek beklemeyi gerektirir.

Yazarın “Küpe Çiçeğinin Günlüğü” öyküsü sabır değeri üzerine kurgulanmıştır:

Öyküde; öğrencilerden ev ödevi olarak bitki tohumu ekmeleri ve onun gelişme sürecini gözlemlemeleri istenir. Arkadaşları mısır, fasulye tohumu getirirlerken Çiğdem, küpe çiçeği tohumu ekmeyi tercih eder.

Gün geçtikçe öğrenciler tohumlarının patladığı haberleriyle sınıfa geliyorsa da Çiğdem’in tohumu bir türlü patlamaz:

“Okul dönüşü çantamı, formamı sırtımdan çıkarmadan küpe çiçeğimin yanına koştum. Nefesimi keserek onun plastik kabına baktım. Hayır, yine hiçbir hareket

yok. Öfkemden gözlerim doldu, ağlamaklı oldum. Tutup balkondan aşağı atmak istedim onu. Sonra vazgeçtim. Kızısam, öfkelensem de ben onu çok seviyordum. Sevgili küpe çiçeğim, diye mırıldandım. Beni görmesen de duyuyorsun değil mi? Arkadaşlarımın diktikleri fasulyeler, nohutlar, mısırlar çoktan uç verdi. Herkes de ödevini verip raporlarını okudu, notlarını aldı. Senden hâlâ haber yok. Söylesene, yoksa hiç uyanmayacak mısın? ” (Güler, BGO: 31).

Öyküdeki çocuk, zaman zaman umutsuzluğa kapılsa da öğretmenin telkiniyle çiçeğine sevgi gösterir, onunla sabırla konuşur. Uzun zaman sonra da olsa sevgisinin ve sabrının karşılığını alır. Küpe çiçeği yeşerir.

Öykülerde sabır değeriyle birlikte başka değerlere de yer veren yazar; “Tembel Teneke” öyküsünde, arkadaşlarının “tembel teneke” lakabı taktığı bir çocuğun kendisini ispatlama yolunda sabırla bir proje geliştirmesinden söz eder. Çocuk, varsayımını kanıtlamak için günlerce çalışır, deneyler yapar, bilimsel araştırma basamaklarını kullanır. Öyküde, bilimsel merak, azim ve kararlılık, özgüven gibi değerlerle birlikte sabır değeri de ön plandadır (Güler, 2012ı).

Sabır değerine dikkat çekerken zaman kavramına da yer veren yazar “Yavru Kuşun Kanat Vuruşu” öyküsünde şu ifadeyi kullanır:

(...) “her şeyin bir zamanının olduğunu ben de yeni anlıyorum. O zaman gelmeden boş yere zorlamışım seni. Şimdi ise hiçbir şey demediğim hâlde sen uçmak istiyorsun. Demek ki zamanın gelmiştir artık. Kanatların güçlenmiş, yüreğin pekişmiştir. Zamanı gelmeden seni nasıl uçuramadıysam, şimdi de durduramam can kuşum. Ben ne yapсам ne etsem de sen uçacaksın artık. Gökyüzü sonsuz, kanatların onun yanında küçük de olsa başaracaksın bunu. Çünkü artık uzaklar seni çağırıyor pamuğum. Biraz önce uçup giden kuşlar çağırıyor. Vakti zamanı gelmiştir. Ne diyeyim? ” (Güler, 2002: 78).

Güler, sabırsızlığın zararını “Telli Kavak Bin Elli Kabak” öyküsünde vurgulamaktadır:

Öyküde; kavak ağacı göklere uzanan endamıyla mağrurdur. Yere eğilip bakmadığından kökleri üzerinde tutunup gelişen kabağı fark edemez. Kabak bir grup

gencin piknik yaparken yedikleri kabak çekirdeğinden tohumlanmış ve kavaktan güç alarak kollarını uzatıp yükselmiştir. Bir yandan da kavağın yıllarca eriştiği boya kısa sürede erişmenin küstahlığı içindedir. Kavak da yadırgar bu durumu. Kabak büyürken ellerini uzattıkça uzatır kavağın beline. Zaman geçer ve kavağın büyümesi durur (Güler, 2012i: 84- 92).

Hiçbir çaba harcamadan ve sabırsızca yükselmek kabağı şımartsa da kavak ağacı zamanın değerini şu sözlerle açıklar:

“Eee, benim yirmi yılda geldiğim yere dört ayda gelmeye çalışırsan olacağı bu. Hızlı çıkışların hızlı inişleri olur bin elli kabak” (Güler, 2012i: 92).

Çocukların isteklerine hemen ulaşması onların kendilerini dünyanın merkezinde görmelerine sebep olur. Bu durum ise sosyal ilişkilerde olumsuz sonuçlar doğurabilir. Çocuklara zamanın önemi kavratılmalı ve sabır değeri kazandırılmalıdır. Böylece gerçek hayatta karşılaşılabilecek güçlüklerle karşı önlem alınmış olur.

3.2.1.17. Cesaret

Cesaret, bireyin korkularını denetim altına alarak karşı karşıya kaldığı tedirgin edici durumla başa çıkabilme gücü olarak tanımlanabilir. Bireyin bu niteliğe sahip olması, toplumda bir yer edinebilmesi, haksızlıklara ya da olumsuzluklara göğüs gerebilmesi açısından önemlidir. Bu nedenle kitaplar aracılığıyla da bu değer kazandırılması sağlanmalıdır.

Çocuk, küçük yaşlardan itibaren kazandığı değerlerle kişiliğini oluşturmaya başlar. Öncelikle ailesinden gördüğü davranışları özümser ve değer yargıları oluşmaya başladıktan sonra bunların doğruluklarını sorgular. Bireyin sürekli eleştirilmesi, yaptıklarının önemsiz ya da yanlış görülmesi onun kendine olan güvenini etkiler. Toplum içerisinde dikkat çekmekten korkar ve korkularıyla baş edemez. Bu durum cesaret eksikliğinden kaynaklanır.

Mehmet Güler, çocukların cesaretlerini geliştirmeye yönelik de öyküler kurgulamıştır. Özellikle “Düşler Bahçesi” öyküsü korkuları yenmenin yolunu göstermesi açısından önemlidir. Öyküde; korkuluğa dönüştürülen bir erik ağacına yaklaşmaktan korkan bir kuştan söz edilir:

“Erik ağacının korkuluğa dönüştürüldüğünü bilen tek benim. Bu gerçeği bildiğim hâlde onu her gördüğümde yine de korkuyorum. Küçük yüreğim yerinden fırlayacakmış gibi çarpıyor. Sanki yerden bir taş alıp fırlatacak bana. Ya da yanlara açtığı iki kolunu hızla kapatıp beni yakalayacak.

Baktım ki korkmakla bu iş olmuyor; içimdeki korkuyu yenmeyi düşündüm. Nasıl yenerdim onu? Bunun korkudan korkarak değil korkunun üstüne giderek olabileceğine karar verdim. Bu karara varınca korkuluğun daha yakınlarından uçtum. Bana bir kötülük yapmadığını görünce cesaretim arttı. Küçük kalbimin çarpıntıları giderek azaldı. En sonunda tüm cesaretimi toplayarak açık kollarının üstüne kondum” (Güler, 2008: 24).

Öyküdeki kuş korkularının üstüne giderek bu durumu yenmiştir. Çocuklar da bu öyküden yola çıkarak korkularının esiri olmamayı, cesaretli olmayı öğrenmelidirler.

Güler, aynı öyküdeki erik ağacının cesaretini de şu sözlerle ifade eder:

“Bilirsiniz erik ağacı tüm ağaçlardan önce uyanır, çiçeğe durur. Neden yapar bunu? Çünkü yaşamaya sevdalıdır da ondan. Öncü olmak zordur. Her erik ağacı bu seveda uğruna çiçeklerini soğuğa kaptırmayı, donup ölmeyi göze alır” (Güler, 2008: 28).

Yazar, erik ağacının erken yeşerip çiçek açmasını yaşamaya olan sevgisine; sevgisi için ölmeyi göze almasını da cesaretine bağlamıştır.

Mehmet Güler, arkadaş ortamlarında sürekli sözünü dinletmek isteyen, baskın karakterlerin buyruklarına boyun eğmemek gerektiğini “Söğütler Kavlarken” adlı öyküsünde anlatmaktadır. Öyküde; gaddar, zalim bir çocuk olan Haşmet, çocuklardan birisinin üstüne binerek onu at gibi koşturur:

“Tam o sırada beklenmedik bir şey oldu. Ali tüm gücüyle ters yöne doğru koşmaya başladı. ‘Dur!’ diyerek dizginlere asıldı Haşmet. Tarlalarına doğru koşması için kamçılardı. Ne kadar zorladıysa da engelleyemedi. Ali; dizginlerini koparmış, gemini kırıp parçalamış gerçek bir at gibi boşaldı. Veysel’in yanına geldiğinde tere batmıştı. Nefesi göğsünü patlatacak gibiydi. Kesik kesik konuştu:

‘Artık kimsenin at olmayacağım!’ dedi. ‘Ama hiç kimsenin!’ Sesi kararlıydı” (Güler, AÇO: 54).

Yazar bu öyküsüyle çocuklara; sırf güçlüler diye başkalarının buyruğu altına girmemelerini ve ilkelerinden taviz vermemelerini öğütlemektedir.

Güler, geçim derdine düşen çocukların, hayat şartlarıyla birlikte diğer insanlarla da mücadele etmek zorunda kalabileceğini “Jeton Var, Telefon Kartı Var” öyküsünde işlemiştir:

“Bir grup kız ve erkek yine güle oynaya geliyorlar kulübelerin önüne. Onlara doğru koşuyorsun. İstedikleri jetonu, kartı uzatırken güçlü bir çocuk seni iterek önüne geçiyor. O da jeton, telefon kartı satıyor.”

‘Yok öyle!’ diyor. ‘Ya okullu ol ya da satıcı. Dağdan gelip de bağdakini kovmak yok arkadaş!’ (Güler, SUM: 84).

Çocuk, korktuğu için onu azarlayan çocuğa karşılık veremez:

“Ters ters bakıyorsun ona; sesini çıkaramıyorsun. Sokakların yasası mı bu? Dişlerini sıkıp ileriye doğru gidiyorsun. Köşe başında durup öfkeni dağıtmaya çalışıyorsun. Kocaman bir köpek küçük bir köpeğin ağzındaki kemiği almaya çalışıyor. Dikleşiyor küçük köpek, kemiğini vermiyor” (Güler, SUM: 84).

“O güçlü çocuk yine önüne geçip müşterini kapıyor. Korkularını yenmiş gibisin. ‘Çekil!’ diye bağıyorsun. Kolundan tuttuğun gibi güçlü gövdeyi fırlatıyorsun. Kemiğini başkalarına vermeyen o yavru köpek gibisin. Güçlü sandığın çocuk korkuyor, geri çekiliyor” (Güler, SUM: 86).

Mehmet Güler, hakkını yedirmemek için cesur davranmak gerektiğine dikkat çekmektedir.

Cesaret, özgüvenle yakından ilgilidir. Özgüven sahibi çocukların girişimci, cesur, kendini rahat ifade eden kimseler olduğu gözlenmektedir. Bu nedenle bu değerın kazandırılması çocuğun sosyal ve duyuşsal gelişimi açısından oldukça önemlidir.

3.2.1.18. Takdir Etme

Her birey için geçerli olduğu kadar çocuklar için de beğeni toplama ve takdir edilme önemli bir olgudur. Çocuk evde ve okulda kendini ispat etme sürecini yaşarken davranışlarının toplum tarafından kabul edilmesini bekler. Bu, onun için onur meselesidir. Kendini gerçekleştirme sürecinde özgüvenini sağlamlaştırmak için diğer bireylerin desteğine ihtiyaç duyar.

Çocuk, davranışlarının gözlendiği hissini ilk olarak aile ortamında fark eder. Davranışlarını gerçekleştirirken ailesinin onay verip vermediğini dikkate alır. Bu nedenle çocukların doğru davranışlara yönlendirilmesi için güzel işler yaptıklarında taltif edilmeleri gerekir. Bu, bazen maddi birer ödülle, bazen sözlü ifadelerle, bazen de beden diliyle sağlanabilir. Önemli olan çocuğa değerli olduğunu hissettirmek, onu birey olarak kabul etmektir.

Mehmet Güler, takdir edilmenin davranış değişikliğindeki önemini bildiği için öykülerinde başarı ve azim gösteren, bir konuda yeteneği olan bireyleri över. Onların gösterdiği davranışları yüceltir. Böylelikle çocuğa hangi davranışların toplumda saygınlık yaratacağını göstermek ister. Çocuk da bu sayede toplumdaki rolünü belirler.

“İçim Dışım Gökkuşaağı” metninde arkadaşı, Seydali adlı çocuğa olan hayranlığını ve beğenisini şöyle ifade etmektedir:

‘Haydi!’ dedi. ‘Bugün Karababa Dağı’na doğru götürüyoruz koyunları.’

“Sesimi çıkarmadım. Biliyorum ki en iyi otlukları, sulukları Seydali bilir. Otun körpesine, çiçeğin hasına götürür koyunları. Kokulu sütlerin hangi dağlardan alınacağını o anlar. Dağların ve koyunların dilini ondan daha iyi bilen yok içimizde” (Güler, İDG: 7).

Dağları, tepeleri içimizde en iyi tanıyan oydu. Taş taş, koyak koyak bilirdi. Bin bir çeşit otu, börtü böceği tanırdı. Adlarını, özelliklerini sayardı. Otlardan ilaç yapıp yaramıza sürerdi (Güler, İDG: 8).

(...)

“Gizli gizli kıskanırdık Seydali’yi. Yürekliliğine hayran olurduk” (Güler, İDG: 9).

Öyküde çocuğun, arkadaşına olan beğenisini kıskançlığa döndürmeden anlatması, hasetlik etmeden de imrenme duygusu geliştirilebileceğini gösterir.

Çocukların başarılarının takdir edilmesi onların öz saygısını geliştirirken; takdir etme duygusunun kazandırılması da başka insanlara saygı duygusunu geliştirir. Çocukken bu değeri edinmiş kimseler hayatlarının ileri evresinde başarılı kimseleri övmekten gocunmazlar.

“Emekli Öğretmen” adlı öyküde emekli olduğu okulu özleyen ve eğitim öğretim yılı başında okul bahçesindeki öğrencilerini, iş arkadaşlarını gözlemleyen bir öğretmenden söz edilir.

Öğretmen, meslektaşlarını şu sözlerle yüceltir:

“Şu, Günsel Hanım değil miydi? Bu yıl üçüncü sınıfı okutuyordu demek. Şu Ahmet Bey’di. Ne güzel komut verip dikkat çeker, İstiklal Marşı söyletirdi. En küçükler, Kezban Öğretmen’in önünde durduklarına göre altı yaş grubunu ona vermişlerdi. Zor sınıfların öğretmeni idi o. Ne yapar eder hamur gibi yoğururdu onları. Yıl sonunda hepsinin elini, dilini çözerdi. Bülbül gibi konuşturup yazdırırdı tümünü” (Güler, AÖ: 80).

Günümüzde kişiler arasında ego kavgasına dönüşen rekabete ödün vermeyen Güler, meslektaşlarını öven öğretmen karakteri kullanarak başarıyı takdir etmenin cesaret istediğini vurgulamaya çalışır.

Öğretmen aynı olumlu bakış açısını öğrencilerine karşı da sürdürmekte, onların baskın becerilerini beğeniyle değerlendirmektedir:

“217 Arif Yılmaz. Seni yaramaz, dedi. 1. sınıftayken okula alıştırmak için az mı uğraşmıştı? Kaç kez kaçmıştı okuldan. Kaç kez okumayacağım, diye tutturmuştu. Ama sonradan sınıfın en çalışkan öğrencisi olmuştu. Bayramlarda şiirler okumuş, piyeslere çıkmıştı. 260 Salih Işık sıranın en önündeydi. Epeyce uzamıştı onun da boyu. Ne güzel türküler söylerdi.

‘Sabahleyin gün doğar boyalı konaklara.’

Yanıktı sesi. İçliydi. Eğitilse, yetiştirilse kim bilir ne başarılı sanatçı olurdu” (Güler, AÖ: 81).

Anne babaların ya da yakın çevrenin çocuk için önemli olan bir başarıyı takdir etmemesi çocuğun azmini kırar. Yaptıklarının önemli olmadığı ve bir işe yaramadığı hissi uyandırır. “Küpe Çiçeğinin Günlüğü” öyküsünde böyle bir durum söz konusudur.

Ödevi olan tohum yetiştirme işini epeyce çabadan sonra başaran çocuk annesiyle bu mutluluğunu paylaşmaya çalışır:

“Gözlerime inanamadım. Olamaz. ‘Küpe çiçeğim patlamış en sonunda!’ diye var gücümle bağırdım. Evet, patlamış. Sesime annem koşarak geldi. Küpe çiçeğimi ona da gösterdim. Neden bilmiyorum o benim kadar sevinmedi.”

‘İyi...’ dedi. ‘Öğretmenine götür ödev notunu alırsın’ (Güler, BGO: 32- 33).

Annenin bu durum karşısında kayıtsız kalması günlerce bu ödev için emek veren çocuk için olumsuz bir etki yaratacaktır.

“Cici’ye Tekerlekli Ayak” adlı öyküde Özcan Bey, sakat bir hayvanı sahiplendiği için eşinden beklemediği bir tepki görür:

‘Üstelik de sakat bir hayvan... Bizler yaşlı insan sayılırız artık. Arka ayakları olmayan bir hayvana nasıl bakarız?’ (Güler, 2007: 71).

Kadın, eşinin davranışını hoş karşılamaz. Ancak Özcan Bey’in azminin sonucunu görünce onu takdir etmekten kendisini alıkoyamaz:

“Özcan Bey kendini kaptırıp gitmişti ki eşinin elini omzunda duydu. Dönüp baktı. ‘Kutlarım seni.’ dedi eşi. ‘Birlikte başardınız bunu. Doğrusunu söylemek gerekirse böyle bir şeyi başaracağınıza hiç inanmamıştım. Bir mucizeden farksız bu...’ Eşi hem eğilip kendini hem de Cici’yi öptü” (Güler, 2007: 75).

Güler, işini düzgün yapan insanları her fırsatta onure etmektedir.

“Trafikzede Köpek” öyküsünde simitleri markalaşan Mercan Usta’yı beğeniyle tarif eder:

“Mercan Usta’nın simitlerini satan çoktu. Onun adı da simitleri gibi sayısız arabalarıyla gün boyu Kadıköy sokaklarında gezerdi. Simitlerin geçtiği her yere sıcacık susam kokusu yayılırdı.

Tam kırk yıldır İstanbullulara hamur yoğuruyor, simit pişiriyordu Mercan Usta. Bu meydanları dolduran kalabalıklar arasında onun yüzünü gören, sesini duyan pek yoktu. Trabzonluydu Mercan Usta. Has ekmekler, has simitler pişirmeyi, onlara bin bir şekil, renk, koku vermeyi orada öğrenmişti. Oradan gelirken simit adına pek çok şey getirdiği belli oluyordu. Trabzon’un hamsisinin, kara lahanasının, çam balının, dağ havasının kokusunu katıyordu sanki bu çıtır simitlere. Bir yiyen bir daha yiyordu” (Güler, YR: 45).

Güler, öykülerinde yaptığı betimlemelerle dikkat uyandırır. “Küçük Kuş ve Kocaman Gökyüzü” öyküsünde bir kuşu(Canan Hanım) tasvir ederken onun güzelliğini öve öve bitiremez:

“Herkeseye yakışmayan hanımlık en çok ona yakışır. Canan Hanım’ı görenler dönüp bir daha bakarlar. Nasıl bakmasınlar ki... Doğa biraz torpil geçmiştir ona. Renklerin en güzelini, en çeşitlisini onun üstünde işlemiştir. Hem de nakış nakış... Onca rengi giyinip de kendisine yakıştıramayanlar vardır. Canan Hanım onlardan

değil. Her gördüğünüzde gezmeye gidecek ya da kuşlar balosuna katılacak sanırsınız onu. Heyecanlanırsınız. Elinizde olmadan azıcık kıskanırsınız da. Üstündeki renk seline uygun bir de sesi vardır Canan Hanım'ın. Bu ses yankılıdır. Her öttüğünde dağ, vadi, su, ova da onunla birlikte öter. Giysilerindeki renkler dile geldi sanırsınız. İçiniz renk seline keser (Güler, 2012h: 30- 31).

Mehmet Güler başarıların takdir edilmesinin önemini vurgularken kıskançlık, çekememezlik gibi kötü duyguların da önüne geçmeye çalışmıştır.

3.2.1.19. Sağlık ve Temizlik

Çocuklara, özbakım becerileri kazandırmak için küçük yaşlardan itibaren çeşitli yönlendirmelerde bulunulur. Çocuk, temizlik ve sağlığa dair kuralları ilk olarak ailesinden ve yakın çevresinden; daha sonra da örgün eğitim kurumlarında planlı eğitim yöntemleri vasıtasıyla öğrenir ve alışkanlık hâline getirir.

Çocuk edebiyatı da yararlı alışkanlıklar kazandırmada bireye dolaylı olarak katkı sağlar. Mehmet Güler, eserlerinde kurguladığı çocuk kahramanları günlük yaşantıları sırasında o davranışlarla bütünleştirerek hedeflediği değerlere sıradan bir görünüm kazandırır.

Yazarın öykülerindeki çocuklar her sabah uyandıktan sonra yüzlerini yıkar, dişlerini fırçalar, temiz giysiler giyer ve kahvaltılarını ederek okula giderler. Mehmet Güler, dengeli beslenmeye; özellikle kahvaltıya çok önem vermektedir. “İkizler” öyküsünde kahvaltı sofrasını şöyle betimler:

“Sabah kahvaltısındaydık. Çaylarımız tavşan kanı... Çaylarımız mis... Burcu burcu kokusu yayılıyor eve. Fayansları çiçekli mutfağımız Rize'nin bahar kırlarına dönüşüyor. Fokur fokur kaynayan, sonra yavaş yavaş iç çekerek demlenen semaverimizi seviyorum.

(...)

Annemiz ekme kızırtmış. Yumurta haşlamış. Yeşil biber, domates doğramış tabağa. Peynirle zeytinle bin bir meyveden, sebzeden yaptığı reçelle zenginleştirip güzelleştirmiş soframızı.

Midemiz kadar göz zevkimizi de düşünmüş” (Güler, 2006: 5).

Güler, bu betimlemeyle çocukları kahvaltıya özendirerek dengeli beslenme alışkanlığı kazandırmayı amaçlamıştır.

Çocukların sağlıklı beslenmeleri, gelişimleri açısından son derece önemlidir. Dengeli beslenme alışkanlığı kazandırmak için yer yer kahvaltının önemine değinen yazar, zararlı yiyecekler tüketmek yerine meyve sebze gibi doğal ürünlere ağırlık verilmesi gerektiğini söyler.

“Elma Kurdu Hımbıl” adlı öyküsünde yazar, köyde yaşayan dedesinin yanına giden bir çocuğu anlatır. Dalından koparılmış meyvenin lezzetine ve faydasına dikkat çeker:

“Elmalar kırmızı yanaklarını güneşe değil de kendine dönmüştü sanki. Her biri ‘Isır ye beni.’ der gibi sallanıyordu.”

‘Günlerdir kızardım tatlandım. Gidip hâlâ kola içmek istiyorsun. Bir kasa kola içsen benim gibi tek elmanın vitaminini alamazsın aptal çocuk’ (Güler, 2012f: 75).

Yediğimiz meyvelerin doğal olup olmaması sağlığı etkiler. Bu nedenle Güler “organik” meyvelerin daha sağlıklı olduğunu vurgular:

“Kurtlu meyvenin sağlık için daha yararlı olduğunu söylüyor doktorlar, dedi dedesi. Hiç duymamıştım, dedi Caner. İlginç... Kurtçuklar ilaçlı olmayan organik meyvelerde bulunurlar da onun için lezzetli olurlar, dedi dedesi” (Güler, 2012f: 82).

Çağımızın hastalığı olarak adlandırılan obeziteye karşı çocukları bilinçlendirmeye çalışır:

“Tembel Teneke” adlı öyküsünde balıklara düşkün bir çocuğun arkadaşlarıyla sohbet ederken aralarında geçen:

- Balıklarını çok fazla şişmanlatıp güreşçi sumolara benzetme, dedi Tekin. Fazla şişmanlık hiçbir yerde iyi değildir.
- Ne yapmalıyım?
- Daha az yem vereceksin, suyunu temiz tutacaksın, pompa oksijeni yeteri kadar pompalayacak. Onlardaki dengesizlikler de balıkları şişmanlatır.
- Şişman balıklar daha güzel gözükyorlar ama, dedi Kardelen. Daha tombik olsalar sakıncası mı var?
- Evet, var. Şişman, obez insanlar ne olursa balıklar da aynısı olurlar. Doğum yapamazlar, fazla hareket edemezler. Çok yağlı oldukları için sağlık sorunları yaşarlar” (Güler, 2012ı: 71) konuşması buna örnektir.

Sağlık için vücuda alınması gereken tuz miktarı hakkında da çocuklara bilgi veren yazar Bir Tuz Masalı adlı çocuk romanında tuz kavramına geniş bir yer verir. Türk kültüründe tanınmış karakterleri konuşturan yazar, Karagöz oyunlarındaki Tuzsuz Deli Bekir’i ve Nasreddin Hoca’yı bu bağlamda kullanır. Yazar:

“Tuzsuz Deli Bekir hiç tuz kullanmadığı için tansiyonu oldukça düşüktü. Tersine Nasreddin Hoca çok tuz kullandığı için tansiyonu oldukça yüksekti” (Güler, 2012b: 22) diyerek tuz azlığının düşük tansiyon hastalığına; tuz fazlalığının yüksek tansiyon hastalığına sebep olduğunu belirterek sağlık açısından her ikisinin de zararını gözler önüne serer.

Güler, çocuklara süt içmenin önemini anlatmak için “Beslenme Sepeti” öyküsünde bu olguya yer verir. Yazar, öyküdeki öğretmenin bir anısından bahseder:

“Bir dağ köyüne verilmişti. Hep böyle karlıydı yolları. Yardım diye gönderilen bayat süt tozlarını, yağ ve unları yerlerdi. Köylüler bin bir güçlkle eşeklerle, katırlarla, kızaklarla taşırlandı. Her gün bir çocuğun annesi pişirirdi. Müfettişler çocukların zorla, tiksinererek içtikleri süt tozlarını gramına kadar denetler, raporlar düzenlerlerdi. Böylesi bir beslenmeye ilk kez Zehra Kadın karşı çıkmıştı:

‘Oğluma zorla süt tozu içirdiğiniz için oğlum kusuyor öğretmenim.’ demişti. ‘Aştan, ekmekten kesiliyor. Süt tozu yerine ben keçimin gerçek sütüyle besleyeceğim onu.’

“Gerçekten de her gün tas tas süt taşıymıştı okula. Oğlu gürbüzleşip boy atmıştı” (Güler, İDG: 38).

Sağlıklı beslenme çocuğun bedensel, sosyal ve duygusal gelişimi üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. Çocukluk çağında kazanılan sağlıklı beslenme alışkanlıkları hayatın sonraki dönemlerini etkileyerek ileriki yaşlarda ortaya çıkabilecek sorunları önlemede etkili olur.

Yazar, sağlıklı bir yaşamın kıymetini bilmeleri için çocuklara öykülerinde hasta insanlardan söz eder. Hastalıklara sebep olan durumları ve tedavileri dile getirir:

“Gün Işığı ve Çocuk” adlı öyküsünde, maddi imkânsızlıklar yüzünden bir apartmanın güneş görmeyen rutubetli bir dairesinde yaşamak zorunda olan bir çocuğun hastalanmasını anlatır (Güler, SUM: 63- 69).

Güneş ışığı çocuğu iyileştirmeye çalışsa da çocuğun odasına giremez. Yazar böylece güneşin canlılar için önemini vurgular.

“İhlamurcu Çocuk” adındaki öyküde; soğuk algınlığına yakalanan adam, yatağında kalın battaniyelere örtülmüş hâlde kendisi için pişirilen ıhlamur çayını beklemektedir (Güler, 2011c: 50- 56).

Kültürümüzde hastalık hâlinde ilk olarak evde uygulanan tedavi yöntemlerine, daha sonra doktora başvurulur. Özellikle soğuk algınlığında ıhlamur çayına öncelik verilir. İhlamur, fiziksel iyileştirmeden çok psikolojik olarak hastayı rahatlatır:

“Çaydanlığın sesini duydu. İhlamur kaynamaya başlamıştı bile. Sevindi. Hastalığını unutmuş gibiydi, kaynayan sesi anılarına alıp götürdü” (Güler, 2011c: 51).

Güler, “Beyaz Gülcük” adlı öyküsünde bir kara tahtanın; temiz bırakılmamasından duyduğu üzüntüyü anlatır. Okulun hizmetlisi sınıfları temizlerken karatahtayı silmeyi unuttur. Karatahta bu durumdan bir hayli rahatsız ve mutsuzdur. Ertesi gün çocukların karşısına temiz yüzle çıkamayacağına üzülür. Silgiden yardım ister. O da tembelliğin verdiği rehavetle karatahtayı önemsemez. Tebeşir yardım etmek ister; beceremez. En sonunda sınıfın nöbetçisi Ahmet tahtanın kirli olduğunu fark eder ve onu siler. (Güler, 2011c: 14- 19).

Yazar karatahta etrafında hem kişisel temizliğin hem de sınıf temizliğinin önemini vurgulamıştır.

3.2.2. Millî Değerler

Kültür; tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin (TDK, 2009: 1282) olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım göz önünde bulundurulduğunda kültürü; milletlerin ayırt edici özelliklerini gösteren, neslin devamlılığı ile sürekli hâle gelen değerler bütünü olarak ele almak mümkündür.

Gelenek ve görenekler toplumun kültürünü oluşturmaktadır. Her ülkenin yemeği, giyişi, örf ve âdetleri, yaşam şekilleri farklıdır. Çocuklarımızda millî şuurun oluşması için Türk kültürünü onlara tanıtmak gerekir. Böylelikle Türk kimliğini tanıyan, önce ülkesinin, ardından bütün dünyanın gelişimine katkı sağlayabilecek nitelikte bireyler yetiştirmek mümkün olacaktır. Çünkü evrensel değerlere giden yol millî ve manevi değerlerden geçmektedir.

Kilim sanatı, Türklerin binlerce yıllık kültür tarihinde yer tutan önemli bir unsurdur. Göçebe yaşam tarzı ve hayvancılık, kilim dokumayı bir gereklilik hâline getirmiş olsa da Türk insanı bir zorunluluktan çok estetik bir zevk ve emekle bu sanatı icra etmiştir. Güler, millî kültürümüzün bir parçası olan kilim dokumacılığını “Saçları Boncuk Kız” adındaki öyküsüne konu etmiştir:

Elif Kadın Türk kültürünün önemli parçalarından birine parmaklarıyla can veren bir kilim dokumacıdır.

“Elif Kadın, aynı zamanda iyi bir kilim dokumacıydı. İki bin, üç bin yıl önceki kilim geleneğimizin son temsilcisi denebilirdi ona. Elif Kadın doğru dürüst bir öğrenim görmemişti. Çok küçükken kilim dokumayı annesinden öğrenmişti. Kilimde kullanılan boyaları kendisi yapardı. Onları ottan, ağaçların köklerinden, kabuklarından çıkartırdı. Çıkartmaktan öte bir çeşit sağlamaydı bu. Otun, ağacın özündeki renge ulaşmak başlı başına bir gizdi. Kök boya denirdi onlara” (Güler, 2010c: 30).

(...)

“Kilimin iplerini kendisi boyar, eğirirdi. Sonra onları tezgâhına gererdi. Mekik, kirkit, makas gibi aletleri kullanarak bin bir nakış işler dokurdu” (Güler, 2010c: 31).

Güler, öyküde kilim dokuma sanatının incelikleri hakkında bilgi vermektedir. Kilim sanatının; binlerce yıllık bir gelenek olduğu, yapımında kullanılan iplerin doğadan elde edilen boyalarla renklendirildiği, nesilden nesle aktarıldığı vurgulanmaktadır.

Öyküde kilimle birlikte sözlü kültür ürünlerimizden olan türkü, masal ve söylencelerden de söz edilmektedir:

“(Elif Kadın) Dokurken kilimin tarihi kadar eski türküler söylerdi. Çoğu dertli, acıklıydı. Ayrılıklar vardı içlerinde. Türküler az geldiği zaman söylencelerle, masallarla varsıllaştırılırdı anlatımlar. Hepsi birbirine karışırdı. Atılan ilmikler biraz da türküye, masala, söyleneceye atılmış olurdu Onun içindir ki Elif Kadın’ın kirkiti, mekiği salt ipliğe değil; sevgiye, sevdaya, ayrılığa da düğüm, nakış olurdu” (Güler, 2010c: 31).

Öyküde Elif Kadın, dokuduğu eşsiz güzellikteki kilimlerin sırrını uzun bir süre kimseyle paylaşmaz. Ancak kültürün devamı için yeni nesillere geleneklerin öğretilmesi; “kültürel aktarım” gerekmektedir.

“Yeni kilimini görmek için kentin kadınlarının geleceğini duyunca, boncuklarını da getirmelerini istedi. Herkes Elif Kadın’ın ne yapacağını merak etmeye başladı. Tüm kadınlar, kızlar toplanınca soluklarını kesip Elif Kadın’ı dinlediler. Önce kilimle ilgili tüm gizlerini anlattı Elif Kadın. Sonra da bir kızın saçlarına boncuk dizmekteki hünelerini” (Güler, 2010c: 37).

Güler, Türkler için önemli olan millî günlerden Nevruz konusunu “Taş İzi” öyküsünde ele almıştır:

“Nevruz; çok eskilerden beri Orta Asya’dan Balkanlara kadar geniş bir coğrafyada kutlanıyor. Halk takvimine göre kutlandığı her yerde ilkyazı anlatıyor bu özel gün. 21 Mart’ta yani Nevruz Günü’nde gece ve gündüzün eşitlendiğini biliyor herkes. Havalarda ısınıyor, ağaçlar çiçeğe duruyor. Göçmen kuşlar yuvalarına dönüyor. Yani tüm canlılar için yeni bir diriliş, yeni bir yaşama sevinci başlıyor. Bu günde ağaçların ‘Nevruz! Nevruz!’ diye büyüdüğünü; kuşların ‘Nevruz! Nevruz!’ diye öttüğünü söyleyenler bile var” (Güler, 2012d: 81).

Türk kültüründe selamlaşma hem İslam dini açısından hem de millî değerlerimiz açısından önemli bir olgudur. Toplum içerisinde kabul görmek, toplumsal yaşamın bir parçası olabilmek için kişiler arası iletişim çok önemlidir. Selamlaşmak da iletişimin ilk aşamasıdır. Mehmet Güler bu olguya kayıtsız kalamamıştır. “Selam Vermeyi Seven Çocuk” adındaki öyküsüyle çocuklara selamlaşma değerini kazandırmaya çalışmıştır.

Öyküde, Gökçe adında bir çocuk insanlara, ağaçlara, kuşlara, selam verir; ancak karşılık göremez:

“Evden çıkar çıkmaz arabaya, trene, kurda kuşa selam verdi. İçinden gelen şu sözleri tutamadı:

‘Bugün mutlusun çocuk.

Kuşlar da mutlu senin kadar.

Öyleyse selam ver ağaca taşta,

Selam ver kurda kuşa’ (Güler, 2012h: 7).

Çocuk kime selam verdiyse bir türlü selamını almaz. İnsanlar günlük hayatın koşturmacasından olsa gerek, onu fark etmezler:

‘Kendi kendime söz verdim.’ dedi. ‘Bugün neşemi yitirmeyeceğim. Hiçbir şeye de kızmayacağım.’

“Okula her varışında arkadaşlarına selam verecekti. Öğretmenlerine de... Kesin selamını alırdı onlar. Hele selam vermeyi, almayı bir öğretsin arkadaşlarına o zaman siz seyredin. Arkadaşları da öğretmenleri de evdeki hâllerinden daha güzel olacaktı okulda” (Güler, 2012h: 12- 13).

Çocuk yaşama sevincini yitirmez, kendi kendine söylenir:

“Selam ver işine gidene, selam ver yolunu yitirene, selam ver ekmek parası için erkenden yollara dökülene” (Güler, 2012h: 16).

“Selam ver kuru dala sürgüne,

Selam ver kestaneye, gürgene.

Verecek kimse bulamazsan

Selam ver arkana düşen gölgene” (Güler, 2012h: 25).

Mehmet Güler, selamlaşmayı bir yaşam biçimi hâline getirmeye çalışmıştır. Karşılık görülme de selamlaşma girişiminden vazgeçilmemesi gerektiğini salık verir.

Güler, çocukluk çağında çocukların ürküttüğü bir olaya da öykülerinde yer verir: sünnet. “Azıcık Ucundan” öyküsünde sünnet korkusu yaşayan bir çocuk anlatılır:

“Annesi, babası düğüne bu kadar önem verdikçe kendisi de sünneti gözünde büyütüyor, korkulara batıp çıkıyordu. Sünnetin basit bir şey olduğunu söyleyenlere de inanmıyordu. Basitse sünnetçi amca gelir, uykuda bu işi bitirip giderdi. Bu kadar şenlik, masraf yapıldığına göre önemliydi demek” (Güler, İDG: 66).

Güler, öyküde çocukları cesaretlendirici ifadeler kullanarak onlardaki sünnet korkusunu yok etmeye çalışmıştır. Aynı zamanda cinsel kimliğin geliştiği bu dönemde çocuklara erkek- kız farkını sezdirmeye çalışır.

Millî bayramlarımızdan olan 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı; Güler'in üzerine çocuk romanı yazdığı bir konudur. Eserde bayram şenlikleri kapsamında yabancı ülkelerden Türkiye'ye gelen ve Türk evlerine konuk olan çocuklardan söz edilir. Çocuklara Türk kültürü tanıtılmaya çalışılır. Özellikle konukseverlik değerinin ağır bastığı bir eser olmakla birlikte konusunun millî bayram olması sebebiyle önemlidir.

Öyküde ev sahibi Türkler, aralarında şöyle konuşurlar:

- Dünya çok küçüldü, diyor annem. Artık arkadaşlıklar başka ülkelerin insanlarıyla kuruluyor. Çocuklarımızın çağında durum daha da farklı olacak.
- Evet, diyor Ergun amca. 23 Nisan'ı bu yönüyle ulusal bayram değil; evrensel bayram saymak gerekir. Dünya çocuklarını buluşturan böyle bir bayram bizden başka hiçbir ülkede yok. Bu şansı çocuklarımız adına iyi kullanmamız gerekiyor" (Güler, YRDÇ: 92).

Çocukları vatanını, milletini seven; yaşadığı topluma ve insanlığa hizmet eden bireyler olarak yetiştirmek için onlara Türk kültürü tanıtılmalı ve onların bu zenginlikten gurur duymaları sağlanmalıdır.

3.2.3. Diğer Temalar

3.2.3.1. Kitap Okumanın Önemi

Kitap okuma alışkanlığı çocuklara kazandırılmak istenen en önemli değerlerden biridir.

Mustafa Ruhi Şirin, kitapların çocuk eğitimindeki yerini şöyle açıklar:

“Çocuğun bilişsel gelişiminde; gözlemlene, karşılaştırma, sınıflandırma, uygulama, eleştirme ve düşünme yeteneğinin gelişmesinde en belirleyici ve etkili iletişim aracı kitaptır. Çocuğun kullandığı iletişim araçları içinde kitabın rolü de belirleyicidir. Çocuk ile kitap kültürü arasındaki ilişkinin düzeyi çocuğun entelektüel düzeyi ile de yakından ilişkilidir” (Şirin, 2007: 58).

Bu nedenle çocukların erken yaşlarda kitaplarla buluşturulması ve kitap okumayı alışkanlık hâline getirmesi gerekir. Bu bir bilinç meselesidir. Çocuk, ona okuması gerektiği söylendiği için değil; okumanın, bilgi ve kültürün anahtarı olduğunu düşündüğü için okumalıdır.

Ülkemizde kitap okuma alışkanlığı, bireylerde ihmal edilmiş bir eğitim olarak karşımıza çıkmaktadır. Okullarda her ne kadar kitap okumanın önemi üzerinde durulsa da kitap okumanın sürece yayılmasında, çocuklarda kalıcı alışkanlık hâline getirilmesinde sorunlar yaşanmaktadır. Özellikle çağımızın getirdiği teknoloji sayesinde bilgiye daha kolay ve daha hızlı ulaşan bireyler düşünmeden, sorgulamadan kabullenmeye alışmışlar; böylece kitaplardan uzaklaşmaya başlamışlardır. Çünkü kitap okumak zaman ve emek ister. Okunanlar üzerine düşünmeyi ve hayal etmeyi gerektirir. Oysa bireyler zaman darlığını bahane ederek bu süreyi kitaplarla geçirmeyi gereksiz görürler. Bu nedenle de okumayan, sorgulamayan nesillerin yetişmesine sebep olurlar.

Bu konuda en büyük görev ailelere düşmektedir. Ebeveynler nasihat etmek yerine örnek olmak için çocukların bulunduğu ortamlarda kitap okumalı, her fırsatta bilginin ve kitapların önemini vurgulamalıdır. Çocuklar ödüllendirilirken hediye olarak kitaplar seçilmeli ve bundan memnun olunması sağlanmalıdır.

Güler, hem bir öğretmen hem de bir yazar olarak kitap okuma alışkanlığını yaymak için çocuk, genç, yetişkin ayrımı yapmadan her kuşaktan insana hitaben yazmıştır.

Kendisine üç kuşağa da yazan bir yazar olduğunu hatırlatıp en çok hangi kitle tarafından okunduğunu sorduğumuzda Güler'in cevabı şöyle olmuştur:

“Yıllardır üç kuşağa yazıyorum. İlk kitaplarım büyüklere dönük. Çocuk edebiyatını keşfettikten sonra çocuklar, gençler beni büyüklerden çaldı. Doğrusu ben de çabuk teslim oldum onlara. Çünkü kendileri daha sıcaktı büyüklerden. Edebiyatları daha dinamikti. Daha çok okuyorlar, tüketiyorlardı. Yazar-okur buluşmasında daha samimi dünyalar çiziyorlar, yeni iklimler yaratıyorlardı.”

Güler, ülkenin dört bir yanına okumayı sevdirmek için düzenlediği imza günlerinde çocuklarla buluşmaktan memnun olur:

“Çocuklarımızın çok kitap okumalarından, imzalı kitaba değer vermelerinden mutlu oluyorum. Gerçekten çok da etkileniyorlar. ‘Ben de yazar olacağım.’ demeye başlıyorlar. Sonradan konuştuğum öğretmenleri, ‘Okulumuza gelmenizden sonra öğrencilerimde kitaba karşı büyük bir ilgi oluştu.’ diyorlar.”

Güler, her ne kadar kitaplarının çok okunmasından mutlu olsa da yine de geniş çerçevede toplumun çok fazla kitap okumamasından yakınmaktadır:

“Okul söyleşilerinde zaman zaman şöyle bir benzetme yapıyorum: ‘Ben üç kuşağa yazan bir yazarım. Çocuklara yazdığım kitaplarım koşuyor. Gençlere yazdıklarım yürüyor. Büyüklere yazdıklarım sürünüyor...’

Doğru ve samimi bir gözlem bu. Arkasından şunu ekliyorum: ‘İlk gençlik döneminde büyük bir kesiminiz okuma treninden iniyor, medyanın renkli, görsel trenine biniyor. Onlardan olursanız ilerde biz büyükler gibi *okuma özürülüler* grubuna girersiniz.’

Evet, alınmasınlar; büyüklerimiz *okuma özürülü*. Bunu genellemek istemem. Dürüst olmak gerekirse bu özürülüler grubuna pek çok yazarımız da dâhil” (M. Güler ile kişisel iletişim, 14 Temmuz 2013).

Yazar, kendisiyle yapılan söyleşide bir imza gününde yaşadıklarını şöyle ifade eder:

“... düzenlemiş olduğu kültür, sanat etkinliklerinde kitaplarımı imzalıyorum. On yaşlarında bir çocuk geldi. Kitaplara göz atarken: ‘Aaaaa!’ dedi, ‘Ben bu kitabı okudum! Hem de en az yedi, sekiz kez!’ Gösterdiği kitap *Okul Bir Türküdür* adlı çocuk romanım. ‘Bir kitap bu kadar okunur mu evladım?’ dedim. ‘Bir yanlışlık yapmayasın?’ ‘Hayır.’ dedi. ‘Yanlışlık yok. Çok sevdim çünkü. İsterseniz şiir gibi ezbere okuyabilirim kitabınızı.’ Şaşkınlığımı yenmek için: ‘Oku öyleyse.’ dedim. ‘Siz sadece konu başlıklarını gösterin bana.’ dedi çocuk. ‘Gerisine karışmayın.’ Dediğini yaptım. İnanın koca romanı baştan sona ezbere okudu” (M. Güler ile kişisel iletişim, 14 Temmuz 2013).

Güler, bir öyküsünü tıpkı bu imza gününde yaşadıklarına benzer şekilde kurgulayarak çocukların beğenisine sunmuştur. “İmza Günü” adını taşıyan öyküde; çocuk kahramanın sevdiği yazar, kasabalarında düzenlenen sanat şenliklerine gelecektir:

“İmza günü geldiğinde erkenden kalktı. Kütüphanesinde o yazara ait bulunan tüm kitapları çıkarttı. Telaşından bir şey anlamayan annesine: ‘Bu kitapların yazarıyla tanışacağım bugün.’ dedi gülerek. ‘Kasabamızın şenlikleri nedeniyle buraya geliyor. Okurlarıyla söyleşecek. Kitaplarını imzalayacak. Ben de bu kitapların tümünü imzalatacağım ona” (Güler, BGO: 66).

Öyküde, yazar çocuğun getirdiği tüm kitapları imzalar, ona yakınlık gösterir. Yeni yayımlanan kitabını da çocuğa hediye eder.

Çocukların; okudukları kitapların yazarlarıyla bir araya getirilmesi onların kitaplara ve yazarlara saygı göstermesini sağlayacaktır. Bu nedenle okullarda bu tür etkinliklere yer verilmeli, kitap okuma davranışı yüceltilmelidir.

Mehmet Güler, her ne kadar toplumun okuma özürü olduğu düşünse de tüm eserlerinin bel kemiğini oluşturan “umut” tan yine vazgeçemez. Öykülerinde çocuklara kitabın önemini kavratmak için çaba harcar. Kurguladığı karakterleri kitap okuyan çocuklar arasından seçer. Çocuklara iyi modeller sunarak kitapları

sevdirmeye çalışan yazar, “Şiir Dinleyen Balıklar” öyküsünde kitap kurdu bir çocuk kurgular:

“Yağmur, İstanbul’dan gelirken pek çok kitap getirdi. Masal, öykü, roman, şiir kitapları bunlar. Çoğunu da okudu. Okurken bir ilginçlik yaratmak istedi. Denizi anlatan öyküleri denize karşı okudu. Çam ağacını anlatan şiiri çam ağacına karşı... Kuşları anlatanı kuşlara, ırmağı anlatanı ırmağa karşı okudu” (Güler, 2010c: 19).

Çocuk, kitapları konularına göre seçerek çeşitli varlıklara okur, onlardaki değişimleri gözlemler:

“Yağmur; şiirlerin dağlar, ırmaklar üzerindeki etkisini insanlar üzerinde de görünce sevindi. Örneğin, gençlik öyküsü okurken yaşlı insanların daha dik, canlı durduklarını fark etti. Güzelliği anlatan şiir; şapşal, çirkin bir kızın daha derli toplu olmasını sağlıyordu. Barışı, sevgiyi anlatan bir öyküden, şiirden sonra insanlar birbirlerine daha nazik davranıyorlardı” (Güler, 2010c: 21).

“Bu güç, şiirin, öykünün gücü olmalı, diye düşündü” (Güler, 2010c: 20).

Güler, öykünün bu kısmında kitapların insan hayatını değiştirmekte ne derece önemli olduğuna dikkat çekmektedir.

Çocuğun, önüne gelen herkese kitap okuması annesinin onu uyarmasına sebep olur:

- “Başkalarını sıkıyorsun Yağmur’cuğum, dedi annesi. Herkesin okuma yazması var. Bırak kendileri okusunlar.
- Kendileri okumuyor ama, diye itiraz etti Yağmur. Hem de hiç okumuyorlar. Bana inanmıyorsan kendin bak. Deniz kenarında yatarken kaç insanın elinde kitap dergi görüyorsun?
- Bu onların sorunu, dedi annesi. Senin sorunun değil ki...
- Öyleyse ben de kendine okurum, dedi Yağmur. Hem de okumayanlara inat daha çok okurum! ” (Güler, 2010c: 23).

Yazar insanların kitap okumadıklarını dile getirmişse de çocuğun annesinin bakış açısıyla “Her koyun kendi bacağından asılır” atasözünü sezdirmiştir. Yine de

Yağmur bu durumdan ders almış, okumayı eskisinden daha fazla sevmeye başlamıştır.

Bireylerin ilgi duydukları herhangi bir konuda bilgilerini arttırmak için kitapları kullanmasını öneren yazar bunu “Bulut Kız Şimşek Oğlan” öyküsünde şöyle dile getirir:

(Eylül, bilmece yarışmasını kaybederse) “Güzel bir bilmece kitabı getireceksin bana, diye atıldı Bulut Kız. Bilmece kültürümü arttırmanın en iyi yolu bu olmalı” (Güler, 2011ç: 28).

Öyküde kitap seçiminde amaç belirlemenin önemi sezdirilmektedir. Çocukların, okuyacakları kitapları rastgele seçmek yerine bilinçli bir şekilde seçim yapma alışkanlığına sahip olması gerekir. Bu nedenle hem kitap okuma amacı hem de ilgi alanlarına uygun kitapları ayırt edebilme becerisinin geliştirilmesi gerekir.

Yazarın, ilköğretim Türkçe ders kitaplarına⁷ da giren “Çocuk Kitaplığında Sabah Tartışması” öyküsünde okuma değeri merkezdedir. Güler, öyküde hayali bir kurguyla pek çok çocuk kitabının adını verir; konularına değinir⁸.

Don Kişot, Güliiver’in Gezileri, La Fontaine’in Fablları, Küçük Prens, Nasreddin Hoca Fıkraları, Küçük Kara Balık, Andersen Masalları öyküdeki çocuğun kitaplığındaki bazı kitaplardır. Kitaplar bir yandan birbirlerini eleştirirken diğer yandan kendilerini överler. Yazar, dünya klasığı sayılan bu eserleri çocuklara tanıtarak okuma isteği uyandırmaktadır (Güler, AÖ: 21- 28).

Kitaplar, çocukların kimi zaman yalnızlıklarını giderdikleri kimi zaman da boş zamanlarını değerlendirdikleri bir etkinlik olarak karşımıza çıkar. Bazen de bir kitap bir insanın hayatını değiştirebilir, ona yeni heyecanlar, farklı ufuklar açar.

Örneğin Mehmet Güler, “Fotoğraf” öyküsünde arkadaşına, öğretmen olan babasının kitaplığından kitaplar getiren bir çocuktan söz eder. Çocuk, babası hakkında:

⁷ Özbay Murat, Erol Abdullah ve Altan Abdulkadir(2010). İlköğretim Türkçe 6 Öğretmen Kılavuz Kitabı. Ankara: Özgün Matbaacılık. s: 68

⁸ Edebî Eser Tanıtımı başlığında ayrıntılı olarak verilmiştir.

“Babam çok okuyan öğretmenlerden, demişti gururlu bir sesle. Onun en büyük zevki bu. Parası yetse, kuşkun olmasın, yeryüzündeki tüm kitapları satın alır.” der (Güler, 2012i: 66).

Öyküde, arkadaşının taşıdığı “Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı, Pol ve Virjini, Pinokyo, Tom Sawyer, Robinson Crusoe, Çocuk Kalbi, Pal Sokağı Çocukları” gibi kitapları okuyan çocuk, eserlerdeki kahramanlarla kendisini özdeşleştirir ve büyüdüğünde o da bir yazar olur (Güler, 2012i: 62- 73).

Öyküde farklı çocuk kitaplarının adlarını veren yazar, çocuklara bu eserleri tanıtıcı unsurlara da yer vererek onları okumaya teşvik etmiştir.

İnsan, anlama ihtiyacını okuma ve dinleme yoluyla; anlatma ihtiyacını da konuşma ve yazma yoluyla giderir. Kitap okuma davranışı kalıcı hâle geldiğinde birey öğrendiklerini, duygu ve düşüncelerini anlatma ihtiyacı duyar. Bu durumda da yazmayı tercih eder.

Güler, çocukları okumak kadar, yazmaya da teşvik etmektedir. “Kim Korkar Öyküden?” adlı eseriyle öykü yazmaya çalışan bir çocuğun azmini örnek gösterir:

“Öykü okumayı çok seviyordum. Okuyup bitirdikten sonra da şöyle durup düşünüyordum. Çok kolay yazılmış gibi geliyordu kendime. Bu öyküyü ben de yazarım, demekten kendini alamıyordum.”

‘Bu öyküyü ben de yazarım.’

“O kadar çok söylemişti ki bu cümleyi. Gerçekten kendini inandırmaya başlamıştı. Söylemek kolaydı. Öykü yazmak da kolay mıydı? Kaç kez kâğıda, kaleme sarılmış, tam öykü yazmak için masaya oturacağı zaman da bir ürküntü, bir çekinti gelmişti kendine. Bu öyküyü ben de yazarım, diyen içindeki sese karşı utanmıştı.

Kendi kendisiyle günlerce hesaplaştı. İçindeki bu sesi artık susturmak istiyordu. Ne yapıp edecek, okudukları gibi bir öykü de kendisi yazacaktı. Sonra gelsin yeni öyküler. Ardından başkaları... Derken gelsin artık öyküler...” (Güler, 2011e: 73).

Çocuklara kitap okumayı sevdirmek için öncelikle onların yaş seviyelerine, ilgi alanlarına uygun kitaplar seçilmeli ve zorlayıcı tutumlardan kaçınılmalıdır. Okumanın değerini fark eden çocuk zamanla bunu davranış hâline getirecektir.

3.2.3.2. Hayatla Mücadele

Çocukları hayata hazırlarken onlara sürekli iyi örnekler, yaşantılar sunmak onların olumsuzluklara karşı çıkabilme gücünü azaltır. Çünkü çocuk, gerçek hayatın da kitaplardaki gibi toz pembe, hayali güzelliklerle dolu olduğunu düşünür ve hayatın zor şartlarından habersiz yetişir. Oysa çocuklar, kötü örneklerle de karşılaştırılmalı, zorda kaldıklarında ihtiyaç duyacakları davranış kalıplarını öğrenmelidirler.

Çocuklarını sürekli koruyan, onların kendi başlarına karar almasını engelleyen aileler onların bağımlı kimlik geliştirmesine neden olur. Bu nedenle çocuklara hayatla mücadele etme fırsatı verilmelidir.

Güler'in öykülerinde hayatla mücadele değeri genellikle çocuk işçiler bağlamında karşımıza çıkar. Okumak isteyen; ancak anne babasından birini kaybetmiş olan, bu nedenle de ev bütçesine katkıda bulunmakla yükümlü çocukların duygularına ve öykülerine çokça yer verir yazar. Bu çocuklar okumakta olan yaşlılarını gördükçe hüzünlenirler. Yazar bu tip öykülerle hem çocukların kendilerinden zor durumda olan kimseleri anlamalarını hem de sahip oldukları olanaklardan memnun olmalarını sağlar.

“Simitçinin Bayramı” öyküsünde babasının ölümünden sonra evin geçimini üstlenmek zorunda kalan çocuk, bayram töreninde yaşıtı olan öğrencileri izlemekten üzüntü duyar (Güler, AÖ: 46- 52).

Yazar, çocukların empati duygularının gelişmesi için dokunaklı betimlemelerden yararlanır. “Jeton Var Telefon Kartı Var” adlı öyküde ana karakter olan çocuk bir yandan okumakta bir yandan da çalışmaktadır:

“Okul dönüşü kitaplarını, defterlerini eve attıktan sonra sokaktasın. O sözcükler de dilinde. Kurulmuş makineler gibisin artık: Jeton var, telefon kartı var” (Güler, SUM: 79).

“Hava soğuk. Rüzgâr üşütüyor, sesin titriyor. Sahip olamıyorsun ona. Böyle havalarda sığınağın; boş telefon kulübeleri oluyor. Rüzgâr tutmuyor orası. Sıcacık... Ceplerin jeton dolu, kart dolu” (Güler, SUM: 80).

Çocuk bir yandan çalışır bir yandan da hoşlandığı kızın; çalışmasından dolayı onu ayıplayıp ayıplamayacağını düşünür:

“Leyla telefon kartı sattığını biliyor mu? Bilse nasıl davranır sana? Yalnız sana veriyorum dediği ev telefonlarını verir mi? Teneffüslerde yanına gelip de o sıcacık gülümsemesiyle merhaba der mi?” (Güler, SUM: 82).

Eğitimde fırsat eşitliğinin bir yere kadar olduğunun göstergesi olarak öykü şöyle kurgulanır:

“Eğer biraz daha fazla kazanabilirsen bir eşofman alacaksın kendine. Bir çift de spor ayakkabı. Pantolonla, gömlekle girmeyeceksin spor dersine. Spor giysilerin yok diye öğretmenin kızmayacak. Kimse gülmeyecek sana” (Güler, SUM: 82- 83).

Okul ortamında öğretmenlerin çocukların ekonomik durumlarını, aile yapılarını bilmeden davranması çocukların özgüvenlerini kırar. Güler, öğretmenlerin bu durumlarda daha duyarlı ve anlayışlı davranmaları gerektiğini sezdirir.

Çocuk bir yandan da kötü bir iş yapmadığını düşünmektedir. Çünkü hayatını kazanması için çalışması gerektiğine inanır:

“Sahi neden sevilmez sokaklarda satış yapan çocuklar? Baba olduğun zaman çocuğunu böyle işlere sokmayacağını düşünüyorsun. Oyunlar oynamalı çocuklar. Uçurtmalar uçurmalı gökyüzüne. Bakıyorsun apartmanlar başını alıp gitmiş, uçurtmalara bile yer kalmamış. Öfkeleniyorsun; kime neye kızdığını bilmiyorsun” (Güler, SUM: 82- 83).

Okumayacağı düşünöldüğü için tamirhaneye çırak olarak verilen bir çocuğun okul özleminin anlatıldığı başka bir öykü de “Kalem” dir.

“Üç aydır oto tamircisinde çalışıyor. Toplam bir dönem gitti altıncı sınıfa. Sadece yarım gün devamsızlığı var. İki de kırığı... Karneyi aldıktan sonra bir daha göndermediler. İki zayıf çok mu sayılır? Bunu anlatamadı babasına. İkinci dönemde hiç kırık getirmeyeceğine inandıramadı. Biraz daha çalıştı mı teşekkür bile alırdı. Bunu söylemedi. Söylese hiç inanmayacağını biliyordu. Annesi bile susup durdu öyle. Başını öne eğip kocasını dinledi. Bir gün sonra da tamirhanede buldu kendini. ‘Okumayacak bu. ’ dedi babası ustasına. ‘Bari zanaat öğrensin.’ Bu kez kendisi sustu. Başını öne eğdi” (Güler, BGO: 79).

Çocuğun, ailesi tarafından belirlenen kaderi karşısında tepkisiz kalmaktan başka çaresi yoktur.

Zaman ilerledikçe acısı daha da artar, yaşlılarını gördükçe hüznlenir:

“Okula giden öğrencilere yetişmek için adımlarını hızlandırıyor. Tanıdık arkadaşları var onların arasında. Özlem gibi bir şeyler doluyor içine. Ellerinin kirli, üstünün yağlı olduğunu hatırlayınca adımlarını küçültüyor. Onlarla karşılaşmamak için kaç kez ara yollara sapmadı mı? Tuhaf, şimdi de görmek istiyor onları. Ellerine bakıyor; sandığının da üstünde kirli. Ellerini cebine sokuyor. Görse tiksindir onlar” (Güler, BGO: 82).

“Sınav Yeri” öyküsü de okuma hasretiyle yanan bir çocuğu anlatmaktadır:

“Anadolu Liselerinin adını duyunca içinde bir şeyler ‘cız’ eder gibi oldu. Birden okul günlerini hatırladı. Daha üçüncü, dördüncü sınıftayken bu okulların sınavlarına hazırlanan arkadaşlarını düşündü. Uzak bir düş gibi olsa da zaman zaman böyle güzel okullarda okumak kendi içinden de geçmişti. Bu nedenle türlü hayaller kurmuştu. Heyecanlanıp kaygılandığı günler olmuştu. Tablasını yerden aldı. ”

‘Sıcak simitler! ’ (Güler, AÇO: 28).

Güler, çocuk işçilerin içinde bulunduğu hayat şartlarını ayrıntılı bir şekilde analiz etmektedir. Dikkatli gözlemlerini kendi ağzından değil; kurguladığı karakterin

yorumuyla verir. “Ağzında Bal Tadı Olan Ayıcık” öyküsünde sokaklarda tef çalınarak oynatılan bir ayının eğitilirken ve gösteri yaparken yaşadığı acıyı anlatır. Bir yandan da çocuk işçilerden söz eder:

“Bakıyorum ki gülmeyen çocuklar var aralarında. Dünyanın en ağır yükü omuzlarına binmiş gibi. Kıllı göbeğimi ona doğru ata ata oynuyorum. Hâlâ alkış tutmuyor oynadığım Mastika’ya. Gülmüyor. Kucağındaki tablaya bakılırsa okullu çocuklardan olmamalı bu. Kalabalığı yarıp iyice yaklaşıyorum ona. Tanıyorum. Köprüde çakmak taşı satan çocuklardan. O mutsuz, o hüznü... Bak nasıl güldürürüm seni. Tüm çocukların ağızları kulaklarına varırken o da hafiften gülümseyecek gibi oluyor. Ne ki acıyla sevinç arasında bocalıyor yüzü. Bir türlü gülücüğe dönüşemiyor. Görünmez acının çizgileri yüzünde oynuyor.

(...)kirle karışık güneş yanığı ellerine bakıyorum. Havı dökülmüş kazağına, soluk pantolonuna.

(...)tablacı çocuk benden çok okullularla ilgileniyor. Onların yakalarına, önlüklerine, çantalarına bakıyor.

(...)simit satan bir çocuk geliyor yanına. Elini omzuna koyuyor. Belli ki tanıyor onu. O da çakmak taşı satan çocuk gibi yorgun. İstanbul böyle çocuklarla dolu... Balık tutanlar, yük taşıyanlar” (Güler, 2002: 18- 19).

Güler yaptığı betimlemelerle çocuk işçilerinin içinde bulunduğu durumu gözler önüne sermektedir. Öyküde *hayvan sevgisi* ve *hayatla mücadele* değeri bir arada bulunmaktadır.

Güler’in ucuz iş gücü sağlamak için sömürülen çocukları ayrıntılı bir şekilde anlattığı “Keseğâğıdı Ustaları” adlı bir çocuk romanı vardır. Eserde keseğâğıdı yaptırmak üzere köyden getirilen dört arkadaşı, akrabaları olan patronları tarafından sömürülmekte ve şehrin parlak, çekici yüzünün çok dışında bir yüzünü görmektedirler:

“Keseğâğıdıyla yatmak her gün...

Keseğâğıdıyla yemek... Keseğâğıdı solumak...

Kesekâğıdıyla solumak yeniden...

Günün ilk ışıklarını kesekâğıdı olacak yeni gazetelerle karşılamak” (Güler, 2012e: 5).

Çocuk işçiler, zalim patronları tarafından sürekli azarlanmaktadır ve emekleri istismar edilmektedir:

“O gün zevk duyarak çalıştık. Tatlı bir oyun gibi geldi bize. Ama akşam olup da yatağa yorgun düşünce yaptığımız işin pek kolay olmadığını anladık. Çünkü hepimizin üstünden tank geçmiş gibiydi” (Güler, 2012e: 25).

“Sabahın erken saatinde yine demir kapı, demir el...

Vurulan her darbe beynimize iniyor.

(...)tokmak dünden kalan yorgunluğumuza iniyor.

(...) Lütfullah amca geldi. Asık yüzlü ve sinirliydi. Ne günaydın ne kolay gelsin, dedi. Elini arkasına koyup göbeğini ileri doğru çıkardı. ‘Bugün daha çok, daha iyisini yapacaksınız, anladınız mı?’

Hiçbirimiz yanıt vermedik.

Demir kapı kilitlenir gibi çarpıldı üstümüze.

O an kendimi Romalı bir tutsak gibi hissettim. Kale kapılarının ardında kalmış bin yıllık tutsak gibi. Görünmeyen zincirlerim, prangalarım kollarımda, ayaklarımda şakırdayıp durdu” (Güler, 2012e: 26).

Öyküde çocuklardan biri kesekâğıdı yaptığı gazeteleri okuyarak zorlandıkları durumun suç olduğunu öğrenir ve zamanla hakkını aramaya, bu haksızlıkla mücadele etmeye çalışır.

Güler, “Pazar Yerindeki Çocuk” öyküsünde hem öğretmenlerin geçim derdini hem de okullu olması gerekirken hamallık yapan bir çocuğu anlatır:

“Bir süre pazar yerinde dolaşıp durdu adam. Fiyatları öğrenmeye çalıştı. Hiçbiri kendine göre değildi. Bir file meyve, sebze almak için neredeyse bir file de para getirmek gerekiyordu.

Adam pazar yerini dolaşmaktan yoruldu. Her şey ateş pahasıydı. Yanına yaklaşılmıyordu. Bir şey almadan gitse ne derdi evdeki çocuklar?

Bir şey almadan eve dönecekti ki Cafer Bey’i gördü. Köşe başında meyve, sebze satıyordu. Cafer Bey, öğretmendi. Arkadaşını görünce utandı. Başını önüne eğdi. Sorma arkadaş, dedi. ‘Bugüne dek bir ciklet bile satmadım. Ama yaşamın güçlükleri zorladı. Pazarcılık yapmaya başladım.’

İyi bir öğretmendi Cafer Bey. Okuttuğu öğrencilerin başarılarıyla tanınırdı. Çevresinde sevilirdi.

İyi etmişsin, dedi arkadaşı. ‘Burada senin adına utanılacak bir durum görmüyorum. Satışına devam et.’

Cafer Öğretmen gerçekten bu işin acemisiydi. Meyveleri kesekâğıdına koyarken, terazide tartarken elleri titriyordu. Diğerleri gibi çığırtkanlık yaparak alıcı toplayamamış, malının çoğunu satamamıştı. Belki de ilk günde zarar edecek, elindeki parasını sıfıra düşürecekti.

Doldur fileni, dedi arkadaşına. ‘Ay başında ödersin nasıl olsa.’ Adam sevindi. Meslektaşlardı. Aynı sıkıntıları o da yaşıyordu nasıl olsa” (Güler, 2011c: 44- 45).

Öyküde öğretmenler zor zamanlarında birbirlerine destek olmuşlardır. Öyküde geçim sıkıntısının yanında *dayanışma* değeri de verilmiştir.

Ekonomik açıdan zor durumda olan ailelere mensup çocuklar okul ortamında bundan dolayı mahcup olabilirler. Özgüvenleri ve de okuma azimleri kırılabilir. Mehmet Güler’in “Beslenme Sepeti” öyküsü böyle bir çocukla ilgilidir:

“Halil, açlığını unutmak istiyordu. Karlara, antenlere baktı bir süre. Akşam Makro vardı televizyonda. Küçük çocuk annesine kavuşacak mıydı acaba?

Daha kömürlerini almamışlardı. Doğru dürüst sobaları yanmıyordu. Birkaç parça odunla ısınmaya çalışıyorlardı. Yorganlara, battaniyelere sarınarak oturuyorlardı çoğunlukla. Çok üşüdü mü elleri ellerinden, ayakları ayaklarından ayrılıp gider gibi oluyordu. Ama okulları sıcaktı. Sınıfa geldi mi ellerini, ayaklarını kalorifer peteklerine dayıyordu. İnce, ılık bir sıcaklık yayılıyordu bedenine. Üşüme olmasa, diyordu içinden. Kış olmasa... Kirlenme, acıkma olmasa... Annemi götürmeseler çamaşıra, temizliğe... Babamın Almanya'ya gitme sırası gelse... O kadar çok isteği oluyordu ki yüzleri, binleri buluyordu. Kendisi de şaşırıyordu buna. Ne kadar çok istekti böyle. Örneğin, hastalık olmasa, diyordu. Hemen annesi geliyordu gözünün önüne. Onun dizindeki, ellerindeki ağrıları düşünüyordu. Bir bisikletim olsa... Bassam gitsem uzaklara... Biter mi istek? Özlediklerimden her gün mektup, telefon gelse... ” (Güler, İDG: 35).

Yazar bir yandan öyküdeki çocuğun aile ortamını ve yaşam mücadelesini anlatırken bir yandan okuldaki imkân eşitsizliğini dile getirir:

“Ketesini çıkarıp çıkarmamakta kararsızlandı. Herkes en güzel şeylerle karnını doyururken kuru ketesine gülmezler miydi? Nereden çıkarmışlardı şu beslenme işini? Herkes ne yiyecekse evinde yese olmaz mıydı?” (Güler, İDG: 38).

Okullarda uygulanmakta olan beslenme saatlerini üstü kapalı bir dille eleştiren yazar, kendince bir çözüm sunar:

“Öğretmen kendine sunulanların çoğunu Halil’le paylaştı. Beslenme saatinin bitiminde birbirlerine bakıp burukça gülümsediler. İki de sindirilmemiş bir tokluk içindeydiler” (Güler, İDG: 40).

Babası çalışmak için Almanya'ya giden bir çocuğun okul yolunda düşüncelere dalmasının anlatıldığı “Gecenin İçindeki Pırıltılar” öyküsünde, çocuk karakter her sabah okula yürüyerek gitmektedir. Epeyce uzun bir yol yürüdükten sonra okula varabilmekte bu arada soğuğa ve baba hasretine dayanmaya çalışmaktadır:

“Günlerin kısalığından mıdır nedir her geçen gün daha bir karanlıkta kalkıyordu. Akşamdan hazırladığı çantasını, beslenme sepetini alıp çıkıyordu sokağa.

Sabahtan çok geceye benziyordu ortalık. Gökyüzü yıldızlarla dolu oluyordu. Zifirî karanlıkta uyandırıyordu annesi. Ne erken ne geç... Çalar saat gibi geceyi hep aynı yerde bölüyordu. ‘Kalk, okul zamanın geldi koçum!’ diyordu. Sesi çok derinlerden, çok uzaklardan geliyordu sanki. Sağa sola dönüyordu yatakta. Uyanamıyordu. Göz kapakları dünyanın en ağır yükü altında eziliyordu” (Güler, 2011e: 46).

Çocuk, bu şartlar altında bile yine de yılgınlık göstermez:

“Adımlarını büyüttü. Okula geç kalabilirdi. Annesinin yüzüne bağladığı kaşkol çözülmüş; ayaz, yüzünü dövmeye başlamıştı. Ama aldırmayacaktı soğuğa. Yağmura, geceye aldırmadığı gibi aldırmayacaktı” (Güler, 2011e: 50).

Mehmet Güler, her türlü zorluğa karşı sabır, azim ve umudu öğütler. Çocukların karamsarlığa düşmesine izin vermez; ama gerçeklerden kopmalarını da istemez. Bu nedenle gerçek hayatta karşılaşılabilecekleri durumlara karşı onları hazırlamak ister.

3.2.3.3. Hayal Gücü

Çocuklar; gördüklerini, duyduklarını hayallerinde canlandırarak yorumlar. Bu nedenle çocukların hayal dünyası oldukça geniştir.

Hayal gücü gelişmiş çocuklarda özgür düşünme ve yaratıcılık yeteneği de çok gelişmiştir. Bu özellikler; farklılıklara ve yeniliklere açık, özgür düşünen, kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak karşımıza çıkar. Bu nedenle çocuklara düşünme eğitimi verilirken düş gücünden azami boyuttan yararlanılmalıdır.

Okullarda özellikle Türkçe ve görsel sanatlar derslerinde çocukların hayal dünyalarını geliştirecek nitelikte çalışmalar yapılabilir. Özellikle buluşların, keşiflerin önce hayal sonra gerçek olduğu düşüncesi yerleştirilerek çocukların hayal kurmayı alışkanlık hâline getirmeleri sağlanabilir.

Çok hayal kurmak, çocuk için gerçek dünyaya uyum sağlamada bazen sorun oluşturabilir. Çocuk, düş ile gerçeği ayırt etmekte zorlanır; hayalindekilere gerçekmiş

gibi inanır. Ancak yaş ilerledikçe bu sorun ortadan kalkar ve çocuk bunu bir zenginlik olarak kullanmaya başlar.

Güler'in öykülerinde seçtiği çocuk karakterler hayal kurmayı severler. Resim yaparken ya da bir konu üzerine kafa yorarken hayal güçlerini zorlar ve yaratıcılıklarını ortaya koyarlar.

Eserlerinde sosyal iletilere yer veren yazar, çocukların olayları zihinsel süreçlerden geçirerek irdelemesini, sorgulamasını ve değerlendirmesini bekler.

“Şakacı Çocuk” öyküsünde ana karakter, hayalperest bir çocuktur. Olmayacak şeyleri olur gibi düşünür. Ölü sineklere gülmeyi öğretir, kırkayaklara romatizma; sümüklüböceklerle nezle ilacı bulur. Karıncalara pabuçlar giydirebilir. Uçan kuşlara selam vermeyi öğretir. Babasıyla annesinin cinsiyetlerini değiştirir. Haftanın günlerini azaltır. Çevreyi kirletenleri kendi sebep oldukları kirli havayla boğmaya karar verir; ama yapmaz. Şakalarını fark edip bundan rahatsızlık duyanlar her yerde onu aramaya başlar. Park bekçisi tam onu yakalamış silahıyla vuracakken son şakasını yapar, tabancayı oyuncakla değiştirir (Güler, BGO: 17- 23).

Güler, bu öyküde örtük iletilerden fazlaca yararlanmıştı. Hayalci çocuk, hayallerini gerçekleştirirken hep faydalı şeyler yapmaktadır. Yazar, çocuğun yaptığı değişimlerde kendi değerlerini ön plana çıkarır:

Ölü sineklere gülmeyi öğreterek gülmeyi unutmuş insanları güldürmek ister. Hayvanlar için ilaç bularak buluş yapmayı özendirir. Uçan kuşlara selam vermeyi öğreterek selamlaşmaya dikkat çeker. Babayla annenin cinsiyetlerini değiştirerek empatik düşünceyi sağlamaya çalışır. Çevreyi kirletenleri hoş karşılamayarak doğa duyarlılığı gösterir. Tabancayı oyuncakla değiştirerek savaş karşıtlığını belli eder.

Güler, bu iletilerle çocukların bilinçaltına faydalı göndermeler yapmaya çalışır. Öyküde de hayalperest çocuğun yaptığı olağanüstü nitelikteki şakaları anlatarak öyküyü çocuklar için çekici kılarken aralara da kazanımları gizler.

“Azıcık Ucundan” adındaki öyküsünde yazar, çocuklara hayal kurmayı özendirir:

“Sibel, düşleri olan bir çocuktur. Televizyondaki uzaylı kız She-ra, Thundercats dizisindeki Willy Kit ya da Taş Devri’ndeki Wilma, Betty olurdu. Yaşama dönük hayalleri de vardı. Sık sık okuyup büyüyünce ne olacağını düşünürdü. Hemen her gün de bu kararını değiştirirdi. Bir gün doktor olmuşsa, ertesi gün mutlaka mühendis olurdu. Bazen şarkıcı, bazen de artist düşleri görürdü. Saray gibi evlerde yaşar, çok lüks arabalarda gezerdi” (Güler, İDG: 60- 61).

Güler’in hayalci çocuk örneklerinin en belirginleri şunlardır:

Şakacı Bulut

Annesi çalışan bir çocuk yalnızlığını resim yaparak giderir. Çizdiği resimleri de hayal dünyasıyla zenginleştirir. Çizdiği bulut hayalden hayale atlayarak kimi yerde kedi, kuzu, dede, at olur (Güler, BGO: 54- 59)

Bulut Kız Şimşek Oğlan

Eylül adlı bir çocuk rüyasında bir bulutun üstüne binerek gökyüzünü seyre çıkar. Bu arada Bulut Kız’ın arkadaşı Şimşek Oğlan’la tanışır. Bazı hava olaylarının (şimşek, yıldırım) oluşumunu da öğrenir (Güler, 2011ç).

Mehmet Güler bu öykülerin dışında pek çok öyküde de hayalî unsurlara ve hayalciliğe önem vermiştir.

Her çocuğun genetik donanımı farklıdır. Bu yetenekler, nitelikli çevresel uyaranlar ile beslenirse çocuğun zekâ gelişimine katkı sağlar. Çocuğun hayal gücünü desteklemek ve gelişmesini sağlamak için çocukluktan itibaren çeşitli etkinliklerle onların dünyasını zenginleştirmek gerekir.

3.2.3.4. Alışkanlıklar

Alışkanlık, insanların yapmayı sürekli hâle getirdikleri davranış ve tutumlar olarak tanımlanabilir. Alışkanlıkların bazıları olumlu bazıları olumsuzdur. Eğitimde istedik yönde davranış değişikliği oluşturmak amaçlandığından olumlu davranışlar özendirilir, kötü alışkanlıklara karşı tedbirler alınır.

Mehmet Güler, olumsuz alışkanlıklara öykülerinde çok fazla yer vermemiştir. Bireylere güzel alışkanlıklar kazandırmak için olumlu davranışlardan ve hobilerden kurgular yapmıştır. Örneğin; günlük tutma, resim çizme gibi uğraşları sıkça ele alarak çocuklara serbest zamanlarını değerlendirme imkânı sunmaktadır.

Günlük tutmak, çocukların hem zihinlerini canlı tutmak hem de yazma yeteneklerini geliştirmek için başvurulan güzel bir yöntemdir. Çocuk bir yandan geçirdiği günün değerlendirmesini yapar -davranışlarını, olay ve durumları sorgular- bir yandan da yaşantısını kaleme aldığı için kendisini önemli hisseder.

Mehmet Güler, günlük tutma davranışını alışkanlık hâline getirmek için her fırsatta günlük tutan çocuklardan ya da varlıklardan karakterler seçmiştir.

“Sokak Lambasının Günlüğü” adlı öyküde bir sokak lambasının günlüğünde gözlemlerini anlatması konu edilir. Yazar günlük tutmak için farklı deneyimler yaşamının gerekmediğini, herkesin günlük tutabileceğini sokak lambasının ağzından şöyle dile getirir:

“Ay, şaşırıyor: ‘Bir sokak lambasının günlük tutacağı hiç aklıma gelmezdi.’ diyor. Öyküsü olan her nesnenin, her kişinin günlük tutabileceğini söylüyorum. Bir kaldırım taşı da buna dâhil, diye ekliyorum” (Güler, 2010c: 79).

Günlük tutan insan, çevresini ve insanları daha ayrıntılı gözlemler. Gün bitiminde yaşadıklarını yazma düşüncesi onu daha dikkatli ve sorgulayıcı olmaya yöneltir. Olaylara farklı yaklaşır, dikkati her zaman canlı olur. Öyküdeki sokak lambası, günlük yazmaya başlarken konu bulmakta zorlanacağından endişe duyar:

“Yaz, kış hayat ayaklarımın dibinden akıp geçiyor. Günlüklerimi yazmaya başladığımda konu bulmakta sıkıntılar çekeceğimi sanmıştım. Çünkü yere, asfalta bağlı bir lambaydım. Her gün farklı konuyu nasıl bulacağım diye kaygılanmıştım. Yazarken gördüm ki benim için hayat hiç de yoksul ve durgun değil. Bakını ve göreni şaşırtacak kadar varsıllıklar taşıyor. Sonradan fark ettim; ben öyküye değil tersine öykü bana geliyor” (Güler, 2010c: 66).

Mehmet Güler, hayatı görmeyi bilirse insanoğlunun yazacak ve yapacak çok şeyi olacağına dikkat çekmektedir.

Bireyler, bir amaç doğrultusunda çalışırken süreçteki izlenimlerini kayda geçirmek isterler. Bu, onların hem planlı hareket etmelerine hem de gözden kaçabilecek ayrıntıları görmelerine yarar. Öğretmenlerin eğitim öğretim ortamlarında günlük tutmayı özendirmeleri gerekir.

Güler, bu durumu “Küpe Çiçeğinin Günlüğü” öyküsünde ele almıştır. Öyküde ödevi olan küpe çiçeği tohumunun çimlenmesini bekleyen çocuk, tohumu pamuğa sardıktan sonraki her gününü kaleme alır. Uzun bekleyişini, zaman zaman umutsuzluğa kapılmasını, okuldaki yorumları ve en sonunda da amacına ulaşmasını yazar (Güler, BGO: 24- 35).

Sürelî yayınları takip etmek çocukların ufkunu açacağı gibi öğrenme azimlerini de perçinleyecektir. Bu nedenle Mehmet Güler, dergi aboneliğini özendirici kesitler sunmuştur.

“Kuş Olmak Arada” öyküsündeki çocuk kahraman dergi abonesidir. Dergi okumayı alışkanlık hâline getirmiştir:

“Kalemimi bulmaca yollarının üstüne kaydırды.

- Bulmacanı masada çözsен olmaz mı oğlum? ’ dedi babası. Neden yere yüzükoyun yatıp çözüyorsun?

Babasının sesini duyacak gibi değildi.

- Yaramaz, dedi babası. Yeni dergisine kavuştu ya hemen kaptırıp gitti kendini.

Oğlu haftada bir yayınlanan bu dergiyi iki yıla yakındır izliyordu. Onun çıktığı gün geldi mi erkenden kalkıyor, kitapçıya koşuyordu. Eve getirir getirmez de kapanıyordu üzerine. Bir solukta öykülerini, şiirlerini, çizgi romanlarını okuyordu” (Güler, 2002: 69- 70).

Öykülerinde resim çizmeye çokça yer veren yazar, çocukların boş zamanlarını resim çizerek değerlendirmelerini önerir. Kurguladığı çocuklar evde yalnız kaldıklarında resim çizerler. Toplumsal sorunlara duyarlı çocuklar bunları resimlerinde betimlerler.

“Çingene Kızı” adlı öyküde annesinden ilgi göremeyen çocuk resim çizerek yalnızlığını giderir:

“Canı sıkılıyordu. Birileriyle konuşsa, içinden geçen her şeyi anlatsa rahatlayacaktı sanki. Resim yapmak da böyle bir şey miydi?”

Tükenen resim defterini düşündü. En iyisi gidip yakın kırtasiyelerden birinden yenisini almaktı.

(...) sıra kendine gelmişti ki en kalınından, kocamanından resim defteri istedi.

‘Okulların bitmesine az kaldı.’ dedi satıcı. ‘Alacağın bu defter fazla gelmez mi?’

Satıcı da bir tuhaftı doğrusu. Okullar biterse bitsindi. Tatilde resim yapılmaz diye bir şey mi vardı?” (Güler, BGO: 52).

Öyküdeki çocuk düşüncelerini resme dökmektedir. Çöpe attığı resim defterini, Çingene kızının özenle incelemesi hoşuna gider ve bu yüzden onun resmini çizer.

Alışkanlıklar, saplantı boyutuna ulaşmadıkça kişinin kendisini mutlu hissetmesini sağlar. Dozu kaçırıldığında ise kişiye zarar verebilir, onu yanlış yollara sokabilir.

Örneğin; “Kuşun Ötüşü” öyküsünde sporda fanatizmin insan hayatına mâl olabileceğini anlatır yazar. Öyküdeki çocuk maç esnasında su satmaktadır. Bir süre sonra maçı merak eder ve stadyumu görebileceği bir ağaca tırmanmaya başlar. Bu istek öylesine ağır basmaktadır ki ağacın tutunacak dalı olmadığını önemsemez ve bir süre sonra kendisini hastanede bulur (Güler, AÖ: 83- 90).

Çocuklara faydalı alışkanlıklar kazandırmak için onları çeşitlikli etkinliklere yöneltmek gerekir. Bu, onların hem serbest zamanlarını değerlendirmelerini sağlayacak hem de kişilik gelişimlerini olumlu etkileyecektir.

3.2.3.5. Oyun

Oyun oynamak çocukluk çağına özgü psikolojik, fizyolojik ve sosyal içerikli bir olgudur. Genellikle kendiliğinden doğan, içten, hür iradeye dayalı olarak ortaya çıkan oyun süreci çocuklar için neredeyse hayati önem arz etmektedir.

Oyun, çocuk için gerçek bir ihtiyaçtır ve onun bedensel, psikolojik, sosyal ve zihinsel gelişimi açısından çok önemlidir. Çocuklar oyun oynarken mutlu, hevesli ve dikkatlidirler. Oyun oynarken çevre ve dünya hakkında pek çok bilgi ve beceri öğrenirler. Oyun, çocuğa kurallara uymayı, sorumluluk almayı, işbirliğini ve diğer insanlara saygılı olmayı öğretir. Ayrıca girişimci olma, tehlikeyi göze alma, karar verme ve problem çözme yeteneğinin gelişmesine yardımcı olur.

Çocuk, zaman zaman oyun içinde arkadaşları ile tartışabilir, böyle durumlarda sorunlarını nasıl çözebileceğini öğrenir. Kimi zaman oyunun lideri, kimi zamansa oyundan dışlanan kişi olabilir. Yaşadığı küçük sorunları çözebilmeyi yine oyun yoluyla edindiği tecrübelerle kazanır.

Yavuzer'e göre oyun; "Çocuğa hiç kimsenin öğretemeyeceği konuları, kendi deneyimleriyle öğrenmesi yöntemidir. Çocuk, oyun yoluyla birikmiş enerjisini toplumsal açıdan kabul edilen bir yolla boşaltma olanağı bulur. Oyun yoluyla çocuk, en derin duygu ve gereksinimlerini ifade olanağı bulmakta ve sorunlarını kendi kendine çözebilmektedir" (Yavuzer, 2001: 176- 177).

Oyunun çocuk açısından ne denli önemli ve vazgeçilmez olduğu düşünüldüğünde, yazarların bu konuyu ele almalarının nedeni daha iyi anlaşılmalıdır. Bir sanatçı duyarlılığıyla yazarlar, bir yandan çocuğun büyük bir güdülenmeyle okuyabileceği kurmaca bir evren yaratırlarken bir yandan da

yetişkinlerin dikkatini çocuğun çatışmalarını yatıştırdığı bu önemli gereksinimine çekmek istemişlerdir.

Güler, doğru arkadaş seçiminden bahsederken çocuğun oyun arkadaşlarını irdeler. “Söğütler Kavlarken” öyküsünde çocuklar arasında korku salan, oyunlarda hep kendi sözü geçsin isteyen Haşmet adında bir karaktere yer verir. Sonuçta diğer çocuklar birlik olup onu dışlar ve arkadaşlıklarını bitirirler (Güler, AÇO: 48- 55).

Güler, çocukların oynadıkları oyunlara dikkat çeker ve bazı oyunlardan örnekler verir:

“Kuş Dili” öyküsünde çocukların kendi aralarında oynadıkları farklı bir iletişim yolunu içeren bir oyundan söz edilir. Karadenizli Temel kendi yöresinde anlaşma aracı olarak kullanılan kuş dilini İstanbul’da arkadaşlarına da öğretir. Çocuklardan Arda’nın babası bu durumu çok ilkel bulur ve sürekli eleştirir. Eşi onu yatıştırmaya çalışır:

“Varsın bulaştırsın, dedi gülümseyerek. Bulaşanların tümü böyle olsa... Yeni bir dil bu. Duygularını, düşüncelerini ıslıkla anlatıyorlar. Güzellikler taşıyan farklı bir iletişim yolu” (Güler, 2012i: 76).

Çocuklar ise kendilerinden başka kimsenin bilmediği bu dille anlaşmaktan gayet mutludurlar. Çünkü oynadıkları oyun, onlar için gerçek hayatın bir parçasıymış gibi önemlidir.

Güler, hızlı ve çarpık kentleşmenin çocukların oyun alanı bulmakta sıkıntı yaşamasına neden olduğunu öykülerinde sıkça işler. Oyun alanı ve dolayısıyla oyun arkadaşı bulamayan çocuk hem kendisini yalnız hisseder hem de internet, televizyon gibi araçlara bağımlılık geliştirir. Yazar, “Çocuk Bahçesi Gibi” öyküsünde çocuğun gözünden bu sorunu şöyle işler:

“Bu kente taşınalı bir yıl kadar oluyordu. Böylesine yalnız, arkadaşsız hissetmemişti kendini. Caddeye iniyordu bazen. Top koşturmak, ip atlamak hatta uçurtma uçurmak istiyordu. Taksi ve insan selinden başka bir şey görmüyordu. Oysa geldikleri kasabada ne güzeldi evlerinin önü. Adım attı mı top sahasındaydı,

yeşilliklerde, boş alanlardaydı. Evlerine çıktı. İçi bomboştu. Burası da sokaktan sıkıcıydı. Kendini dört duvar arasında tutsak hissediyordu. Pencereden baktığı zaman da koca koca apartmanlardan, beton yığınlarından başka bir şey göremiyordu (Güler, AÖ: 60).

Çocukların ruh ve beden sağlığı açısından, oyun kadar oyuncak da çok önemli bir yer tutmaktadır. Oyun ortamının hazırlanması kadar oyuncak seçimi de önemlidir. Oyuncaklar, sadece çocukları oyalamakla kalmayıp onların zihin gelişiminin en büyük destekçisidir. Çocuğa hayal gücünü ve yaratıcılığını zenginleştiren oyuncaklar almak gerekir. Çünkü çocuklar yaşlarına uygun oyuncaklarla oynarken problemleri çözmeyi öğrenir, kendi bedenlerini daha iyi tanır, üreticiliklerini geliştirir, liderlik yetenekleri kazanırlar.

Güler, sıklıkla yaptığı gibi oyuncak seçiminde de çocukları şiddete yönlendirecek her türlü uyarıcıdan uzak tutmaya çalışır.

“Ölümün Şakası da Güzel Değil” öyküsünde kendisine oyuncak tabanca alınan çocuğun düşüncelerini şöyle anlatır:

“Bundan sonra bana oyuncak tabanca alma, anneciğim. Tüfekler tanklar alma. Ölümün şakası da güzel değil. Su tabancasıyla da olsa... Güzel değil ölümün şakası.

Hani tabanca almıştın ya bana anneciğim. Işıl ışıl... Kabzalı... Hani gez göz dediğiniz... Nişan aldığımız hani... Tam düşmanı bulmuşken namlusu... Daldaki kuşa yönelmişken... Tetiğine dokunduğunuz... Hani bir tabanca almıştın ya bana anneciğim” (Güler, 2011e: 22).

Çocukların oyunla öğrendiği unutulmamalıdır. Bu nedenle çocuklara kazandırılacak davranışlarda oyun yönteminin kullanılması yararlı olabilir.

3.2.3.6. Dil Bilinci

Mehmet Güler Türkçe öğretmenliği mesleğinin de verdiği duyarlılıkla dilin kullanımında yabancı kelimelere itibar etmez; özellikle Türkçe kelimeleri yeğler. Güler’le yapılan görüşmede dil hassasiyetini şöyle özetler:

“Cumhuriyet devrimlerinin bir tanesi de “dil devrimi” dir. Bu devrimin temelinde daha ulusal bir dil özlenir. Özlenen bu dil daha yalın olacaktır. Halka, öz değerlerimize dönük bir dil olmasına özen gösterilecektir. Sadece aydının, entelektüelin konuştuğu, yazdığı jargon benimsenmeyecektir. Öz Türkçe değerlere bağlı kalınarak dilin de değişken olduğu kabul edilecektir. Ziya Gökalp’in söylemiyle ana sütü kadar saf ve temiz olan dil aranıp bulunacaktır. Bunlar daha ilerilere taşınacaktır.

Ülke bağımsızlığında en duyarlı olduğum anallardan birisi dil konusudur. Kompüter karşısında bilgisayar, tayyare karşısında uçak, muallim/hoca karşısında öğretmen diyen bir dil sevgisi ve seçimi benimki. Çok aşırıya kaçmadan, zorlamadan... Dil ırkçılığına da düşmeden...” (M. Güler ile kişisel iletişim, 14 Temmuz 2013).

Yazar, kastettiği arı dili öykülerinde kullanırken seçtiği kelimeleri çocuklar için en açık anlam ifade edecek şekilde ele almıştır. Ancak yazarın bazı öykülerinde çocukların seviyesinin üstünde kelimeler olduğu da görülmektedir. Güler’in bu kelimeleri çocukların sözcük dağarcığını geliştirmek üzere kullandığı düşünülmektedir.

Mehmet Güler, dil duyarlılığını kazandırmak için bazı öykülerinde üstü kapalı ifadeler kullanmıştır:

“Altın Bayan ya da Golden Lady” öyküsünde geçen at, ona “Altın Bayan” diye seslenildiğinde daha mutlu olmaktadır:

“Koşu pistinde ‘Altın Bayan’a çıkmıştı adım. Kimi de ‘Golden Lady’ diye sesleniyordu bana. Biri Türkçeydi bu adların; diğeri İngilizce. İkisine de alışmıştım. Ama ben yine de ‘Altın Bayan’ diye seslenilmesinden hoşlanıyordum. Neden böyle

oluyordu; doğrusu yanıtını ben de tam olarak bilmiyordum. ‘Altın Bayan’ diye bağırdılar mı gerçekten kendimi altından yapılmış bir at sanıyordum” (Güler, YR: 69).

Yazar, öyküde Türkçeleşmiş kelimeleri kullanmanın önemini bu şekilde ifade etmiştir.

Çocuklara dil bilinci kazandırmada ailelere, öğretmenlere, yazarlara büyük görevler düşmektedir. Mehmet Güler, bu konuda kendisine ve öğretmenlere düşen görevleri şöyle ifade eder:

“Ana diline duyarlı olan bir yazar elbette ki okurlarını o anlamda etkiler, yönlendirir. Dilini yumuş, yıkamış, arındırmış bir öğretmen de öğrencilerini bu anlamda duyarlı kılar, giderek bilinçlendirir.”

Çağın getirdiği yeniliklerden olan bilgisayarın kullanımı, insan hayatını kolaylaştırmış olsa da bazı sohbet programlarında kullanılan dil, Türkçenin yozlaşmasına sebep olmaktadır. Konu seçiminde güncel sorunlara yer veren yazar bu sorunu işlemeden edemez.

Mehmet Güler’in dil bilincini işlediği bir çocuk romanı vardır. “Gül Solmadan Öpücük Kurumadan” adındaki çocuk romanında yazar, internet bağımlısı oğluna dil duyarlılığı aşlamaya çalışan bir baba karakterine yer verir. Öyküde internet üzerinden sohbet etmekte olan çocuklar arasında şöyle bir konuşma geçer:

- “İdil.ben Brş. Nasılsın. Seni gör. Sevindim. ağabeyme bırk. Zorundayım. Çıkıyorum. Daha sonra görüşürz. seni ar.cağım. Hadi hoşca kl.

İdil’den gelen yanıt şöyleydi:

- Tm. Ok. görüşüz. k.kal.”

Bu konuşmaya şahit olan baba oğlunu uyarır. “Dil kirlenmesi” hakkında ona bilgi vererek çocuğun dil duyarlılığı geliştirmesine yardımcı olur:

- “Bilgisayarda hemen hemen her sözcüğü yanlış, bozuk yazıyorsun. Bu durum giderek sende alışkanlık hâlini alacak. Kullandığı dile, yazım kurallarına dikkat etmeyen insan hiçbir yerde başarılı olamaz, unutmama.
- Arkadaşım da iletilerini benim gibi yazıyor.
- Demek ki aynı haksızlığı; hatta saygısızlığı karşılıklı yapıyorsunuz.
- Hızlı ve çabuk olsun diye yapıyoruz.
- Söylediklerinin hiçbiri bu kadar yanlışlığı haklı gösteremez.
- Onun yazdıklarını ben anlıyorum benim yazdıklarımı da o anlıyor. Böyle olunca sorun kalmıyor. Biz yeni bir dil geliştiriyoruz.
- Yanlış, hastalıklı bir dil. Yaptığınız çok kötü. Güzel Türkçemize düpedüz saygısızlık...
- Baba, sen de aynen Türkçe öğretmenim gibi konuşuyorsun. Kompozisyon kâğıdı okur ve düzeltir gibisin.
- Evet, aynen öyleyim. Çünkü kimsenin dilimizi kirletmeye hakkının olmadığını düşünüyorum.
- Dil kirlenmesi mi, dedi Barış gülümseyerek. Ne biçim şey bu baba? Çamaşır mı ki kirlensin?
- Bir de burasını mı anlatmam gerekecek sana? Elbette ki kirlenir hem de çamaşırdan daha kötü kirlenir. Çünkü çamaşırı yeniden temiz yapmak için su, sabun, deterjan var. Ama dili temizlemek için benzer şeyler ne yazık ki yok” (Güler, 2010a: 47- 48).

Yazar, gençlerin ve çocukların zaman kazanmak ve daha çok yazabilmek için dil kurallarına dikkat etmediklerini vurgulamaya çalışmıştır. Böylece çocukların öncelikle bu sorunu fark etmelerini, sonrasında ise dil bilinci kazanmalarını sağlamaya çalışır.

3.2.3.7. Teknoloji

Teknoloji, çağın gerektirdiği gelişmelere ayak uydurabilmek için insanların haberdar olmak, edinmek ve kullanmak zorunda kaldığı her türlü bilgi ve uygulama alanıdır. İnsanoğlu küreselleşen dünya düzeninde hem ihtiyaçlarını daha kolay, ucuz

ve hızlı bir şekilde karşılamak hem de çağdaşlarından geri kalmamak düşüncesiyle hayatında teknolojiye yer verir. Ancak bu olgu sürekli hâle geldiğinde bir tercih olmaktan çıkar ve zorunluluğa dönüşür. Bu durum ise teknoloji bağımlılığı da denilen yeni bir soruna neden olur. Çağımızda çocukları bu alışkanlığın kötü etkilerinden korumak için duyarlı olmak ve bilinçli davranmak gerekmektedir.

Oktaç Sinanoğlu, bu konudaki düşüncelerini şöyle ifade eder:

“Her yeni buluş, her yeni teknolojik gelişme insanları ezmek için değil; milletimizin, Türk dünyasının ve insanlığın maddi ve manevi refahı için kullanılmalıdır. Çünkü bize atalarımızdan binlerce yıllık Asya ve sonra üç kıtayı barıştıracak zenginlik ve derinlikteki kültürümüzden koca bir insan anlayışı ve insanlık sevgisi miras kalmıştır” (Sinanoğlu, 2005: 109).

Sosyo- ekonomik yapının değişmesi, kentleşmenin ve toplu konut düzeninin artması, yeşil alanların azalması ve sokakların her geçen gün daha güvensiz hâle gelmesi yüzünden çocuklar, kapalı alanlara mahkum edilmektedir. Aileler, sokakların güvensizleşmesi nedeniyle çocuklarının en azından gözlerinin önünde olmasını istemektedir. Dolayısıyla dışarı çıkamayan çocuk da boş zamanlarını teknolojik cihazların başında geçirmektedir. Bu durum da çocukları asosyal, sanal dünyanın çekiciliğine aldanmış, bilgiye emek harcamadan, kolay; ancak şüpheli biçimde ulaşan bireyler hâline getirmektedir.

Mehmet Güler, teknolojinin bilinçsiz bir şekilde kullanılmasının çocuğun zihinsel, sosyal ve dil gelişimini olumsuz etkileyeceğini düşünmektedir. Bu konuda “Gül Solmadan Öpücük Kurumadan” adında bir roman kurgulamıştır.

Öyküde iki kız kardeş, iki erkek kardeşle arkadaşlık etmektedir. Ancak iletişimlerini yüz yüze değil; internet aracılığıyla sağlamaktadırlar. Anne ve babaları bu durumun olumsuzlukları hakkında onları uyarmaya çalışır:

“Sevinç Hanım bu kez Başak’a seslendi:

- Bilgisayarın önünde fazla oturma, kamburlaşırsın.

Başak gerçekten de kamburlaşmış gibi duruyordu.

- Gözlerin de bozulur.

Doğruyu söylemek gerekirse Barış'ın gözleri son günlerde gerçekten de ağrıyor sulanıyordu. Başak kamburunu içeri çekti. İçine girecekmiş gibi bilgisayara yakın durmaktan vazgeçti” (Güler, 2010a: 14).

(...)

Barış'ın annesi:

- “Önce bilgisayar koliktiniz. Sonra cep telefonlarına alıştınız. Şimdi televizyon kolik olup çıktınız. Bu güzel aletler böyle kötü kullanmak için yapılmadılar ki’ (Güler, 2010a: 44).

Teknoloji bağımlılığına engel olmak için ebeveynlere büyük görevler düşmektedir. Bu konuda sınır koymadan önce çocuğu başka etkinliklere yönlendirmeli, onlara serbest zamanlarını değerlendirebilecekleri farklı ortamlar ya da öneriler sunulmalıdır.

Çocukların bilgisayarı kullanmaktaki sabırsızlıkları ve bağımlılıkları aile içi iletişimi olumsuz etkilemekte, kardeşler arasında kavgaların yaşanmasına neden olabilmektedir:

“Bilgisayar odası yakındı. Duştan bir an önce çıkıp onu kapmalıydı. Barış'ı belki ‘MSN’ de yakalardı. Yarım kalan konuşmalarını sürdürürlerdi. O da olmazsa bir mail gönderir, yanıtını isterdi. Hızla kurulandı, giyindi. Banyodan çıkmıştı ki ablası Başak'ı bilgisayarın başında gördü. Ne zaman kaptın, dedi. ‘Ben kullanacaktım.’ Göz ucuyla ekrana baktı. Yine ‘MSN’ ye girmişti, Arda adındaki o çocukla çetleşiyordu” (Güler, 2010a: 42).

(...)

“Bilgisayarı kesinlikle ağabeyi Arda kapmıştı. Eğer kapmışsa her zamanki gibi onun elinden almak kolay olmayacaktı. En iyisi bir internet kafeden konuşmak, dedi içinden. Caddedeki en yakın internet kafeye uğradı. Kafe, ağzına kadar doluydu. Ayrıca her bilgisayarın başında iki, üç kişi yedekte bekliyordu. Şaşırdı. Barış fazla

gelmezdi böyle yerlere. Oyun oynayanlardan, geyik yapanlardan kendine sıra gelmeyeceğini anlayınca kafeden çıktı. Evlerine gelir gelmez bilgisayarın bulunduğu odaya koştu. Tahmin ettiği gibi bilgisayar boş değildi. Ağabeyi yine başına çökmüştü. Göz ucuyla ekrana baktı, yine Başak adında bir kızla yazışıp duruyordu. Öfkeyle odadan çıktı” (Güler, 2010a: 43).

Öyküdeki her iki evde de benzer durumlar yaşanmaktadır. Çocuklar bilgisayarı kullanabilmek için birbirleriyle yarışmakta ve birbirlerine kızmaktadırlar.

Güler öyküde “internet kazası” tabirini kullanır:

- Slm ben başak yazısı ekrana düştü. Arda nasılsın?

Anlaşılmıştı ağabeyinin arkadaşıydı arayan. İyi ki içinden geçenleri yazıp da bir internet kazası yapmamıştı.

- Slm. Ben barış diye yazdı. abim arda delim.onu istior Musn.
- Hayr.sonra görüşüz. Selamlar” (Güler, 2010a: 24).

Öyküden anlaşıldığı üzere internet kazası; sanal ortamlarda düşüncelerin istenmeyen ya da farklı kişiler tarafından öğrenilmesi; yani gizliliğin tam anlamıyla sağlanamaması durumudur.

Güler öyküde; internet ortamında kullanılan Türkçenin bilinçsiz, yanlış ve özensiz şekilde kullanılmasından rahatsızlık duymaktadır. Dil bilincinin kazandırılması için babanın ağzından çocukları uyarır.

Öyküde bilgisayarın faydalı işlerde kullanıldığında zararlı olmaktan çıkacağı düşüncesini yerleştirmek üzere bir örnekten yararlanılmıştır. Barış, dinazorların yaşamı konulu ev ödevini internetten araştırmakta ve edindiği bilgileri sentezleyerek ödevini hazırlamaktadır (Güler, 2010a: 44- 45).

“Sokak Lambasının Günlüğü” adlı öyküsünde Güler, ekonomik zorluklar altında sokak lambasının ışığıyla ders çalışan bir çocuk kurgular. Sokak lambası çocuğun azmini görür ve ona bilgisayar getirmeyi hayal eder:

“Al, diyorum. Sana bilgisayar getirdim. Otur derslerine çalış, onları bitirince oyun da oyna. Ama ne olursun abuk sabuk yerlerde dolaşma olur mu? ” (Güler, 2010c: 74- 75).

Yazar teknolojinin bilinçli kullanımını her fırsatta öğütlemektedir.

İnternet bağımlılığı kadar televizyon da çocuklar üzerinde büyük etki bırakmaktadır. Çocuklar ve aileler zamanlarının çoğunu televizyon karşısında geçirmektedirler. Güler, “Masal Kuşunu Yitirdi” öyküsünde bu sorunu işler:

Televizyon meraklısı iki kardeş elektrikler gittiğinde annelerinin anlattığı masallara hayran kalırlar:

- Işıklar bu gece de gitse anneciğim, dedi Aylin.
- Gitse de annem bize yine yeni masallar anlatsa, diye kardeşinin sözünü tamamladı Ayhan.
- Ah şu televizyonlar, dedi Sevim Hanım. Tüm kabahat o renkli camlarda. Birçok güzellik getirdi; ama nelerimizi almadı ki elimizden” (Güler, SUM: 48).

(...)

- “Dünden beri size bir şey oldu çocuklar, dedi Sevim Hanım. Benim bildiğim Aylin’le Ayhan televizyon delisi iki çocuktur. Bıraksak günlerce o aletin başından kalkmazlardı. Bugün bakıyorum, televizyona yüz vermiyorlar” (Güler, SUM: 51).

Anne, çocukların masal dinlemekteki istek ve heyecanına şaşırırken bir zaman sonra çocukların televizyon bağımlılığı yeniden ortaya çıkar:

- “Hayır, dedi Ayhan. Kapatmayalım da sesini kısalım. Biraz sonra yeni bir dizi başlıyor, çok heyecanlıymış” (Güler, SUM: 52).

(...)

- “Biliyor musun televizyondaki yeni dizi başlamak üzere.

- Evet, dedi Aylin. Başlamak üzere...
- Biliyor musun, dizinin başını kaçırırsak sonunu bir daha anlamayız.
- Evet, anlamayız dedi Aylin” (Güler, SUM: 53- 54).

Sevim Hanım çocukların, akılları televizyondayken dinledikleri masaldan hiçbir tat almadıklarını fark eder. Masal bitince, teknolojinin çocukları ne kadar etkilediğini düşünür. Ancak teknolojiden etkilenen sadece çocukları değildir:

“Bir başka odada kocasının izlediği ikinci televizyona takılmayı düşünmüştü ki vazgeçti. Üçüncü televizyonu açmak için diğer odaya yöneldi” (Güler, SUM: 54).

Güler, öyküde televizyonun aile içi iletişimi olumsuz etkilediğine dikkat çekmektedir.

Mehmet Güler, teknolojik gelişmelerin etkisini anlatırken makineleşmenin işsizliğe sebep olduğuna dikkat çeker. “Keseğâğıdı Ustaları” adındaki çocuk romanında çocuk işçiler ve komşuları arasında şu konuşmalar geçer:

- “Şu makine getirmeyi de nereden çıkardı Lütfullah, dedi Kadir. Parası az da olsa çalışıp gidiyorduk. Şimdi yeni bir iş bulması gerekecek arkadaşın.
- Makineleşme çağındayız, dedi Ali ağabey. Artık her yere makine gücü giriyor. ‘Sanayileşme’ diyoruz buna. Makineleşme olgusu arttıkça kol emeği açığa çıkıyor. Sizin işsiz kalmanız böyle bir olay” (Güler, 2012e: 105).

Güler, makineleşme kavramını, köylü çocuklara onların anlayacağı bir ifadeyle anlatır. Köylerindeki traktör, biçerdöver gibi araçların onlarca işçinin yapacağı işi yaptığını söyler. Keseğâğıdı makinelerinin de aynı konumda olduğundan söz eder” (Güler, 2012e: 106).

Güler, çağın getirdiği yeniliklere, gelişmelere karşı değildir. Sadece bu yeniliklerin çocukların gelişimine olan olumsuz etkisini ortadan kaldırmak; hiç olmazsa azaltmak ister. Bunu yaparken de çocukları yeniliklere düşman etmekten kaçınır.

“Kara Tahta” öyküsünde kara tahtaların yerine ve tebeşir tozunu engelleyen beyaz tahtaların kullanımına geçilmektedir. Duygu, sınıfında yapılacak olan bu değişikliğe bir türlü alışamaz. Kara tahta üzerine yazdığı şiirin de bu bağlılıkta payı vardır. Güler, çocuğun bu tavrına karşı:

“Böyle bir değişikliği benimsemeyen tek o muydu sınıfta? Oysa yeniliği severdi hep. Değişmelere açıktı. Ama şimdi...” (Güler, 2011e: 37) diyerek yeniliklere karşı olmadığını sezdirir.

Yazar, çocukların modern çağın gelişmelerine karşı bilinçli olmaları için dikkatlerini zinde tutmaya çalışır. Öykülerinde sorgulama ve eleştirel düşünme becerisine yönelik kurgular yapar; böylece çocuklara doğruyu göstermek yerine onların doğruyu bulmalarına yardım eder.

3.2.3.8. Genel Kültür

Bireylerin örgün eğitimlerine ek olarak çeşitli yollarla edindikleri her türlü bilgi birikimi genel kültürü oluşturur. Bu bilgiler çoğu zaman bireyin ilgi alanına giren konulara ait olsa da dikkat ve hafıza gelişmişliğine göre de farklılıklar arz edebilir.

Güler, çocukların genel kültürlerini arttırmak için çeşitli yollara başvurmaktadır. Örneğin; efsanelerden yararlanarak, şehirlerin belirgin özelliklerini tanıtarak, başarılarıyla ülkemizde ya da dünyada ünlü olmuş şahsiyetlerin hayatından kurgular yaparak çocuklara genel kültür kazandırmaya çalışır.

Güler'in çocuklara genel kültür kazandırmak için kullandığı ögeler aşağıdaki başlıklarda incelenmiştir:

- ❖ Yer Tanıtımı
- ❖ Şahsiyet Tanıtımı
- ❖ Edebî Eser Tanıtımı
- ❖ Efsaneler (Söylenceler)
- ❖ Canlılarla İlgili Bilgiler

3.2.3.8.1. Yer Tanıtımı

Güler'in öykülerinde mekân tahlilleri önemli yer tutar. Eserlerinde gezi yazısı niteliği taşıyan öykülere sıkça rastlanır. Yazarın anlattığı yerler, genellikle ülkemizin tarihi ve doğal güzellikleridir. Yazar, böylece sadece kurguladığı olayları anlatmakla kalmaz; çocuklara bazı bölgeler ve şehirler hakkında bilgiler de verir.

Mehmet Güler'in hakkında bilgi verdiği yerler şunlardır:

İstanbul

Mehmet Güler, "İkizler" adlı çocuk romanında İstanbul'un bazı semtleri hakkında bilgiler verir:

"Okullar yeni açılmıştı. Okul gereksinimlerini almak için babamla birlikte Cağaloğlu'na gitmiştik. Her şey orada ucuz, diyordu babam. 'Her şey orda bol...

Böyle şeyleri iyi bilirdi babam. Bizlere giysi, iç çamaşırı mı alacak doğru Mahmutpaşa'ya götürürdü bizleri. Mutfak eşyalarımızı Tahtakale'den getirirdi. Kapımızın kilidi mi bozuldu Perşembepazarı'na koşardı. Topkapı; mobilyalarımızın, sehparımızın değişmez yeri idi. Balık, köprüden alınırdı. Çanta, kemer için Mercan Yokuşu'na gidilirdi. Kumkapı'da ayaklarımız için ucuz, sıcacık ayakkabılar yapılırdı. Şimdi; defterlerimiz, kalemlerimiz için yeni bir yer öğrenmiştik: Cağaloğlu" (Güler, 2006: 80).

Akvaryum Florya

Yazar, çocuklara hayvan sevgisi kazandırmak için “Tembel Teneke” romanında İstanbul’un Florya semtindeki akvaryumu tanıtır:

“Okulca gidecekleri akvaryum Florya’daydı. Yakın yıllarda açılmıştı. ‘Dünyanın en güzel, en büyük akvaryumu’ diye söz ediliyordu. Bir giden bir daha gidiyordu. Giriş oldukça pahalıydı; ama öğrencilere ciddi indirimler yapılıyordu.

Söylediklerine göre su kanallarının içinde dolaşır gibi akvaryumun içinde saatlerce dolaşıyordunuz. Tam 1500 çeşit deniz canlısıyla tanışıyordunuz. Akvaryumda ayrıca batık gemiler vardı. Yağmur ormanlarından, Amazon labirentlerinden söz ediliyordu. İlginç su altı geçitlerinin olduğu söyleniyordu. Ses, ışık, interaktif oyunlar harikaydı. Görsel grafikler bulunmaktaydı. Kafesi, restoranı, sineması bile vardı. Akvaryum değil; akvaryum ülkesiydi” (Güler, 2012ı: 21- 22).

Güler, bu betimlemelerle bir yandan Türkiye’nin ünlü yapıları hakkında bilgiler verir, bir yandan da çocukların hayal güçlerini geliştirmeye çalışır.

Darıca Hayvanat Bahçesi

Mehmet Güler, “Yavru File Ad Koymak” öyküsünde Darıca Hayvanat Bahçesi’nden şöyle söz eder:

“Hayvanat bahçesi Darıca’daydı. Bir tarafı deniz olan çok geniş, yeşil bir vadiye kurulmuştu. Bir tarafı ise İstanbul’un gürültüsü, karmaşasıydı. Yine de şimdiye kadar görülen hayvanat bahçelerinin en bakımlısı, en modern olduğu söylenebilirdi.”

(...)

“Çocuklar hayvanat bahçesine ilk adımlarını attıklarında türlü hayvan yontularıyla karşılaştılar.”

(...)

“Çocuklar çok istemelerine karşın (hayvanlara) dışarıdan yiyecek veremediler.”

Hazreti Nuh’un tufandan önce gemisine her çeşit hayvandan birer çift aldığı söylenirdi. Burada da olmayan hayvan yok gibiydi. Her türden en az bir çift getirilmişti” (Güler, 2012ç: 87- 88).

Güler öyküde, hayvanat bahçesi betimlemesi yaparak çocuklara hem hayvan sevgisi kazandırmaya çalışır hem de onları hayvanat bahçesi gezilerine özendirir.

Yalova

Yazarın “Benim Kentim” öyküsünde Yalova hakkında bazı bilgiler yer alır.

Öyküdeki kahraman Yalova’ya geldiğinde; Yalova’nın Atatürk tarafından da çok sevilen bir kent olduğunu, bunu: “Yalova benim kentimdir.” sözüyle ifade ettiğini, kentteki çınar ağaçlarının Atatürk tarafından dikildiğini, son yıllarda ağaçlara zarar verildiğini, “Termal” denilen bir şifahanesinin olduğunu öğrenir (Güler, 2010c: 56- 64).

Güler, Yalova’ya ait bu özelliklerle birlikte Atatürk’ün çevreci kişiliğini çocuklara gösterir.

Yürüyen Köşk

Güler, “Benim Kentim” öyküsünde Yalova’yı tanıtırken Atatürk’ün ağaç sevgisini gösteren Yürüyen Köşk’ten söz eder:

“Deniz kenarındadır Yürüyen Köşk. Atatürk tarafından yaptırılmıştır. Köşk bittikten sonra bir ulu çınarın dallarının köşke değdiğini, zarar verdiğini fark ederler. Çınar ağacının değen dalını kesmek istediklerinde Atatürk ağaca kıyamaz. Dalın kesilmesine izin vermez. ‘Köşkü çekin.’ der. ‘Paşam, nasıl olur, bitmiş bir köşk nasıl çekilir?’ derler. Atatürk, altına raylar konularak çekilebileceğini söyler. Sonra da bu

düşüncesinin gerçekleşmesi için girişimde bulunur. Köşk, rayların üstüne yerleştirilerek tam dört metre öteye çekilir” (Güler, 2010c: 59).

Yazar, bu şehirlerden farklı olarak, “Bir Tuz Masalı” adlı çocuk romanında ülkelerin meşhur mimari yapılarının adlarını verir.

Öyküde, Tuz Gölü Şenlikleri kapsamında her ülkenin gençleri kendi ülkelerine ait tarihi bir kuleyi tuzdan yapar: Türk, Galata Kulesi’ni; Fransız, Paris’in Eiffel Kulesi’ni; İtalyan, eğri Pisa Kulesi’ni; Azerbaycan Türk’ü, Bakü’deki Kız Kulesi’ni; İngiliz, Londra’daki Big Ben’i(Büyük Benjamin); Duabi’den gelen Burj Dubai ya da Burj Halife dedikleri aslı 825 m olan ünlü çelik kuleleri; Rus, kırmızı soğana benzeyen Kremlin Kulesi’ni yapar(Güler, 2012b: 70- 71).

3.2.3.8.2. Şahsiyet Tanıtımı

Çocukların, gelişim çağında kendilerine yol gösterecek, örnek alabilecekleri modellerle karşılaşmaları önemlidir. Mehmet Güler, çeşitli başarılarıyla ün salmış şahsiyetleri çocuklara tanıtmak için, onlara model alabilecekleri örnekler sunmak için “Michael Jackson Yarın Bize Geldi” adında biyografik bir eser yazmıştır.

Yazar eserde, seçtiği isimlerin hayatını kurgulayarak öyküleştirmiştir. Güler, bu kitapta mutlak bir biyografik eser mantığıyla hareket etmemiştir; yalnızca kişilerde tanıtmak istediği yönler üzerinde durmuştur.

Eserde; Michael Jackson, Albert Einstein, Pablo Picasso, Lionel Andres Messi, Charlie Chaplin, Shakespeare gibi şahsiyetlerin hayatları hakkında bilgi verilmektedir.

Michael Jackson

Öyküde; dünyaca ünlü şarkıcı Michael Jackson’ın hayatı ve karakteristik özellikleri konu edilmektedir:

“Popun kralı kendisini alkışlayan hayranlarına uzaktan el sallıyor, gülücükler gönderiyordu. Kalabalıktan bilerek uzak durduğu kesindi. Dünyadayken de aynı

şeyleri yapmıştı. Çoğu yerde maskeyle dolaşmıştı. Doğrusu bu kadar titizlenmekte haklıydı. O, efsane bir adamdı. Yaptığı her müzik ‘hit’ olmuştu. Bu konuda Guinness rekorlar kitabına girmişti. ‘The King of Pop’ adını takmışlardı ona. ‘Popun kralı’ demişlerdi” (Güler, 2012g: 13).

Yazar, ünlü şarkıcının giyim tarzını başarılı bir gözlem ve betimlemeyle sunmuştur:

“Michael Jackson’un üstünde siyah deri ceket, deri yelek, deri pantolon vardı. Belli ki derileri ve siyah rengi çok seviyordu. Gösterişli kolyelere meraklıydı. Pantolonu oldukça dardı. Ayakkabıları özenle yaptırdığı, patentini aldığı US 5 cinsindendi. Bedenine göre biraz büyüktü, burunları kalkıktı. Tek tek baktığınız zaman bunların hiçbiri diğerine uymuyordu. Ama tümü bir araya gelince tipik bir Michael Jackson zevki, gardırobu ortaya çıkıyordu” (Güler, 2012g: 8).

“Yakından bakılınca Michael’in zorla beyazlaştırılmaya çalışılmış bir siyahî olduğu belliydi” (Güler, 2012g: 8).

Michael Jackson’un ‘Off The Wall’ ve ‘Thriller’ adlı albümleri vardır. “moon walk” yani “ay yürüyüşü” dansı ona aittir. 5 yaşındayken babasının orkestrasında müziğe başlamış, 11 yaşında besteler yapmıştır. Jackson’un kendisi için özel bir yaşam alanı vardır. Öyküde bahsedildiğine göre Neverland adındaki yer, Peter Pan’ın düş adasından etkilenerek yaptırdığı bir adadır. Bilindiği kadarıyla şarkıcı, çok önemli bestelerini orada yapmıştır. Adasında yalnız yaşamış, kimseleri kabul etmemiştir (Güler, 2012g: 5- 18).

Albert Einstein

Mehmet Güler, öyküde, bilim dünyasında pek çok teorisi ile başarı kazanan fizikçi Albert Einstein’ı tanıtmaktadır.

“Genel Görelilik Kuramı’nı açıklayan, Nobel Fizik Ödülü’nü alan dâhi bilim adamı Albert Einstein’di” (Güler, 2012g: 26).

Güney Almanya’da 1879 yılında doğan Einstein’in çocukluğu mutlu geçmiştir. Babasının küçük bir elektrokimya fabrikası vardır. Annesinden klasik müzik dersleri almıştır. Onu küçük yaşta etkileyen; amcasının verdiği pusuladır. Bu pusula, algısını ve yaşama bakışını değiştirmiştir (Güler, 2012g: 28).

“Çalışkan bir öğrenci değildi. Onun okuluyla, dersleriyle hep sorunları olmuştu. ‘Dehanın mutlaka bir sınırı vardır; aptallığın ise yoktur.’ diyen bu bilgin başarının yüzde doksanını yine de çalışmaya ayırmıştı. Ezbere yüz vermemişti. Öğreneceği şeyleri yaşamın içinden süzmüştü. Yapmaktan çok hayal kurmayı değerli bulmuştu” (Güler, 2012g: 20).

Buluşları; pusulanın gösterdiği manyetik kuzeyin coğrafi kuzeyden birkaç derece farklı olduğu bilgisine dayanan “manyetik sapma”, Kerteriz⁹ alma hesabı, Genel Görelilik Kuramı ve atom konusundaki çalışmalarıdır (Güler, 2012g: 19- 31).

Söylediği sözlerden bazıları özdeyiş hâline gelmiştir:

“Aptalların tatili tembelliktir; bitmez” (Güler, 2012g: 20).

“Ben atomu insanlığın mutluluğu için keşfettim. Ama insanlar onunla birbirlerini öldürmeye başladılar. Bu durum çok acı veriyor bana” (Güler, 2012g: 29).

Pablo Picasso

Öyküde dünyaca ünlü kübist ressam Pablo Picasso ile karşılaşan bir çocuk kurgulayan yazar, Picasso ile ilgili bazı bilgilere yer verir:

Ünlü ressam, Paris’te Seine Nehri kenarında resim çizmektedir. Kübizm¹⁰ akımından etkilenmiştir. Resimleriyle Guinness rekoru kırmıştır. Resimleri yüz

⁹ **kerteriz** Rum. 1. Bir yerin nerede bulunduğunu pusula ile ölçme. 2. Balıkçıların denizde sığılıkları belirlemek için kullandıkları işaretlerin bütünü. Güncel Türkçe Sözlük

¹⁰ **kübizm** Fr. cubisme XX. yüzyıl başlarında, resim alanında aynı adı taşıyan akımın etkisine uyarak koşuk ile düzyazıyı kaynaştırmaya çalışan bir yazın çıkışı. BSTS / Yazın Terimleri Sözlüğü

binden fazla baskı yapmıştır. Otuz dört bin kitap resmi, üç yüz heykeli vardır. Söylentilere göre paraya düşkündür (Güler, 2012g: 33- 40).

Güler, Picasso'yla ilgili bir de anekdota yer verir:

Guernica şehri Almanlar tarafından bombalanır. Picasso savaş karşıtlığını göstermek için bir resim çizer. Resmini beğenen Alman generaline:

'Guernica'yı ben değil; siz yaptınız' (Güler, 2012g: 33- 40) diyerek tepkisini belli eder.

Lionel Andres Messi

Güler, öyküde, büyükler kadar çocukların da beğenisini toplayan futbolculardan Messi'yi tanıtmaktadır.

Asıl adı, Lionel Andres Messi olan Arjantinli futbolcudur. 21 yaşındadır. İngiliz takımı Arsenal'a 4 gol atmıştır. Dünyanın en ünlü takımını yalnız başına yenmiş gibi başarılı sayıldığı için ünlenmiştir. Avrupa kupasında Rivaldo'nun 22 gollük rekorunu, 21 yaşında yakalamıştır. "Ballon D'or"(Altın Top) Avrupa ödülü almıştır (Güler, 2012g: 41- 48).

Bir futbol yorumcusu onun için "İsa ile Paslaşan Futbolcu" tabirini kullanmıştır. Çünkü ona göre: "Topu ona göklerden Tanrı gönderiyor, Tanrı'dan aldığı topu İsa ile paslaşıyor. Önüne gelen tüm oyuncuları çalıyor, sonunda mutlaka gol yapıyor" (Güler, 2012g: 42).

Charlie Chaplin

Öyküde; dünyaca ünlü sessiz sinema oyuncusu Charlie Chaplin hakkında bilgi verilmektedir.

1889- 1977 yılları arasında yaşamış olan Charles Spencer Chaplin mizah ustası olarak tanınır. "Şarlo" takma adını kullanır. "Şehir Işıkları" adında, sinemadan

uyarladığı bir oyun yazmıştır. Oyunda çiçekçi kız rolünü Virginia Cherrill oynamaktadır. İngiliz Kraliçesi Elizabeth tarafından kendisine “Şövalye” unvanı verilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri onu ABD vatandaşlığına kabul etmeyince orayı terk etmek zorunda kalır ve Avrupa’ya giderek tiyatro gösterilerine başlar. Oscar ödülü almış bir sanatçı olduktan sonra ABD onu vatandaşlığa kabul eder; ancak bu kez de Chaplin istemez (Güler, 2012g: 49- 59).

Shakespeare

William Shakespeare, yazdığı Romeo ve Juliet adlı tiyatro oyunuyla ünlü yazardır. Oyun ortalama 400 yıl önce yazılmıştır. Şekspir, eserin hem yazarıdır hem de oyuncusudur. “Olmak ya da olmamak”; özgün hâliyle “To be or Not to be” sözü meşhurdur (Güler, 2012g: 61- 71).

Mehmet Güler, biyografik eser niteliğindeki bu kitabının dışında diğer öykülerinde de bazı şahsiyetlerin tanıtımına yer vermiştir:

Arşimet

“Tembel Teneke” adlı eserde piranaları gözlemleyen çocuk buluşunu yaptığında Arşimed gibi davranır:

‘Buldum, buldum, buldum!’

“Ne buldun oğlum, dedi koşup gelen annesi. Ona yanıt verirken hamamda buluş yapan bilgin gibi hissetti Tekin kendini” (Güler, 2012ı: 78- 79).

Bedri Rahmi Eyuboğlu

Bir Tuz Masalı adlı öyküde ressam ve şair Bedri Rahmi Eyuboğlu'ndan söz edilir. Birleşmiş Milletler salonunda onun panosu asılıdır. Şairin “tuz” temalı bir şiiri vardır:

“Bir yanım tuz
 Bir yanım şeker
 Tuzdan yanayım.
 Bir yanım deniz
 Bir yanım toprak
 Denizden yanayım
 Bir yanım sen
 Bir yanım ben
 Senden yanayım” (Güler, 2012b: 67- 68).

Galile

Galile'nin dünyanın döndüğünü söylemesi yaşadığı çağda kabul edilemez bir görüş olduğu için yargılanmasına sebep olmuştur. Güler, “İdamla yargılanırken ‘Ne yapayım ki dünya dönüyor.’ diyen Galile'den söz ederken bilim insanlarının karşılaşılabilecekleri güçlüklerle dikkat çeker(Güler, 2012i: 19)

Tuzsuz Deli Bekir

“Bir Tuz Masalı” adlı çocuk romanında anılan gölge oyunu kahramanıdır.

“16. yüzyılda Karagöz ve Hacivat oyunlarının kahramanıdır. Kabadayıyı canlandırır. Çok da güldürür insanları. Gölge oyununda Zenne, Çelebi, Tiryaki, Laz, Rum gibi türlü tipler de vardır. Tuzsuz Deli Bekir de onlardan, mert bir halk adamıdır” (Güler, 2012b: 40).

3.2.3.8.3. Edebî Eser Tanıtımı

Mehmet Güler, çocuklara okuma zevki ve alışkanlığı kazandırmaya çalışırken çocuklar için yazılmış bazı edebî eserler ve içerikleri hakkında bilgiler verir. Böylece çocuklarda o eseri okumaya yönelik istek oluşturmayı amaçlar.

Güler, “Çocuk Kitaplığında Sabah Tartışması” adındaki öyküsünde Türk ve dünya edebiyatında ünlü olan bazı eserler hakkında bilgiler vermektedir. Güler, öyküdeki kurguyla kitaplardaki kitapları konuşturur ve tartışır. Kitaplar kendilerini överken diğer kitapları da eleştirir. Yazar böylece kitapları tanıtmış olur.

Öyküde adı geçen çocuk kitapları şunlardır: Don Kişot, Güliiver’in Gezileri, Andersen Masalları, La Fontaine’nin Fablları, Küçük Prens, Nasreddin Hoca Fıkraları, Küçük Kara Balık.

Eserlerin içerikleri hakkında bilgiler veren Mehmet Güler, çocuklara genel kültür kazandırırken de edebiyat sahasından uzak kalamamıştır.

Don Kişot

Don Kişot; İspanyol romancı Miguel de Cervantes’in ona şöhret kazandıran romanı ve aynı zamanda bu romandaki ana kahramanın adıdır. Modern Batı edebiyatının en kayda değer kurgu romanlarından. Don Kişot, şövalyeleri anlatan kitaplara takıntılıdır ve yazılan her şeyin doğru olduğunu sanmaktadır. Mazlumları korur ve kötülere göz açtırmaz (Kocatürk, 1958: 177- 184).

Güler’in “Çocuk Kitaplığında Sabah Tartışması” öyküsünde adı geçen Don Kişot hakkında yazarın yaptığı bilgilendirmeler öyküdeki diğer eserlerin konuşmalarına dayalıdır:

Don Kişot atının üstünde kılıcını sağa sola sallamaktadır.

- “Sen herkesi korkutsan da beni korkutamazsın şövalye dostum. O cılız atınla tahta kılıcının forsu Orta Çağlarda kaldı. Yel değirmenleriyle savaşır gibi davranma bizlere.

- İçinizde en yaşlılardan biri benim. Aynı zamanda en hacimli, en kalın olanı da.
- (...)Biliyorsunuz, ben soylu sınıftan geliyorum her Şeyden nce. Sıradan bir kitapla aramızda bazı farkların olması gerekmez mi? Ben tüm dünya dillerine evrildim. Aynı zamanda dünyanın en çok okunan kitabıyım. Zaman eskidi ben eskimedim” (Güler, A: 22).

Yazar, bu sözlerle Don Kişot’un cılız bir atı ve tahta kılıcı olduğunu, eserin yazıldığı zamanın çok eskilere dayandığını, dönemin Şövalyelik gibi bir sosyal stati içerdiğini, hacimli bir kitap olduğunu söyleyerek çocukların içerik hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamaktadır.

Kitaplıktaki diğer eserler, Don Kişot’un kısaltılıp sadeleştirilmesini eleştirir:

- “Bir kez senin ocuk romanı olup olmadığın hâlâ belli değil Don Kişot kardeş. Ayrıca özetlenip kısaltılmışsın. Çocuklar daha kolay anlayıp sevsinler diye mi yapıyorlar bunu? Sen ocuklar için yazılmadığından yapıyorlar bunu.
- Kim diyor ocuk romanı olmadığımı, dedi Don Kişot. Bütün dünya çocukları okumuyor mu beni; okuyor. Bütün dünya çocukları zevk duymuyor mu; duyuyor. Öyleyse ben bir İspanyol olduğum kadar tüm dnyalıyım da. Büyüklerin olduğu kadar çocukların da dostuyum” (Güler, A: 23).

Eserin yazılış amacı çocuklar için edebiyat yapmak değildir. Eser yetişkinler için yazılmış olsa da zamanla çocuklar tarafından da sevilerek okunmuştur. Ancak ocuk edebiyatı kapsamında değerlendirilmeye başlandığında çocuklara daha yararlı olması için kısaltılmış ve sadeleştirilmiştir. Eserin yazıldığı dil İtalyanca olsa da zamanla pek çok dile çevrilmiştir.

Güiver'in Gezileri

Jonathan Swift tarafından yazılan Güiver'in Gezileri, "Hayali âlemler içinde İngiltere siyaset hayatını tenkit ve hicveden sembolik bir eserdir" (Kocatürk, 1958: 247- 248). Dünya klasikleri arasına girmiş olan eser MEB onaylı 100 Temel Eser'in de içinde yer almaktadır.

Eserde macera tutkusuyla seyahate çıkan, değişik yerler gören, farklı insanlar tanıyan Güiver adında bir çocuk kahraman vardır. Kahramanın başından geçenler, heyecan ve merak uyandırıcı motiflerle anlatılmış ve çocukların dikkatini çekmiştir. Güler'in öyküsünde aralarında tartışan kitaplardan bu eser de payını alır:

- Kendi kafana göre iki düş ülkesi yaratmışsın. Birinde Güiver'i devlerle karşılaştırırsın, birinde de cücelerle. Hiç normal insan bulunmaz mı senin dünyanda kuzum?" (Güler, AÖ: 23).
- Her insanın bir dev bir de cüce yanı bulunur. Ben bunu temsil ediyorum. Herkes kendini bende bulduğu için bunca sevildim. Filmlerim, tiyatrolarım yapıldı ayrıca. Hepsi çok beğenildi" (Güler, AÖ: 23- 24).

Güler, eserin sembolik bir yanı olduğunu, dünya çocukları tarafından çok beğenildiğini, filmlere, tiyatrolara konu olduğunu vurgular.

Colin

Yazarı Antonio Johann olan Colin, bir çocukla bir köpeğin sıra dışı dostluğunu anlatan bir çocuk romanıdır.

Güler'in öyküsünde hayalle gerçek arası olaylar yer alır.

"Çocuk yakında okuduğu Colin adlı romanı anımsadı. Orada bir köpekle bir çocuğun arkadaşlığı anlatılıyordu. İkisi türlü serüvenlere girip çıkıyorlardı" (Güler, 2012a: 95).

Çocukla köpek arkadaş olduktan sonra çocuk onu eve götüremeyeceğini söyler. Çünkü annesi hayvanları pek sevmez.

“Çocuk okuduğu Colin adlı romanda da böylesi bir durumun yaşandığını anımsadı” (Güler, 2012a: 95).

Bu ifadelerden hareketle Mehmet Güler, Colin adlı romanda kahramanların çocuk ve köpek olduğunu ve çocuğun annesinin köpekleri sevmediğini söyleyerek içerik hakkında az da olsa bilgi verir.

Moby Dick

Amerikalı Herman Melville’in 1851 yılında tamamladığı ve ülkemizde de çok büyük rağbet gören maceralar ve dinamik çatışmalar içeren romanıdır (Aktaran: Muallimoğlu, 2007: 167).

Mehmet Güler bu eserden hareketle deniz temalı bir öykü kurgulamıştır. Öyküde kendisine Moby Dick Kazım adı verilen bir denizcinin çocuklara denizi sevdirmesi konu edilir. Bir yandan da bu esere karşı merak ve ilgi uyandırılarak çocuklarda okuma isteği oluşturulur:

“Moby Dick, ünlü bir romandı. Kitabın diğer adı Beyaz Balina... Romanda bir balina gemisinin son yolculuğu anlatılır. Baştan sona serüven dolu bir öykü vardır. Romanda direnç, umut, tutku gibi pek çok ayrıntıları bulmak olası... Bu ünlü romanı Amerikalı bir yazar yazmıştı” (Güler, 2012ç: 67).

Şehir Işıkları

Dünyaca ünlü sessiz sinema oyuncusu Charlie Chaplin’in sinemadan uyarladığı bir tiyatro oyunudur.

“Oyun; çiçekçi, kör bir kız üzerine kurulmuştu. Yarı komik, daha çok da hüznü... Başroldeki yoksul delikanlı kör kızı kurtarmak için her işe girip çıkıyordu. Para kazanıp ona yardım etmek için en son boksörlük bile yapıyordu. Yaşamını tehlikeye atıyordu, fena hâlde dayak yiyordu. Kazandığı parayı sevdiği kızın gözlerini ameliyat ettirmek için kullanıyordu. Sonunda kızın gözleri açılıyordu.

Delikanlı onun hayalindeki dünyayı yıkmamak için kıza gözükmüyordu. Gözleri açılan kız kendisine yardım eden delikanlının parasıyla çiçekçi dükkânı açıyor, zengin oluyordu. Hayat onları bir yerden başka bir yere savururken yolları yeniden keşişiyordu. Çiçekçi, zengin kız bu kez tanımadan o yoksul delikanlıya yardım ediyordu. Gözleri körken gencin ellerini tuttuğu için onu yine tuttuğu ellerinden tanıyordu. Gözlerini açtırmanın bu delikanlı olduğunu en sonunda anlıyordu (Güler, 2012g: 51- 52).

Romeo ve Juliet

Shakespeare'in yazdığı aşk temalı tiyatro oyunudur.

Eserin özeti, Mehmet Güler tarafından şöyle verilmektedir:

“Oyunun kahramanları Romeo ve Juliet birbirleriyle kan davaları olan iki ailenin çocuklarıydı. İkisi de oldukça gençti. Romeo gittiği Capuletlerin balosunda Juliet'i görüyordu. İlk tanışmalarında birbirlerine âşık oluyorlardı.

Aileleri kavuşmalarına izin vermemelerine rağmen Romeo, Juliet'in penceresinin önünde serenat yaparak ölümü göze alıyordu. Oyundaki Zümrüdüanka kuşu kavuşmaları için elinden geleni yapıyordu” (Güler, 2012g: 65).

Bu romantik tiyatronun sonunda Romeo intihar eder. Ardından Juliet de kendini öldürür (Güler, 2012g: 70).

Mehmet Güler'in diğer öykü kitaplarında adı geçen edebî eserler şunlardır: Pol ve Virjini, Pinokyo, Tom Sawyer, Robinson Cruise, Çocuk Kalbi, Pal Sokağı Çocukları (Güler, 2012i: 70).

3.2.3.8.4. Efsaneler (Söylenceler)

Şükrü Elçin, efsaneyi; “insanoğlunun tarih sahnesinde görüldüğü ilk devirlerden itibaren ayrı coğrafya, muhit veya kavimler arasında doğup gelişen; zamanla inanç, adet, anane ve merasimlerin teşekküllerinde az çok rolü olan bir çeşit masallar” olarak tanımlamaktadır (Elçin, 1993: 314).

Efsaneler de tıpkı masallar gibi halk kültürünün birçok özelliğini gösteren sözlü bir gelenek ürünüdür. Bundan dolayı kültürel ürün olarak değerlendirilir. Efsane ile masalın arasındaki ayırıcı çizgi, efsanelerin masallara oranla daha inandırıcı olmalarıdır.

Efsaneler, çocuğun hayal dünyasını ve yaratıcılığını geliştirmeye yardım eder. Çocuk zamanla olağanüstü özellikler kazanmış olayları, mekânları gördükçe karşılaştırmalar yapar ve efsanelerin doğruluğunu sorgular.

Çocuğun eğitiminde millî ve manevi değerlerin mutlaka göz önünde bulundurulması gerekir. Millî değerlerimize ve kültürümüze sahip çıkmanın pek de önemsenmediği günümüzde, çocuklarımızı bu değerler doğrultusunda yetiştirmek bizim için vazgeçilmez bir görev olmalıdır.

Güler’in tamamı efsanelerden oluşan “Söylence Dolu Anadolu” adlı bir eseri vardır. Eserde on yedi efsane yer almaktadır. Çalışmada bu eserden yararlanılmamıştır; yalnızca çocuk romanları ve öykü kitaplarındaki efsaneler taranmıştır. Eserlerde karşılaşılan efsaneler şu şekildedir:

Kırlangıç Efsanesi

Güler, “Kırlangıçlar ve İnsanlar” öyküsünde kırlangıçların göğüslerinin beyaz olmasını bir efsaneye dayandırır:

İki kırlangıç yuva yapmak için yeni yapılan bir apartmanın saçaklarını seçerler. Binayı yaptıran patron bu duruma çok öfkelenir. Kırlangıçların yaptığı yuvayı bina ile aynı renge boyatır. Kırlangıçlar, inadına yeniden eski hâline getirseler de işçiler patron korkusundan yuvayı yine boyarlar. Bir gün kırlangıçlar yuvadan

kaçmaya fırsat bulamadan boyalı fırça darbesine maruz kalırlar. Yıkansalar da beyaz boyayı çıkartamazlar. Şaşılın odur ki yuvadaki yumurtalardan çıkan yavrular da tıpkı anne babaları gibidir (Güler, 2007: 100- 112).

Leyla ile Mecnun Efsanesi

Güler, “Fotoğraf” öyküsünde pek çok edebî esere kaynaklık etmiş olan “Leyla ile Mecnun” efsanesini anlatır:

Leyla ve Kays (Mecnun) ilkokulda birbirlerine âşık olurlar. Aşkları kısa sürede dillere düşer. Bunun üzerine Leyla'nın ailesi kızlarını alıp başka diyarlara götürür. Kays da Leyla'yı bulmak için yollara düşer. Onun aşkından deli divane olur. Bunun üzerine herkes ona Kays demekten vazgeçip ‘âşık, sevdalı’ anlamına gelen ‘Mecnun’ demeye başlar. Mecnun, Leyla'sını bulmak için çöllere düşer. Bir ara babası Mecnun'u alıp Kâbe'ye götürür. Dua ettirip oğlunu bu dertten kurtarmak ister. Mecnun, kurtulmak için değil; daha çok âşık olmak için Tanrı'ya yalvarıp dua eder (Güler, 2012i: 67).

Simurg (30 kuş) Efsanesi

Mehmet Güler “Dağın Arka Yüzü” öyküsünde Zümrüdüanka'dan ve otuz kuştan söz eder:

“Kaf Dağı'nda Zümrüdüanka diye bir kuş yaşarmış. Tüyleri som altına, gümüşe batmış gibiymiş. Ötmez konuşmuş. Anlayacağınız kuşların kralıymış. Yeryüzündeki tüm kuşlar bir gün toplanmışlar, Zümrüdüanka'yı görmek istemişler. Yedi dağı, yedi denizi, yedi vadiydi, yedi iklimi geçmişler. Kuşların pek çoğu yolda ölmüş. Kaf Dağı'na sadece 30 kuş ulaşabilmiş. Zümrüdü Anka'yı bulamamışlar. Bir süre sonra kendilerinin Zümrüdüanka olduğuna karar vermişler. Kuşların kralı biziz, demişler. Krallık başışlanmaz hiçbir kuşa. Mücadele edilerek elde edilir, biz onu yaptık, demişler” (Güler, 2012i: 102).

“Karganın Doğum Günü” adlı öyküde de masalarda geçen efsane kuş Zümrüdüanka hakkında şu ifade kullanılır:

“Kökleri bulutların üstünde olan Kaf Dağı’nın tepesinde binlerce yıldır yaşayan, dünya kuruldu kurulu üç kez ölen; ama kendi küllerinden yeniden dirilmesini bilen, kanatları tüm göğü tutan, henüz kimsenin görüp dokunmadığı kuş” (Güler, 2012h: 88).

Termal Efsanesi

“Benim Kentim” öyküsünde Yalova sınırları içerisinde kalan “Termal” tanıtılırken efsanesine de yer verilir:

“Küçük Asya kavimleri yerden fişkıran suların Garyonej adında bir ejderhanın gözetimi altında meydana geldiğini söylüyorlardı. Sudan yükselen buharların gelecekte haber verdiğine inanıyorlardı. Yer altı yılanı Askelepios sağlık mabudu olarak biliniyordu. Herkül’le ilgili söylence ve tarihi kabartmalar vardı” (Güler, 2010c: 56- 64).

Yazar, yöre ile ilgili bir başka efsaneden de söz eder:

“Kostantin tekfurunun kızı Eleni amansız bir hastalığa yakalanır o dönemlerde. Babası kızını Termal’e gönderir. Eleni yaralı, hastalıklı bir geyiğin suya girip banyo yaptığını görür bir gün. Onu izler. Kısa süre içerisinde iyileştiğini fark eder. Geyiğin yaptığını kendisi de yapar. Eleni kısa sürede sağlığına kavuşur. Yeniden geyikler, ceylanlar gibi bir kız olup çıkar” (Güler, 2010c: 58).

Tuz Gölü Efsanesi

“Bir Tuz Masalı” adındaki öykü Tuz Gölü’nden yola çıkılarak kurgulanmıştır. Öyküde Tuz Gölü’nün oluşum efsanesine de yer verilir:

“Çok önceleri Hala Sultan adında yaşlı mı yaşlı bir kadının bağı varmış burada. Bağ ama ne bağ... Bir salkım üzüm üç aç adamı doyururmuş. Sultan Hala bağ işlerini bitirince çıkırğının başına geçermiş. Eşine, çocuklarına kazak, çorap örmek için yün eğirmiş. Dilindeki türküsü de hiç eksik olmamış. Türküsünü söylerken bir yandan bağını da yabancılardan kollarmış.

Bir gün yaşlı mı yaşlı bir adam gelmiş Hala Sultan'ın yanına. Ama gelen yaşlı adamın derviş olduğunu Hala Sultan bilememiş. ‘Çok susadım ve acıktım.’ demiş yaşlı adam. ‘Bir salkım üzüm verebilir misiniz bana?’ Hala Sultan bir bağına bir de yaşlı adama bakmış. ‘Bağ bu yıl üzüm vermedi.’ demiş. ‘Üzüm yerine tuz verdi.’ Derviş: ‘Öyleyse bağın tuz olsun.’ demiş ve gözden kaybolmuş.

Dervişin bedduası tutmuş. Söylence odur ki bağın yerinde şimdiki Tuz Gölü oluşmuş” (Güler, 2012b: 19- 20).

Yusufçuk Kuşu Efsanesi

“Karganın Doğum Günü” adındaki öyküde yusufçuk kuşunun efsanesine yer verilir, Hz. Yusuf kıssasına telmih yapılır:

“Yusufçuk kuşu şarkılarını ‘Yusuf Yusuf’ sözcükleriyle bitirdi. Söylenceye göre Yusuf adındaki bir çocuğu ararken kuşa dönüşmüş bir babaydı o. Kuş olmaktan mutlu muydu bilinmez; ama oğlunu hâlâ ‘Yusuf Yusuf’ diye aradığı; oğlunun adını dağlara, taşlara yazdığı bir gerçektir” (Güler, 2012h: 81).

Yunus Balığı Efsanesi

“Son Yılanı da Öldürmek” öyküsünde yazar Yunus Peygamber kıssasından hareketle yunus balığının efsanesini anlatır:

“Çok eskilerde Hermiyas adında sevimli, güzel bir çocuk annesiyle birlikte yaşardı burada. Arkadaşları oyuna, denize çağırıldıklarında oğluna izin vermezdi annesi. Her an ona bir kötülük gelecek, diye korkardı.

Arkadaşlarının ısrarına dayanamayan Hermiyas bir gün denize gitmek için yalvar yakar izin aldı annesinden. Git ama fazla açılma, dedi annesi en sonunda. Hermiyas gitti bir daha dönmedi. Kasabanın tüm balıkçıları aramasına karşın bulamadılar onu. Çevrenin en güzel çocuğuna göz yaşı döktüler. Oltalarını suya atarken, ağlarını toplarken hep Hermiyas takılır mı diye ürperdiler. Balıkçının birisi bir gün onu yunus balığının sırtında gördü. Sonu hüzünlü biterdi bu mitolojik öykünün” (Güler, 2012a: 88).

3.2.3.8.5. Canlılarla İlgili Bilgiler

Mehmet Güler, çocukların ilgisini canlılar dünyasına çekmek, bilimsel meraklarını gidermek ve onları araştırmaya yöneltmek için öykülerinde hayvanlarla ilgili ayrıntılı bilgilere yer verir. Ateşböcekleri ve piranalar buna örnek gösterilebilir:

Ateş Böcekleri

Güler, “Kuyruğu Fener Ateşi Yener” öyküsünde ateşböceklerini anlatır:

“Dişileri kanatlı değil. Erkekleri gibi ışık saçarlar; ama uçamazlar. Buldukları yerde yanıp sönerek erkekleri kendilerine çağırırlar. Işıkla birlikte kötü bir koku yayarlar. Başka sinekler, hayvanlar kendilerine zarar veremez bu yüzden. Ama kurbağalara yem olmaktan bir türlü kurtulamazlar” (Güler, 2012a: 70- 71).

Öyküde ateşböcekleriyle ilgili bir anekdota da yer verilir:

“Amerikan orduları 1898 yılında Küba’da savaşıırken Dr. William Gorgas bir gece yaralı askerin birini ameliyat eder. Ameliyatın en önemli kısmında ışıklar söner. Zaman geçirmeden askerin ameliyatının tamamlanması gerekmektedir. Doğadan bir şişe ateşböceği toplarlar. Doktor Gorgas yarım kalan ameliyatını ateş böceklerinin ışıkları sayesinde tamamlar” (Güler, 2012a: 65).

Piranalar

Mehmet Güler, “Tembel Teneke” adlı çocuk romanında piranalara düşkün bir çocuğun gözlemlerine ve edindiği bilgilere değinmektedir:

“Rehberin anlattıklarına göre Güney Afrika’da, Amazonlarda yaşıyordu piranalar. Dişleri keskin, çeneleri güçlüydü. Kan kokusuna dayanamazlardı. Yaralanan, kan kaybeden anneleri de olsa saldırırlardı. Irmaklardan geçen sığırlara ciddi zararlar verdikleri bilinmekteydi.

Az sayıda piranalar saldırganlıklarını yitiriyorlardı. Zamanla kan kokusundan uzaklaşıyorlar, verilen omurgasız tek hücreli yiyecekleri yeğliyorlardı.

Piranaların çok türleri vardı. Topu topu dört beş türü tehlikeliydi. Tümünü et yiyici, kan emici olarak göstermek onlara bir çeşit iftira etmektir” (Güler, 2012ı: 23).

Mehmet Güler öyküleri aracılığıyla bazı kuş türleri (leylek, kırlangıç, karga) ve karıncalar hakkında da bilgi vermektedir.

3.2.3.9. Güzel Sanatlar

Sanat eğitimi, kişinin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmek, yetenek ve yaratıcılığını estetik bir seviyeye ulaştırmak amacıyla yapılan eğitim faaliyetlerinin tümüdür.

“Sanat, bireyin sosyal ilişkilerini ayarlamasını, işbirliği ve yardımlaşmayı, doğruyu seçme ve ifade edebilmeyi, bir işe başlayıp bitirme sevincini tatmayı, üretken olmayı sağladığı için gereklidir.

Sanat eğitimi; gözlem yapma, özgün buluş ve kişisel yaklaşımları destekler, pratik düşünceyi geliştirir. Olayları, olmadan da beyinde gerçekleştirebilme gücünü artırır. Bireyin el becerisini geliştirir ve sentez yapmasına yardımcı olur”¹¹

Prof. Dr. Ahmet Atan, sanat eğitimi konusundaki düşüncelerini şöyle ifade etmektedir:

“Çocukta sanat eğitimi, önemli ve önemsenmesi gereken bir alan olarak kaşımıza çıkar. Sanatın çıkış noktası insan ruhu olduğu için bu alan; çocuk bilinmezlerinin bilinmesine ortam hazırlar. Sanat, özellikle çocukların hayal gücünü yansıtır. Onların özgüven kazanmasını sağlar. Özgürlük ve özgünlük bağlamında isabetli kararlar almalarına yardımcı olur. Sadece bu nedenlerden dolayı bile çocukta sanat eğitiminin önemi büyüktür” (“<http://ahmetatan.com/>”, 2013: 68)

Çalışmamızda Güler’in sanat dallarından;

- ❖ Resim
- ❖ Müzik
- ❖ Edebiyat

alanlarına ilişkin öyküleri ele alınmıştır:

3.2.3.9.1. Resim

Resim çizmek, çocukların severek yaptığı işlerdendir. Çünkü resim de çocuk için bir oyun gibidir. Çocuk nasıl ki oyundan büyük bir haz alıyorsa resim çizerken de aynı heyecanı yaşar. Oyun oynarken kullandığı hayal gücünü resimlerine de yansıtır.

Çocuk çizimlerinin yorumu ve terapide kullanılması psikolojide yararlanılan kaynaklardandır. Çünkü çocuğun çizdiği resimler önemlidir. Pedagog Ali Çankırılı çocuk resimlerinin önemini şu sözlerle değerlendirir:

¹¹ http://tr.wikipedia.org/wiki/Sanat_e%C4%9Fitimi

“Çocuklar okula başlayıp okuma yazma öğreninceye kadar dil becerileri yeterince gelişmediğinden duygularını, sıkıntılarını ve korkularını söz diliyle anlatmakta zorluk çekerler. Bunları sözle anlatamadıkları durumlarda farkında olmadan bilinçaltının etkisiyle çizdikleri resimlere yansıtırlar. Gördüklerini değil; düşüncelerini ve hayal ettiklerini çizerler” (Çankırılı, 2011: 11).

“Çocukların iç dünyalarının bir dili olarak kabul edilen çizimler onların kişilik özelliklerini, kişiler arası ilişkilerini, duygusal problemlerini, kırgınlıklarını, korkularını, beklenti ve endişelerini ortaya çıkararak onları anlamamızı sağlar” (Çankırılı, 2011: 14).

Güler’in öykülerinde de resim çok önem verilen ve sık işlenen bir konudur. Öykülerde resim yapan çocuk kahramanlar yaygındır.

Yazar, çocuklarda resim eğitime verdiği değeri şu sözlerle ifade eder:

“Resim deyip geçmeyin. Önemlidir resim. Nesne, doğa bilincini, imge dünyasını, renk kavramını, perspektif anlayışını onun kadar geliştiren ikinci bir uğraş yok gibidir” (Güler, 2010c: 75).

“Portre” öyküsü resim çizmeyi seven bir çocuğun hoşlandığı kız arkadaşını kaçamak bakışlarla çizmesiyle oluşan albümü konu edinir. Çocuk bir yandan gittikçe ustalayan bir yetenekle çizimler yapar, bir yandan da güzel bir hobi edinmiş olur (Güler, 2012d: 43- 50).

Öyküde resimle ilgili terimlere de yer verilmiştir:

“Portre, bir kişinin yüz resmine denir. Bir çeşit betimlemedir portre. Bu betimleme kompozisyon dersinde yazıyla da yapılabilir. Resim dersinde olduğumuza göre çizgilerle yapacaksınız” (Güler, 2012d: 44).

“Çingene Kızı” öyküsünde resim çizmeyi çok seven çocuk bitirdiği için çöpe attığı resim defterini bulan Çingene kızından takdir bekler. Çizdiği resimleri beğenip beğenmediğini merak eder (Güler, BGO: 52).

Güler, resmi; bireyin duygu ve düşüncelerini yansıtan bir araç olarak görür:

“Canı sıkılıyordu. Birileriyle konuşsa, içinden geçen her şeyi anlatsa rahatlayacaktı sanki. Resim yapmak da böyle bir şey miydi?”

Tükenen resim defterini düşündü. En iyisi gidip yakın kırtasiyelerden birinden yenisini almaktı” (Güler, BGO: 52).

Resim yapmanın yalnızca okulda dersi olan bir etkinlik olarak görülmesine karşı çıkar:

“(…) sıra kendine gelmişti ki en kalınından, kocamanından resim defteri istedi.

- Okulların bitmesine az kaldı, dedi satıcı. Alacağın bu defter fazla gelmez mi?

Satıcı da bir tuhaftı doğrusu. Okullar biterse bitsindi. Tatilde resim yapılmaz diye bir şey mi vardı? ” (Güler, BGO: 52).

Mehmet Güler, öykülerde resim aracılığıyla pek çok değeri satır aralarına gizlemiştir. “Barış’ın Güvercini” öyküsünde çocuk, çizdiği resimden kaçan güvercin için üzülür. Sonra anlar ki ülkeler arası savaşlar, onun resimde kalmasına engel olmuştur. Yazar, böylelikle resmin gölgesinde barış değerini sezdirir (Güler, 2011e: 14- 22).

Güler’in resimle ilgili örtük iletiler bulunan Şakacı Bulut, Pablo Picasso, Sıla, Ülkem’in Renkli Haritası gibi başka öyküleri de vardır.

3.2.3.9.2. Müzik

Çocukta müzik yeteneği doğuştan gelmektedir. Çocuk, doğumundan itibaren ses uyarıcısına tepki verir. Anne ve babasının seslerini tanır. Ağlamalarla ve ses tonunu yükseltip alçaltarak mutluluğunu ve mutsuzluğunu ifade eder.

Okul öncesi dönemde çocuk; tekerlemeler, çocuk şarkıları gibi ezgili seslerden hoşlanmaya başlar. Öğrendiği şarkılar, onun zihinsel ve duyuşsal gelişimini destekleyici rol oynar. Aynı zamanda dil gelişimi de müziğin verdiği estetik zevkten

etkilenir. Yani; müzik eğitimi yoluyla çocuğun müziksel becerilerinin yanı sıra müzik dışı becerileri de geliştirilebilmektedir. Bu bireysel katkının yanında toplumu birleştirici ve bütünleştirici bir moral değeri olan müziğin önemi tartışılmazdır.

Güler'in öykülerinde müzik; çalgılar, türküler, şarkılar önemli yer tutar. Bazen öykünün tamamı müzik etrafında gelişir, bazen de öyküdeki bir karakterin meziyeti olarak kurgulanır.

“Sokak Çalgıcıları” öyküsünde müzik, konunun tamamını kapsar:

Öykünün ana kahramanı Çetin Bey emekli matematik öğretmenidir. Bunun yanında müziğe gönül vermiş bir sanatseverdir. Yaşamı boyunca çocuklarını da müziğe yönlendirmek istemiş; ancak başaramamıştır:

‘Ben alaylı olarak buralara kadar gelebildim çocuklar. Siz okullu olarak daha ilerilere gidin. Sonuna kadar arkanızda duracağım’ (Güler, 2012d: 38).

“Demekle kalmadı. Her türlü olanakları önlerine koydu. Kendisi ne kadar istediye onlar o kadar kaçtılar müzikten. Para verip aldığı o güzelim aletler atıldıkları köşelerde uyuyakaldı.

(...)

İlgisini, sevgisini, olanaklarını bu kez de torunlarına yöneltti. Ne gezer... Onlar da babalarından, annelerinden ilgisiz çıktılar. Televizyon, bilgisayar, internet bağımlısı oldular” (Güler, 2012d: 39).

Çetin Bey, bir gün sokakta kendi bestesini çalıp söyleyen gençleri görür ve sanata duydukları saygı ve sevgiden dolayı kendi çocukları için aldığı tüm pahalı çalgıları onlara hediye eder:

“Yanlarına kadar sokuldu. Durup baktı. Çocukların ellerindeki çalgılar sıradandı, giysileri perişandı. Tüm bunlara karşın ekipte çok hoş bir uyum vardı. Bestelerini yıllar öncesinde çok lüks, göz alıcı salonlarda da dinlemişti. Ama hiçbirindeki orkestra bu kadar uyumlu, doğal olmamıştı. Nihavent makamındaki ağır şarkıyı bu sıradan aletlerle çalmak, bir çocuk sesiyle dillendirmek, bemollere,

diyezlere takılmadan geçmek büyük sanatçıların bile kolaylıkla başaracakları bir iş değildi” (Güler, 2012d: 41).

Mehmet Güler, iyi yapılmış her işi takdire değer bulur ve değerlendirmeleriyle bunu hissettirir. Bu öyküde de maddi olanaksızlıklara karşın sanatla ilgilenen çocukları, onlara yepyeni çalgılar hediye ederek ödüllendirmiştir. Çocukların müziğe ilgilerini uyandıracak bu öyküde nesil çatışmasına da dikkat çekilmektedir.

Mehmet Güler, bir gazete haberinden yola çıkarak kurguladığı “Mozart’ı Dinleyen İnek” öyküsünde ise müziğin hayvanlar üzerindeki olumlu etkisini gözler önüne sermektedir. Öyküde klasik müzik dinleyen ineklerin süt verimi artmıştır:

- “O ‘walkman’i takıp müziği dinlettikten sonra sütü gerçekten çoğaldı mı, dedi Nehir.
- Evet, çoğaldı güzel kızım, dedi. Memelerinden pınarlar gibi sütler akmaya başladı. Müziği dinletmediğim zaman bir kova; dinlettiğim zaman bir buçuk kova vermeye başlayınca şaşırđım. Ben de her gün o aleti Sarıkız’ımın kulaklarına takmaya başladım.
- Hem de klasik müzik bu, dedi Özdemir Bey. Eğitimli insanlar bile kolay kolay dinleyemezler bu müziği” (Güler, 2012a: 19- 20).

Çalgı çalmak, yoğun çaba ve konsantrasyon isteyen, bir o kadar da yetenek gerektiren bir iştir. Güler, çocukları faydalı hobiler edinmeye yöneltirken enstrümanlara karşı ilgi uyandırmaya çalışır.

“Yazlıkta” öyküsünde tatilini geçirdiği yazlıkta kötü çalınan sazın sesiyle uyuyamayan bir karakter kurgulanmıştır. Kahraman, her ne kadar durumdan rahatsız olduysa da gençliğinde kendisinin de aynı yollardan geçtiğini anımsar ve bozuk gelen sesi sevmeye başlar:

- “Oğlum, dedi. Kes şu kötü sazınla kötü sesini! Herkesin uyku saatinde olur mu bu?

Çocuk duyacak gibi değildi. Sazının üstüne kapanmış, her şeyi unutmuştu. Kaptırıp gitmişti kendini.

Bir iki kez daha bağırdı adam. Her bağıırışta öfkesi geçer gibi oldu. Kısa süre içerisinde de alıştı o sazla o sese.”

(...)

“Kendisi de o yaşlarda böyle bir sazla başlamamış mıydı? Karacaoğlan, Pir Sultan Abdal, Veysel sanmamış mıydı kendini? Yol göstereni olmadığı için mi yoksa yeteneksizliğinden mi fazla ileri gidememişti. Ama saz, türkü bir özlem olarak kalmıştı içinde” (Güler, AÖ: 92).

Öyküdeki adam sahili temizleyen işçi çocuğa saz çalmayı öğretmeye gönüllü olur. Böylece hem geçmişine özlemini giderecektir hem de bilgisini paylaşmanın huzurunu yaşayacaktır.

Güler, bu öykü aracılığıyla çocuklara çalgı çalmayı özendirmek istemiştir.

3.2.3.9.3. Edebiyat

Edebiyat, yetişkinler için olduğu kadar çocuklar için de önemli bir alandır. Çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında, estetik zevk edinmesinde, bilişsel ve duyuşsal gelişiminin sağlıklı olmasında edebî eserlerin önemi büyüktür.

Mehmet Güler, çocuklara kitapları sevdirmek için öykülerinde çocuk edebiyatı eserlerinin adlarına ve içeriklerine değinmiştir (bknz: edebî eserler)

Eserlerin ve yazarların kıymet görmesi için ve çocuklarda edebiyata ilgi uyandırmak için öykülerinde yazarlık kavramına yer vermiştir. Çocuğun edebiyata, eserlere ve yazarlara karşı olumlu tutum geliştirmesi için kurgular yapmıştır.

“Okulumuza Yazar Geldi” adındaki öyküsü yazarın kendi hayatından bir kesit olduğu izlenimi uyandırmaktadır. Öyküde yer yer edebiyata ilişkin değerlendirmeler bulunur:

“Sizin içinizden bizi geçecek çok büyük yazarlar çıkabilir, diye vurgu yaptı yazar. Yeter ki okumaya yazmaya ilgi duyun, sevgi gösterin. İlgi ve sevginin başaramayacağı hiçbir şey yoktur” (Güler, 2012f: 62).

Bir öğrencinin yazara, konuları yaşamından mı seçtiğini; yoksa uydurup mu anlattığını sorması üzerine yazar güler:

“Yazarlar daha çok uydurukçulardır, güzel kızım, dedi. Yazdıkları her şeyi birebir yaşamazlar, yazmazlar. Yaşadıklarını aynen yazdıkları zaman da yazdıkları kesinlikle ilginç ve sevimli olmaz. Yazar, yazdıklarının içine ille de yeni bir ruh üfleme zorunda. Yeni ruh yazarın düşüncelerinde saklıdır. Bir çeşit sihircilik onların işi. Kısacası yazarlar, şairler yaşadıklarından çok; imge dünyalarını okurlarıyla paylaşırlar. Düş, imge üretemeyen de yazar olamaz. Unutma ki şairlerin, yazarların sözü yalandır. Ama hiç kimseye zararı dokunmayan; tersine güzellikler sunan beyaz yalanlardır onlar” (Güler, 2012f: 63).

Güler, yazarlığın; güçlü bir gözlem yeteneği ve diğer insanlardan farklı bir üslup gerektirdiğini şu sözlerle vurgulamaktadır:

“Yazar onca hayal gücüyle, dili kullanmaktaki ustalığıyla herkesle bir olabilir miydi? Evet, öyle iki ağız, dört gözü yoktu; ama düşündükleriyle konuştuklarıyla herkesten de yine farklı yanları olmalıydı” (Güler, BGO: 64).

Edebî eserlerin(kitap) pahalı olduğundan yakınan bir öğrenciye:

‘Ah evladım...’ dedi yazar. ‘Çok haklısın. Kitapları ben de pahalı buluyorum. Daha ucuz olmalı. Onlara fiyat koyan yazarlar değil; yayınevleri. Kitapların da artık bize ait değil; yayınevlerine ait olduğunu bilmelisiniz’ (Güler, 2012f: 64) diyerek çocukların yazarlara önyargılı yaklaşmasına engel olmaya çalışmaktadır.

Gelecekte yazar olmayı düşünen bir çocuk, bu mesleği tavsiye edip etmediğini sorunca yazar:

‘Para kazanmak, zengin olmak istiyorsan tavsiye etmem, dedi gülümseyerek. Ama böyle bir derdin yoksa; duygularını, düşüncelerini insanlarla paylaşmak istiyorsan tavsiye ederim’ (Güler, 2012f: 65) der.

Güler, yazarlığın para getirecek bir iş olmadığını, severek yapılabilecek bir uğraş olduğunu böylelikle çocuklara söylemiş olur.

“Yazmak hayatı temize çekmektir.” diyerek yazarlığın önemini vurgulayan Güler çocukları yazma konusunda cesaretlendirir.

“Yavru File Ad Koymak” öyküsünde hayvanat bahçesi gezisindeki gözlemlerini yazmak üzere bir ödev verilir çocuklara:

‘Herkes orada görüp tanıdığı bir hayvanı kompozisyon olarak yazacak, dedi sınıf öğretmenleri. Çektiğiniz fotoğrafları da kullanabilirsiniz.

(...)

Neyi anlatırsanız anlatın, dedi öğretmenleri; yeter ki güzel anlatın. Başarılı anlatmanın yollarından birisi iyi gözlem yapmaktan geçer. Ayrıntılara dikkat edin. Yazacağınız yazıya gözleminiz yansımali’ (Güler, 2012ç: 86- 87).

Güler, yazı yazmada gözlemin önemine dikkat çekmiştir. Düşünceleri destekleyici fotoğrafların ve ayrıntıların yazıyı güzelleştireceğini düşünmektedir.

Güler, öykülerinde günlük tutmaya büyük yer ayırmıştır. Hem zamana tanıklık edecek hem de çocukların yazma yeteneklerini geliştirecek olan bu eyleme karşı özendirici ifadeler kullanır. Yazı yazmanın inceliklerini çocuklara şöyle hissettirir:

“Sevgili Günlüğüm! Seni yazarken ne olursun uyar beni, uyar ki sözcüklerin en güzelini, en duyarlısını kullanayım tümcelerimde. İçinde sevgi, barış, dostluk, yurt sevgisi gibi değerleri olan bir söz cumhuriyeti kurayım onlarla. Benim günlüklerim kötülüklerin söz evi olmasın” (Güler, 2010c: 68).

Yazar, çocukların yazacakları yazıların, kazandırmaya çalıştığı değerler üzerine olmasını istemektedir. Çünkü onları hep faydalı işlere yönlendirmeyi görev edinir.

Güler, eserleri arasında ağırlığı tür olarak her ne kadar öykülere verse de iki adet şiir kitabının sahibidir. Şiire ve şaire değer verir. Çünkü çocuğun edebiyatı sevmesinde şiirin payı büyüktür.

“Elif’in Kağnısı” öyküsünde bayramda şiir okuyacak olan bir kız çocuğundan söz edilir.

Çocuk; şiirin özünü kavrayarak okuduğu için onu daha bir sever. Okurken daha içli, yer yer hüzünlü ve coşkulu seslendirmeler yapar:

“Şiiri güzel okuyuşunda adının Elif olmasının payı var mıydı?

Duyguluydu sesi. İçtendi.

(...)

Şiirini evde, sınıfta durmadan yüksek sesle okuyordu. Ne zaman ‘Yediyordu Elif kağnısını kara geceden geceden...’ diye şiire başlasa kendini oradaki Elif’in yerine koyuyordu” (Güler, 2011e: 52).

Çocuk, kendisiyle özdeşleştirdiği karakteri şiirselliği ön planda tutarak canlandırır. Bayramdan önce ellerine kına yakar. Şiiri defalarca tekrar eder:

“Ne demek istiyordu şair burada? Buraları pek anlamıyordu doğrusu. Anlamıyordu; ama yine de seviyordu. Daha önceki dizelerin sonundaki ‘inceden inceden’ ya da ‘heceden heceden’ sözcükleriyle kurduğu öyle bir uyum vardı ki en çok kulağında o ses kalıyordu. Bunlar sevdiği bir müzik melodisi gibi yankılanıyordu içinde” (Güler, 2011e: 53).

Çocuğun şiiri duygusallık katarak okuması tüm sınıf tarafından takdir edilir.

Mehmet Güler, güzel ve etkili şiir okumanın ses kadar üzerine çalışmaktan geçtiğine dikkat çeker. Öyküde Elif şiirin anlamını kavradıktan sonra ifade ettiği

duyguya göre seslendirir. Böylece şiirin bütününde o duyguyu vermiş olur. Güler böylelikle şiir okumanın inceliklerini çocuklara gösterir.

3.2.3.10. Yalnızlık

Yalnızlığı; istenen ve istenmeyen nitelikte olarak iki boyutuyla ele almak mümkündür. Birey, hafızasını toplamak, bir işe daha iyi yoğunlaşmak, dinlenmek gibi amaçlarla yalnız kalmayı tercih edebilir. Bu yalnızlık bireyin kendi isteğiyle gerçekleştirdiği bir durumdur ve zaman zaman bireyin ruh sağlığı üzerinde olumlu etkiler bırakır.

İkinci durumda ise dâhil olduğu topluma uyum sağlayamadığı, dışlandığı için yalnız kalma durumu vardır. Bu durum bireyin kendini değersiz hissetmesine, özgüven eksikliği yaşamasına neden olur. Çocukların kendilerini yalnız hissetmemeleri, gelecekte de başka bireyler üzerinde bilinçli yalnızlaştırma davranışı göstermemeleri için bu konuda eğitilmeleri gerekir.

Arkadaşsızlık, çocuğu yalnızlığa iter. Çocuk, bu yalnızlığı gidermek için çareler arar, hobiler edinirse kendi başına bir şeyler başarmanın hazzını yaşar. Ancak yine de tam anlamıyla paylaşımda bulunamadığı için sosyal beceriler kazanmakta zorlanır. Mehmet Güler, kendilerini yalnız hisseden çocukları eserlerinde işlemektedir.

“Kardan Adam” öyküsünde yalnızlık çeken bir çocuğun bu durumdan kurtulmak için kendine kardan adamdan arkadaş yapmasını konu edinir:

“Evleri köyün dışındaydı. Arkadaşsız, oyuncaksızdı. Canı sıkılmaya başladı. Sonsuz beyazlığa, karlara bak bak günler bitmiyordu.

‘Kardan adam yapacağım. ’ dedi kendi kendine. ‘Dünyanın en büyük, en güzel kardan adamını. ’

Dünya döndü. Kardan adamı yapıp bitirince sevincinden deli olacaktı. Umduğundan da güzel olmuştu. Kömür gözleri, havuç burnu, boynundaki kaşkoluyla

gerçek bir adamdı. Varıp boynuna sarıldı. Artık yalnız değildi. Arkadaşsız, oyuncaksız hiç değildi” (Güler, AÖ: 72).

Emeklilik, bireylerin çalışma hayatından dinlenme hayatına çekilmelerinden sonra başlayan süreçtir. Bu süreçte yoğun çalışma döneminden, durağan bir döneme geçildiğinden bireyler kendilerini değersiz ve önemsiz hissedebilirler. İşe yaramazlık duygusu özgüvenlerini zedeler ve gitgide artan bir yalnızlık duygusuna kapılırlar.

Yazar, bu olguyu çift yönlü olarak ele almaktadır. İlk yaşlı insanlara karşı çocuklara duyarlılık kazandırmayı; ikinci olarak ise empati yoluyla kendi yaşlılık dönemlerini hayallerinde canlandırmayı amaçlar.

Emekliliği ele alırken öğretmenleri ön planda tutan Güler, öğretmenlikte emekliliğin olmayacağını düşünür. Emekliliği şöyle tarif eder:

“Emeklilik buydu demek. Ayrılığın, acının adıydı. Onca alışkanlıktan, sevgilerden vazgeçmekti. Gönüllü yalnızlığı seçmekti emeklilik” (Güler, AÇO: 44).

“Emeklilik buydu demek. Kocaman bir boşluktu, yalnızlıktı. Hele öğretmen olunca... Hele yüzlerce, binlerce çocuğu bir anda yitirince...” (Güler, AÖ: 82).

Güler, “Simitlerin Sıcaklığı” öyküsünde emekli bir öğretmenin; yalnızlığını, sokaktan geçen simitçi çocukla gidermeye çalıştığını anlatır:

“Bu sabah ille de bir simit yemekten çok, sıcacık bir çocuk yüzü görmek istediğini düşünüyor. Bir de akşamdan beri içini saran o büyük yalnızlıktan kurtulmak istediğini. Bazı sabahlar böyle oluyor nedense. Güne bir çocuk yüzüyle merhaba demek geçiyor içinden” (Güler, 2002: 6).

Yaşlı adam, simitçi çocukla sohbet etmek, yalnızlığına biraz ara vermek ister:

“İki simit daha alıyor tabladan. Çocuğun hemen çekip gitmesini istemiyor. Nasıl anlatsa bu duygusunu? Ne söyleyeceğini bilemiyor.

- Kahvaltıyı birlikte yapalım mı, diyor birden.

Çocuk şaşırarak yüzüne bakıyor.

- Çayı hemen koyarım diye ekliyor. Fazla da bekletmem seni.
- Simitlerimi satmam gerek, diyor çocuk.
- Satarsın, diyor adam. Çabucak da bitiriverirsin.

Sesi yalvarır gibi.

- Öyle uzun sürmez kahvaltımız, seni fazla da tutmam.
- (...)

Epeyce zaman sonra çocuk konuşuyor:

- Yalnız mısınız, diyor.

Başını sallıyor adam.

- Yalnızım, diyor ardından. Epeyce zaman oldu. Bu koca evde tek başınayım.
- (...)
- Eskiden çok çocuğum vardı, diyor adam. Yüzlerceydi. Ama şimdi hiçbiri kalmadı.
 - Belki de binlerceydi, diyor adam. Kuşlar gibi belki. Ama şimdi hiçbiri yok. Hepsi terk etti beni. Adamın gözleri doluyor ağlamaklı oluyor” (Güler, 2002: 7- 9).

Güler, yalnız insanların çektiği acıyı betimlerken çocukların duygularına hitap eder. Öyküdeki adam, çocuktan ayrılmaz istemez, çocuğun ara sıra yanına uğramasını ister:

“Adamın yüzü korku doluyor. Daha çok sarılıyor çocuğa.

- Söyle, diyor. Geleceksin değil mi, diyor. Yarın bu saatte... Sen gelmeden çayını hazırlayacağım. Fazla da bekletmeyeceğim seni. Fotoğraflardaki o adamlardan da söz etmeyeceğim. Yüzlerce, binlerce çocuğu anlatıp da canını sıkmayacağım.

Gülümüyor çocuk yüzü daha bir güzelleşiyor. Adamın mutsuz bakışları sevinç doluyor birden.

- Geleceksin değil mi, diyor yeniden. Söyle geleceksin” (Güler, 2002: 11).

Mehmet Güler, her iki ebeveynin de çalıştığı ailelerin çocuklarının yaşadığı yalnızlıkları sıkça dile getirir. Çocuklar bu durumdan üzüntü duysalar da karamsarlığa kapılmazlar ve oyalanacak etkinliklere yönelirler.

Gelişim bir bütündür. Çocuğun herhangi bir gelişim alanında meydana gelecek bir olumsuzluk onun diğer gelişim alanlarını da etkileyecektir. Psikososyal gelişim aşamalarının düzenli olması, zekâ ve öğrenme kapasitesinin normal seviyeye gelmesi için gereklidir. Bu nedenle çocuğun mümkün oldukça fazla uyaranla karşılaşabileceği, kendisini bedenen ve ruhen yalnız hissetmeyeceği ortamlarda bulunması önemlidir.

3.2.3.11. Ölüm

Ölüm; canlı bir varlığın yaşam faaliyetlerinin kesin olarak sona ermesidir. Yaşamın doğal akışı içerisinde doğum nasıl olağan kabul ediliyorsa ölüm de o kadar olağandır. Ancak, gündelik hayatımızda ölüm haberleriyle karşılaştığımızda aynı sıradanlığı hissetmeyiz. Sevdiğimiz insanlardan ayrı kalma düşüncesi bizi üzer.

Güler, ölüm temasına değinirken ölümü sevmediğini, özellikle çocuklara hiç yakıştıramadığını sezdirir. Buna rağmen ölümün de hayatın bir parçası olduğunu kabul eder ve balıklar, bitkiler, insanlar âleminde ölüm örnekleri verir.

Mehmet Güler, ölümü, bir çocuğun düşüncesiyle şu şekilde tarif eder:

“Ölüm neydi? Nasıl oluyordu? Günlerdir kafasını yorup durdu. Ürkütücüydü her şeyden önce. Korkunçtu. Tüm güzellikleri yok ediyordu bir anda. Bu yüzden olmalı ondan tiksiniyor, ona kızıyordu. Balıklarının yaşamaya sevdalandığı yerde

gelip yakalıyordu ölüm. Kötü olduğu için mi bu kadar güçlüydü ölüm? Yaşam denen şey neden bu kadar zayıftı? ” (Güler, İDG: 53- 54).

Güler, “Ölümün Şakası da Güzel Değil” öyküsünde başlığın verdiği iletiyi kurguda tam olarak yansıtır:

Anne, oğluna oyuncak bir tabanca alır. Çocuk, önceleri ses çıkarmasa da ölüm, savaş, silah kavramlarından nefret eder. Korkaklıkla suçlanmamak için bunu uzun süre belli etmese de arkadaşıyla oynadıkları oyundan sonra ona ölümü hiç yakıştıramadığını fark eder:

“Götürüp attım tabancamı, sonra kemerini, sonra kılıfını, mermilerini. Belediyenin çöp arabaları alıp götürdü. Bana kızmazsın değil mi anneciğim? Neyse... Bundan sonra mı? Bundan sonra bana oyuncak tabancalar alma anneciğim. Tüfekler, tanklar da alma. Ölüm hiç güzel değil. Şakadan da olsa... Su tabancasıyla da olsa... Güzel değil ölümün şakası anneciğim. Hele ilkyazda... Akasyaların çiçek açtığı zamanda... Ölüm hiç de güzel değil anneciğim” (Güler, 2011e: 26- 27).

Yazar, bazen ölümü hayvanlar üzerinden işler. Evcil hayvanını kaybeden çocukların ölüm algısına değinir:

“Bazen balıklarımın ölen oluyor. Ailemizden biri ölmüş sanki... Üzülüyorum. Ölümün ne olduğunu balıklardan öğrendim. Ne kötü şey ölüm... Bir karınca da olsa hiçbir şeyin ölmesini istemiyorum” (Güler, AÇO: 11).

Bazı öykülerinde ölümün güzel olmadığını söyleyen yazar, “Kesekâğıdı Ustaları” adlı çocuk romanında ise yaşlı bir adamın ağzından tam aksini söyler:

“Neden öyle sustunuz çocuklar, dedi. Korktunuz mu yoksa ölümden? Ona bu kadar yakın olduğum hâlde ben korkmuyorum da size ne oluyor? Ölmek, yaşamanın devamı sayılır. Gündüzden geceye geçer gibi sessizce girersiniz koynuna. Belki bir ağaçta, bir çiçekte, otta yeniden yaşarsınız. Süt olur, koyunun, keçinin memesinden akarsınız. Binlerce çocukta büyüyüp kol atarsınız. Ölüm öylesine kötü değil, korkmayın çocuklar” (Güler, 2012e: 78).

Güler, bu örnekle ölüm acısını biraz daha dayanılır hâle getirmeyi ve çocuklardaki ölüm korkusunu yenmeyi amaçlamıştır.

Yazar her zaman umuttan yana yaklaşım sergilese de ölüm gerçeğini de göz ardı etmez. “Üst Geçit” öyküsünde trafik kazasında ölen bir çocuğu, arkadaşının bakış açısıyla anlatır:

“Ümit, caddeye kaçan topunun peşinden atlar gibi atlıyor birden. Bir acı fren duyuluyor. Bir acı çığlık. Kan revan içinde kalıyor Ümit. Yaşamayla ölümün bu kadar yakın olacağını ilk kez düşünüyor. ‘Ölme!’ diye bağıyor Ümit’in ardından.”

‘Ne olursun ölme!’ (Güler, 2011c: 23).

Arkadaşını gözleri önünde kaybeden çocuk olayın şokunu üstünden uzun süre atamaz:

“Bir gazete örtüyorlar Ümit’in üstüne. Bez ayakkabıları dışarıda kalıyor. Üstüne örtülen o gazete, okulların kapanmasına üç gün kaldığını yazıyor. Şimdi Ümit’in acısını düşününce unutup da o gazeteyi okuduğu için kendine kızıyor. Dört yıldır da hep bu yoldan, bu geçitten geçerken Ümit’i düşünüyor. Birkaç saniye erken davranıp Ümit’i geriye çekemez miydim, diyor kendi kendine. Ya da o an başka yerde bulunamaz mıydı Ümit’i ezen araba? Gazetenin yazdığı zaman üç gün ileri giderek okullar kapanmış olamaz mıydı? Daha pek çok soru... Aklı ermiyor olanlara, kafası karışıyor. Başta kendisi olmak üzere Ümit’le ölümü buluşturan ne varsa onlara kızıyor” (Güler, 2011c: 24).

Çocuk, olayda ihmalinin olduğunu düşünüp üzülür. Olay o kadar ağır gelir ki düşünmekten kendisini alıkoyamaz. Geçmiş telafi etmenin güç olduğunu, ölüme çare bulamayacağını anlayınca geleceğe dönük kararlar alır:

“Varsın düşleme olsun, dedi kendi kendine. Her şey düşlemeyle başlamaz mı? Bakmışsın gerçek olmuş düşlediğin şey... Tüm okul kavşaklarına güzel güzel üst geçitler yapmışsın. Hiçbir çocuk ezilip ölmemiş oralarda. Varsın düşleme olsun her şey, düşlemeyle başlamaz mı? ” (Güler, 2011c: 26).

Çocuk, ölüm karşısında çaresizce beklemek yerine üst geçitler yapmak için mühendis olmaya karar verir. Böylelikle bu acının üstesinden gelmeye çalışmaktadır.

Yazar, bazen öykülerde ölümü açıkça ifade etmez, okuyucunun hayal dünyasında bir seçenek olarak bırakır. Örneğin; “Apartman” öyküsünde oyun oynarken gürültü yaptıkları için komşulardan birinin öfkesinin kurbanı olan bir çocuğu anlatır:

“Üçüncü katın merdivenlerini ikişer üçer atlıyordu ki Kapıcı İlyas Efendi’yle göz göze geldi. Onu görünce korkusu iyice büyüdü, koşmakla durmak arasında kararsızlandı. Eksik attığını hissettiği adımını dengeleyemedi. Kısa, çok kısa süren bir boşlukta duydu kendini. Yeni silinmiş merdiven basamaklarının üzerine kapaklandı. Önce ılık, tuzlu bir şey duydu şakağında, sonra gözlerini birkaç kez açıp kapadı. Kuş, ağaç, çimen, oyun, arkadaş, çığlık, sevinç, dostluk dolu bir dünyanın içine doğru kayıp gitti” (Güler, 2011c: 72).

Çocuğun ruh sağlığında derin izler bırakan ölüm kavramı, özellikle aile bireylerinden biriyle eşleştğinde daha fazla olumsuzluk yaratır. Çocuk bazen durumu kabullenemez, yok sayar. Güler, anne babası ölmüş çocukların yaşamlarından ve hissettiklerinden örnekler verir.

Yetişkinler için bile kavranması güç olan ölüm kavramını çocukların bir anda kavrayıp öğrenmesi beklenemez. Ancak hayatın doğal bir sonucu olduğu ve her canlının bir gün bu sonu yaşayacağı çocuklara hissettirilmelidir. Eserlerde çocukları karamsarlığa sürüklemeyecek şekilde ölüm konusuna da yer verilmelidir.

3.2.3.12. İnanç

İnanmak bir ihtiyaçtır. Birey, yaşamının ilk anlarından itibaren önce ailesinde gördüğü değerlere, sonra arkadaş ortamının ve dış dünyanın değerlerine göre bir yol izler. Mantığına uyanları kabul eder, uymayanları reddeder.

İnancın çeşitli boyutları vardır. Güler, Tanrı inancına öykülerinde çok fazla yer vermez. Ancak birkaç öyküsünde az da olsa bu konuya değinmiştir.

“Yelesi Rüzgâr” adlı öyküde, sakatlanan atının iyileşmesi için dualar eden bir çocuk anlatılmaktadır:

“Çocuk aklımla, çocuk yüreğimle Tanrı’ya dualar ediyordum: ‘Tanrı’m, Yelesi Rüzgâr’ı bize bağışla.’

Eminim Tanrı duyuyordu sesimi. Bugüne kadar ondan hiçbir şey istememiştim. Tek isteğimdi bu. İnanıyordum. Ulu Tanrı bu kadarcık şeyi çok görmeyecekti bana. Hiçbir günahı olmayan atımızı bağışlayacaktı. En çok da geceleri dua ediyordum. Gözlerime uyku doldu mu, yineleyip durduğum dualarım yarım kalıyordu.

Tanrı sesimi duymadı. Belki de duydu; ama kabul etmedi. Yelesi Rüzgâr’ın ayağı daha kötüye gitti” (Güler, YR: 14).

İnanç, bireyin kendisi için mantıklı gördüğü, güven duyduğu olgulara karşı beslediği duygudur. Ancak, bazen bu duygular bireylerin yanlış değerlendirmesinden kaynaklanan boş inançlar olabilir. Bu nedenle gerçeklik taşımazlar. Batıl inanç da denilen bu inanışlara itibar edilmemesi gerekir.

Mehmet Güler, öykülerinde batıl inançlardan örnekler verse de onları öven ya da kötüleyen yaklaşımlardan kaçınmıştır. Toplumun doğru bulduğu değerleri betimlemekle sınırlı kalmıştır.

“Boncuk Gözlü Kız Zeytin Gözlü Oğlan” adlı çocuk romanında yazar, toplum tarafından kıymetli görülen nazar boncuklarına değinir:

“Hastalandığında ninesi nerede var nerede yok bir nazar boncuğu bulmuş, çatal iğneyle yakasına tutuşturmuştu. Alnından sıcacık bir öpücük aldıktan sonra: ‘Hastalığın kısa sürede geçecek kuzumun kuzusu.’ demişti. Nazar boncuğundan mı hastalığı gerçekten kısa sürede geçmişti. ‘Gördün mü, geçti.’ demişti. ‘Nazar boncuklarının baktıkları yerde kötülük diye bir şey yaşamaz. Bunu yakandan sakın çıkarma.’

Onu yakasında taşıdığı sürede nazar boncuğunun sevimli, kocaman gözüyle kendisine sürekli baktığını duyumsamıştı. Bu bakış ablanın, annenin bakışı gibi bir şeydi. Kendisine güven vermişti” (Güler, 2012c: 39).

“Sarıkız” adlı öyküde de ineğine nazar değmemesi için onu boncuklarla süsleyen bir çocuktan söz edilmektedir:

“Ahmet bir gün okulu astı. Sırf Sarıkız için kasabanın pazarına gitti. En kalitelişinden boncuklar, mini çingiraklar, püsküller aldı. Eşit boyda iğdeler kesti. İpliği balmumuna sürerek güçlendirdi. Aldığı süsleri ipliğe özenle dizdi. Bunları Sarıkız’ın boynuna, kocaman boynuzları arasına gururla taktı. Güzeller güzeli olan Sarıkız bu takılarıyla bir kat daha güzelleşti. Taze gelinlere döndü. Bu takılar Sarıkız’ı kem gözlerden de koruyacaktı. Hastalanmayacak, sütü hiçbir biçimde azalmayacaktı. Sarıkız evden çıkıp da yol boyu yürümesin, bir bakan dönüp bir kez daha bakıyordu. Nazar değmesin diye ‘Tüh tüh tü!..’ çekenlerin sayısı belirsizdi” (Güler, 2012ç: 16- 17).

Güler, “Ben ve Öğretmenim” adlı eserinde bir annenin, kumar oynayan eşini bu huyundan vazgeçirmek için denediği yollardan bahseder:

“Babam kumar alışkanlığından bir türlü vazgeçemedi. Annem onu bu kötü alışkanlıktan kurtarmak için türlü çareler aradı. Eşine büyü yaptı, demiş mahalledeki kadınlar. Annem inandı buna. Ama ben inanmadım. Büyü her şeyi çözüseydi bu kadar okula, bilim adamına ne gerek vardı, dedim. Onlar oturdukları yerde büyüler yaparak her şeyi çözerlerdi. Bunu anlatamadım anneme. O yine gitti büyüler yaptırdı. Dualar okuttu. Eyüp Sultan’a mumlar yaktı. Adaklar adadı. Yazdırdığı muskaları, okuttuğu iplikleri babamın giysilerinin gizli yerlerine bağladı, dikti” (Güler, 2011b: 29).

Yazar her ne kadar batıl inançlarla ilgili yorum yapmasa da “Büyü her şeyi çözüseydi bu kadar okula bilim adamına ne gerek vardı?” diyerek düşüncesini belli etmiştir.

Toplumumuzda kuraklık, yağış azlığı gibi doğa sorunlarında yapılan bazı uygulamalar vardır: yağmur duasına çıkmak gibi. Mehmet Güler, “Saçları Boncuk Seli” öyküsünde benzeri bir durumu betimler:

“Yağmur yağdı mı delicesine yağar. Özellikle de nisan ayında. Tam bir aydır kesilmeden yağdı yağmurlar. Kentin ne kadar yağmur saçlı kızı var onların da saçlarından oluk oluk sular aktı. Yağmur dinsin diye anneleri kızlarının saçlarını ördüler, uçlarına düğüm attılar, boncuklar bağladılar. Yine de zor dindi yağmurlar (Güler, 2010c: 28).

Leylekler, Türk toplumunda kutsal kabul edilir.

“Müslümanlar, her yıl göç eden leyleklerin hac için gidilen Mekke’den geçmesi nedeniyle bu kuşlara saygıyla bakardı. Anadolu’da bu nedenle leyleklere "hacı leylek" ve "hacı baba" da denir.”¹²

Mehmet Güler, bu kavram doğrultusunda “Bir Hacı Leylek” öyküsünü kaleme almıştır.

Öyküde yaralandığı için bir mahalleye düşen leylekten söz edilir.

“Gökten düşen leylek değil de bir başka kuş olsaydı belki bu kadar ilgi görmeyecekti. Leyleğin önüne konan ‘hacı’ sözcüğü kurtarmıştı onu. Gökten düşen bu kuşta herkes bir uğur, keramet aramış; bakmaya herkes gönüllü olmuştu. Leyleğe kim bakarsa onun iş yerine bir uğur gelecekti sanki. Bereketi bolluğu artacaktı” (Güler, 2007: 42).

Yazar, leyleğe iyi davranılmasını; kutsal bir niteliği olduğunun düşünülmesine bağlamıştır.

Mehmet Güler, kırlangıç efsanesini anlattığı “Kırlangıçlar ve İnsanlar” öyküsünde patronla işçisi arasındaki şu konuşmada batıl inançlardan birine daha yer verir:

- Kırlangıçlar, diye kekeledi kalfa. Efendim, kaç gündür balçık taşıyıp duruyorlardı oraya.
- Yani onlar da ev yapıyorlar, öyle mi? Burada ev yapan bir kişi var; o da benim. Derhâl yıkın onları!

¹² (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Leylek>) (Sax, Boria (2001). The Mythical Zoo. Oxford, UK: ABC-CLIO. ss. 153–54.) (Kültürümüzde Leylek- Kuş Araştırmaları Derneği.)

- Yıkmayalım da boyayalım efendim.
- Nedenmiş o?
- Kuşların evini uğur sayarlar efendim. Yıkarsak günaha gireriz. Başımıza türlü felaketler gelebilir” (Güler, 2007: 108).

Güler, insanların batıl inançlara dayanarak doğadaki çeşitli varlıklardan, bitkilerden, yiyeceklerden dertlerine derman aramalarını eleştirir. “Aritmetiği Zayıf Karga” öyküsünde hafızasını güçlendirmek isteyen karganın başvurduğu yollardan şöyle söz eder:

“Kocakarı ilaçlarını seven bazı kuşlar, hayvanlar ona zekâ geliştirici otlar, meyveler önerdiler. O da inandı. Zekâmı geliştirecek diye doğada yemediği ot, meyve, reçel, karışım kalmadı. Birkaç zehirlenme tehlikesi bile atlattı. Yediklerinin zekâsını geliştirmedini; tersine geri götürdüğünü anladı” (Güler, 2012h: :108).

Güler, çocukların bilimin ve aklın öncülüğünde düşünmesi, boş inanışlara kapılmaması için düşünce eğitimine önem vermektedir.

3.2.3.13. Mizah (Gülmece)

Hayatın güldürücü yanlarını ortaya koyan, insanı gülmeye sevk eden her türlü resim, karikatür, konuşma ve yazma sanatına “gülmece” adı verilir. İnsanlar yadırgadıkları olay, görüntü ya da dil kullanımlarına gülerek tepki gösterirler.

Aziz Nesin gülmeyi, “İnsanın, kendi toplumsal ortamındaki bir nedenin etkisiyle, herhangi bir haz duyumu alması sonucu, bunun dışı vurumu” olarak tanımlar (Nesin, 2002: 48).

Çocuklar için yazılan edebî eserlerde mizah unsurlarına yer vermek, işlenecek konuları ya da üslubu mizahi şekilde düzenlemek çocukların dikkatini ve ilgisini çeker. Çünkü çocuklara ahlaki değerleri didaktik olarak sunmak, yönlendirmeleri apaçık bir şekilde yapmak onları sıkır. Bu nedenle eserlerde çocukları gülümsetebilecek, gerçek olayların gülünç taraflarına dikkat çekecek öğelere yer verilmelidir.

Yazarlar eserlerinde gülmece ürünlerini kullanırken çocukları güldüren şeylerin de zaman içinde değiştiğini unutmamalıdır. Yetişkinlerce komik algılanan bir durum çocuklar üzerinde aynı etkiyi uyandırmayabilir.

Tan Oral, mizah konusundaki fikirlerini şöyle ifade etmektedir:

“Gülünç olana gülünür, herkes güler. Mizah ise gülünçlük değildir. Hemen her mizahçının dediği gibi, ciddi bir iştir, acı yüklüdür, gülenler olduğu kadar ona kızanlar, öfkelenenler de olur. Çünkü mizah bir tepki ve eleştiri biçimidir” (Aktaran: Nesin, 2002: 90).

Güler, öykülerinde zaman zaman çocukları güldürebilecek, onların okuduklarından tat almalarını sağlayacak mizahi değerlere yer vermiştir. “Misket” isimli öyküsü konu itibarıyla çocuklar açısından gülünç karşılanabilecek bir niteliktedir.

Öyküde yaşanması mümkün bir olay konu edilmektedir.

Gönenç ve Ahmet isimli iki çocuk misket oynamaktadır. Gönenç, dayısının Almanya’dan getirdiği misketle övünür. Ahmet, bu durumu kıskansa da belli etmemeye çalışır; ama başaramaz. Gönenç’in bir anlık dalgınlığından faydalanarak misketi yutar. Gönenç olay karşısında öyle ağlar ki annesi çocukları apar topar hastaneye götürür. Doktor Gönenç’i muayene eder. Hiçbir şeyi yoktur. Sonrasında misketi Gönenç’in değil; Ahmet’in yuttuğu anlaşılır. Komik olan; Gönenç’in giden misketine ağlamasıdır (Güler, 2011e: 42- 44).

Yazar bu olayı çocukların hayal gücünde canlandırmaya çalışmıştır. İnsanların tepkilerinin onları bazen komik durumlara düşürebileceğini anlatmak ister.

“Çocukluğum Nerede Saklı Anne?” öyküsünde eğlenceli bir anne karakteri vardır. Anne zaman zaman tavan arasından kızının küçüklük elbiselerini getirir ve onların öykülerini anlatır:

- “İpek çok modaydı o zaman(...) Herkes kolay kolay ipek kumaş alamaz, giyinemezdi(...) Sen bir damla çocuktun daha. Ne kadar ipek kumaş gidecek ki dedim. Küçük maaşımız için büyük bir para

gibi gelmesine karşın gözümü kapayıp sana bir giysilik kestirdim(...)Giydiğinde oyuncak bebekler gibi olurdun. Bir bakan bir daha bakardı. Baban Hatay'da görevlendirilince Diyarbakır'dan ayrılmak zorunda kaldık(...) Diyarbakır'ın çıkışında otobüsümü aradılar. Sen boş bir koltukta uyuyordun. Üstünde bu giysin vardı. Arayan polis seni hareketsiz görünce oyuncak bebek sanmış.

- Bu oyuncak bebek senin mi bayan, demesin mi?
- Çok komik.
- Evet, çok komik... Seni eline alınca uyandın. Oyuncak olmadığını anlaşıldı. Tam o an bir korku sardı beni.
- Neden?
- Çünkü üstündeki giysinin kumaşını kaçak mallar satan bir mağazadan almıştım. İpek kumaş kaçak giriyordu o zaman. Giysinle birlikte sana da el koyarlar diye ödüm kopmuştu.
- Bu, öncekinden de komik.
- Hayatın kendisi komik zaten tatlı kızım” (Güler, 2012f: 25- 26).

Güler, çocuklarla iletişimde onları anlamanın ve bunu çocuğa belli etmenin önemi üzerinde durur. Bazen çocukla doğrudan konuşmak ya da ona onu anladığını hissettirmek çocuğun hayata hazırlanırken yalnız olmadığını hissetmesi açısından gereklidir.

“Okulumu Kaybettim” öyküsünde okul yolunu şaşırın çocuğun okulunu bulmasına yardım eden hizmetli, çocuğu rahatlatmak için ona bir anısını anlatır:

“Sana bir şey anlatayım da gül. Okul müdürü elime evrak verdi. Bunu Sarıgazi'ye götür dedi. Sarıgazi, İstanbul'da bir semt. Otobüse bindim, yanlış yere gitmeyeyim diye ‘Sarıgazi, Sarıgazi, Sarıgazi’ diye durmadan tekrarlıyorum. Oturduğu koltuktan bir adam fırlayıp kalktı: ‘Sen benimle dalga mı geçiyorsun be adam?’ diye bağırmağa başladı. Meğer adamın adı Sarıgazi'ymiş. Neredeyse yumruğu yiyordum. Zor kurtardım” (Güler, 2011d: 63).

Mehmet Güler, bazen öykünün tamamında mizah yapmaz, içinde gülünç değerleri kullanır. Örneğin “Masal Nine” öyküsünde nine, uçakları görünce:

“Gözlerini kırpıştırarak gökyüzüne baktı:

- Canım devlet, dedi. En sonunda havaya da yol döşemeyi becerdi en sonunda” (Güler, 2010c: 83- 89) der.

Yazar yaptığı betimlemelerle zaman zaman okurların yüzünde gülümseme uyandırabilecek ifadeler kullanır. Bir davetiyeyi tasvir ederken:

“Sibel, yeniden davetiyeyi incelemeyi sürdürdü. Kartın bir yaprağında karikatüre benzer resimler vardı. Üzerinde sünnet giysileri olan çocuğu bir elinde çantası, bir elinde baltası olan adam kovalıyordu. Çocuk, korkulu gözlerle geriye bakıyor, var gücüyle de adamdan kaçıyor” (Güler, İDG: 61).

Güler, sünnet olayını bu şekilde mizahi bir yaklaşımla ele almıştır.

Çocuklar, hayatı anlamlandırma sürecinde hayatın hem gülünç hem de acı yanlarını görmelidirler. Bu durum mizah anlayışlarının gelişebilmesi için önemlidir.

SONUÇ

Çocuk edebiyatı, on dokuzuncu yüzyılın sonlarından itibaren üzerinde önemle durulan konulardan biridir. Psikolojide ve diğer alanlardaki gelişmeler “çocuk” kavramına bakışı değiştirmiş ve çocuk eğitimi hakkındaki araştırmaları gerekli kılmıştır. Edebiyatın eğitim işlevi göz önünde bulundurulduğunda çocuk edebiyatı araştırmalarının da bu çerçeveye içerisinde yer alması kaçınılmazdır.

Çocuk eğitiminin öneminin anlaşılmasından sonra edebiyatçılar da bu alandaki eksikliğin giderilmesi için eserler vermişler ve böylece çocuk yazını oluşmaya başlamıştır. Okuma zevki ve alışkanlığı küçük yaşlarda elde edilmesi gereken bir kazanımdır. Kritik bir döneme hitap eden çocuk edebiyatı, bu yönüyle ayrı bir öneme sahiptir.

Nitelikli çocuk kitabı yazmak için her şeyden evvel çocuğu anlamak ve tanımak, gelişim dönemi özelliklerini iyi bilmek, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun davranmak gerekir. Her iyi edebiyatçı, iyi bir çocuk edebiyatı yazarı da olamayabilir. İyi bir çocuk edebiyatı yazarı olabilmek için, iyi bir edebiyatçı olmanın yanında başka temel bilgilere de gereksinim vardır. İyi bir çocuk yazarı çocuk algısını ve çocuksu duyarlılığı keşfetmiş olmalıdır.

Teknolojinin ve modern çağın esiri olan, kitaplara ilgi duymayan çocukların giderek çoğaldığı günümüzde, Mehmet Güler, okunmayı ve çocukları kitaba yaklaştırmayı başarmış yazarlardandır.

Mehmet Güler, 1944 yılında Sivas’ın Çepni köyünde dünyaya gelmiştir. İlk öğrenimini köyünde gören yazar, 1962’de Pamukpınar İlköğretmen Okulunu, 1964’te de Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsünün Edebiyat Bölümünü bitirir.

1993’e kadar çeşitli devlet okullarında Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yapar. 1993’ten sonra eğitim hizmetini Gebze’de üstün zekâlı çocuklar okulunda çalışarak yürütür. 2000 yılında öğretmenlik mesleğinden emekliye ayrılır.

1970'ten bu yana Türk yazın dünyasında öykü, roman ve deneme yazarı olarak hizmetlerde bulunan Mehmet Güler, evli ve iki çocuk babası olarak hayatına Yalova'da devam etmektedir.

Mehmet Güler, çok yönlü bir yazardır. Yetişkinler, gençler ve çocuklar için yazdığı eserleri tür bakımından da zengindir.

Uzun yıllar yetişkinler için eserler ortaya çıkaran sanatçı, Türkiye'de çocuk edebiyatı alanındaki eksiklikten ve çocuklara duyduğu sevgiden dolayı çocuk edebiyatına yönelmiştir. Öğretmenlik mesleğinin de verdiği duyarlılıkla çocuk eğitimine eserleri yoluyla devam etmekte olan yazarın toplamda “ 26 roman, 24 öykü, 1 masal, 2 şiir kitabı ve 1 adet de efsane derlemesi” olmak üzere 54 eseri mevcuttur.

Çalışmada Güler'in çocuk romanları, çocuk öyküler ve masal kitabından oluşan 32 eseri incelenmiş ve çocuk eğitime yönelik bulgular saptanmıştır. Araştırma sonucunda, Mehmet Güler ve eserlerindeki çocuk eğitimi unsurları ile ilgili olarak ulaşılan sonuçlar şunlardır:

- Öğretmenlik yıllarında edindiği birikim ve düşüncelerle birlikte çocuk edebiyatına yönelen Mehmet Güler'in, öykülerinin bel kemiğini eğitim oluşturur. Eğitim, yazar için vazgeçilmez bir unsurdur. Edebiyatın bir işlevi olması gerektiğine inanan yazar “toplum için sanat” anlayışındadır.
- Çocuklara evrensel, ulusal ve ahlaki değerleri kazandıracak, çocuğun kişiliğini geliştirecek, onun toplum içinde saygın ve başarılı bir yere sahip olmasını sağlayacak özellikleri kazanmalarında eserleriyle önemli rol oynayan Mehmet Güler'in işlediği konular sosyal meseleler üzerinedir. Kurguladığı olaylar ve karakterler günlük hayatta karşılaşılabilecek türdendir. Bu durum öykülerin çocuklar açısından merak ve ilgi uyandırıcı olmasını sağlamaktadır.

- Yazar çocukların sıkıntılarını, düşüncelerini ustaca gözlemleyerek bu konuda kurgular yapar. Anne baba tutumları, sokak çocuklarının ve çocuk işçilerin durumu, çarpık ve hızlı kentleşmenin yol açtığı oyun alanı yetersizliği, arkadaşsızlık, doğal çevrenin tahrip edilip bozulması, okula uyum, lakap takma gibi çocuklar için olumsuz değerlendirilen durumları betimleyen yazar çocukta anlaşıldığını hissetmekten doğan tatmin duygusunu oluşturur.
- Eserlerdeki çocuk kahramanlar sevgi dolu bir ailede yetişmiş, çevre bilinciyle dolu, hayvansever, dürüst, yardımsever, azimli, çalışkan ve duyarlı kişilerdir. Çocuklar, yazarın roman, öykü ve masallarında önemli roller üstlenirler. Kişiliklerindeki güzel özellikler ve olumlu davranışlarıyla çocuk okuyucuya örnek teşkil ederler.
- Eğitcilik niteliğini öncelikle çocukların olumlu değerler kazanması üzerine kuran Mehmet Güler'in, çocuklara kazandırmak istediği başlıca davranışlar şunlardır: sevgi, umut, doğal çevreye ve hayvanlara karşı duyarlılık, arkadaşlık, kitap okuma alışkanlığı, sorumluluk, azim ve kararlılık, bilimsel merak, hayal gücü, özgüven, dayanışma, merhamet, yardımseverlik, cesaret, barış, eşitlik ve adalet, sabır, konukseverlik, empati (duygudaşlık), dürüstlük, sağlık ve temizlik, takdir etme, dil bilinci, teknolojinin olumsuz etkilerinden korunma, kültürel değerler, mizah (gülmece), genel kültür...
- Sevginin gücünü iyi bilen yazar, tüm eserlerinin mihengine sevgiyi koymuştur. Çocuklarda yaşamı, doğayı, insanları, hayvanları karşılıksız sevme duygusu oluşturmaya çalışır. Yazarın sevgi değeriyle birlikte ağırlıklı olarak yer verdiği başka bir değer de umuttur. Yazar her fırsatta umudu, yaşama sevincini ön plana çıkarmaya çalışır. Çocukları karamsarlığa düşmekten kurtarır ve mutlaka bir çıkış kapısının olduğuna dair inanç kazandırmayı amaçlar.
- Mehmet Güler, eserlerinde çocuğu davranış açısından eğitmeye çalıştığı gibi, millî değerler açısından da eğitmeye çalışır. Geleneksel değerleri, âdetleri

çocuğa vermek için çeşitli yollardan yararlanır. Türk milletine özgü; kilim dokuma, türkü yakma, Nevruz, konukseverlik ve millî bayramlarımız gibi ögelere eserlerinde yer verir.

- Güler'in çocukların ufkunu geliştirmek üzere kullandığı yollardan biri de genel kültür ögeleridir. Yazar, öyküleri aracılığıyla çocuklara farklı şehirleri, insanları tanıtır, efsaneler anlatır, çeşitli çocuk kitaplarının içerikleri hakkında bilgiler verir.
- Yazar yarar sağlama amacıyla olmakla birlikte eserlerinde estetik kaygıyı da göz ardı etmez. Çocukların, estetik duygularının okudukları aracılığıyla gelişeceğinin bilincindedir. Bu nedenle güçlü bir gözlem yeteneğine ve ayrıntılı tasvirlerle yer verir. Mekânları, karakterleri ve olayları dinamik bir bütünlük halinde betimleyen yazar çocuğun hayal dünyasının zenginleşmesinde etkindir.
- Güler'in öykülerindeki iletilerde dikkati çeken ilk özellik, iletilerin örtük olmasıdır. Güler, öyküleriyle çocukları eğitmeyi amaçlamaktadır; ancak yazardaki eğiticilik didaktik değildir. Çocuğu eğitmek için buyurgan bir tavırla davranmaz, ısrarcı bir ifade kullanmaz. Eserlerindeki iletiler daha çok sezdirilerek, içten içe, doğal bir yolla yapılır. Çocuk, çıkarması gereken dersi okuduğu öykünün kurgusundan, kahramanların konuşmalarından kendisi çıkarır.
- Güler'in yapıtları imge üretmedeki orijinalliği ve semboller oluşturmadaki başarısı ile çocukların hayal güçleri ve dil gelişimlerine katkı sağlayıcı niteliktedir.
- Okuyucu ile karşılıklı konuşuyormuş gibi bir anlatımı vardır. Eserlerinde özellikle Türkçe kelimeler kullanmaya gayret göstermiştir. Türk dili üzerine titizlikle eğilmiş ve tüm eserlerinde sade Türkçe ile yazmaya gayret etmiştir.

Çocuklar için de dil bilincinin oluşmasını sağlamak üzere kurgular yapan yazar, çocukları İnternet Türkçesi denilen hastalıktan kurtarmaya çalışır.

- Yazar eğitim boyutunda deney ve gözlemin gücü ile bilimselliğin, bilginin üstünlüğünü ön plana çıkarır. Bilimsel düşünceye aykırı unsurlara yer vermez. Merak güdüsünü bilimsel olarak ele alır, çocukları araştırmaya ve gözlemlemeye özendirir.
- Mehmet Güler, eğitim sisteminin sınavlara dayalı olmasından memnun değildir. Bu durumun çocukların yaratıcılıklarına ket vurduğu düşüncesindedir. Bu nedenle eserlerinde eğitim ortamı betimlemelerine sıkça rastlanır. Güler, iyi ve kötü öğretmen örneklerine yer vererek çocukların duygudaşlığını kazanmaya çalışır. Eğitimde dayağa ve zorlamaya karşı olan yazar, çocukta sorumluluk ve azim duygusunu ön plana çıkarmayı hedefler.

Güler'in bazı öykülerinin Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının onaylamış olduğu ders kitaplarında yayımlanmakta olduğu görülmüş ve bu araştırma sonucunda da çocuk eğitimine katkı sağladığı tespit edilmiştir. Çocuklara edebiyat zevki tattırırken bir yanda da eğiten Mehmet Güler'in eserlerinin çocuk eğitiminde kullanılabilir nitelikte olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Lass, Abraham (2007). *Dünya Edebiyatının Şaheserleri, Yüz Büyük Roman I*. (Çeviren: Nejat Muallimoğlu). İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Adler, Alfred(1996). *Çocuk Eğitimi*. (Çeviren: Kamuran Sipal). İstanbul: Cem Yayınevi.

Akarsu, Bedia(2006). *Değişen Dünya Değişen Değerler*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Argunşah, Hülya(1991). Çocuk Edebiyatı. *Türk Aile Ansiklopedisi, 1.Cilt*, 290. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Yayınları.

Arseven, Tülin(2005). Mesaj Açısından Çocuk Kitapları. *Hece Dergisi* (Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı),104- 105.

Aslan, Canan(4-6 Ekim 2007). Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Gelişim Sürecindeki Yeri. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, Ankara.

Ataseven, Füsün ve İnandı Yusuf(20-21 Ocak 2000). Çocuk Kitaplarının Çeşitli Yönleriyle İncelenmesi. *I.Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve TÖMER Dil Öğretim Merkezi, Ankara.

Bezirci, Asım ve Göker Nalan(1993). *Türk Dili ve Edebiyatı-1*. İstanbul: Gendaş Yayınları.

Bilgin, Nuri(1995). *Sosyal Psikolojide Yöntem Ve Pratik Çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Cemiloğlu, Mustafa(2003). *Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi*. İstanbul: Alfa Basım.

Ciravoğlu, Öner(1999). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınları.

Çankırlı, Ali(2011). *Çocuk Resimlerinin Dili*(1.baskı). İstanbul: Zafer Yayınları.

Çelikkaya, Hasan(1996). *Fonksiyonel Eğitim Sosyolojisi*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Demir, Gülter(2006). *Konya ili Cihanbeyli ilçesinde Anlatılan Masalların Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, SELÇUK ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Dilidüzgün, S, Sever, S, Öztürk, A ve Adıgüzel, Ö.(2002). *Çocuk Edebiyatı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Dilidüzgün, Selahattin(2004). *Çağdaş Çocuk Yazını, Yazın Eğitime Atılan İlk Adım*. İstanbul: Morpa Kültür Yayıncılık.

Elçin, Şükrü(1993). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Erdem, Ali Rıza(2003). Üniversite Kültüründe Önemli Bir Unsur: Değerler. *Değerler Eğitimi dergisi, I. Cilt(4)*, 53.

Gökşen, Enver Naci(1980). *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Güleryüz, Hasan(2006). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Gültekin, Ali(2011). *Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazıları*. İstanbul: Erdem Yayınları.

Işık, İhsan(2006). *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi. II. Cilt. 825*. Ankara: Elvan Yayınları.

İpşiroğlu, Zehra(1993). Okumayı Öğrenme. *Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim*. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları – 1, Cem Yayınevi.

Kavcar, Cahit(1999). *Edebiyat ve Eğitim(2.baskı)*. Ankara: AÜ Eğitim Fakültesi Yayınları No: 119.

Kıbrıs, İbrahim(2010). *Çocuk Edebiyatı(4. baskı)*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Kıran, Ayşe ve Kıran Zeynel(2001). *Yazınsal Okuma Süreçleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Kocatürk, Vasfi Mahir(1958). Cervantes- Jonathan Swift. *Şaheserler Antolojisi, I. Cilt*, 177- 184, 247. Ankara: Buluş Yayınevi.

Köksalan, Bahadır(2007). Çocuk Edebiyatı ve Gelişimle İlgili Temel Kavramlar. K. Yüce ve M. M. Nuhoglu (Ed.) Çocuk Edebiyatı, İstanbul: Lisans Yayıncılık.

Millî Eğitim Bakanlığı(2006). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı(5,6,7.Sınıflar) Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Millî Eğitim Temel Kanunu(1973).T.C. Resmi Gazete, 14574, 24 Haziran 1973.

Nas, Recep(2004). *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.

Nesin, Aziz(2002). *Gülme'nin Kitabı*. İstanbul: YGS Yayınları.

Neydim, Necdet(2003). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Bu Yayınevi.

Oğuzkan, A.Ferhan(2010). *Çocuk Edebiyatı*(9.baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Özçelik, Eda(2007). *Türkiye'de Çocuk Yazını Ürünlerinde Eğitimsel Göstergeler*. Yüksek Lisans Tezi, ON DOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Özdemir, Emin(2002). *Yazınsal Türler*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Sarı, Enver(2005). Öğretmen Adaylarının Değer Tercihleri, Giresun Eğitim Fakültesi Örneği. *Değerler Eğitimi dergisi*. 3. Cilt(10).

Sever, Sedat(2003). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Sinanoğlu, Oktay(2005). *Bye Bye Türkçe*. İstanbul: Otopsi Yayınları.

Sürmeli, Kader(4-6 Ekim 2006). Masal Kitaplarında Grafik Tasarım Sorunları ve Çözüm Önerileri. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, Ankara: AÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Şimşek, Tacettin(2002). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Rengarenk Yayınları.

Şirin, Mustafa Ruhi(1989). “Çocuk Edebiyatı” üzerine Mustafa Ruhi Şirin ile. (Konuşan: Nevzat Yüksel) Çocuk Edebiyatı Yıllığı, 351- 362.

Şirin, Mustafa Ruhi(1994). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

_____,____ (1998). *Çocukluğun Kozası*. İstanbul: İz Yayıncılık.

_____,____ (2000). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

_____,____ (2002). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

_____,____ (2006a). *Çocuğa Adanmış Konuşmalar*(2.baskı). İstanbul: İz Yayıncılık.

_____,____ (2006b). *Çocuk Hep Çocuk*. İstanbul: İz Yayıncılık.

_____,____ (2007). *Çocuk Edebiyatı Kültürü*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Tekin, Mehmet(2005). Çocuk Edebiyatı. *Hece dergisi*, (Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı), 469.

Tezcan, Mahmut(1974). Türklerle ilgili stereotipler (kalıp yargılar) ve Türk değerleri üzerine bir deneme. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Tural, Sadık Kemal(1993). *Edebiyat Bilimine Katkılar*. Ankara: Ecdâd Yayınları.

Türkçe Sözlük(2009). Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Yağmurlu, Ahmet(1981). Okul Bir Türküdür [Mehmet Güler]. *Türk Dili dergisi*, C: XLII(354), 890-892.

Yalçın, Alemdar ve Aytaş, Gıyasettin(2011). *Çocuk Edebiyatı*(5.baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

Yavuzer, Haluk(1997). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

(<http://tr.wikipedia.org/wiki/Leylek>) (Sax, Boria (2001). The Mythical Zoo. Oxford, UK: ABC-CLIO. s: 153–54.) (Kültürümüzde Leylek Kuş Araştırmaları Derneği)

http://tr.wikipedia.org/wiki/Sanat_e%C4%9Fitimi 09.12.2013

<http://ahmetatan.com/?p=68> 25.11.2013

<http://www.xn--mehmetgler-geb.com.tr/ozgecmis/mgulerozgecmis.htm> 20.06.2012

<http://www.msxlabs.org/forum/edebiyat-tr/13589-mehmet-guler-mehmet-guler-kimdir-mehmet-guler-hakkinda.html#ixzz1urT7pk1Y> 20.06.2012

<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html> 10.10.2013

M. Güler ile kişisel iletişim, 14 Temmuz 2013.

MEHMET GÜLER'İN ÇALIŞMADA İNCELENEN ESERLERİ

Güler, Mehmet(2002). *En Güzel Gülücük Oyunu*(2.baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.

_____,____ (2006). *İkizler*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

_____,____ (2007). *Yeşil Dinozorlar Derneği*(1.baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.

_____,____ (2008). *Düşler Bahçesi*(1.baskı). İzmir: Tudem Yayınları.

_____,____ (2010a). *Gül Solmadan Öpücük Kurumadan*(3.baskı). İstanbul: Özyürek Yayıncılık.

_____,____ (2010b). *Kırmızı Pelerinli Kurtçuk*(1.baskı). İstanbul: Nesin Yayıncılık.

_____,____ (2010c). *Saçları Boncuk Seli*(1.baskı). İstanbul: Şimşek Yayınları.

_____,____ (2011a). *Ay'ın Arka Yüzü*(5.baskı). İstanbul: Özyürek Yayıncılık.

_____,____ (2011b). *Ben ve Öğretmenim*(2.baskı). İstanbul: Nesin Yayıncılık.

_____,____ (2011c). *Bir Kış Masalı*(5.baskı). İstanbul: Özyürek Yayıncılık.

_____,____ (2011ç). *Bulut Kız Şimşek Oğlan*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.

_____,____ (2011d). *Okulumu Kaybettim*(1.baskı). İstanbul: Nesin Yayıncılık.

- _____,____ (2011e). *Uçurtmam Bulutlardan Yüce*(3.baskı). İstanbul: Özyürek Yayıncılık.
- _____,____ (2012a). *Bayan Kertenkele*(1.baskı). İstanbul: Özyürek Yayıncılık.
- _____,____ (2012b). *Bir Tuz Masalı*(1.baskı). İstanbul: Özyürek Yayıncılık.
- _____,____ (2012c). *Boncuk Gözlü Kız Zeytin Gözlü Oğlan*(1.baskı). İstanbul: Özyürek Yayıncılık.
- _____,____ (2012ç). *Çim Adam*(1.baskı). İstanbul: Özyürek Yayıncılık.
- _____,____ (2012d) . *Elim Sende*(1.baskı). İstanbul: Özyürek Yayıncılık.
- _____,____ (2012e). *Kesekağıdı Ustaları*(8.baskı). İstanbul: Özyürek Yayıncılık.
- _____,____ (2012f). *Kirpiler Banyoyu Sevmez*(1.baskı). İstanbul: Özyürek Yayıncılık.
- _____,____ (2012g). *Michael Jackson Yarın Bize Geldi*(1.baskı). İstanbul: Özyürek Yayıncılık.
- _____,____ (2012h). *Selam Vermeyi Seven Çocuk*(1.baskı). İstanbul: Özyürek Yayıncılık.
- _____,____ (2012ı). *Tembel Teneke*(1.baskı). İstanbul: Özyürek Yayıncılık.
- _____,____ (2012i). *Uzay Günlükleri*(2.baskı). İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- _____,____ (ty). *Adım Çocukların Olsun*. İstanbul: Özyürek Yayıncılık.
- _____,____ (ty). *Aydede'nin Öpücüğü*. İstanbul: Özyürek Yayıncılık.
- _____,____ (ty). *Balonlar Gökyüzünü Olsun*. İstanbul: Özyürek Yayıncılık.
- _____,____ (ty). *İçim Dışım Gökkuşağı*. İstanbul: Özyürek Yayıncılık.
- _____,____ (ty). *Satılık Uzay Mekiği*. İstanbul: Özyürek Yayıncılık.
- _____,____ (ty). *Yelesi Rüzgâr*. İstanbul: Özyürek Yayıncılık.
- _____,____ (ty). *Yedi Renkli Dünya Çocukları*. İstanbul: Özyürek Yayıncılık.

EKLER**EK 1- Mehmet GÜLER’le Yapılan Görüşme****Görüşme Tarihi:** 14.07.2013 14.00**Görüşme Yeri:** Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Cağaloğlu/ İstanbul.**Görüşmeyi Yapan:** Emine GÜLER

<p>1- Sayın Mehmet Güler, bu söyleşide dikkati çeken ilk şey, ikimizin de soyadlarımızın aynı oluşu. Beni sizin kızınız, ya da çok yakınızın sananlar olabilir. Bu konuda bir açıklama yapmak ister misiniz?</p>	<p>İsterim. Yapılması gereken bir açıklama bana göre... Hemen belirteyim ki Yazar Mehmet Güler’ le Öğretmen Emine Güler arasında hiçbir kan bağı yok. Hemşerilik, mekân bağları bile bulunmamaktadır.</p> <p>İkimizi buluşturan aramızda kalan kitaplardı. Onlar sayesinde birbirimizi fark ettik, tanıştık, sonunda da uzun soluklu bu çalışma çıktı.</p> <p>Önce kitaplarıma teşekkür etmem gerekiyor. Onların çekim alanı yaratmasına...</p> <p>Elbette ki güzeller güzeli Emine’ye de...</p> <p>Sevgili Emine Güler, yüksek ihtisas yapmak için bir yazar seçmekle baş başa kaldığında türlü araştırmalar yapıyor. Kuşum yok ki önüne pek çok yazar çıkıyor. O, dünya görüşü, sanat ve dil anlayışı olarak Mehmet GÜLER’ i yeğliyor. Elbette ki başka bir yazarı da seçebilirdi. Bizi tercih etmesinde ortak soyadlarımızın payı var mı dersiniz, bence var. Çok belirleyici olmasa bile aynı adı, soyadı taşıdığımız insanlara duyduğumuz yakınlık gibi bir şey olmalı bu da...</p>
<p>2- Sayın Güler, öncelikle kendinizi tanıtır mısınız?</p>	<p>“Şairin hayatı şiire dâhildir.” diye şairlerden kalan güzel bir dize vardır. Yazarın hayatı da öykü ve romana neden dâhil olmasın ki?</p> <p>Kendinizi tanıtmamız için kendinizi bilmeniz gerekiyor. Ben kendimi yeterince bildiğimi sanmıyorum. Sokrates de “Kendini bil.” demiyor muydu? Bir insanın en az tanıdığı kişi kendisidir bu felsefeye göre. Bu görüşü katlıyorum. Tersinden söyleyecek olursak; ormanı görüp önündeki ağacı görmemek gibi olmalı bu durum. Biz yazarlar insanları ve hayatı, yani koca ormanı anlatırken, insanlığın ve hayatın önündeki kendimizi görmemek ve tanımamak gibi bir duruma düşeriz.</p> <p>Yine de klasik özgeçmiş kalıplarıyla bir şeyler söyleyeyim: Mehmet Güler hiçbir tercih yapma hakkına sahip olmadan ve etnik kimliğini, dini inançlarını belirleme hakkı bulunmadan 20.09.1944 yılında Sivas’ ın Çepni kasabasında/ köyünde doğuyor. Kasaba ve köy sözcüklerini bilerek yan yana kullandım. O zamanlar beş binden fazla olan nüfusu vardı, kasabaydı, belediyeydi Çepni. Şimdilerde iki binlerin altına nüfusu düşmüş durumda. Belediye hakkını yitirmek üzere. Boşalan, insanımı yitiren Anadolu köyleri, kasabaları için olumsuz bir örnek sayılabilir doğduğum yer. Annem okuma yazma bilmezdi. Babam askerlikte öğrenmişti. Yoksulduk; ama yoksul olduğumuzu bilmiyordum. Yedi kardeşlik. Annem, babam ta o tarihlerde çocuklarının okumaları, tahsil yapmaları için çok büyük emek veriyorlardı. İki ablamı 1952- 53 yıllarında ta İzmir’e, Kızılçullu Kız Öğretmen Okuluna gönderiyorlar. Onların Okumasıyla ilgili olumsuz yorumlar yapanlar oluyor. Ama bu</p>

	<p>sıkıntı hızla atlatılıyor. Kızların da okumasının önemli olduğunu kısa sürede fark ediyorlar. Ablalarımın arkasından başka kızlar da okumaya hevesleniyor. Ve pek çok kız okuyor. En çok da öğretmen oluyorlar. Eşim bunlardan birisi...</p> <p>Kızlarını okutan, hiç de bağınaz olmayan ailenin çocuğu olarak ta ilk günden itibaren her türlü kitaba, eğitime önem verdik. İlkokulu köyümde bitirdim. Sonra Pamukpınar İlköğretmen Okulu sınavlarını kazandım. Bitirdiğim yıl Necati Eğitim Enstitüsünün Edebiyat Bölümüne gittim. Türkçe ve Edebiyat öğretmeni oldum. Uzun yıllar öğretmenlik yaptım. İlk kitabım 1977 yılında yayımlandı. Büyükler için yazılmış olan bir öykü kitabıdır bu. Adı: Ak Badanalı Ev. Bunu başka öykü kitaplarım, romanlarım izledi. Okuma, yazma tutkum giderek yaşam biçimine, sevdaya dönüştü.</p> <p>1979 yılı Dünya Çocuk Yılı' ydı. Pek çok yazar çocuklar için yazma eğilimi göstermişti. Ben de çocuklar için "Okul Bir Türküdür" adlı romanımı yazdım. Yayımlanmadan önce Yunus Nadi Çocuk Romanı Yarışması' na gönderdim. Orada birinci olamadı. Ama çok beğenilen dosyalardan birisi oldu. Cem Yayınevi'ni yöneten Erdal Öz o dosyayı benden istedi ve kitaplaştırdı. Çocuk yazınına ilk girişim böyle oldu.</p> <p>Uzun yıllar çocuklara, gençlere, büyüklere yazan bir yazar oldum. Bugün altmıştan fazla kitaba imza atan, pek çok edebiyat ödülü olan, ders kitaplarına öyküler bağışlayan bir yazarım.</p> <p>Kitap ve edebiyat sevgisini bolca yaşadım, diyebilirim. Sevgili Emine Güler' in Yüksek Lisans Tezi konusu olarak Mehmet Güler' i seçmesi bu sevinçlerin en güzellerinden, önemlilerinden birisi. Kendisine sevgi, içtenlik...</p>
<p>3- Yıllarca öğretmenlik yaptınız. Sizce öğretmen ne demek? Günümüzdeki öğretmene bakış nasıl etkilemektedir?</p>	<p>'Öğretmen ne demek?' sorusu tanım istiyor gibi. Tüm tanımlar eksik kalır. Öğretmenliği tanımlamaktan çok yaşamak doğru olur. Öğretmenlik insanla insanın ilişkisidir. Ama eğitilmiş insanla eğitimsiz, ya da az eğitilmiş insanın ilişkisi.</p> <p>Kabul etmek gerekir ki tüm meslekler kutsaldır. Çünkü tümü insanlığa dönüktür ve kutsal olan 'emek' vardır içinde. Terzinin malzemesi kumaştır, ipliktir. Sarrafın malzemesi gümüştür, altındır. Ama öğretmenin malzemesi insandır. Dikilen giysiyi kişi birkaç yılda eskitir. En değerli gümüş kolyeyi, altın yüzüğü sahibi satar, değiştirir, sıkıntıya düştüğünde harcar. Ama öğretmenininden aldığı eğitimi yaşam boyu yanında taşır.</p> <p>Eğitimin olumlu, olumsuz yanları o kişi ilgilendirdiği kadar tüm toplumu, hatta insanlığı bile ilgilendirir. Sokrates' in, Büyük İskender' in, Fatih' in kişiliğinde öğretmenlerinden aldıkları 'feyz' üzerinde sık sık durulur. Doğrudur, durulması gerekir. Bunca önemli olan öğretmenlik kurumu ne yazık ki giderek değerini yitirmekte, içeriğinden ödün vermektedir. Ticarileşmiş bir eğitim kurumu, mesleği de ticarileştirmektedir. Öğretmenin başarısı SBS, YGS, YS sınavlarında çözdürdüğü test sorularına indirgenmiştir. Değeri oturduğu evle, kullandığı arabayla eşdeğer tutulmuştur. Yaz döneminde garsonluk yapan(Benim bu tür öykülerim vardır), pazarda satıcılık gibi ikinci işleri seçen, seçmek zorunda kalan pek çok öğretmeniz vardır. Bu işlerin onur kırıcı olduğunu söylemek istemiyorum. Öğretmen kendi mesleğindeki değerleri geliştiren, ilerleten gerçek bir eğitimci olmak zorunda.</p>

	<p>Ticarileştirilmeden, horlanıp ezilmeden öğretmenliğin yüceltilmesi gerektiğine inanıyorum.</p> <p>Olumsuzlukları sistemde aradığımız kadar öğretmende de aramak doğru olur. Okuldan çıkar çıkmaz lokâle, okey oynama koşan bir öğretmenle, kendisini yenileyen, değiştiren bir öğretmeni aynı kefeye koyamayız.</p>
<p>4- Yazarlığımızda önemli iz bırakan, kırılma noktası sayılan olaylar var mı? Varsa neler?</p>	<p>Öğrenciliğimde başlayan bir okuma ve yazma sevdam olmuştur hep. Okumaktan da yazmaktan da hiç kopmadım. Kesintisi olmayan bir maratonda olumsuz sayılacak kırılma noktaları elbette olmuştur. Örneğin, ilk çocuk romanım olan “Okul Bir Türküdür” yayımlandığında 12 Eylül darbesi yapılmıştı. Bu çocuk romanım, öldürülen bir öğretmeni öğrencilerinin gözüyle anlatır. Öğretmen politik tavrından dolayı öldürülmüştür.</p> <p>O dönemde bu tür ölüm olayları çok olmuştur. Sevdiğim arkadaşlarım ne acı ki böylesi tertiplere kurban gitmiştir. Onları içime bıraktıkları acılar vardı. Böyle bir acılı ölümü romanlaştırırken elbette ki siyasi konulara da giriyorsunuz. Duygulu, son derece acııcı romandı. “Sayın muhbir vatandaşlarımızdan” birisi bu kitabın benim tarafımdan okullara sokulduğu konusunda ihbarda bulunmuş. O dönemde öğretmendim. Kitap yasaklanmadığı hâlde beni sürgün ettiler. Bu durum moralimi bozsa, ekonomik ve ailevi sorunlar yaratsa da yazma tutkumu azaltmadı. İnadına daha çok bileli. Yazmaktan çektiğim acılarımı yine yazarak yenmeyi denedim. Sanıyorum başarıla da oldum. Yaraya tuz basmak gibi bir şey oldu benim için.</p> <p>İlginçtir, yazarını sürdüren bu romanımdan kısa süre sonra ders kitaplarına alıntılar yapıldı. Severe okundu...</p>
<p>5- Yazarlığımızın aile içinde yansımaları nasıl olmuştur? Yazma eylemlerinizi aile yaşamımızı nasıl etkiledi?</p>	<p>Eşim öğretmen. Yazma konusunda bana sürekli destek olmuştur. Bu desteği hem moral anlamda, hem de zaman sunma anlamındadır. Bir oğlum, bir de kızım var. Bilgisayarın yaşamımıza girmediği dönemlerde daktiloda yazardım yazılarımı. Evimiz sobalıydı. Ailece tek odada, ya da salonda otururduk. Yazılarımı çok sayıda çıkarmak için daktiloma çok kağıt takar, tuşlarına çok sert vururdum. Ben yapıtlarımı yaratırken evin içi demirci dükkânına dönerdi. Aynı odada eşim günlük yıllık planlarını yapar, çocuklarım ders çalışırlardı. Daktilonun sesini altımızda, üstümüzde oturan komşularımız bile duyarlardı.</p> <p>Bilgisayarın yaşamımıza girmesiyle elbette ki önemli değişiklikler oldu. Konfüçyüs, “Tanrım, bana bahçe dolusu çiçek, ev dolusu kitap ver.” der. Son dönemlerde ikisine de sahip oldum. Kitaplarımı özel odamda, böyle bir çevrede yazıyorum artık...</p>
<p>6- Çocukluğunuzda en çok etkilendiğiniz yazarlar, kitaplar hangileri?</p>	<p>İlkokul döneminde çocuk kitapları ve dergileri bulma şansımız yoktu. Birkaç masal kitabına, halk hikâyeleri kitaplarına ancak ulaşabilmişimdir. Yoksun ve yoksul çevreydi. Bu dönemde büyüklerimden pek çok masallar dinledim. Sivas çevresi halk ozanlarının yurdudur. Bugün de öyle. Kasabamıza Âşık Veysel, Talibi Coşkun, Ali İzzet gibi değerli ozanlar gelirdi. Onları çok dinledim, etkilendim.</p> <p>Gerçek anlamda kitaplarla tanışmam öğretmen okulu yıllarımda</p>

	<p>oldu. Okulumuz yatılıydı, dağ başındaydı. Ailemizden uzaktık. Ders dışı zamanımızı ya top sahalarda geçirirdik, ya da kütüphanede. Ben kitap kurtlarından birisiydim. Millî Eğitim Bakanı H. Ali Yücel döneminde çevrilmiş dünya klasikleriyle doluydu kütüphanemiz. Kendi elimle yapıp ciltlediğim özel defterime beğendiğim şiirleri yazardım. Kısa öyküler yazdığımı, günlükler tuttuğumu biliyorum. Okuduğum her kitap beni kanatlandırıyor, bir yerlere uçuruyordu. Çok ünlü kitapları okuyup beğenmediğim oluyordu. Ya da, ben de böyle kitaplar yazabilirim dediğim anlar. Varlık dergisi düzenli olarak kütüphanemize gelirdi. Necati Cumalı' nın, Bedri Rahmi' nin, Cahit Külebi' nin şiirlerini çok severek okur, ezberlerdim. Melih Cevdet'in, Nurullah Ataç'ın, Sabri Esat Siyavuşgil' in, Yaşar Nabi'nin denemelerini çok severek okurdum. Mişel Zevako'nun kitapları, özellikle de Şimal Melikesi, Venedik aşıkları uykularımı kaçıran kitaplar oldu. Daniel Defoe' nin Robinson Crusoe' si, Elenor H. Porter' in Polyanna'sı, Ferenc Molnar' ın Pal sokağı Çocukları, B. De Saint- Pierre' nin Pol ve Virjini çok sevdiğim, okurken ağladığım kitaplardandır. Pant Istrati'nin tüm kitapları, özellikle de arkadaşlık, dostluk ilişkilerini duygusal zenginlikte işlediği "Kodin" beni çok etkileyen kitaplardan birisi olmuştur. Yine o yıllarda Eflatun Cem Güney masal dünyasında favorimdi. Sınıflar ilerlerken John Stainberk' in Gazap Üzümleri, Jack London' un Beyaz Diş' i, Ateş Yakmak' ı, Demir Ökçe'si, Martin Eden' i Y. Kavabata' nın Karlar Ülkesi Anadolu'dan giden William Saroyan' ın Adam Derler Adıma' sı beğenerek okuduğum kitaplar oldu. İlk gençlik dönemlerimde okumayı çok arzu ettiğim Nazım Hikmet yasaktı. Sabahattin Ali'nin kitaplarını, M. Şevket Esendal' ın, Sait Faik' in, Reşat Nuri' nin kitapları çok severek okudum yaptıkları. Dünya ve Türk edebiyatından bugün de severek okuduğum pek çok yerli ve yabancı yazar elbette ki var. Hangi birini sayayım. Birkaç ad verdiğimde diğerlerine haksızlık etmiş olabilirim...</p>
<p>7- Yazar olarak öykü türüne ağırlık veriyorsunuz. Sizce öykü nedir?</p>	<p>Bu konuda kocaman bir kitap yazılabilir. Aslında henüz gün ışığına çıkmamış "öykü üzerine" kapsamlı, kuramsal bir dosyam da var.</p> <p>Sizin beni bir öykücü olarak öne çıkarmanızdan dolayı doğrusu sevindim. Bazı yazarlar işe öyküyle başlıyor, adını duyurduktan sonra romana atlıyorlar. Bir daha öyküye dönmüyorlar. Öyküyü bir araç, köprü olarak kullanıyorlar. Bence bu tavırlarıyla öyküye, en çok da edebiyatın kendisine haksızlık ediyorlar. Öykü edebiyatın üvey çocuğu değildir hiçbir zaman. Edebiyatın en yalın, en yoğun, en duyarlı yüzüdür. Roman hantaldır. Pek çok sarkmaları kabul eder. Ama öykü tek fazla sözcüğü kabul etmez. Tek eksik sözcüğü de. İyi öykücü bence iyi romancıdır da. Hatta iyi şairdir. Öykü şiire en yakın olan türdür. "Şiirin kız kardeşi" dir.</p> <p>Çağımız, roman yazmaktan, okumaktan çok öyküye daha yakın düşünüyor. Yaşamımız parçalı çünkü. Çok geniş zamanlarımız yok. Öykü de yaşamımızın parçalı, dar zamanlı bölümlerine yanıt veriyor. Okunduğu zaman içimize parça parça ışıklar bırakıyor. Karanlık köşelerini bölüm bölüm aydınlatıyor. Öykü okumaya devam ettiğinizde bu parçalar bütünleşiyor, kocaman bir aydınlık oluyor.</p> <p>İyi öykünün başı ve sonu yoktur bence. Okur, birden öykünün içinde bulur kendini. Ve beklemediği bir noktada öyküden çıkar. Uçları açık bırakılan öyküyü yazar kafasında, gönlünde tamamlar. Öyküye ortak olur. Onu kendi dünyasında yeniden üretir. Bu derinliği yakalayan öykü okuruyla birlikte zenginleşmesini sürdürür. Öykü yalnızca yazıldığı sözcüklerle, anlattığı olaylarla değil, dışarıda bıraktığı sözcüklerle,</p>

	<p>anlatmadığı olaylarla da bütünleşerek öykü olur. Güzelliği de buradan gelir.</p> <p>İyi bir öykü yazarı, ilk sözcüğü yazarken son sözcüğünü de görebilmeli. Sonu görülmeden yazılan öykülerin nerede biteceği, daha doğrusu nereye toslayacağı belli olmaz.</p> <p>Öykücü edebiyatı bildiği kadar hayatı da bilmeli. Hayattan beslenen öykücü hiçbir zaman tükenmez. Üretkenliği sürekli onlar. Çünkü hayat doğurgandır. Her an onlara malzeme verir.</p> <p>Öykü, romandan çok şiirselliği kaldırır. Bu yönden akıcı olması gerekir. Kıvrak, renkli, sürükleyici, yalın bir dil öyküye yakışır. Kılçıklı, tıkız dili olan öyküler okunmaz. Solukları kısaktır onların. Kabız yapıdadır. Yalınlık, şiirsellik adına çok süslü anlatım da öyküye yakışmaz, onu basitleştirir. Aradaki usta dili, anlatımı bulmak da yazara, öyküciye düşer.</p> <p>Kısa, çok kısa öyküler de tür olarak ilgi görmektedir. En kısa olanlarına “nano öykü” deniyor. Bir cümlelik, iki, üç cümlelik çarpıcı öyküler bunlar.</p> <p>Yazınsal türler iç içe geçtikleri için öykü de melezleşti son yıllarda. Bir yönden şiire, bir başka yönden denemeye, masala benzetildi. Romana, makaleye, günlüğe, anıya benzetilenler bile görülüyor. Öykü, öykü boyutunda, tadında kalmalı derim. Arı(püre) olmalı. Derinliğini yalınlığının içinde yakalamalı. Psikolojik boyutu bulunmalı. Gerçeklikle sıkı sıkı bağı olan öyküler yazılabileceği gibi fantastik, düşsel öyküler de yazılabilir. Dil, konu, söylem, biçim yazarın ustalığıyla ilgili. Çok iyi konuyu berbat eden öykücüler vardır. Şekeri, suyu, tahini bir araya getiren herkes iyi helva yapamadığı gibi; iyi konuyla da her zaman iyi öykü çıkmaz. İyi öykü iyi konu üzerine kurulan, kurgusu özgün olan, dili çiçeklendiren, öykü iklimi yaratan, duyguları besleyen, iz bırakan, yaşamı kucaklayan ürünlerdir. İçinde insan olmayan, kaçak, edilen öyküler görüyorum. Onları entelektüel gevezelik sayıyorum, bunlar bana göre değil...</p>
<p>8- Öykü yazmaya ne zaman başladınız?</p>	<p>İlk öyküm “Yeni a” dergisinde 1975 yılında yayımlandı. İlk kitabım bir öykü kitabıdır. Büyüklere yazılmıştır. 1977 yılında yayımlandı. Adı: “Ak Badanalı Ev” Koza Yayınevinde çıktı. Daha çok yaşadıklarım, gözlemlerimden, duyduklarım, süzülüler. İlk kitaplar genelde öyle oluyor. Giderek kurguya ağırlık veriliyor. Bende de böyle bir çizginin olduğu gerçek.</p> <p>İlk öykülerimi bazı sanat, edebiyat dergilerinde yayımladım. Kayseri merkezde öğretildim. Bunlar belli bir sayıya ulaştınca dosya hâlinde İstanbul’ daki Koza Yayınevi’ne gönderdim. Çok özenli bir yayınevdi Koza. Başında çevirmen Mehmet Harmancı, Öykücü, romancı Tarık Dursun K. vardı. Beni yormadılar, üzmediler. Dosyayı çok kısa sürede özenli bir biçimde kitaplaştırdılar. Küçük bir telif bile ödediler.</p> <p>Çiçeği burnunda bir yazar adayının kitap çıkartması, usta yazarlarla yan yana durması, yazdıklarından ilk kez para kazanması gerçekten de keyifliydi.</p> <p>Beni yüreklendiren bu kitabımdan sonra başka öykü kitapları arkasından geldi.</p>

	<p>Öykümden, öykü kitaplarımdan aldığım ödüllerim oldu.</p> <p>Dergilerde pek çok öyküler yayımlayarak okurlarıma ulaşmaya çalıştım.</p> <p>Aradan bunca zaman geçti, öyküden hiç kopmadım. Kitaplar başını aldı gitti, ilk günlerin heyecanı da hiç bitmedi. Yaşamı öykülerle kavramak, anlatmak oldukça keyifli...</p>
<p>9- Öykü ve romanlarınızda esin kaynağınız nelerdir? Esin ve esinlenmek denilince ne anlıyorsunuz?</p>	<p>Esin sözcüğü biraz gizemli, biraz ilahi, biraz büyü bir sözcük. Bu nedenle de “esin perisi”nden söz edilir. Görünmeyen, güzeller güzeli bir esin perisi vardır sanki. Kanat çırparak dolaşır, büyü çubuğunu istediği kişiye dokundurur, ona esin denilen, diğer adı “ilham” olan bir yaratma gücü yükler. Artık o gücün önüne kimse geçemez. Her türlü duyuşal güzellikler o kişinin kaleminden, dilinden, dizelerinden sular, seller gibi akar...</p> <p>Yıllarca böyle sanıldı. Din adamından halk ozanına kadar uzanan çizgide bu tür perilerden söz edildi. Oysa esin perisi denilen bir peri yok.</p> <p>Tüm insanların duyarlılıkları, bakış açıları aynı değil. Ne kadar duyarlı da olsanız, bu duyarlılığınızı büyük emek birikimiyle sunmak zorundasınız. Bilim adamı Einstein’ın çok sevdiğim bir yargısı var: “Başarının yüzde doksanı çalışmak, gerisi yetenek işidir.” der. Dahi bir insan olmasına karşın bu büyük payı doğuştan getirilen zekâyâ, yeteneğe ayırmaz. Bilir ki bazıları “Ben yetenekliyim.” diyerek onun gölgesinde yatar. Yine bilir ki bazıları çok yetenekli, zeki olmadıkları hâlde pek zor işleri çalışarak başarırlar...</p> <p>Kuşku yok ki başarıda yeteneğin, zekânın belli bir payı var. Ama asıl belirleyici olan çalışkanlıktır. Yaptığımız işe karşı duyduğunuz sevgidir...</p> <p>Bir yazarı besleyen temel güç de çalışkanlıktır. Yaptığı işe sevdalı olmaktır. Gözlemlerini, dikkatlerini, bakışını yapacağı işle ilgili kılmıştır. Hayata bakarken de, kitap okurken de, radyo, televizyon dinlerken de her türlü algısını yaratacağı ürüne malzeme veren kaynaklar olarak algılamasıdır. Nurullah Ataç’ın deyişiyle esin perisi beklemek yerine: “Yirmi dört saat edebiyat düşünmektir.” Bunu başardığınız zaman rüyanızda bile birtakım konularla, duygularla, duyarlılıklarla buluşursunuz. Uyanır uyanmaz akıl defterinize, ya da bilgisayarınıza koşarsınız. Benim sık sık yaptığım gibi...</p> <p>“Şeytan ayrıntıda gizlidir.” diye sevdiğim bir söz var. Yazarların kimsenin göremeyeceği kadar önemli, incelikli ayrıntıları görmesi gerekir. Öyküme malzeme olan böylesi bir ayrıntımdan söz etmek istiyorum: Biliyorsunuz, ben Yalova’da oturuyorum. Sık sık İstanbul okullarından söyleşi ve imza günleri için çağrılar alıyorum. Yine öylesi bir gün. Sabahleyin Kartal’den beni aldılar. Okula gidiyoruz. Maltepe sahillerinde ilerlerken arabamız kırmızı ışıktaki durdu. Sol tarafımız deniz. Yeşil alan üzerinde sabah yürüyüşü yapan emekliler görüldü. Arabamızın</p>

	<p>doğrultusunda orta yaşlı bir bayla bayan karşılaştılar. İkisinin de elinde iki tane tasmalı köpek var. Köpekler birbirlerini görünce kucaklaşmak, sarılarak, sevişmek istediler. Bay da, bayanda da önce tasmalarından çekerek izin vermediler. Ama köpekler ısrar edince engel olmadılar. Onlar cilveleşirken bay, bayana elini uzattı, toka yaptı. Arabamızı durduran kırmızı ışığın süresi bitince yolumuza devam ettik. “Müthiş bir öykü konusu yakaladım, dedim beni alan kitapçıma. Olayı kısaca anlattım. Kitapçımın fazla dikkatini çekmedi. Düşünün; her iki köpeğin özgürlükleri tasmalarının boyları kadar. İkisi de apartmana tıklımış, tutsak edilmiş. İkisinin de yedikleri önlerinde, yemedikleri arkalarında. Ama arkadaştan, doğadan, özgürlükten, sevgiden yoksunlar. Ya bayla bayan? Onların yaşamı da köpeklerinin yaşamından farklı değil. Köpekleri tutsak eden ortam onları da kendisine benzetmiş. Ama farkında değiller. On beş milyon nüfuslu kentte ikisi de yalnız. Gökdelenlerle dolu dört duvar arasında onlar da köpekleriyle birlikte tutsaklar. Bir sabah yürüyüşünde önce köpekler kırıyor bu kalıbı, sonra orta yaşlı insanlar. Köpekler arasında başlayan sevgi bir anda sahiplerine de sıçırıyor. Bu görüntüyle ilgili neler yazılmaz ki. Elbette ki ben de yazdım. İşte size en güzel esin kaynağı. Sunan hayat. Özellikle de büyük kent. Yeter ki bakmasını bilin.</p> <p>Okuduğunuz gazete haberleri, izlediğiniz televizyon, okuduğunuz kitaplar da çok malzeme verir yazara. Ama ben kurgusal öykü ve romanları izlenimci olanlardan daha önemli sayıyorum. Çünkü onların yaratıcılıkları daha yüksek.</p>
<p>10- Kitaplarınızı ne kadar sürede yazıyorsunuz?</p>	<p>Tolstoy’un Savaş ve Barış romanını tam dokuz kez yazdığı söylenir. Yapıtını ortalama üç, dört haftada tamam eden, o yapıtını ölümsüzleştiren yazarlar da görülür. Françoise Sagan ve “Hoş Geldin Hüzün” adlı yapıtı bunlardan birisidir.</p> <p>Hep emekten, sabırdan, dirençten yana olduğum için burada da bu ve benzer değerleri savunacağım. İyi bir konuyu kafanızda planlar ve hazırlanırsınız. Onu içselleştirdikten sonra yazmaya başlarsınız. Konu sular, seller gibi akmaya başlar. Yapıt çok uzun olmayan bir zamanda biter. Bir anlamda başarılı da olursunuz...</p> <p>Başarılı olduğunuz o yapıtı dinlenmeye bıraksanız, dönüp dönüp üzerinde çalışsanız, eleştirisel gözle defalarca okusanız, o yapıtınızı daha olgun hâle getirmez misiniz? Çok hızlı yazdığım, “Oldu, çok güzel” dediğim çalışmalarımı aylar sonra yeniden okuduğumda, acımadan eleştirdiğimde çok farklı düşüncelere ulaşıyorum. İyi ki acele edip bir yerlere vermemişim dediğim anlar çok oluyor.</p> <p>Yapıtınızın erken ya da geç bitmesine neden olan etken, ona ayracağınız zamanla da ilgili. Yani günde iki saat çalışabileceğiniz gibi, on saat de çalışabilirsiniz. Yapıtınızın kalınlığı, inceliği de bu sonuca etki eder. Konuya aşinalığınız, o konuyu içselleştirmeniz hızınızı artırır.</p> <p>Yazar aceleci olmamalı bence. Sabırlı, dirençli, umutlu olmalı. Güzel yazdığına inandığı bir yapıtının daha güzel, hatta güzeller güzeli olacağını aklından çıkarmamalı. İpek böceğinin sabırlıyla üzerinde çalışmalı. Demini almayan bir çayda çay lezzeti bulabiliyor muyuz?</p> <p>Bir yapıt kolay çıkmıyor ortaya. Dönüp dönüp okuduğunuzda, gözden geçirdiğinizde yeni bir şeyler üretmeye, eski yazdıklarınızdan pek çok yeri çıkarmaya gerek duyuyorsunuz. Tek ve dümdüz bir konuda bile</p>

	<p>beyniniz sonsuz seçenekler sunuyor size. Bir yazar aynı zamanda sanatçıdır. Söz büyücüsüdür. Sanat ürünlerindeki yaratıcılığı, seçenekleri, biçim arayışlarını düşündüğünüzde bunun sonsuz olduğunu görüyorsunuz. “Ben yaptım oldu.” demek doğru değil. Birilerinin dediği gibi “Az yazıp çok silmek” bir yapıtın niteliğini artırır. Bitme sürecini uzatır. Varsın uzasın. Tek yapıtıyla çok ünlü olan yazarlar, şairler var. Onlarca, yüzlerce yapıtıyla hiçbir şey olamayanlar da. Hızlı pişen yemeklerin lezzetini hep yetersiz bulmuşumdur...</p>
<p>11- Yazmaya ilk adımınızı nasıl attınız?</p>	<p>Daha önceki söylediklerimle bir anlamda yanıt verdim bu soruya. Öğrenciliğimde okuldaki duvar gazetelerine verdiğim yazılarla diyebilirim. İlk tuttuğum günlüklerle demem de olası. Yerel basına verdiğim şiirlerle, küçük röportajlarla da başlatabilirim. Sanat dergilerine gönderdiğim, yayımlanmasını her ay sabırsızlıkla beklediğim yazılarımı, öykülerimi yazma başlangıcı sayabilirim. İlk öykümün profesyonel bir dergide, usta yazarların imzaları arasında gördüğüm günü yazarlığıma başlangıç edebilirim(1975). İlk kitabımı ellerimin arasına aldığım tarihi de(1977).</p>
<p>12- Yazarlar, şairler 1950 kuşağı, '80 kuşağı, '90 kuşağı gibi türlü bölünmelerle adlandırılıyorlar. Siz hangi kuşaktasınız? Kuşağınızın özellikleri nelerdir?</p>	<p>Ben kendimi 68 kuşağından sayıyorum. O tarihler dünyada devrimci rüzgârların çok estiği tarihler. Her şeye politik, siyasi gözle bakılıyordu. Edebiyat küçümseniyordu. Şairler, yazarlar “küçük burjuva” duyarlılıklarıyla damgalanıyordu. Devrim yapıp yurdu, dünyayı kurtarmak varken edebiyatla uğraşmak ihanetten sayılıyordu.</p> <p>İşte ben böylesi duygular içinde edebiyata sarıldım. Orası ayrı bir iklimdi. Ayrı bir dünyaydı. Ben o dünyada rahat ediyordum, mutlu oluyordum. Şimdi de öyle ya. '68 kuşağının en çarpıcı sloganı şudur: “Gerçekçi ol, imkânsızı iste”. Bunu ben edebiyatta, yazmakta bir anlamda uyguladım. En büyük dergilerde, en önemli yazarlar arasında yazılarımı, kitaplarımı görmeyi hep düşledim. Gerçekçi olurken imkânsızı istedim. Düşlerim sonunda büyük çapta gerçekleşti...</p> <p>Yazmaya soyunan bir insanın herkesten çok kitap okuması gerekir. Okumayan insanların gelişimleri hep eksik kalmıştır bana göre. Bu durum en çok da yazarlarda belli olur. Ben “okuma” olgusunu biraz değiştiriyorum: Çok kitap okumaktan daha önemlisi çok dergi okumaktır. O dergilere yazılar vermektir. Her ay yayımlanmasını sabırsızlıkla beklemektir. Dergilerde kendinizi sınaya sınaya, birike birike çoğalmaktır. Adınızı duyura duyura, umudunuzu büyüte büyüte o maratonu koşmaktır...</p> <p>Benim kuşağıma “umut kuşağı” demek doğru olur.</p> <p>Umut hep var, olacak da...</p>
<p>13- Nasıl bir çalışma sistemi izliyorsunuz? Hangi aşamalardan</p>	<p>Yazar, biriken, sonra da biriktiklerini okurlarıyla paylaşandır. Bir bardağın dolup, sonra da taşması gibi bir şey...</p> <p>Birikme işi çileli, uzun, sabır isteyen bir iştir. Kitapla, gazeteyle, dergiyle dostluğunu bir yaşam boyu sürdürmek zorundadır. İyi bir gözlemci olması gerekir. Başkalarının görmediği ayrıntıları görmek yazarların işidir. Çünkü “Şeytan ayrıntılarda gizlidir.” Başkalarının duymadığını duyacaktır onlar. Akıl defteri önemlidir. Konular unutulur, uçar, gider. Ama bir yere kaydederseniz, dönüp dönüp onlara bakarsanız,</p>

<p>sonra o emeğinizi kitaplaşmış olarak görüyorsunuz?</p>	<p>kurgular kurarsanız, süreç içerisinde o konuları içselleştirirseniz.</p> <p>Benim yıllardır tuttuğum akıl defterlerim var. Öykü, roman olacak konuları, o konular üzerindeki ilk izlenimlerimi o özel defterime yazarım. Yüzlerce aldığım notlar. Özeldir. Başka bir yarın eline geçse o defter hiçbir şey anlatmaz onlara. Şöyle dönüp bakıyorum da aldığım notları yazmak, gün ışığına çıkarmak için ortalama üç yüz yıllık bir ömrümün olması gerekir. Böyle bir ömrün bağışlandığını düşününün, aldığımız notlar kar topu gibi büyüyeceği için yeni üç yüz daha istersiniz. Bitmeden sürüp gider bu durum...</p> <p>Bir konuyu yazmadan önce uzun süre kafamda gezdiriyorum. O konuyu nasıl yazabilirim, nereden başlayabilirim, nasıl bitirebilirim diye kurgular yapıyorum. Sancılar çekiyorum. Bu nedendir ki yazarları biraz da hamile kalmış anne adaylarına benzetiyorum. Tıpkı onlar gibi dölleneceksiniz, onu içinizde(beyninizde) gezdireceksiniz. Tam olgunlaştığı yerde bir anne adayı gibi sancılar çekerek doğuracaksınız...</p> <p>Yazacağım öykünün ya da romanın başını ve sonunu görmem gerekir. Görmediğiniz, göremediğiniz zaman bir karanlığa taş atıyorsunuz. Kaleminiz emrinizde olmuyor. Siz kaleminizin emrine giriyorsunuz. Onun istediği yere sürükleniyorsunuz. Her şey akıp giderken, ilerisini göremediğiniz noktada yazacaklarınız tıkanıyor, kördüğümüne dönüşüyor. Çıkmaz sokaktaymış gibi bir labirente dönüp duruyorsunuz.</p> <p>İlk yıllarda kurşun kalemle sarı defterlere yazıyordum öykülerimi ve romanlarımı. Beğenmediğim zaman onları ikinci bir deftere yine kurşun kalemle “temize çekiyordum.” “Tamamdır” diyene kadar bu sabır, direnç sürüyordu. Sonra o deftere bakarak daktilo ediyordum. Bilgisayarı kullanmaya başladığımda bir süre “defter” yöntemine devam ettim. Bilgisayarda taklalar atmaya öğrendikten sonra doğrudan o büyü alete yazmaya, biçim çalışmalarını onun üzerinden sürdürmeye başladım. Tekniğin tüm insanlara olduğu gibi yazarlara da büyük kolaylıklar getirdiğine inanıyorum.</p> <p>Çalışmamı “dinlendirme” “eleştirel okuma” süreçlerinden geçirdikten sonra yayınevine ulaştırıyorum. Son yıllarda e- posta yoluyla, ya da disket aracılığıyla yaptığımız iletişim de işimizi büyük ölçüde kolaylaştırmış durumda. Ağaç tüketimini azalttığı, zaman kaybını yok ettiği için dijital iletişimi bulanlara sonsuz saygılar duyuyorum.</p> <p>Çalışmanızı yayınevine vermenizden sonra artık top sizde değil, onlarda. Her şey yayınevinizin kararına kalıyor. Hazreti Eyyüp sabrıyla o kararı ve zamanı bekleyeceksiniz, başka bir seçeneğiniz yok...</p>
<p>14- Okurunuz olan çocuklardan geri bildirimler alıyor musunuz? Neler söylüyorlar?</p>	<p>Elbette ki alıyorum. Hem de yıllar öncesinden başlamıştı bu durum. Sürüp gider. İsterseniz iki örnek vereyim: Bir tarihte İstanbul’ un Kartal ilçesindeyim. Belediyenin düzenlemiş olduğu kültür, sanat etkinliklerinde kitaplarımı imzalıyorum. On yaşlarında bir çocuk geldi. Kitaplara göz atarken; “Aaaaa!” dedi, ben bu kitabı okudum! Hem de en az yedi, sekiz kez!” Gösterdiği kitap “Okul bir Türküdür” adlı çocuk romanım. “Bir kitap bu kadar okunur mu evladım?” dedim. “Bir yanlışlık yapmayasın?” “Hayır” dedi. “Yanlışlık yok. Çok sevdim çünkü. İsterseniz şiiir gibi ezbere okuyabilirim kitabınızı”. Şaşkınlığımı yenmek için; “oku öyleyse” dedim. “Siz sadece konu başlıklarını gösterin bana” dedi çocuk. “Gerisine karışmayın.” Dediğini yaptım. İnanın koca romanı baştan sona ezbere</p>

	<p>okudu...</p> <p>Öğretmenlerden de benzer tepkiler aldım. İzmir’de bir öğretmen anlattı: “Kese kâğıdı Ustaları adlı çocuk romanınızı sınıfımızda okumaya başladık, dedi. Çok beğendiler. Etkilendiler. Roman bittiğinde çocuklarımdan birisi gazetelerden kese kâğıdı yapmıştı. Sakladım. Şimdi onu size hediye edeceğim...” Etti de. Gurur duyarak aldığım o kese kâğıdını özel arşivimde hâlâ durur...</p>
<p>15- Eserlerinizdeki karakterleri nasıl oluşturuyorsunuz ? Karakter yaratmak önemli mi?</p>	<p>Büyük yazarların, büyük yapıtlarında önemli karakterler görürüz. En ünlü tiplerden birisi kuşku yok ki Don Kişot’ tur. Arkadaşı Sanso Pansa’ dır. Kitabın yazıldığı çağda şövalyelik vardı. Şimdi yok. Buna karşın bu tip ölmüyor. Nedeni herkesin içinde bir Don Kişotluk ruhunun olmasıdır. Bu ruhla yel değirmenlerine değil, başka şeylere saldırırız. Don Kişot’ un atı bugün altımızdaki son model otomobillerdir. Dostoyevski’ nin Suç ve Ceza’ sında psikolojik sorunları olan bir genci anlattığı Raskolnikov da unutulmaz kahramanlardan birisidir. Suç ve suçluluk duygusu içimizi kemirdiği için okuduğumuzda hemen özdeşleşiriz onunla. Sefiller Romanı’ ındaki rahip Jal Valjean da önemli bir karakterdir. Kelebekler romanındaki Papillon da. Gustave Flabert’ in ölümsüz eseri Madame Bovary de etkili bir karakterdir. O dönemde serfler, aristokratlar vardır. Günümüzde bu sınıflar yok olmuştur. Ama Madam Bovary, yine de hitap eder bizlere. Çünkü bir kadında yaşayan, ölümsüzlük taşıyan aşk, ihtiras gibi temel ruhu yakalamış, en güzel biçimde yansıtmıştır yazar.</p> <p>Türk yazarlarında da önemli karakterler görürüz. Bizim Don Kişot’ umuz Orhan Kemal’ in Murtaza’ sıdır. Oldukça güçlü çizilmiştir bu tip. Hepimizde biraz Murtazalık olduğu için o tip de ölümsüzdür. Sabahattin Ali’ nin Kuyucaklı Yusuf’ u da etkili bir karakterdir. Sabahattin Ali’ yi güçlü bir yazar katına çıkartan önemli bir yapıtıdır o. Yaşar Kemal’ in İnce Memed’ i çok etkili bir kahramandır. Eşkıyalık bitmesine karşın yine de onunla kendimizi özdeşleştiririz. Çünkü herkesin içinde haksızlığa karşı kafa tutmak, baş kaldırmak gibi bir duygu vardır. Oğuz Atay’ ın Tutunamayanlar romanındaki Selim de psikolojik sorunları olan, bunalımlı bir aydın tipidir.</p> <p>Çocuk ve gençlik romanlarında da önemli tipler karşımıza çıkar. Eeanor H. Porter’ in Polyanna’ sı her şeye iyimser bakan sevimli bir tip olarak içimizde yer edinmiştir. Antoine de Saint_Exupery’ in Küçük Prenses karakterini kim unutmaz? Jules Verne’ nin Kaptan Grant’ ı da cesareti, atılımı temsil eden önemli bir tiptir. Howard Pyle’ nin haksızlıklara karşı baş kaldıran, varsıldan alıp yoksula veren Robin Hood’ unu kim unutmaz? Yakın günlerde okuduğum Terry Pratchett’ in Küçük Özgür adamlar romanındaki küçük kız Tiffany Sızı da böylesi ölümsüz tiplerden birisidir...</p> <p>Karakter yaratmanın çok da kolay olmadığını düşünüyorum. Yapmacıksız, şişirilmemiş, doğal, iz bırakıcı, ölümsüz karakterler yaratmak her yazarın harcı değil. Eleştirilenler, edebiyat kuramcıları, karakterden önce tiplerin olduğunu söylüyor. Tipin çok daha ilerletilmiş, geliştirilmiş, prototipi yazarı karaktere götürüyor.</p> <p>Benim “Ayrılıktan Çok Aşktan Fazla” adlı ödüllü romanım için seçici kurul üyelerinden birisi, Deli Döne’ yi romanın en güçlü karakteri saymasını hiç unutmuyorum.</p>

	<p>Bir yazar, romanlarında, öykülerinde pek çok tipler, karakterler yaratır. Onlara kişilikler, kimlikler kazandırır, ruh verir. Elbette ki ben de bunu yaptım. Ama tek başına bir Polyanna ya da Robin Hood yaratmayı düşünmedim. Böyle bir hevesim olmadı. Her şeyi tek kişiye yüklemek istemedim. Çünkü benim hayat ve sanat anlayışında tek kişi yok, kitle, yani toplum var. Tek kişiyi olağanüstü güçlerle donatmak, söyleyeceklerinizi tek onun aracılığıyla vermek bence çok doğru bir yöntem değil. Okurlarınızı tek bir pencereden bakmaya zorluyorsunuz bir bakıma. Her şeyi o biliyor, o görüyor, o yapıyor. Toplum adına o düşünüyor. Ama hayat bize bunu örneklemiyor ki. Hele de modern çağda, ileri toplumlarda ve günümüzde.</p> <p>İnce Memed' in yazıldığı dönemde eşkıyalık önemliydi. Tek bir eşkıya, ya da üç beş kişilik eşkıya grubu tüm dağlarda sesini duyurabiliyor, yolların hakimi olabiliyordu. Robin Hood dönemi de öyleydi. Ama günümüzde öyle değil artık. Dikkat ederseniz siyasi liderlik feodal toplumlarda, geçmişte ve geri kalmış ülkelerde önemli. Bir siyasi patiyi tek başına genel başkan simgeler. Onun ölümüyle koca bir parti yok olup gider. Modern toplumlarda böyle değildir ama. Kişi yerine fikirler, dünya görüşleri vardır. Hiçbir şeyi tanılaştırılmış kişiler, kimlikler temsil etmez. Toplumdur oralarda söz sahibi olan. Romanları, öyküleri bu modern çağın hayat anlayışıyla birlikte düşünmek, yoğurmak doğru olur.</p> <p>Bu açıdan baktığınızda şişirilmiş tek karakteri romanlara yerleştirmek çok çağcıl gözüküyor. Her şeyi o tek kişinin ağzından vermek yerine, diyalogları çok kişiye yaymak, büyük bir kitleyi konuşturmanın, hayatı onlarla yansıtmının daha doğru olduğunu düşünüyorum.</p> <p>Öykü ve romanlarınızda bu dağılımı istesenez de eşit yapamazsınız. Bazı karakterler ister istemez daha öne çıkabilir. Bu çok da önemli değil. Karakterleri yanlışlarıyla, eksikleriyle, başarılarıyla, başarısızlıklarıyla bütün olarak düşünmek doğru olur. Şu bilinmeli; Süpermenler dönemi günümüzde bitmiştir artık...</p>
<p>16- Ürünlerinizi sizden sonra ilk okuyan kim olur?</p>	<p>Yazmaya ilk başladığım dönemlerde yazdıklarım taslak hâlindeyken öğretmen eşime okur, görüşlerini alırdım. Öğretmenliğimde yazdığım ve çocuklara uygun olduğunu düşündüğüm bazı çalışmalarımı yayımlanmadan önce onlara okur, tepkilerini anlamaya çalışırdım. Bu tür paylaşımlar benim için yararlı olmuştur.</p> <p>Bazı genç yazarlar, yazar adayları, hazırladıkları dosyaları okumamı, görüşlerimi bildirmemi istiyorlar. İtiraf etmeliyim ki böylesi öneriler beni çok sıkıyor. Şimdi geriye dönüp baktığımda; eşimi, öğrencilerimi çok sıkılmış olabileceğimi düşünüyorum. Buna hakkımın olmadığını da...</p> <p>İki, üç yazar bir araya gelerek yazdıklarını yayımlamadan önce ürünlerini karşılıklı olarak okuyup eleştiremezler mi? Sıcak, dost ilişkilerde, dayanışmalarda böylesi çalışmalar neden olmasın. Ama bu türlü birliktelikler için zaman ve dost yok gibi.</p> <p>Yazmanın toplumsal bir olgu olduğuna, yaşanan zamanın ortak ruhunu yansıttığına inanırım. Her yazar yaşadığı topluma, çağa ayna olur.</p>

	<p>Yazmanın toplumsal boyutu olmakla birlikte, çok daha büyük boyutu vardır ki; o da bireysel yanadır. Bireycilik değil elbette ki. Kişiyе özgü lüğüdür. Onun rengini, kokusunu, yeteneğini, yeteneksizliğini bu bireysel özellik yansıtır. Tek kişinin iradesiyle, duyarlılığıyla oluşur en büyük yapıtlar. Böyle düşündüğüm için, o yapıtın tamamen özgün ve o yazara ait olmasından yanayım. Yazdıklarımı döne döne kendim okuyorum. İçime sindiğine inandığımda, o yapıtın “artık beni özgür bırak” diye seslendiğini duyduğumda yayınevime iletiyorum. Top benden çıkıyor artık. Kitaplaştıktan sonra ise tamamen toplumun malı oluyor, benim değil...</p> <p>Son dönemlerde benden sonra okuyan kişiler genellikle editörlerim...</p>
<p>17- Eseriniz yayımlanıp kitap olduğunda, elinize, kucağımıza bırakıldığında neler düşünüyor, hissediyorsunuz?</p>	<p>Baba olduğum zamandaki duygularımı... Oğlum, kızım doğduklarında ebeleri tarafından kucağıma uzatılmışlardı. Dünyalar benim olmuştu. Yayımlanan yeni bir yapıtın onlardan kalır hiçbir yanı yok.</p> <p>Baba, anne olarak çok sevdiğiniz çocuklarınızın sayısına sınırlar koyuyorsunuz. Çocuğunuz gibi olan yapıtlarınızın sayısına hiçbir zaman sayı, sınır koymuyorsunuz. Kitaplar yirmi, otuz, elli, altmış diye artarken yine de bir doyumsuzluk yaşıyorsunuz.</p> <p>İyi bir yazar, yapıtlarının nicelik yanından çok nitelik yanıyla ilgilidir. Ama nicelik hiçbir şey demek de değildir. Nicelikle niteliğin kar topu gibi birbirlerine sarılarak büyümeleri gerekir. Bu nedenledir ki, yeni kitabınız kirli, haksız, acımasız dünyayı yeniden temize çeker. Size güç, moral verir. Hafiften sarhoş eder...</p> <p>O sarhoşluk geçtikten sonra, içinizde taşıdığınız yazma duygusu, yeni topraklarda, yeni iklimlerde yeni filizler vermeye başlar. Bu bir sevdadır, yaşam biçimidir. Nefes alıp verdiğiniz sürece bitiş diye bir şey yoktur; başlangıçlar vardır...</p>
<p>18- Yazarlık sürecinizde kendinizi ne zaman gerçek bir yazar gibi gördünüz?</p>	<p>Ben kendimi hiçbir zaman yazar olarak görmedim. Hâlâ da görmüyorum.</p> <p>Okurlar, eleştirmenler bana öyle diyor. İtiraf etmeliyim ki bu söylemler hoşuma gidiyor...</p> <p>Bu soruya yanıt verirken kendinizi kayırmadan yansız durmak zorundasınız. Tamam, yirmi, otuz kitabınız var. Edebiyat ödülleriniz var. Adınız yazarlarla ilgili sözlüklerde de görülüyor. Çevreniz size yazar diye de sesleniyor. Eee, ne kaldı geriye, yazarsınız işte...</p> <p>Bence yine de bu kadar sıradan bir olay değil yazarlık. Daha derinlerdedir onun kökleri...</p> <p>Çevremde bazı yazarları değil, yazıcıları görünce gülüyor, hatta acıyorum. Basım parasını kendisi ödeyerek bir kitapla çıkıyor okurun karşısına. Hemen bir kartvizit bastırıyor. Adının önüne hemen “yazar” sözcüğünü ekliyor. Fuarlara, bir yerlere zorla takılıyor, “Yazar filanca” isimliği yine masasında...</p> <p>Komik değil mi?</p> <p>Bir yazar olanlar var, bir de yazar olduğunu iddia edenler.</p>

	<p>Birinciler gerçekten de yazardır. İkinciler kendi kendilerini yazar ilan etmiş yazıcılarıdır.</p> <p>Bir yazarı yaşar yapan şey öncelikle okurlarıdır.</p> <p>Bu durumda hemen şu soru sorulabilir:</p> <p>Okur sayısıyla ilgiliyse “en çok satanlar” en iyi yazarlar mıdır?</p> <p>İster istemez yine kafanız karışır. Kitabı yayımlandığında hiç ilgi görmeyen, yıllar sonra değeri fark edilen yazarlar vardır. Bunlara ne demeli? Bizde Oğuz Atay buna örnektir. Dünya edebiyatında Moby Dick’ in yazarı H. Melville de böyledir. Sağlıklarında değerleri anlaşılmayan bu yazarlar, süreç içinde dünyanın en büyük yazarlar katına çıkmışlardır.</p> <p>Öyleyse iyi yazar olmanın iki koşulu var. Bir, size hayran olan okurlarımız. İki, uzun bir zaman içinde okunur olmanız...</p> <p>Günübirlik heveslerle yazar olunmaz.</p> <p>Bu değerlendirmeye göre kendimi “gerçek yazar” sanmanın kıymet- i harbiyesi yok.</p> <p>Beni okurlarım yazar katına çıkartacak.</p> <p>Bir de aradan geçen zaman...</p> <p>Benim kendimi yazar sanmamla, yazar ilan etmemle, kartvizit bastırarak halalar atmamla yazarlığın ilgisi yok.</p> <p>Zamana karşı direnen, okurunu hiç yitirmeyen Yunus Emre böyledir, Mevlana da, W. Shakespeare de, Dostoyevski de...</p>
<p>19- Ders kitaplarında pek çok öykünüzle karşılaşacağız. Bir yazarın ders kitaplarında görülmesi, öğrenciler, öğretmenler tarafından okunup değerlendirilmesi nasıl bir duygu?</p>	<p>Elbette yazarı mutlu eden bir duygu. Okura ulaşmanın kestirme, sağlıklı, etkin yollarından birisi.</p> <p>Yıllardır sayısız öyküm ders kitaplarında dolaşır. Dolaşır diyorum, ben de sonradan farkına varıyorum. Kitaplara koyanlar bizden izin almadan yaparlar bunu. Sonra da dönüp teşekkür bile etmezler. Ders kitapları milyonlarca satmasına karşın tek kuruş ödemezler öykünün yazarına. Yasa, onlardan yanadır çünkü. “Eğitim, bilim amaçlı” olmak koşuluyla istediğiniz metni kullanabilirsiniz, yağmalayabilir, sahibine tek kuruş ödemezsiniz(!) diyor yasalar. Onlar da bunu yerine getiriyorlar(!)</p> <p>Öğretim yılı içinde sayısız okullara davet ediliyorum. Yurdun pek çok yerinden çağrılıyor. Gittiğim yerdeki öğrencilerle, öğretmenlerle söyleşi yapıyorum. Kitaplarımı imzalıyorum. Salonlar birkaç kez dolup taşıyor. Bu ilişkilerde birtakım gariplikler de yaşanmıyor değil. Örneğin, yüz elli, iki yüz kişiyle aynı salonda söyleşiyorsunuz. En az on öğretmen sizinle. Ders kitaplarında bulunan öykünüzü söylediğinizde şaşırıyorlar. “Aaaa!..” diyorlar. “Biz onu okuduk, çok da sevdi. Gerçekten onun yazarı siz misiniz?”</p> <p>Televizyona iki kere çıkıp soytarılıklar yaptığımız zaman Türkiye sizi tanıyor. Adınız dilden dile dolaşıyor. Ama bir ay, on beş gün öncesinden çağrıldığımız okulda onca öğretmen, öğrenci sizi dinlerken, bu</p>

	<p>yazar filanca öykümüzün, kütüphanemizdeki filanca kitabın yazarı, diyemiyor. Farkındalık yaratılmıyor.</p> <p>Burada şunu söylemek istiyorum: Dikkatli, bilinçli okur olmak çok önemli. Kimi okuyorsunuz? Yazar nasıl bir hayat yaşamış? Elinizdeki ürünü hangi duygularla yazmış? Yaşıyor mu, ölü mü? Tüm bunlar bilinmeden okunup geçiliyor. Bu dikkatsizlik okul buluşmalarına yansıyacak denli somutlaşıyor, komikleşiyor...</p> <p>Öğretmenlerimizin de, öğrencilerimizin de daha dikkatli okurlar olmalarını diliyorum...</p>
<p>20- Türkçe kitaplarımızın birisinde “Çocuk Kitaplığında Sabah Tartışması” diye bir öykünüz var. Bizler buna tam bir öykü diyemedik. Öykü denilince belli formatları olmalı? Bunlar nelerdir?</p>	<p>Evet, farklı bir öykü o. Bir sabah kütüphanede bulunan Küçük Prens, La fonten, Nasrettin Hoca, Polyanna, Pinokyo; Don Kişot gibi kitaplar uyanırlar, aralarında bir tartışma başlar. Her kitap kendisini över, daha yararlı, değerli olduğunu söyler. Bildiğimiz klasik öyküden çok tiyatro havasında. Her biri “kişileştirme” dediğimiz yöntemle insan gibi konuşturulmuş.</p> <p>Bu tarz öyküler fazlaca olmadığı için okurları şaşırtmış olabilir. Öyküyü standart kalıplarda dondurmak doğru değil. Serim/düğüm/çözüm kalıpları içinde anlatılan, kişileştirme, canlandırma yapılmayan, -di’ li geçmiş zaman ekinde başka zaman eki kullanmayan kalıpların dışındaki özgünlükleri öykü dışı sayan bir görüş bu.</p> <p>Öykü, edebiyatın en özgün türüdür. Pek çok yaratıcılığa, kurguya, söylem biçimlerine öncülük eder. Öykünün doğası bu nedenle biçim aramalarına kapalı olamaz Dondurulmuş, tek tiplendirilmiş öykü anlayışına katılmadığımı bildirmek isterim...</p>
<p>21- Çocuk kitaplarındaki iç ve dış resimler, büyüklere yazmış olduğunuz kitaplarda ise kapak ne kadar önemli?</p>	<p>İyi çizer bulmak çok zor. Bulsanız da pahalı. Yayınevleri pahalı çizerlerden genelde kaçınıyor.</p> <p>İster çocuklar, ister büyükler için olsun kapak ve resimleme çok önemli.</p> <p>Kabul etmek gerekir ki çocuklar salt kapak resmiyle yetinmezler. Kitapta iç resimler de isterler. Onların da renkli olmasını beklerler. Ama tüm bunlar maliyeti artırır. Görsellik yönü ağır basan kitaplar çocuklar için çok çekicidir. Usta bir ressam, kitabı içselleştirirse, yani doğru anlar, doğru yorumlarsa çizgileriyle, renkleriyle ona yeni bir ruh verir. Hatta kitabı yeniden yazar. Renklerle elbette ki, çizgilerle...</p> <p>Çocuklar kadar büyüklerin de kitap kapaklarına, hatta kitap adlarına önem verdiklerini bilirim. İyi bir kitabın kötü resimlemeyle yok olup gittiğini de. Ya da iyi bir resimlemenin, kapağın kötü kitabı kurtardığını.</p> <p>Çocuk kitaplarını sattıran(ya da satılmasını engelleyen) büyük ölçüde resimlemedir. Kitaptaki tasarımlardır. Teknoloji ilerledikçe resimleme el sanatı olmaktan çıkıyor. Bilgisayar aracılığıyla yapılan illüstrasyonlar onun yerine geçiyor. Bu alanda da çok özgün çalışmalar yapılıyor. Yayınevlerinin resimlemede de çok özenli, seçici olmaları önemli. Ucuz, sıradan zevksizliklerden herkesin kaçınması gerekli.</p>

<p>22- Çağdaşımız olan yazarlardan kimleri beğeniyorsunuz? Örnek aldığımız yazarlar var mı?</p>	<p>Bu alanın hemen hemen tüm yazarlarını yapıtlarıyla ve yüz yüze tanıyorum. Şunları beğeniyorum, bunları beğenmiyorum tarzında bir gruplaştırma ve bölümleme yapmak istemem. Bu konuda dönüşü olmayan incitmeler yapabilirim.</p> <p>Çocuk yazınımız son yirmi yılda büyük açılımlar gösterdi. Göstermeye devam ediyor. İnanıyorum ki önümüzdeki yıllarda bu atılım katlanarak büyüyecek. Çünkü çocuk yazını yeni yeni anlaşılıyor, değeri fark ediliyor.</p> <p>“Örnek aldığım” yazarlar yok, etkilendiğim yazarlar var. Örnek almak, diğer adıyla yazarı taklit etmek, “intihâl” yapmak anlamına gelir. “İntihâl”ın Türkçe karşılığı ad belirtmeden alıntılar yapmak. Daha açık adı “çalmak”. Akademisyenlerden epeyce intihâl yapanlar oldu. Bu eylemleri mahkeme kararlarıyla sabitlendi. Yazarlardan da bu konuma düşenler çok görüldü. Bakıyorsunuz, ünlü(!) yazarımızın en önemli yapıtı dünyaca ünlü başka bir yazarın yapıtıyla koşutluk gösteriyor. Sadece yer ve kahramanlar değişmiş.</p> <p>Biliyorum ki siz bunları kast etmiyorsunuz.</p> <p>Açıkçası iyi yazılmış yapıtlardan etkilenirim, onlara hayran da olurum, ama hiçbir koşulda kendimi onlara benzetmek istemem. Ben, kendime benzemek isterim. Öz çizgimi, kimliğimi daha da derinleştirerek, özgünleştirerek türkülerimi kendi sesimle söylemek isterim.</p> <p>Bülent Ersoy’u, Zeki Müren’i en iyi şekilde taklit eden, kendi sesiyle şarkı söylemeyenlerin hangisine ses sanatçısı dendi ki, intihâl yapanlara yazar densin?</p>
<p>23- Öykü yazmaya soyunmuş yazar adaylarına önerileriniz nelerdir?</p>	<p>Yazınsal ürünlerde ders verme dilini hiç sevmedim. Yani öğüt vermeyi. Dünyada en kolay şeydir bu. En “gıcık” şeydir aynı zamanda. En küçük, en çaresiz çocuk bile öğütten hoşlanmaz. Öğüt veren didaktik kitapların sevilmemeleri de bu yüzdendir. Soruna bu açıdan baktığımızda “Genç yazarlara öğütlerim.” diye bir sıralama başlığı açacak değilim.</p> <p>Peki, “önerileriniz yok mu?” diyebilirsiniz.</p> <p>Önerim; çok okumaları. Dergi okuyuculuğu, izleyiciliği bunların başında gelmeli. Yeteneklerine güvenip iyi yazar olacağını sananlar yanılırlar. Çok okumayanlardan nitelikli değer çıkmaz. Hele de yazar hiç çıkmaz. Öykü yazıyorum deyip Ömer Seyfettin’ den başka öykücü, şiir yazıyorum deyip de Mehmet Akif’ ten başka şairin adını duymayanları çok gördüm.</p> <p>Yazdığı öykülerde toplumsal kaygıları olsun, ama onları didaktik ve politik söylemlerden uzak tutsunlar. Öyküye yakışan incelikli, imge dolu bir dil ve kurgu bulsunlar. Biçim kaygısına çok önem versinler. Bir insan ne yazdığı için yazar değildir, nasıl yazdığı için yazardır; unutmaları...</p>
<p>24- Yazarlık yetenek işi midir, yoksa</p>	<p>Daha önceki yanıtlarımda bu alandaki görüşlerimi söyledim. Burada Yahya Kemal’ in yaşadığı, fıkra değerindeki küçük bir olayı sunmak isterim: Bilirsiniz, Yahya Kemal hiç evlenmemiştir. Sağlığında hiç de kitap çıkarmamıştır. Ama ünlüdür. İstanbul’ daki Park Otel’de(Taksim) kalır.</p>

<p>çalışma, gayret, eğitim işi midir?</p>	<p>Hafta sonra hayranları yazarlar gelirler, Yahya Kemal’ le sohbet ederler. Eskilerin deyimiyle ondan “feyz” alırlar.</p> <p>Genç şairlerden birisi, sizin bana sorduğunuz bu sorunun aynısını üstada sorar: “Şiir yetenekle mi, bilgiyle mi yazılır?” der.</p> <p>Yahya Kemal kısa bir düşünmeden sonra yanıtını verir: “Yetenekle yazılır.”</p> <p>Üstadı dinleyen hayranları çok sevinirler.</p> <p>Neden sevinirler?</p> <p>Yahya Kemal, daha sonra yazdığı anılarında bu konuyu mizahi bir dille şöyle açıklıyor: “Çalışkanlıkla, gayretle, eğitimle, sevgiyle yazılır diyecektim, vazgeçtim. Çünkü onların tümü kendilerini yetenekli sanıyorlar ve yeterli sayıda kitap okumuyorlardı. Çalışkanlıkla, eğitimle, sevgiyle yazılır, deseydim üzüleceklerdi. Çalışkanlık, eğitim, azim gibi şeyler zor iş. Kendini yetenekli sanmak ise en kolay olanı...”</p>
<p>25- Yayımladıktan sonra: “Keşke yazmasaydım” dediğiniz yaptığınız var mı?</p>	<p>İnsanoğlu özellikle de onun beyni, kendini sürekli yenilemeye, geliştirmeye açık. Yazıp bitirdiğiniz bir dosyanıza bir ay sonra göz atın, önemli yerlerini çıkartırsınız. Yeni şeyler eklersiniz. Bunu on kez, yirmi kez yapın; her seferinde ciddi eklemeler, çıkarmalar yaparsınız. Bunun sonu yoktur...</p> <p>Bu anlamda baktığınızda, yıllar önce yazıp yayımlamış olduğunuz kitaplarınız için de geçerli bu durum.</p> <p>Gerçekler böyle olduğu hâlde eski kitaplarıma dokunmak, değiştirmek istemem. O kitap, o döneme, o günün koşullarına aittir artık. O günün içtenliğiyle, duyarlılığıyla yazılmıştır. Bugün farklı bir gündür. Koşullar değişmiştir. Başka türlü söz söylemeye, kurgu yapmaya, konu bulmaya sıra gelmiştir. Mevlana’ nın çok güzel söylemiyle; “Dün dünle gitti cancağızım/Yeni bir şey söylemek lazım...”</p> <p>Sorunuzu başka bir örnekle somutlaştırmaya çalışayım: Bir annenin üç çocuğu var. Bunlardan birisi çok zeki. Birisi çok yakışıklı. Birisi ne zeki, ne yakışıklı, Üstelik de özürü. Anneye sorun; “Çocuklarınızdan en çok kimi seversiniz?” deyin. Alacağınız yanıt; “Üçünü de eşit severim” olacaktır.</p> <p>Kitaplar yazarların öz çocuklarıdır. Onlar hepsini eşit severler.</p> <p>Hiçbir çocuğumdan, pardon kitabımdan pişmanlık duymadım; keşke yazmasaydım gibi bir sözcük asla kullanmadım...</p>
<p>26- Pek çok edebiyat ödülünün sahibisiniz. Ödüller konusunda neler düşünüyorsunuz? Aldığınız ödüllerin hangisi sizin için</p>	<p>Ödül, özellikle de ünlenmemiş yazarların adlarını duyurmada, dikkat çekmede amaç değil araçtır. Ödüller o yazarları yüreklendirir. Maddi boyutu varsa bütçelerine katkıda bulunur. Hiçbir yerde kitaplarını bastıramayan yazarlar, ödül aldıktan sonra dosyalarına yeni bir şans açmış olurlar. Orhan Pamuk’ un ilk romanı Cevdet Bey ve Oğulları’ nın dosya hâlindeyken önemli bir ödülü aldığı hâlde kitaplaştırılma sürecinde yayınevi yayınevi dolaştığı bilinir. Bazı dosyaları ödül de kurtarmaz...</p> <p>Son yıllarda ödüle, ödül kurumlarına eskisi kadar önem</p>

<p>daha önemlidir?</p>	<p>vermediğimi söyleyebilirim. Yazmanın başlarında, ortalarında yazınsal ödüllere daha çok katılıyordum. Kaç tane ödül aldım, inanın tam olarak bilemiyorum. Bunların toplamının on beş kadar olduğunu sanıyorum. Çoğu birincilik ödülü. Özgeçmişimi yazarken ödülleri saymaya kalkışıyorum, bakıyorum ki birkaç tanesini unutmuşum...</p> <p>Ödüllerin değeri verdikleri parayla kıyaslanmamalı. Ama ne yazık ki öyle oluyor. Bakıyorsunuz, ticari bir kuruluş, ya kurum, arkasında büyük paralar olan ödüller düzenliyor. Yarışmalara kolay kolay katılmayan 'büyük(!)' yazarlarımız bir de bakıyoruz ki oraya üşüşmüşler...</p> <p>Ödülün saygınlığı verilen parayla orantılı olmamalı. Çoğunlukla da öyle oluyor. Sait Faik Öykü Ödülü'nün ciddi bir para vermediğini biliyorum. Ama saygın bir ödül.</p> <p>Aldığım ödüllerden şu benim için daha önemli, şu o kadar önemli değil demek haksızlık olur. O dönemin koşullarında saygı duyduğum, önemsedığım için katılmışımdır onlara. Aynı saygım şimdi de var.</p> <p>Bazı ödüller yazarları yüceltir. Bazen de yazarlar ödüllerini, ödül kurumlarını. İkinci türdeki yazarlardan olmak isterim...</p>
<p>27- Kitap yayımlatmanın güçlükleri nelerdir? Özellikle de genç yazarlara?</p>	<p>Bunu genç yazarlara sormak doğru olur. Onların bu konuda çok büyük sıkıntı çektiklerini, pek çok özveriye katlandıklarını biliyorum...</p> <p>Genç yazarlarınkiyle bire bir benzeşmese de bu sıkıntı bir anlamda usta yazarlar için de geçerli. Aylarca, yıllarca beyin teri, göz nuru dökerek kitabını oluşturan yazarlar, bu çalışmasını yurdun en saygın yayınevlerinde kitaplaşmış olarak görmek isterler. Bu durum onların doğal hakları. Ne acı ki onların da sıkıntıları bitmez, sürüp gider...</p> <p>Genç yazarların, yazar adaylarının kendi olanaklarıyla kitaplarını bastırdıklarını bilirim. Büyük umutlarla yayınevi yayınevi dolaşırlar. Pek çok paralar öderler. Çoğu kez "servi gibi umutları içdeye döner..."</p> <p>İlk dosyam olan "Ak Badanalı Ev" saygın bir yayınevinde, saygın yazarlar listesinde okurlarıyla buluşan ilk öykü kitabım oldu. Diğer kitaplarım onu izledi. Hiçbir yerde paramla kitabımı bastırmadım. Her kitabımdan belli telifler de aldım. Beyin terinizin, göz nurunuzun karşılıkları olmasalar da telif almak, kalemimle para kazanıyorum demek müthiş keyiflidir...</p> <p>Her yayınevinin iyi kitaba, iyi yazara ulaşmak istemesi de onların hakkı. İyi yapıtı, iyi yazarı tanıyan uzmanlar, editörler çalıştırdıklarını biliyoruz. Ama sonuçta onlar da insan. Beğenileri farklı olabiliyor. Tanınmamış çok iyi bir yazarı, kitabını ıskalayabiliyorlar. Ya da türlü nedenlerle o yazarı kendilerine uygun bulmuyorlar. Çok tanınmış bir yayınevi(adını vermeyeyim) "Ayrılıktan Çok Aşıktan Fazla" adlı gençlik romanımı basmamıştı. Aynı dosyayla Tudem yarışmasına katıldım. Yüzlerce dosyanın, çok usta seçicilerin yargısıyla Tudem Edebiyat Ödülü'nü aldı... O ünlü yayınevinin fuarlardaki yazar adlarını basından, reklamlarından okuyorum. Okurlarının karşısına ortalama on yazar sunuyor. Onu da kadın. Arada belki bir tane erkek yazar adı ya görülüyor, ya da görülüyor. Bunu nasıl açıklarlar, bilemiyorum...</p>

	<p>Kitap bastırmada nitelikli kitabın öne çıkması, belirleyici olması doğru olur. Ama her zaman öyle olmuyor. Yazarın cinsiyeti, siyasi kimliği, ekonomik düzeyi, sosyal çevresi, medyayı kullanma gücü, daha pek çok faktörler belirleyici oluyor...</p>
<p>28- Yazarlıkta kendinizi nerelerde görüyorsunuz? İyi bir yazarın genel kodları nelerdir?</p>	<p>Zor sorularla terletmeye devam ediyorsunuz.</p> <p>Bir insanın böylesi konularda kendi kendisiyle ilgili yargılarda bulunması doğru değil. Filan ödülü aldığımız zaman o ödüle katılan tüm yazarlardan daha iyi olduğunuz anlamına gelmez. Ya da filan kitabınız şu kadar satmışsa sizin arkanızda kalan yazarlardan daha kaliteli olduğunuz ortaya çıkmaz. Tıpkı “çok satan” yazarların Türkiye’ nin en iyi yazarları oldukları anlamına gelmediği gibi.</p> <p>Bazı yazarlar, kişisel ilişkileri nedeniyle görsel medyayı iyi kullanıyor. Günümüzde görsel medya kitap dünyasına atlama tahtası. Sizi yaylandırıyor, en ilerilere fırlatıyor. Kitap fuarlarında medyatik yüzlerin kuyruklarının salonlara sığmadığını görüyor, gülüyorum. Unutulup giden Orhan Kemal’ in Hanımın Çiftliği romanı televizyona uyarlandıktan sonra yazarı birden gündeme getirdi. Uykudaki kitapları uyandırıldı. Yeniden basıldı. Arkasından yeni diziler geldi...</p> <p>Yukarda söylemeye çalıştığım gibi, sizin hakkınızda okurlar ve zaman karar vermeli. Kendiniz değil. Medya da değil. Söz kime ait tam bilemiyorum. Yazarlardan birisi, “Gün gelecek medya sayesinde herkes on beş dakika meşhur olacak” demişti. Zaman o zaman. Ama sağlıklı bir görüntü değil bu.</p> <p>Ticarileşmiş, reklamlarla yapaylaştırılmış bir çizgide kendimi hiçbir yere koymak istemem. Ben şuradayım, demek hiçbir yazara yakışmaz.</p> <p>“İyi bir yazarın genel kodları” derken yine bir rapor istiyor gibisiniz. İyi bir yazar, dilini ustalıkla kullanandır. Dil de topraklarımız, vatanımız kadar değerli ve kutsaldır. Bir başka deyişle dil yurdu öz yurdumuzdan farksızdır. O yurda ait olan insani değerleri, yani acılarını, umutlarını, dirençlerini, sevdalarını dilsel değerler içinde harman ederek, usta kurgulara beleyerek, edebiyatın genel değerlerine saygı göstererek evrensel bağlayan yazarlar bence iyi yazarlardır. Genel kodları da bunlardır. Bir kez daha vurgu yapayım; yazarların nerede durduklarını okurları ve zaman belirler. Kendileri değil. Bu da çoğu kez yazarlar bu dünyadan göçtükten sonra gerçeklik kazanır.</p>
<p>29- Üç kuşağa yazan bir yazarınız. Sizi bu kuşaktan en çok hangisi okuyor?</p>	<p>Evet, yıllardır üç kuşağa yazıyorum. İlk kitaplarım büyüklere döndük. Çocuk edebiyatını keşfettikten sonra, çocuklar, gençler beni büyüklerden çaldı. Doğrusu ben de çabuk teslim oldum onlara. Çünkü kendileri daha sıcaktı büyüklerden. Edebiyatları daha dinamikti. Daha çok okuyorlar, tüketiyorlardı. Yazar, okur buluşmasında daha samimi dünyalar çiziyorlar, yeni iklimler yaratıyorlardı...</p> <p>Öğretim yılı içinde kaç okula davet ediliyorum, doğrusu tam olarak bilemiyorum. Türkiye’de gitmediğim bölge, köşe kalmadı. Yüzlerce okul. Milyonlarca öğrenci...</p> <p>Gittiğim okullarda beş yüz, bin kitap imzaladığım oluyor. Bir</p>

	<p>yılda değil. Bir ayda da değil. Bir günde. Bunu Nobel almış yazarlarımız denesinler, bakalım bu sayıya ulaşabiliyorlar mı?</p> <p>Yazara bu gücü çocuklar veriyor.</p> <p>Büyükler değil.</p> <p>Bu kadar kitap imzalamak, çocuklar söyleşmek, kucaklaşmak, fotoğraflar çektirmek doğal olarak bana çok heyecan veriyor. O gün beni beş yüz kişi dinlemişse şöyle düşünüyorum: “Bu okula bir kişi olarak geldim, beş yüz kişilik ordu hâlinde çıkıyorum...”</p> <p>Çocuklarımızın çok kitap okumalarından, imzalı kitaba değer vermelerinden mutlu oluyorum. Gerçekten çok da etkileniyorlar. “Ben de yazar olacağım” demeye başlıyorlar. Sonradan konuştuğum öğretmenleri, “Okulumuza gelmenizden sonra öğrencilerimde kitaba karşı büyük bir ilgi oluştu” diyorlar.</p> <p>Okul söyleşilerinde zaman zaman şöyle benzetme yapıyorum: “Ben üç kuşağa yazan bir yazarım. Çocuklara yazdığım kitaplarım koşuyor. Gençlere yazdıklarım yürüyor. Büyüklere yazdıklarım sürünüyor...”</p> <p>Doğru ve samimi bir gözlem bu.</p> <p>Arkasından şunu ekliyorum: “İlkgençlik döneminde büyük bir kesiminiz okuma treninden iniyor, medyanın renkli, görsel trenine biniyor. Onlardan olursanız, ileride biz büyükler gibi ‘okuma özürülüler’ grubuna girersiniz...”</p> <p>Evet, alınmasınlar, büyüklerimiz “okuma özürülü.” Bunu genellemek istemem. Dürüst olmak gerekirse bu özürülüler grubuna pek çok yazarımız da dâhil...</p>
<p>30- Üç kuşağa yazmak edebiyat birikiminizi olumlu mu, olumsuz mu etkiliyor?</p>	<p>Yaşam boyu tek büyüklere, ya da küçüklere yazan yazarlar var.</p> <p>Bir de benim gibi olanlar.</p> <p>Çocuklar beni büyüklerden çalacak kadar sevimli, sempatik olmasalardı, hep orada kalabilirdim. Bunun ayrımına vardığımda vazgeçilmez bir çekim oluştu. Şimdi yer çekimi kadar güçlü bir çekim var aramızda. Bu çekimi yok saymak, görmezlikten gelmek benim için olanaksız...</p> <p>Hayatın gücüne, sesine, kısacası belirleyiciliğine inanırım. Yazarsanız, hayat dediğimiz olgu üç yönden, yani çocuklar, gençler ve büyükler cephesinden sizi kuşatıyorsa yanıt vereceksiniz bunlara. İçimde susmayan, konuşan, beklentileri olan üç kuşak var. Tıpkı yaşamın kendisi gibi. Böyle olunca farklı zamanlarda üçüne de yanıt vermek zorunda hissediyorum kendimi. Çağrı en çok çocuklardan geliyor. Diyalogum çoğunlukla onlarla oluyor...</p> <p>Üç kuşağa yazarken edebiyatın genel değerleri içindedesiniz. Hiçbirinde bu değerlerden kopmuyorsunuz. Biri diğerinden üstün ya da alçak değil. Kime yazarsanız yazın edebiyata, dile, anlatıma saygılı olmak zorundasınız. Her üç kuşakta da insanı, hayatı dilsel değerlerle</p>

	<p>kucaklıyorsunuz. Her üç kuşakta da hemen her konuyu ele alabiliyor, işleyebiliyorsunuz. Çocuklara şu konu, bu konu yasak, sakıncalı diye bir durum yok. Dilini, anlatımını, düzeyini doğru koyduğunuzda her konuda onlara da yazabilirsiniz. Aralarında sadece doz farkı var. Küçüklere yazarken içimde olan, hiç büyümeyen çocuğu bulmak, onun sesini duymak, ‘süt dişleriyle’ yazmak zorundayım. O çocuğu bulamazsam yanlış bir kulvarda türkü söylediğimi hissediyorum. Ele aldığım konuyu, kurgusunu, dilini daha bir arılaştırıyor, yıkıyorum. Gençlere yazacaklarımın onların büyüme, değişme yaşlarına, aktivitelerine başkaldırı duygularına uygun, fantastik olmalarına özen gösteriyorum. Büyüklere yazarken daha sorunlu, daha karmaşık, daha politik, daha erotik konular seçebiliyorum. Tümcelerim, paragraflarım daha uzun olabiliyor. Daha felsefi, bilinmez sözcükler kullanabiliyorum.</p> <p>Kısacası üç kuşağa yazmak, edebiyatın dizgesinde kendinizi üç farklı tonda, söylemde denemeniz, yeniden yaratmanız anlamına geliyor. Bu durum farkındalığınızı artırıyor. Tek tip, tek renk, tek biçimde bir yazar olmaktan kurtarıyor sizi.</p> <p>Hep aynı makamda şarkı söyleyen birisi olmak istemezdim doğrusu...</p>
<p>31- Öykülerinizde, romanlarınızda “umut” hep öne çıkıyor. Toplumcu-gerçekçi bir yazar olduğunuz söylenebilir mi? Umudun yaşamdaki yeri nedir?</p>	<p>Doğru bir gözlem bu sevgili Emine Güler. Verilen pek çok duygunun arasından umudu almanız, öne çıkarmanız çok bilinçli okumalar yaptığınızı ortaya koyuyor, öncelikle sizi kutluyorum...</p> <p>Yazarlar süslü sözlerle hiçbir şey söylemeyen, eğlencelik olmaktan öte geçemeyen kalemşorlar olmamalı. Yazarların hayatı estetik yollarla değiştirme, dönüştürme, daha güzel dünyalar kurma, özleme gibi ereklere olmalı. Elbette ki benim böyle düşlerim var. Bu değişimi tek kişinin, liderin yapacağına inanmam. Çalışan yığınlarım güvenirim. Bilirim ki en büyük güç onlarda. Uçağı onlar bulur, gemileri onlar yüzdürür, madenleri onlar çıkartır, en güzel romanları onlar yazar... Bu açıdan baktığınızda ‘toplumcu- gerçekçi’ sayılabilirim. Ama kaba bir toplumcu, kaba bir gerçekçi olmak istemem. Gerçekçiliğimi sanatçı yanımla estetiğe dönüştürür, yumuşatır, insancıl kılarım...</p> <p>Yapıtlarımdaki umuda gelirse; bunu bilerek öne çıkartıyorum. “Yelesi Rüzgâr” adlı kitabımda bir at anlatılır. Eski tarihlerde mektupları, telgrafları dağıtan bir postacının atıdır o. Ve bu ata hayran küçük oğlu vardır. Babasının atının yol boyunda trenleri, otomobilleri geçtiğini görür. Rüzgârları bile geride bıraktığını yelesine bakarak anlar: Atlarıyla övünür. Bir gün ayağı kırılır bu atın. Babasının çok büyük sevgi göstermesine, türlü kırık uzmanlarına götürmesine karşın atını iyileştiremez. “Atları Da Vururlar” diye yabancı bir film vardır. Sahibi, atının sakat kalmasına dayanamaz. Onun gözlerindeki acıyı her gün seyretmekten yıkılır. Sabahın erken saatlerinde bir silah sesi duyulur ahırın önünden. Postacının oğlu yataktadır, olanları anlamıştır. Sessizce ağlar...</p> <p>Okurlarımdan bir çocuk tepki gösterdi öykünün böyle bitmesine. “Atı neden öldürdünüz?” diyerek isyan etti, sorguladı. Şaşırdım. Hep umudu yazan bir yazar olarak farkına varmadan “umutsuzluğun” tuzağına mı düşmüştüm. Bir an bocaladım. Şöyle dedim okurum olan çocuğa: “Hayatta böyle şeyler de oluyor ama. Acı da olsa birtakım gerçekleri görmeyi, bilmenizi istedim...”</p>

	<p>Büyük oranda okurum haklıydı. O güzelim at ölmemeliydi. Hem de beynine bir kurşun sıkılarak. Onun eleştirisi üzerine bu konuda kendi kendimi sorgulamam bitmiş değil...</p>
<p>32- Türkçe sözcükleri kullanmakta özenlisiniz. Dil anlayışımızla ilgili neler söylersiniz? Öz Türkçe bir dil, söylem okurlarımızı nasıl etkiliyor?</p>	<p>Cumhuriyet devrimlerinin bir tanesi de “dil devrimi” dir. Bu devrimin temelinde daha ulusal bir dil özlenir. Özlenen bu dil daha yalın olacaktır. Halka, öz değerlerimize dönük bir dil olmasına özen gösterilecektir. Sadece aydının, entelektüelin konuştuğu, yazdığı jargon benimsenmeyecektir. Öz Türkçe değerlere bağlı kalınarak dilin de değişken olduğu kabul edilecektir. Ziya Gökalp’ in söylemiyle ana sütü kadar saf ve temiz olan dil aranıp bulunacaktır. Bunlar daha ilerilere taşınacaktır...</p> <p>Dil devrimine inanan birisi olarak Yunusların, Karacaoğlanların, Veysellerin yunmuş, yıkanmış, coşkulu dilleri, akademik azınlığın ağdalı, özentili, kozmopolit dillerinden daha sıcak, daha güzel geliyor bana. Bu, basit bir dili seçmek anlamına gelmiyor elbette ki. Yalınlık çizgisinde geliştirilmiş bir dil anlamına geliyor. Ülke bağımsızlığında en duyarlı olduğum anallardan birisi dil konusudur. Kompüter karşısında bilgisayar, tayyare karşısında uçak, muallim/hoca karşısında öğretmen diyen bir dil sevgisi ve seçimi benimki. Çok aşırıya kaçmadan. Zorlamadan. Dil ırkçılığında da düşmeden...</p> <p>Dilin akıcılığı, sürükleyiciliği, imgeler çizmesi, şiirselliği de çok önemlidir. Yazmaya başladığım ilk günden beri eleştirmenler, okurlarım şiirsel ve renkli dilimden söz ederler. Ahmet Uysal ’la, aşağı yukarı aynı kuşaktanız. İyi bir şairdi. Çocuk yazınında da vazgeçilmez bir yeri vardı. Üç yıl önce yitirdik. Geçenlerde bana imzaladığı çocuk şiirleri kitabına rastladım kütüphanemde. 1994 yılında Kuş Gölü’ nde Günler adlı şiir kitabını şu sözlerle imzalamış: “Öykümüzün şiir yurdu Mehmet Güler’ e...” Öyküde “şiir yurdu” olmak, çok önemli ve onur verici bir tanımla diye düşündüm. Dostum Ahmet Uysal’ ı burnumun direği sızlayarak bir kez daha andım. Öz Türkçe dile, o dilin sevgisine yakışan da tam budur işte: “Şiirli bir dil yurdu.” Hemen herkes kendi meslek dalında yapabilir bunu. Şiir yurdu olan bir tıp dili. Şiir yurdu olan bir hukuk dili. Şiir yurdu olan bir uzay dili. Neden olmasın?..</p>
<p>33- Bir dilin sadeleşmesinde yazarlara ve öğretmenlere nasıl bir görev düşüyor?</p>	<p>Bir değil, birçok görev düşüyor. Ana diline duyarlı olan bir yazar elbette ki okurlarını o anlamda etkiler, yönlendirir.</p> <p>Dilini yumuş, yıkanmış, arındırmış bir öğretmen de öğrencilerini bu anlamda duyarlı kılar. Giderek bilinçlendirir.</p> <p>Elbette ki bu görev salt yazarlarla ve öğretmenlerle sınırlı değil. Konuşurken, yazarken salt öz Türkçe sözcük seçmekle de olmaz. Onun arkasında gerçek dil atmosferini oluşturacaksınız. Ana dilinizin temel değerlerine karşı sevginiz, saygınız olacak. Bir anlamda tüm yaşamınızı o mantık üzerine kuracak, içtenlikli olacaksınız. Yapay bir özentiyile, modaaya uygun eğilimlerle o iklimi yakalayamazsınız, başarılı olamazsınız.</p> <p>Yazarların yaptığı bir anlamda öğretmenliktir. Öğretmenlerin yaptıkları da bir anlamda yazarlık. Bu iki özneyi yan yana getirmenizi uygun buldum. Dilimizin arlaşması konusunda her iki kesime de önemli görevler düşüyor...</p>

<p>34- Eserleriniz yabancı dillere çevrildi mi? Çeviri konusunda neler söylersiniz?</p>	<p>Birtakım öykülerim İngilizceye, Almanca' ya, Norveççe' ye, Bulgarca' ya çevrildi. Radyolarında okundu. Benimle ilgi kuran, disketlerini ulaştırırlar oldu. Ne yazık ki bir yapıtım bütün olarak yabancı bir dile çevrilmedi.</p> <p>Tüm yazarlar ürünlerinin dünya dillerinde okunmasını, yaygınlaşmasını isterler. Bundan da büyük keyif alırlar. Elbette ki ben de dâhilim buna.</p> <p>Son yıllarda etkili biçimde çalışan, Kültür Bakanlığına bağlı TEDA projesi var. Bakıyorum, bazı arkadaşlar projeyi ele geçirmiş durumdalar. Bu projenin işlenmesi, yurt dışından bir yabancı yayınevini, “filanca yazarın şu kitabını dilimize çevirip yayımlamak istiyoruz” diye talepte bulunması gerekiyor. Bakanlık iyi niyetle maddi destek sağlıyor.</p> <p>Yurt dışında hazırlanan bu oluşumu bazı yazarlar doğrudan kendileri düzenliyorlar, ya da düzenletiyorlar. Bu işi başarabilmek için önce çok iyi dil bilmeniz, yurt dışındaki birtakım yayınevleriyle, kurumlarla sıkı ilişkiler içinde olmanız gerekiyor. Bu konuda sponsor çalıştıranlar, ya da kafa-kol ilişkisini sağlayan yazarlar var. Dil alanındaki yetersizliğim, kitaplarımı pazarlamadaki başarısızlığım bu alana olumsuz yansıyor. Onların sizi arayıp bulmasını beklerseniz, bu iş Samuel Beckett' in “Godo' yu Beklerken” romanına dönüşür. Tıpkı benim gibi olursunuz...</p> <p>Hiçbir yerde tanışmadığımız sevgili Emine Güler çıkıp geldi, “Yüksek lisansımı sizin eserlerinizle ilgili hazırlayacağım” dedi. Elbette ki çok sevdim. Dilerim çeviri alanında da benim için bir ilk ve öncü olur...</p>
<p>35- Görsel medya, yazar, kitap, okur ilişkisi hakkında neler düşünüyorsunuz?</p>	<p>Görsel medya bizi erken ve hazırlıksız yakaladı. Okuma kültürünü yaratamadan, tamamlayamadan evlerimize renksiz, renkli, yakından kumandalı, uzaktan kumandalı televizyonlar girdi. Ardından cep telefonları, bilgisayarlar kuşattı. Okuma alışkanlıklarımız olmadığı, ya da yetersiz olduğu için sanal ve renkli eğlence dünyasına toplum olarak teslim olduk. Kitap okumayı gerektirir. Televizyon ve internet seyretmeyi. Birincisi eğitim işidir, beynin kullanılmasını gerektirir. İkincisinin eğitimle işi yok. Kendinizi o âlemin içine bırakırsınız. Hayal kurmaya bile gerek duymazsınız. Önünüzdeki renkli dünya onu da hazır sunar size...</p> <p>Ülkemizde ortalama elli bin kişiye bir kütüphane düşerken, dört yüz elli kişiye bir kahvehane düşüyor. Kahvehaneler günün her saatinde dolup taşarken kütüphaneler sinek avlıyor. Çarpıcı başka örnekler vereyim: Bir öğrenci eğitim-öğretim yılında ortalama dokuz yüz saat okulda kalıyor. Öğrencinin televizyon, internet karşısında kaldığı süre 1500 saat. Bizim insanımız günde ortalama beş saat televizyon izliyor. Gazeteler dâhil bir yılda okuma süresi altı saat. Yılda altı kişi bizde bir kitap okurken, ya da bir kişi altı yılda bir kitap okurken, Japonya' da bir kişi yılda yirmi beş kitap okuyor.</p> <p>Medyayı kullanan cici bayanlar, yakışıklı baylar tanınmakta, okunmakta hep önde gidiyorlar. Kitap yazmaya soyunmuş cici televizyon spikerlerinin kuyrukları fuarların salonlarına sığmıyor. Ama “on beş dakika” sürüyor bu medya şöhreti. Tüketim ekonomisinin popüler kültürü ondan sonra bir başkasını kullanıp çöp sepetine atacaktır.</p> <p>Medyanın kitleler üzerinde büyük etkisi var. Ama onu “günah</p>

	<p>keçisi” saymak yine de doğru değil. Kusur dijital aletlerde değil, bizim kullandığımız biçimimizde. Görsel medya dediğimiz bu etkin araç(lar)ı sanal kitap üretmede ve okumada da kullanabiliriz. Sinema formatında televizyonlara aktarabiliriz. Soruna uzun vadede baktığımda hiç de karamsar olmuyorum...</p>
<p>36- Yazarlık hayatınızda başka ne gibi hedefleriniz var?</p>	<p>Askerlikte “hedef küçültmek, büyültmek” diye bir terim vardır.</p> <p>Her insan başarı konusunda hedefini büyütme ister. Elbette ki buna yazarlar da dâhil...</p> <p>Yazara özgü büyük hedefler neler olabilir, diye bir soru sorulabilir. Elbette ki bu durum kişiye göre değişir. Kimilerine göre çok büyük paralar kazanmaktır. Kimileri büyük ödüllere sahip olmak ister. Kimileri çok büyük üne...</p> <p>Bunların hiçbiri değil benim hedefim. Vereceğim yanıt Nazım Hikmet’in şu şiirinde gizli:</p> <p style="padding-left: 40px;">En güzel deniz Henüz gidilmemiş olandır En güzel çocuk henüz büyümedi En güzel günlerimiz henüz yaşamadıklarımız Ve sana söylemek istediğim En güzel söz Henüz söylememiş olduğumdur...</p> <p>Benim için en güzel hedef; henüz yazmadığım en güzel kitabımı yazmaktır...</p>
<p>37- Yazar, toplumuna karşı ne kadar sorumludur. Bu sorumluluk nerede, nasıl bir noktada biter?</p>	<p>Bu soru aydınları da ilgilendirir. Aydın olanın toplumuna karşı büyük sorumlulukları vardır. Yazarların sorumluluğu bir adım daha öndedir.</p> <p>Aydın da, yazar da o toplumun bağrından çıkmışlardır. O toplum okutmuştur onları. Seçkinliklerini, mutluluklarını yaşadığı halkına borçludurlar. Böyle düşündüğümüzde aydınının, yazarın bitmez tükenmez sorumlulukları vardır.</p> <p>Yazarın sorumluluğu yine kitaplar bağlamındadır. Yazdıklarıyla ilgilidir. Toplumun acılarını, sorunlarını kendisine dert edinen toplumcu yazarlar bunun daha çok bilincindedirler. Eski bir söylemle; güle, bülbüle yazmazlar şiirlerini, romanlarını. Tatlı sularda yüzen balıklar olmak istemezler. Siyasal özgürlüklerin çok az olduğu toplumlarda bile cesaretle bunların üstüne giderler. Toplumsal değişimi, mutluluğu her şeyin üstüne çıkartırlar. Bu konuda pek büyük acıları, sıkıntıları göze alırlar. Her ülke, mahpushanelerinden geçen, kendisini insanlığa adayarak, karanlıkları yıkan büyük yazarlar yetiştirmiştir...</p> <p>Çok gelişmiş, refahın zirvesine ulaşmış toplumlarda da yazarların görevi bitmez. Çünkü her toplumun kendisine göre türlü sıkıntıları vardır. İyinin daha iyisini, en iyisini aramak, bulmak öncelikle yazarların görevidir. Onlar verilenle yetinmezler. Toplumun önüne büyük hedefler koyarlar. Bu nedenle de iktidarda bulunan yöneticileri alkışlamazlar. Eleştirirler, onların aracılığıyla toplumu daha ilerilere sıçratmak isterler. Elbette ki bu isteklerini yapıtlarında yansıtırlar. Topluma umut, yaşama sevinci verirler. Dünyadaki büyük yazarlar böyledir. Şili’de Pablo Neruda, Fransa’da J. Paul Satre, Rusya’da Maksim Gorki, Bangladeşli Teslime</p>

	<p>Nesrin, Mısır’da Necip Mahfuz, Yunanistan’ da Kazancakis, bizde Nazım Hikmet böyledir. Bu yüzdendir ki yazarların umutlarının, düşlerinin bitişi diye bir şey yoktur...</p>
<p>38- Başka bir gözle, başka bir kişilikte Mehmet GÜLER’ in kitaplarını okuduğunuzda; “Bu adam.....” gibi bir cümleyle yazmaya başlasanız arkasını nasıl getirirdiniz?</p>	<p>Bu adam amma da çalışkanmış, ne çok kitap yazmış, derdim. Çünkü okurlarımdan o tepkiyi alıyorum. Okullara gittiğimde, elli, altmış çeşit kitap önüme konduğunda onların ilk tepkisi böyle oluyor: “Bunların tümünü siz mi yazdınız?” Son derece doğal ve içten söylüyorlar. “Evet, ben yazdım,” diye yanıtladığımda kendi aralarında şöyle bir konuşma sürüyor: “Amma da kitap yazmış adam. Hiç boş durmamış...”</p> <p>Gerçekten hiç boş durmuyor muyum?</p> <p>Evet, boş durmuyorum. Elbette ki sürekli de yazmıyorum. Okuyorum. Araştırıyorum. Seyahat ediyorum. Yaz dönemimde küçük bir bahçem var. Kitap ve edebiyat kadar da çiçeklerime, ağaçlarıma zaman ayırıyorum. Melih Cevdet Anday’ ın çok sevdiğim bir dizesi var; “Şiir yazmadan önce çiçeklere su verin” der. Gerçekten çiçeklere su verdikten sonra yazmak ayrı bir dünya. Güzelliğin öncülü, ilki oluyor çiçeklere su vermek. Sizi daha güzel olana hazırlıyor. Tüm bunların dışında hayaller kuruyorum. Bence hayaller de edebiyata, üretmeye dâhil...</p> <p>“Bu adam”lı ikinci tümcem şu olurdu: “Bu adam çocukları amma da seviyor...” Gerçekten de çocukları çok seviyorum. İnana ait güzellikleri çocuklarda seyretmek doyumsuz bir şey. . Hepsi birbirinden güzel. Hepsi birbirinden tatlı, içten. Yanlış yaparken bile çok sevimliler, doğallar. İçinde çocuk olmayanlar, ekliyorum; çocuk bahçesi olmayanlar çocuklar için yazmasınlar...</p> <p>Hadi üçüncü bir şey daha söyleyeyim: “Bu adam yazmayı amma da seviyormuş. Oysa yazmak çok sıkıcı bir şey...” Sait Faik “Hişt Hişt” adlı o güzel öyküsünde “Yazmasam deli olacaktım” der. Bunu salt kendisi için söylememiş. Kesinlikle yazmaya sevdalı Mehmet Güler için de söylemiş...</p>
<p>39- Çocuk edebiyatı konusunda eleştirmenlerin ve akademisyenlerin ne gibi katkıları olmaktadır?</p>	<p>Eleştirmenlerin ve akademisyenlerin katkısı salt çocuk edebiyatı alanında değildir elbette ki. Edebiyatın her alanını kapsar. Ve çok önemlidir... Eleştirmenlik, kendine özgü duruşu olan bir kültür eylemidir. Kurgusal ve imgesel üretimden çok, düşünsel, irdeleyici yanı öne çıkar. Yansız, nesnel eleştiri yazarı da, okuru da doğru yönlendirir. Bizim ülkemizde bu alanın hakkı verilemiyor. Dergilerde, kitap eklerinde gördüklerimiz kitap eleştirisinden çok “tanıtı” yazıları. Onları da çoğunlukla yazarın yakın dostları yazıyor. Derinliği olmayan, duygusal söylemlerle yazarın ayakları yerden kesiliyor, inandırıcı ve etkili olmuyor. Yazar dâhil okurlarına yol gösterici olamıyor.</p> <p>Akademisyenler daha çok üniversite çevresinde bulunur. Edebiyat ve eğitim fakültelerinde lisans, lisans üstü ders verirler. Yazılmış kitaplarla ilgili olarak bilimsel anlamda tahliller, incelemeler, yorumlar daha çok akademisyenleri ilgilendirir. Onların eleştirmek, “iyi”, “kötü” gibi yargılarda bulunmak yerine, yazarla ilgili nesnel bilgileri bulmak, bir araya getirmek, sunmak, edebiyatın dününü ve yarınını kuramlar üstüne oturtmak gibi görevler düşer. Görevleri eleştirmenlikle aynı olmamakla birlikte ortak yönleri çoktur. Türk edebiyatında tanınmış kuramcılarımız; Berna Moran, Jale Parla, Gürsel Aytaç’dır. Dünya edebiyatından; Nietzsche, Terry Geagleton, Fisher, George Lucas sayılabilir.</p>

	<p>Çocuk yazını alanında eleştirmenlerimiz de kuramcılarımız da yok. “Yok” sözcüğünü çekinmeden, kesin bir tavırla kullanıyorum. “Çocuk çocuk işi” sayılan çocuk edebiyatı hâlâ gerçek edebiyat katına çıkamamıştır. Bu yüzden de eleştirmenlerini, kuramcılarını yaratamamıştır. Son yıllarda birtakım dergi köşelerinde, gazete eklerinde görülen yazıları çocuk edebiyatı için tam bir eleştiri saymamız zor. Şu bir gerçek ki çocuk edebiyatı nicelik ve nitelik açısından çok hızlı geliyor. Bu gelişim doğal olarak eleştirmenlerin, akademisyenlerin bu alanda yetişmesini sağlayacaktır. Hem de uzak olmayan yıllar içinde...</p> <p>Son yıllarda üniversite çevresinde çocuk edebiyatı derslerinin verilmesi, öğretmen adayların bu konularda yetiştirilmeleri büyük bir kazanç. Bazı üniversitelerin(Osmangazi Üniversitesi- Eskişehir, Ankara Üniversitesi-Ankara, Kastamonu Üniversitesi- Kastamonu...) çocuk edebiyatı üzerine kuramsal, bilimsel paneller düzenlemeleri çok ciddi kazanç. Bu kervana başka üniversitelerin de katılması beklenir...</p> <p>Çocukluk çok dinamik yaş grubudur. Onların bu yaşlarda algı düzeyleri çok yüksektir. Milyonlara ulaşan büyük bir kitledir onlar. Çocuk edebiyatı eleştirmenleri ve akademisyenleri istenilen düzeyde, sayıda yetiştiği zaman, çocuk edebiyatındaki sağlıklı büyüme daha yüksek boyutlara ulaşacaktır...</p>
<p>40- Çocuklara okuma alışkanlıkları kazandırmada öğretmenlere ve ailelere düşen görevler nelerdir?</p>	<p>Okuma özürlü bir toplumuz. Özürlü olan çocuklar değil, büyükler. Buna yazarlar da dâhil. Durmadan yazan, ama okumayan yazarları bilirim. Haydi, bu noktada cesaretili ve gerçekçi olalım. Öğretmenlerimizin de yeterince okumadıkları bir gerçek. Elbette burada ‘istisnaları’ ayırıyorum. Çok okuyan öğretmenler, yazarlar, büyükler de var. Ama o kadar az ki bunlar.</p> <p>Akşam oldu mu aile evde toplanır. Eve ilk giren televizyonun kumandasını kapar. İlk önce kim kapmışsa evin kralı odur. İsteddiği kanalları açmak, kapatmak, kanallar arasında gezinmek hakkı ona aittir.</p> <p>Son yıllarda eve girer girmez kapılan ikinci şey bilgisayar. Yazmak, üretmek için değil bunların çoğu, internette “geyik muhabbetleri” yapmak için.</p> <p>Her akşam evlerde ortalama kumanda düğmelerine kaç kez basılıyor, biliyor musunuz? Söyleyeyim: Beş yüz kez. Düşünün, beş yüz kez alt üst ediliyor televizyon kanalları. Reklamlar dâhil pek çok görüntüye giriliyor, çıkılıyor. Hiçbirisi baştan sona izlenmiyor. Az bundan, çok öbüründen, biraz daha çok dizilerden diyip kanal kanal geziyor. Parçalı, kopuk, popüler kültürün bundan kötüsü olamaz...</p> <p>Çocuklar, annelerinin, babalarının ellerinde tek bir kitap, gazete, dergi görmüyorlar.</p> <p>Sınıfa giren öğretmenimizin de yanında mutlaka bir kitabın, derginin bulunması, o günün derslerinin güncel edebiyatla, kültürle buluşturulması gerekir. Çocuklar sıkıldıkları, dikkatleri dağıldıkları zaman o kitaplara, dergilere dönebilir. Öğrencilerini ünitelerle bağlı olarak başka kaynaklardan besleyebilir, araştırma, inceleme ruhunu geliştirebilir...</p> <p>Her gün belli bir zamanı okumaya ayıran öğretmenlerin ve</p>

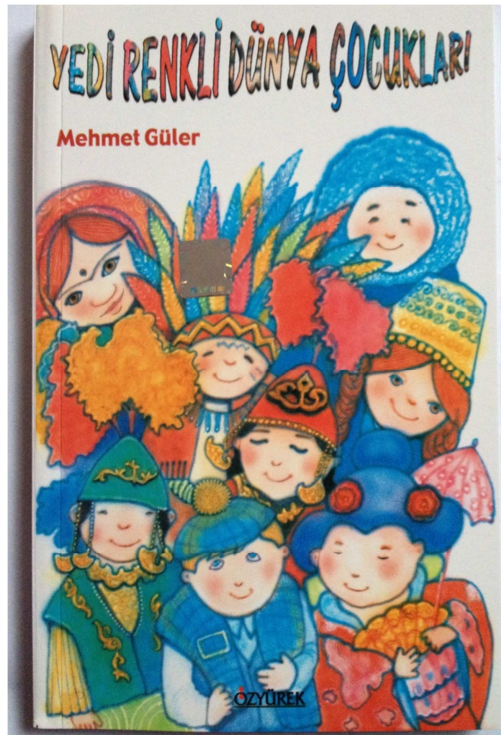
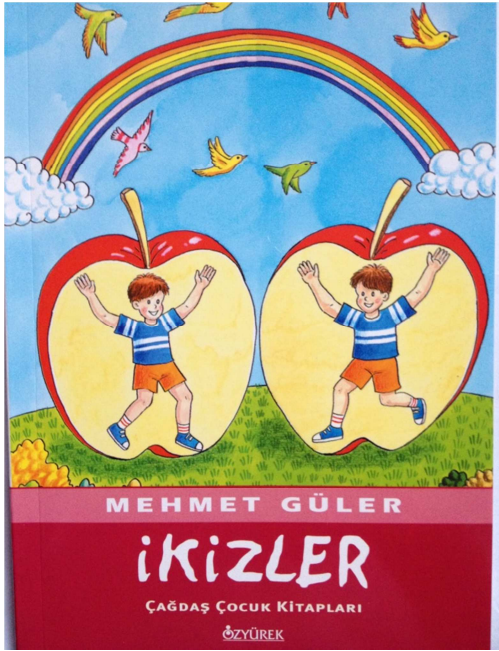
	<p>okulların olduğunu biliyorum. Bu tür eylemler göstermelik olmamalı, içleri doldurulmalı...</p> <p>Özellikle sıkıyönetim dönemlerinde, ara rejimlerde kitap “öcü” hâline getirildi. Kitaba, okumaya yakınlık duyan öğretmenlerimizin başlarına gelmedik kötülükler kalmadı. Bu travma atlatılmış değil. Son yıllarda kitaba, yazara karşı daha özgürlükçü bir biçimde yaklaşılsa da yeterli değil.</p> <p>Öğretmenin, annesinin, babasının elinde kitap görmeli çocuk.</p> <p>Okullar, okuma etkinlikleri düzenleyerek bazı yazarları okullarına davet etmeli.</p> <p>İki yıldır İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü “Yazarlar Öğrencilerle Buluşuyor” diye çok etkin bir buluşma projesi gerçekleştiriyor. Ben bu etkinliğe davet edilen yazarlardan birisiyim. Yakın günlerde bu çalışmalarımızın geri dönüşümünü yaptık. Türlü değerlendirmelerde bulunduk. Görüşlerimizi kitaplarda topladık. Okuma, yazma kültürünün yaratılmasında, özgür, eleştirel düşüncenin oluşmasında bu ve benzer buluşmaların çok etkili olduğunda birleştik. Benzer etkinlikler tüm Türkiye’ye niçin yayılmasın ki?</p>
<p>41- Okurlarımız için bir iletiniz var mı?</p>	<p>Cici öğretmen, araştırmacı Emine Güler’ le ortak, farklı bir buluşmaydı bu. İtiraf etmeliyim ki yaşarken her yazara nasip olmaz bu.</p> <p>Uzun soluklu bu çalışmaya onun epeyce emek verdiğini biliyorum. Okurlarım şimdi Mehmet Güler’ i farklı bir dilde, formatta, disiplinde tanıyacaklar. Biyografi- inceleme- eleştiri türündeki(hangisine gireceğini tam bilemiyorum) bu yoğun emeğin salt akademik çevrede, üniversite duvarları içinde kalmasına gönlüm razı olmaz. Onun kitaplaşarak yığınlara ulaşmasını isterim. Bu gerçekleştiğinde bir yazara farklı pencereden bakmış ve tanımış olacaklar.</p> <p>İçtenlik, özveri, emek dolu bu çalışmasından dolayı sevgili Emine Güler’ e sonsuz teşekkürler. Gülücükler yüzünden hiç eksik olmasın...</p>

EK 2: Mehmet Güler'le Söyleşi

14.07.2013 14.00 Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Cağaloğlu/ İstanbul.

EK 3 : Güler'in Eserlerinden Dış Kapak Örnekleri

EK 4- Mehmet Güler'in Öyküleri

ADIM ÇOCUKLARIN OLSUN

- 1- ÇEKME KAT
- 2- SABAH KOKULU ÇAYLAR
- 3- KUMDAN KALE
- 4- SINAV YERİ
- 5- AV
- 6- SON GÜN
- 7- SÖĞÜTLER KAVLARKEN
- 8- SAAT
- 9- YEŞİLLE MAVİNİN ÖLÜMÜ
- 10- MERAKLI KÜÇÜK KIRMIZI BALIK
- 11- KELOĞLAN'A AÇIK MEKTUP

AYDEDE'NİN ÖPÜCÜĞÜ

- 1- AYDEDE'NİN ÖPÜCÜĞÜ
- 2- BENİM ANNEM
- 3- ÇOCUK KİTAPLIĞINDA SABAH TARTIŞMASI
- 4- SEVDALI KAVAK
- 5- EN GÜÇLÜ KİM?
- 6- SİMİTÇİNİN BAYRAMI
- 7- ÖKÜZ SEVEN ADAM
- 8- ÇOCUK BAĞÇESİ GİBİ
- 9- İLK GÜN
- 10- KARDAN ADAM
- 11- EMEKLİ ÖĞRETMEN
- 12- KUŞUN ÖTÜŞÜ
- 13- YAZLIKTA

BALONLAR GÖKYÜZÜNÜN OLSUN

- 1- BALONLAR GÖKYÜZÜNÜN OLSUN
- 2- ŞAKACI ÇOCUK
- 3- KÜPE ÇİÇEĞİNİN GÜNLÜĞÜ
- 4- LEYLEKLER
- 5- ÇİNGENE KIZI
- 6- ŞAKACI BULUT
- 7- UYKUCU
- 8- İMZA GÜNÜ
- 9- ÜLKEM'İN RENKLİ HARİTASI
- 10- KALEM

BAYAN KERTENKELE

- 1- BAY VE BAYAN TAKTAK KENDİLERİNE EV YAPIYOR
- 2- MOZART'I DİNLEYEN İNEK
- 3- BAŞKALAŞIM
- 4- KİRPİ DURUŞU

5-BİRHOŞ ADAM

- 6-KEKEME TAVŞAN
- 7-DEFNE YAPRAĞI
- 8-KUYRUĞU FENER ATEŞİ YENER
- 9-BAYAN KERTENKELE
- 10-FUTBOLCU ÇOMAR
- 11-SON YILANI DA ÖLDÜRMEK
- 12-COLİN

BİR KIŞ MASALI

- 1- BİR KIŞ MASALI
- 2- BEYAZ GÜLÜCÜK
- 3-KÜÇÜK TANIK
- 4- ÜST GEÇİT
- 5- DEDEM
- 6- PAZAR YERİNDEKİ ÇOCUK
- 7- IHLAMURCU ÇOCUK
- 8- KORKULUK
- 9- EN GÜÇLÜ KİM
- 10- APARTMAN

ÇİM ADAM

- 1-TOP PATLADI ORUÇ BOZULDU
- 2-SARI KIZ
- 3-TÜFEĞİMİN UCU HAYAT
- 4-HOROZLU AYNA
- 5-YILDIZ TOPLAMAK
- 6-ÇİM ADAM
- 7-MOBY DİCK KAZIM
- 8-SESLİ AÇAN ÇİÇEKLER
- 9-KARABAŞ
- 10-YAVRU FİLE AD KOYMAK

ELİM SENDE

- 1-EN GÜZEL KİMİN YAVRUSU
- 2-PROTEZLİ JERRY
- 3-KEDİ AĞIDI
- 4-YONTUSU DİKİLEN KÖPEK
- 5-SOKAK ÇALGICILARI
- 6-PORTRE
- 7-ELİM SENDE
- 8-PAPATYA FALI
- 9-YONTU
- 10-TAŞ İZİ
- 11-SENİ BAŞKAN TAYİN ETTİM
- 12-KIRLANGIÇLAR
- 13-KEDİ SEVGİSİ

EN GÜZEL GÜLÜCÜK OYUNU

- 1- SİMİTLERİN SICAKLIĞI
- 2- AĞZINDA BAL TADI OLAN AYICIK
- 3- ABLACIK
- 4- PAYLAŞILMAYAN BAŞARI
- 5- EN GÜZEL GÜLÜCÜK OYUNU
- 6- ÇIRAK ÇOCUKLARIN ÖYKÜSÜ
- 7- ESKİ ARKADAŞ
- 8- GÖKYÜZÜNE KAÇAN UÇURTMA
- 9- KUŞ OLMAK ARADA
- 10- YAVRU KUŞUN KANAT VURUŞU
- 11-EN GÜZEL GÜLÜCÜK OYUNU

İÇİM DIŞIM GÖKKUŞAĞI

- 1- İÇİM DIŞIM GÖKKUŞAĞI
- 2- DOSTLUK
- 3- DERYA KUZULARI
- 4- KAYIK
- 5- BESLENME SEPETİ
- 6- OKUL ZİLİ
- 7- SEVGİDİR CİVCİVİMİZİN ADI
- 8- AKVARYUM
- 9- AZICIK UCUNDAN
- 10- PENCERE
- 11- ÇOMAR

KİRPİLER BANYOYU SEVMEZ

- 1-ŞEKER DEDE
- 2-ÇOCUKLUĞUM NEREDE SAKLI ANNE
- 3-OTO HASTANESİ
- 4-ÇİFT “K” ADINDA FUTBOL SAHASI
- 5- EĞİTİMDE ÜÇ KUŞAK
- 6- OKULUMUZA YAZAR GELDİ
- 7- ELMA KURDU HİMBİL
- 8-TÜY
- 9-KİRPİLER BANYOYU SEVMEZ
- 10- LEYLEK
- 11- ROTTWEİLER’İN GÜLÜMSEMESİ

MİCHAEL JACKSON YARIN BİZE GELDİ

- 1-MİCHAEL JACKSON YARIN BİZE GELDİ
- 2-ALBERT EİNSTEİN’İN ŞOFÖRÜ
- 3-PABLO PİCASSO İLE KARŞILAŞMAK
- 4-İSA İLE PASLAŞAN FUTBOLCU
- 5-CHARLİE CHAPLİN’İN BIYIĞI
- 6-TO BE OR NOT TO BE

SAÇLARI BONCUK SELİ

- 1- DÜŞLERİMDE KUŞ SESİ
- 2- ŞİİR DİNLEYEN BALIKLAR
- 3- SAÇLARI BONCUK KIZ
- 4- BABAMIN OKULU
- 5- SIRA ARKADAŞIM
- 6- BENİM KENTİM
- 7- SOKAK LAMBASININ GÜNLÜĞÜ
- 8- MASAL NİNE
- 9- UMUDA YOLCU KALMASIN
- 10- SUYA DÜŞEN ÖYKÜLER

SATILIK UZAY MEKİĞİ

- 1- OKULLU OLDUK
- 2- ADIM TUŞE
- 3- KUMRULAR
- 4- OKUL SERVİSİ
- 5- MASAL KUŞUNU YİTİRDİ
- 6- DEPREMZEDE KÖPEK
- 7- GÜN IŞIĞI VE ÇOCUK
- 8- AZ KULLANILMIŞ SATILIK UZAY MEKİĞİ
- 9- JETON VAR TELEFON KARTI VAR

SELAM VERMEYİ SEVEN ÇOCUK

- 1-SELAM VERMEYİ SEVEN ÇOCUK
- 2-KÜÇÜK KUŞ VE KOCAMAN GÖKYÜZÜ
- 3-SILA
- 4-VAPURDA
- 5-GÖKYÜZÜNÜ YANINDA TAŞIYAN ÇOCUK
- 6- BİR YAZAR BİR OKUR
- 7-KARGANIN DOĞUMGÜNÜ
- 8-ALYOŞA TEYZENİN KEDİLERİ
- 9-AĞAÇKAKANLAR
- 10- ARİTMETİĞİ ZAYIF KARGA

UÇURTMAM BULUTLARDAN YÜCE

- 1- UÇURTMAM BULUTLARDAN YÜCE
- 2- BARIŞ’IN GÜVERCİNİ
- 3- ÖLÜMÜN ŞAKASI DA GÜZEL DEĞİL
- 4- MAYMUN KALBI TAŞIYAN ÇOCUK
- 5- KARA TAHTA
- 6- MİSKET
- 7- GECENİN İÇİNDEKİ PIRILTILAR
- 8- ELİF’İN KAĞNISI
- 9- ELVEDA ÇOCUKLUĞUM
- 10- KANARYAM

- 11- TEMBEL ÇOCUK
12- KİM KORKAR ÖYKÜDEN

UZAY GÜNLÜKLERİ

- 1-GÖKYÜZÜNÜN KIZI AY YERYÜZÜN
OĞLU DENİZ
2-UZAY GÜNLÜKLERİ
3-ANUŞ
4-GUGUKLU SAAT VE ÜÇ KUŞAK
5-FOTOĞRAF
6-KUŞ DİLİ
7-TELLİ KAVAK BİN ELLİ KABAK
8-DAĞIN ARKA YÜZÜ
9-KIRIK LEBLEBİ
10-SÖZ SARAYI

YELESİ RÜZGAR

- 1- YELESİ RÜZGAR
2- GÖKYÜZÜNÜ KUŞLARLA
PAYLAŞMAK
3- BARIŞ MANÇO PARKI

- 4- ŞAŞKIN ÖRDEK
5- TRAFİKZEDE KÖPEK
6- SİS
7- İSTANBUL'UN GÜVERCİNLERİ
8- ALTIN BAYAN YA DA GOLDEN LADY
9- DOĞANIN ÇAĞRISI
10- UÇUYORUZ ÖYLEYSE VARIZ

YEŞİL DİNOZORLAR DERNEĞİ

- 1- YEŞİL DİNOZORLAR DERNEĞİ
2- KARDANKARINCALAR
3- PAPAĞAN
4- BİR HACI LEYLEK
5- FARE ve KAPAN
6- KANARYANIN GÜNLÜĞÜ
7-CİCİ'YE TEKERLEKLİ AYAK
8- BUNLARIN HANGİSİ İYİLİK
9- GEZİCİ TEKİR
10- KÖRFEZ SAVAŞI DİLEKÇESİ
11- KIRLANGIÇLAR VE İNSANLAR

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Emine GÜLER	İmza:		
Doğum Yeri:	Burgaz			
Doğum Tarihi:	01.07.1987			
Medeni Durumu:	Bekar			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Kulu 60. Yıl İÖÖ			2001
Ortaöğretim	-			
Lise	Kulu Anadolu Lisesi			2005
Lisans	Selçuk Üniversitesi	Türkçe Eğitimi	Konya	2009
Yüksek Lisans				
Becerileri:	Türkçe Eğitim- Öğretimi			
İlgi Alanları:	Türkçe Eğitimi, Çocuk Edebiyatı Türk Dili ve Edebiyatı(Açık öğretim Fakültesi 2.sınıf)			
İş Deneyimi:	2009- 2014 Türkçe Öğretmeni			
Aldığı Ödüller:	Takdirnameler, Onur ve Yüksek onur belgeleri			
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Kaşınhanı Atatürk Ortaokulu Müdürü Ahmet KAŞIK Meram/ Konya			
Tel:	0 553 318 12 84			
Adres	Şeyh Sadrettin Mah. Turgutoğlu Sok. Öncü Apt. No: 32/7 Meram/Konya			